CENTRALE V. E. II

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
69
2 A 01
37 1

64 - 9 - A - [illegible]

Regimen ſanitatis Salerni.

Cum bonis [illegible] Mors pctōꝝ peſſima.
Sic vtere [illegible] egeas.

Sancta maria
ora pro [illegible]is.

Sancti Onuphrii

Anglorum Regi

ſcripſit tota ſcola Salerni.

Si vis incolumen ſi vis te reddere ſanum.

Curas tolle graues:iraſci crede prophanum.

Parce mero:cenato parum:non ſit tibi vnum

Surge poſt epulas:ſomnum fuge meridianum

Non mictum retine:nec comprime fortiter anum

Hec bene ſi ſerues:tu longo tempore viues.

¶ Iſte eſt libellus editus a doctorib⁹ Salernicēſibus in q̄ inſcribunt mlta ꝛ diuerſa ꝓ ꝯſeruatione ſanitatꝫ hūane:ꝛ edit⁹ ē iſte liber ad vſū regis anglie. Et ī textu lecto author pōit octo documēta generalia ꝓ ꝯſuatiōe ſanitatꝫ de qb⁹ poſtea ſpecial'r p ordinē declarabit. ¶ Primū ergo documētū eſt ꝙ hō ſanus volēs viuere dꝫ a ſe remouere graues curas. Nā cure exſiccāt corpa:et q̄ triſtificāt ſpūs vitales mō ſpūs triſtes exſiccāt oſſa. Et ſub iſto documēto etiā ꝯphēdi debēt triſticie:q̄ ſil'r corpa exſiccāt ꝛ īfrigidāt:maciē extenuationē inducūt:cor cōſtringūt:ꝛ ſpūs obtenebrāt:ingeniū ebetāt:ꝛ rōnē impediūt: iudiciū obſcurāt ꝛ mēoriā obtūdunt Verūtñ aliq̄ pingues ꝛ carnoſi ſunt ſpūs adeo nobiles ꝛ calidos hñtes ꝙ eis interdū bonū eſt triſtari vt ſpūs calor ebetur ꝛ corpus aliq̄liter maceretur ¶ Scdꝫ documētū eſt nō iraſci. Primo:qꝛ ira ſil'r corpa exſiccat cum ipſum ſumme ſingula mēbra [illegible] percalefaciat:nimi[illegible]ūt calefactio ſiccitatē īduci[illegible] teſte Auicenna [illegible]i. doctrina tertia. c. p̄mo.

Animus gaudēs etatē floridā facit ſpūs triſtis de ſiccat oſſa. puer biorū. xvij Multos ei occidit triſticia [illegible] ēſt [illegible] ī illa. ele. xxx zel⁹ ꝛ īrcūdia [illegible] nuēt [illegible] es ꝛ a[illegible] [illegible] ſe[illegible] [illegible]icet ce[illegible] [illegible]ratu[illegible]

BIBLIO[illegible] VITT[illegible]

Secundo qꝛ ira propter feruorē cordis oēs act⁹ rōnis cōfundit. Aduertendū tñ ꝙ quidam frigidi ſunt et maleficiati quibus interdum iraſci prodeſt in regimine ſanitatis vt in eis caloꝛ exciteť.
¶ Tertiū eſt parce vti potu vini. Nimia eñ repletio vini ſomnolentiā. pigritiā. debilitatē mēbꝛoꝝ. debilitatē ſtomachi ⁊ mľta alia his ſiľia inducit: de qbus poſteri⁹ magis patebit. ¶ Quartū ē parꝫ cenare qꝛ nimia nocturna replectio doloꝛē in ventre inducit: ac inqetudinē inſomnietatē ⁊ āguſtiā ꝑut manifeſta ptꝫ experiētia ⁊ inferi⁹ magꝭ decla rabiť. ¶ Quītū ē ſurgere poſt cibū ſumptū qḋ facit ad digeſtionē ꝑpterea ꝙ cibū ſumptū facit deſcēdere ad fundū ſtomachi in q̄ viget virtus digeſtiua. ¶ Sextū ē non dormite poſt pꝛādiū cui⁹ nocumēta poſtea tāgunť in textu. ibi. Febꝛis pigrities. ¶ Septimū eſt diu nō retinere vꝛinā. Ex nimia eī vꝛine retētiōe aliqñ ſequiť difficultas mīgēdi aut oīno ꝓhibitio a mictu: vt teſtať Auicenna decimanona tertij tractat⁹. ij. ca. de difficultate vꝛine. Siľr ex nimia retētiōe fecali plura ꝓueniūt nocumēta. Induranť eñ feces in inteſtinis ꝑpť continuā ſuctionē venaꝝ meſeraicarū cū inteſtinis cōtinuataꝝ oēm hūiditatē a fecib⁹ ſugētiū ⁊ ſic remanēt ſicce difficilis exitus inteſtina opilātes ad quā opilationē ꝑpť vētoſitatū eductiōis ꝓhibitionē ⁊ aliaꝝ fecū accurationē ſequunť nocumēta in textu poſteri⁹ poſita. ibi. Spaſmus hidrops ⁊c.
¶ Octauū ē nō fortiť cōpꝛimere anū ex hoc eī ſeqtur tenaſmon ſiue exitus [illegible] ... is. Alterius ſub

dit autoꝛ ꝙ omnia iſta debite cōſeruans longo tēpoꝛe ſanus viuere poterit.

Si tibi deficiant medici/medici tibi fiant
Hec tria: mens leta/requies/moderata dieta.

¶ Actoꝛ in hoc paſſu tāgit tria remedia gn̄alia ꝓ ꝯſeruatiōe ſanitatis nature hūane. ⁊ pͥcipue ipoꝝ nobiliū. Primū ē ꝙ aīm⁹ hoīs dꝫ eē letus ⁊ gaudēs cū leticia ſiue gaudiū etatē floꝛidā facit hoīeꝫ in iuuētute ꝯſeruat/v̄tutē ꝯfoꝛtat/vitā ꝓlōgat/ingeniū acuit/⁊ ad ſinglos act⁹ hoīem abilioꝛē reddit. Et dꝫ iſtud gaudiū ī regimīe ſanitat; ꝯueniēs eſſe tēperatū:⁊ nō exceſſiuū qꝛ ſyncopī ⁊ moꝛtē inducit. Et maxīe gaudiū cōpetit his q̄ multū curāt et ſollicitudinibus deſtruunt. Et poteſt in ipſis de nouo acq̄ri p vſum cibi ⁊ vini delectabiliū ⁊ dimiſſione eoꝝ q̄ triſticiā inducunt ⁊ inhabitare cū ſibi dilectis et ſimilibus q̄bus virtus cōfoꝛtatur. teſte Auicenna vndecima tertij capituli de caſu v̄tutis ſubito ſic dicēte. Et ſcias ꝙ virtus augmentat̄ cibo ⁊ vino ſubtili conuenientibus ⁊ odoꝛibus bonis:⁊ trāquillitate ⁊ gaudio ⁊ dimiſſione eoꝝ que cōtriſtant ⁊ rixari faciūt:et renouatione rerū amabilium et habitatione cum dilectis. Secundū eſt tranquillitas animi. Nobiles eñ ꝓpter nimis magnas ⁊ diuerſas curas quas habent plus leduntur ceteris paribus ꝙ̄ q̄ mediocres ſunt. Inquietatio v̄o mentis ſomnum maxime impedit q̄ nobilibus ſumme vtilis ē: q̄ cōmuniter nature ſicce ſūt atqꝫ colere quibus ꝑmaxime ſomnus eſt vtilis.

¶ Tertiū eſt moderata dieta.i.moderata ſumptio cibi et potus. Nocumenta vero ſuꝑflui cibi et potus: poſtea dicemus.

Cerebꝛi ꝯfoꝛtan tia.

Lumina mane/manus:ſurgens gelida lauet aqua.
Hac illa.modicū pergat:modicū ſua membꝛa
Extendat:crines pectet/dentes fricet/iſta
Confoꝛtāt cerebꝛū/confoꝛtant cetera mēbꝛa
Lote/cale/ſta/paſce vel infrigeſce minute.

¶ In hoc textu autoꝛ ponit ſex documēta: quibus cerebꝛū confoꝛtaꝛ: ꝛ ſiꝛr ſingula coꝛpoꝛis membꝛa ¶ Pꝛimū eſt ꝙ poſtꝗ hō de mane ſurrexit:debet lauare oculos in aqua frigida. Mundari eñ debēt vt ab eis remoueatur immūdicies palpebꝛis adhe rentes ꝛ circa oculos exiſtentes: ne ab ipſis oculi coꝛrodanꝛ. Et iſtud ſatꝫ innuit Auicēna tertia ter tij tractatu pmo ca.de rememoꝛatione ꝯſeruatiōis ſanitatis oculi:ꝛ rememoꝛatione eoꝛum que nocēt ipſi vbi dicit. Ex eis autem que abſtergunt oculū et acuunt ipſum eſt ſubmergi in aqua clara: ꝛ ape rire oculum in ea. Et idem vult tractatu quarto ca. de cura debilitatis viſus dicens. Et ingredi aquā clarā viridē ꝛ ſubmergi ī ea ꝛ apire ambos oculos in ea ſecundū quantitatem qua poſſibile eſt ex eis que ſeruāt ſanitatē oculi ꝛ ꝯfoꝛtāt ipſum ꝛ ꝓpꝛie in iuuētute. Cauſa autē quare oculi magis debent lauari in aqua frigida ꝗ calida eſt qꝛ vnūquodqꝫ ꝯſeruaꝛ ſuo ſimili vt dicit Auicēna quarta pmi ca.pmo. Et idē vult galienus tertia tegni. canone illo. Calidioꝛ a calidioꝛib⁹ indigēt adiutoꝛijs fri

gidiora frigidiorib⁹:ſed ſic eſt ꝙ ocli frigide na-
ture.ergo potius debẽt lauari aqua frigrida ꝙ̃ ca
lida. ¶ Secũdum eſt ꝙ homo debet lauare manus
qꝛ ſunt inſtrumẽta quibus mundantur organa per
que exeũt ſuperfluitates cerebri vt ſunt aures/ocu
li/nares/⁊ ergo ob hoc manus debent eſſe mundeꝫ
plus tñ debẽt lauari ĩ aqua frigida ꝙ̃ ĩ aqua cali
da:qꝛ lotio manuũ in aq̃ calida gñat vermes in vẽ
tre ⁊ hoc ſpecialiter dũmodo manus in aqua cali-
da lauẽtur poſt ſumptionem cibi. vt innuit Auicẽ
na decimaſexta tertij tractatu qnto.ca.primo. vbi
agit de vermibus in vẽtre genitis. Et ratio eſt q̃a
per lotionẽ manuum in aqua calida poſt ſumptio-
nem cibi trahitur calor naturalis quo cõpletur di-
geſtio ĩ ſtomacho ad extraꝛ q̃re imperfecta fit dige-
ſtio que potiſſima cauſa eſt vermium. ¶ Tertiũ eſt
ꝙ poſtꝙ̃ homo ſurrexit a ſomno debet paulatĩ in
cedere ſiue ſe remouere. Cui⁹ cauſa ẽ vt ſuperflui-
tates prime ⁊ ſecũde digeſtionum: que ſunt feces
et vrina deſcẽdant et preparentur faciliori euacua
tione. ¶ Quartũ eſt ꝙ poſtꝙ̃ homo ſurrexit a ſõ-
no debent extẽdere manus ⁊ pedes ⁊ alia membra
Cui⁹ cauſa eſt vt trahantur vitales ſpiritus ad mẽ
bra exteriora:⁊ p hoc ſubtilientur ſpirit⁹ cerebri.
¶ Quintum eſt ꝙ debet crines pectere. Cui⁹ cau-
ſa eſt vt aperiant poꝛi capitis ⁊ exeãt vapores ce-
rebri derelicti poſt ſomnũ ⁊ ſubtilientur eius ſpi-
ritus. Unde vſus pectinis multum refert viſui et
maxime ſenib⁹ prodeſt. Unde dicit Auicenna ter
tia tertij tractatu q̃rto ca. p̃io de cura debilitatis

Qñ ver mes ĩ vẽ tre gene rantur.

visus. Administratio pectinis ſuper caput adiuua
tiua eſt ⁊ cōfert ꝓprie ſenib⁹. Quare oportꝫ ꝙ ad
miniſtret omni die multotiens: quoniam attrahit
vapores ad ſuperiora ⁊ mouet eos a parte oculi.
¶ Sextū eſt ꝙ homo debꝫ mūdare ⁊ fricare dētes
Cuius cauſa eſt: quia immundicies dētium eſt cau-
Vñ fetor anhelitus
ſa fetoris anhelitus. Similiter a dentibus immun
dis ſpiritus immundi eleuantur ad celebrum ip-
ſum perturbantes. Preterea commixtio limoſita-
tis dentium cum ipſo cibo ad ſtomachum miſſo eſt
cauſa corruptionis cibi in ſtomacho. Modum aūt
Quid ad dentiū conſeruationem
conſeruandi ſanitatem dentium ⁊ bonitatem odo
ris eorum tangit Auicenna ſeptima tertij capitu-
lo de conſeruatione dētiū ſub his verbis. Et eis q̄
cōſeruant ſanitatem dentium eſt vt abluatur os in
menſe bis cum vino in quo decocta eſt radix titi-
malli. Eſt enim perueniens ad vltimū in faciendo
bonum odorem ⁊ non aduenit facienti illud dolor
Quō poſtbalneum ⁊ [illegible] qs [illegible] ſe debet
dentium. ¶ Alterius author in vltio verſu ſubdit
aliqua precepta generalia. ¶ Primū eſt ꝙ homo
lotus ſtupha vel balneo debet ſe tenere calidū: qr
tunc pori ſunt apti: ⁊ ſic de facili frigus poſſet ſub
intrare ⁊ magna nocumenta corpori īferre. Aliud
eſt ꝙ poſtq̄ homo ſumpſerit cibum debet modicū
ſtare vt cibus perfecte deſcendat ad fundum ſtoma
chi: in quo complet̄ digeſtio: deinde lente ambulet
et nō fortiter: ne ꝓpter motum fortem calor traha-
tur ad partes exteriores: ⁊ per hoc impediat̄ cibi
digeſtio. Aliud eſt ꝙ homo frigidus dꝫ cauere ne
ſubito ſe calefaciat ſed paulatim. Mutationes enī

ſubite naturam ledunt. Omnia enim extra naturã moleſta ſunt. vt dicit Galienus in commento illi⁹ canonis. Secundũ multum ⁊ repente.

Sit breuis aut nullus tibi ſomnus meridianus.
Febris pigricies capitis dolor atq́ʒ catarrus.
Hec tibi proueniunt ex ſummo meridiano.

¶ In hoc textu tãgit author quattuor documẽta q̃ ꝓueniũt ex ſomno facto poſt prãdiũ. Quorũ p̃mũ eſt ꝙ ex ſomno meridiano ſolet ſeq̃ febris qđ aliq̃ putãt verificari de febre ꝓueniente ex opilatione. Cãm iſti⁹ febris reddẽtes: q2 tp̃e diei calor ⁊ ſpũs mouet̃ ad exteriora: ⁊ ſic v̄t⁹ digeſtiua ĩ die ẽ debilis: digeſtio eñ ꝑfecta ẽ qñ calor ⁊ ſpũs ad iteriora mouet̃ ꝑpt̃ quorũ motũ calor nat̃alis incẽdit̃: ⁊ ſic tp̃s noctis ẽ tp̃s ꝑfectioris digeſtiõis. Indigeſtio eñ ⁊ cruditas hũorũ ẽ cã opilationis: q̃ opilatio ẽ cã febris ſm̃ Auicẽ. p̃mi quarti ĩ p̃ribus paſſib⁹ ¶ Secundũ nocumentum eſt pigrities: que ex eadem cauſa videt̃ oriri. Ex materia eñ indigeſta et groſſa groſſi eleuant̃ ſpũs q̃ moti ad mẽbra corp̃is grauedinẽ corpi inducũt. queadmodũ ſpũs ſubtiles ⁊ leues leuitatem animi ⁊ corporis inducunt. ¶ Tertiũ eſt dolor capitis q̃ etiã ex eadẽ cã ꝓueniri videtur. Ex cibo eñ indigeſto ĩ ſtomacho eleuãtur groſſi ſpiritus cerebrum perturbãtes qui ſpũs ſunt cauſa diſcolorationis: etiã faciei quando ad cutem mouentur: quia vbi eſt materia groſſa neceſſe eſt quicquid ex tali materia diſſoluitur eſſe groſſum: vt innuit Galienus in cõmento illius ampho

Duo mala infert ſomnus meridianus.

riſſimi. Et qui creſcunt: ſic inquiens quicq̃d eſt de qualibet re diſſoluit ei vnde diſſoluitur neceſſe eſt vt aſſimiletur. ¶ Quartũ nocumentũ eſt catarrus qui ſimiliter ex eadẽ cauſa videt̃ oriri. ſ. ex reumate. Reuma eñ dr̃ omnis fluxus materie de membro ad mẽbrũ in quacũq̃ parte corporis fuerit: ſed ſecũdũ q̃ ad diuerſas ptes corporis fuerit diuerſa ſortitur nomina: quando enim mouetur ad pect⁹ ſiue ad membra ſpiritualia videlicet ad pulmonem dicitur catarrus. Sed quãdo fluit ad fauces ſiue ad collatorium palati dicitur brancus. Et quãdo fluit ad nares dicitur corizã: vt habetur in iſtis verſib⁹

Si fluat ad pectus dicat̃ reuma catarrus. Ad fauces brancus ad nares dico corizam. Preter tamen predictorum nocumentorum cauſas narratas alie poſſunt aſſignari magis efficaces. Cauſa nãq̃ primi nocumẽti ſcilicet febris que aliquando eſt effimera aliquãdo putrida eſt. Febris quidem effimera eſt retẽtio fuliginum in ſomno diurno: quarum reſolutionẽ vigilia facere conſueuerat: quib⁹ aceruatis et ſpiritibus admixtis in eis aſcenditur calor extraneus cauſans febrem effimerã. Febris vero putrida eſt putrefactio humiditatũ multiplicatarũ ex ſomno diurno ad cor effumantium. ¶ Secundo vero nocumentũ ſcilicet pigritia contingit ꝓpter hũiditates ꝓ ſomnũ diurnũ retentas circa muſculos cordas ⁊ iũcturas q̃b⁹ torpeſcũt ⁊ tarde reddunt̃ ad ſolitos mot⁹. Tertium vero nocumentũ ex ſimili cauſa orit̃. ſ. ex hũiditatib⁹ ⁊ vaporib⁹ ꝑ ſomnũ meridianum retentis qui moti verſus ca-

put ⁊ cerebꝛũ ⁊ doloꝛẽ ingerũt. ¶ Quartũ vo nocumentũ videlicet catarrus quo vr̃r om̃e reuma ſignificaṫ ꝯtingit ꝓpterea q: vapoꝛes ⁊ fumi q̃ vndiq̧ ꝑ cutẽ hoꝛa vigiliarũ reſolui ſolẽt in ſõno diurno ad caput tẽdũt vbi inſpiſſati recidũt inferiꝰ reumatiſantes. Auicẽna aũt tertia pꝛimi. doctrina ſcða. ca. nono. alia ſupaddit nocumẽta ſomni diurni. Quoꝝ pꝛimũ ẽ generare egritudines humiditas vt guttas ⁊ paraliſes ex retẽtionibus humiditatũ que de die magis reſolui ſolent. Secundũ eſt coꝛruptio coloꝛis faciei ꝓpter humiditates aquoſas vꝛine ſiſes in ſanguine multiplicãtes ex ſõno diurno reſolui ſolitas tp̃e vigiliarũ: que ad faciei cutẽ cũ ſanguine expulſe reddunt eã tumidã ⁊ declinantẽ ad citrinitatẽ. ¶ Tertiũ ẽ generatio ſplenis. i. ſpleniticę paſſionis ĩ diſpoſitis ad eã. Cuiꝰ cã eſt retẽtio humoꝛis groſſi melancolici in ſplene ex ſomno diurno ſicut em̃ iuuant vigile. motum ⁊ liberum tranſitũ huius groſſi humoꝛis ꝑ canales ſtrictos cũ caloꝛe diei vias apperiẽte: ſic ſomnꝰ impedit maxie diurnus: cum tũc inſtet hoꝛa ſecundũ plurimũ tranſitus melancolie per canales ſuos: et maxime ꝑ illum canalem qui a ſplene trãſit ad oꝛificiũ ſtomachi gratia ꝓuocationis appetitꝰ ꝑ quẽ ſplenis ſupfluitas emũdari ſolet: nõ em̃ cõuenit vt de nocte ꝓuocet ſed de die potius appetitum cibi. ¶ Quartũ ẽ relaxatio neruoꝝ ſeu remollitio coꝛũ Cuiꝰ cã eſt ꝓhibitio reſolutiõis humiditatũ quã facere ſolẽt vigile diurne q̃ interiꝰ retente neruos imbibunt. ¶ Quintum eſt debilitatio appetitus.

Cuius cauſa eſt ꝓhibitio reſolutiõis: que eſt pͥma cauſa famis. Alia cauſa eſt repletio ſtomachi ex fumis vaporibus ⁊ humiditatibus remollientibꝰ ⁊ ſaturãtibus orificium ſtomachi. ¶ Sextum eſt generatio apoſtematũ. Cuius cauſa eſt quia ſuperfluitates per ſomnũ diurnũ multiplicate colligunt ſe ſepe in aliquo membrorum ⁊ ipſum intumeſcere faciũt. Et vlterius dicit Auicenna ꝙ due de potiori bus cauſis ꝓpter quas nocet ſomnus diurnus ſũt Prima quidem quia cito interrũpitur propterea ꝙ calor diei trahit verſus exteriora calorẽ corporis ⁊ cõtra: ſomnus ad interiora vnde motꝰ ꝑuenit agitatiuus: ⁊ ideo cõſulitur tunc dormire volẽtibus ꝙ ĩ vmbra dormiãt ⁊ in tenebroſo loco. Secunda ꝟo propterea ꝙ redit naturã ſtupidã: ⁊ q̃ſi perterritã retrahentẽ ſe ab eo in quo erat ſcilicet a digeſtione cibi. Attendẽdũ tamẽ eſt ꝙ lꝫ ſomnus diurnus generaliter vituperet ⁊ nocturnus cõmẽdetur: ex diurno tñ ille minus vituperatur q̃ a mane eſt vſqꝫ ad tertiã. ſ. ab ortu ſolis vſqꝫ ad tertiã poſt ipſum. Iuxta illud ypocratis ꝓnoſticoꝝ ſcḋo dicẽtis. Somnus vt moris eſt cõueniens ⁊ naturalis vt noctẽ nõ effugiat: ⁊ diẽ nõ impediat ẽ laudabilis cõtrarius ꝟo ẽ improbãdus: minꝰ tñ ſi a mane vſqꝫ ad tertiã tenuerit. Quãq̃ tñ ſõnus diurnus ⁊ meridianꝰ intiñ a primis medicine inuẽtoribus atteſtet moderno tñ tp̃e non oĩs ſomnus diurnus eſt vituperãdus ⁊ ꝓpꝛie ſi in eo quinqꝫ cõditiones obſeruent vt vult bartrutius. Prima ẽ vt ſit cõſuetus. Scḋa vt nõ ſit illico ſupra cibũ. Ter-

ſomno diur ... q̃nq̃ cõditi ... ſũt obſer ... anda:

cta vt nõ ſit capite depreſſo. Quarta vt nõ ſit longus. Quinta vt nõ fiat ab eo ſubito ſtupidaꝛ repẽtina expgefactio ſed moroſa.

Quattuoꝛ ex vento veniũt in ventre retento
Spaſmus. ydrops. colica. vertigo: quattuoꝛ iſta.

¶ In hoc textu auctor ponit quattuor nocumẽta puenientia ex retentione ventoſitatis in corpe noſtro. quorum primus eſt ſpaſmus. Cuius cauſa eſt quia vẽtoſitas retẽta ſepe capit raptum ad iuncturasꝛ neruos ipſos replentes ex quorum repletiõe ſequitur ipſoꝝ cõtractio que vocatur ſpaſmus. Et ab Auicẽna ſecunda tertij ca. de ſpaſmo. Spaſmꝰ ſic diffinit. Spaſmus ẽ egritudo neruoſa qua mouentur lacerti ad principia ſua inobedientes ſunt in dilatiõe eoꝝ Et iſte ſpaſmus eſt duplex. Nã quidam eſt ex repletione in quo membrum abbreuiatꝛ et ingroſſatur propter rem implentẽ ſicut corium aut corigia cũ eſt res implẽs et abbreuiatur et ingroſſatur: ꝛ iſte ſpaſmus fit ſubito. Alius ẽ exinanitione in quo contrahitur longitudoꝛ latitudoꝛ minoratur membrũ ſecundũ longumꝛ latum ſicut in pargameno cũ apponitur igni fit cõtractio ſecũdum longum ꝛ latum: ꝛ iſte ſpaſmus fit paulatiue ¶ Secundum nocumentum eſt ydropiſis: que eſt morbus materialis cauſatꝰ ex re frigida plurima ingrediente ꝛ inflante mẽbra aut loca dũ in quibus regimen. i. digeſtio ciborum fit et humoꝝ vt dicit Bartrucius. ydropiſis enĩ nõ gñatꝛ vt dicit G alienus. vi. pticula amphoriſmorum in cõmento illiꝰ

Actus īcluſus generat morbos

Quid ſpaſmꝰ

XLI.

Emoroides ſanāt antiquas. Et eſt triplex ydropiſis: ſcȝ yposarca: aſclides ⁊ tympanites. Et de tympanite intelligit̄ iſtud ſecūdū nocumentū. Tympanites eñ vt dicit Bartrucius fit a mala complexione frigida ſtomachi ⁊ epatis ꝓhibente cibū trāſmutari in chili ⁊ humorē benignū ſūt ſanguineū quare cōuertitur in rem ventoſam que dū nō expellitur per eructationē aut aliunde opilatione viarū prohibēte vel v̄tute expulſiua vel ſequeſtratiua ſuperfluitatū debili exiſtēte colligit̄ inter cypach et mirach vētris: ⁊ cauſat ydropiſim. Tertium nocumētū eſt colica q̄ eſt egritudo multū doloroſa fctā in iteſtino dicto colon: qđ eſt vnū de iteſtinis groſſis queadmodū yliaca eſt egritudo doloroſa facta in inteſtino gracili dicto ylion. Et fiūt dicte egritudines ſepe ex vētoſitate incluſa indictis inteſtinis. Quartū nocumētū eſt vertigo: ⁊ eſt egritudo cum qua videt̄ homini ꝙ oīa voluant̄ in gyrū. Cuius egritudis cā eſt: vētaſitas ad cerebrū mota q̄ ꝓpē eius i cerebro motionē v̄tiginē facit. Et iſta quattuor nocumēta cū quibuſdā alijs pulchre cōmemorat Auicenna. xvi. tertij. tractatu quarto capitulo de rebus que nocēt colicis dicens. Et ſcias ꝙ retentio ventoſitatis multotiens facit accidere colicam: propterea ꝙ ſubleuat eam ⁊ exprimit ipſam ita vt aggregetur res vna ⁊ ꝙ facit accidere debilitateȝ in inteſtinis. Et quandoqȝ perducit illud ad ydropiſim. Et quandoqȝ generat tenebroſitatem viſus et vertiginē ⁊ epilentiā. Et quādoqȝ retinetur in iuncturis ⁊ facit accidere ſpaſmum.

Ex magna cena ſtomacho fit maxima pena.
Ut ſis nocte leuis:ſit tibi cena breuis.

¶ In hoc textu auctor ponit vnū documētū pro cō ſeruatiōne ſanitatis dicēs ꝙ homo in cena dꝫ eē ſobrius ⁊ ſe nō multū cibo replere:qꝛ nimia repletio nocturna inducit impedimentū ſomni torſionem vētris inquietudinē corporis:puſtulas ī facie grauitatē capitis in mane ⁊ maliciā oris. Dubiū tā incidit vtrū maior quātitas cibi ſit ſumēda ī prādio q̄ȝ in cena. Pro cuius deciſione aduertēdū eſt ꝙ ſecūdū diuerſitatē corpoꝝ maior aut minor q̄ntitas cibi ſumēda eſt in prandio q̄ȝ in cena:qꝛ corpa aut morbum decidentia aut ſub latitudines ſanitatis Si morbū deciderint aut cū humoris vitio aut ſine humoris vitio. Si ſine humoris vitio ſic eſt magis cenandū. Cuius ratio eſt:qꝛ natura in talibus ſolum eſt ciborū digeſtioni intenta nō aūt ſuperfluitatū maturationi:carēt eñ eis. Quod ſi cū humoris vitio patiātur cōuenientius eſt prādiū maiorare. Unde prima tertij tractatu quinto capi. de cura epilentie. 11 Ille cuius cōſuetudo non tollerat vt ſemel reficiat diuidat cibū ſuū qui eſt minor refectione ſua in tribus partibus:⁊ ſumat duas tertias in prandio:⁊ tertiā in ceno poſt exercitium ſubtile. Ratione ſic perſuadetur quoniā illo tēpore quo natura debilis iuuat in digeſtione calore ſolari viuifico ⁊ reſoluunt amplius ſupfluitates amplior ſumēdus eſt cibus:hoc aūt magis fit ī prādio q̄ȝ cena ꝫ ⁊c. Preterea i die calor vitalis adeſt ſolarꝫ ⁊ lucꝫ digeſtiuus cū ſit vite pncipiū q̄re ad digeſtionē tunc

Mala q̄ infert repletio ſerotina.

duplex operabitur calidum nocte vero nō. Et etiā nocte natura magis ē circa ſupfluoꝝ digeſtionē in talibus intenta: nō ergo impedienda multa ciborum exhibitione. Quāuis eñ caloꝛ ī pleriſq; foꝛtificetur in nocte ſpiritū retractiōe ꝛ ſomni reductione: nō tñ pōt huiuſmodi caloꝛ duo vt alimentum ꝛ ſuperfluitates degerere. Conuenit itaq; in his cenam bꝛeuiare. Si vero huiuſmodi coꝛpoꝛa ſublatitudine fuerint ſanitatis aut ſunt ſufficienter ſana robuſta ſuperfluitatibus ſenſibilibus carentia cū omnes expellant ſua via vt athlete ꝛ hos expedit cenam maioꝛare. Tum qꝛ natura eoꝛum nocte ſolū eſt digeſtioni ciboꝛum intenta ꝛ non ſuperfluoꝛū maturationē cum illis fere careant.

¶ Tum qꝛ ſolum robur coꝛpoꝛis intendunt qđ et nocte acquiritur magis cum ampliꝰ fiat ſignificatio: diſtributio ꝛ ſpirituū in his generatio. Si autem coꝛpoꝛa fuerint a dicto temperamento ꝛ robore diſtantia ſicut ſunt plurima vſq; in egritudinē nunc deueniētia talia aut exercitātur exercitio foꝛti continuo ꝛ vehementi aut non: ſic vt ſunt victū manibus querentes melius eſt eis pꝛandiū ſuper cenam maioꝛare. Cuius cauſa eſt: quia alimentum nō ſolū expetitur ꝑpter nutrire: ſed ꝑpter humectare membꝛa ac timoꝛare ne areſiāt ex foꝛti motu et reſiſtatur reſolutioni caloꝛis pꝛopter quod opoꝛtet plus cibi exhiberi in pꝛādio. Neq; ꝑpter exercitiū talia coꝛpa ceſſant ab eoꝛum digeſtione cum ita ſint cōſueti. Uſus enim eſt res pꝛeter naturam. Ex ſtet caloꝛ vehemēs ꝑpter exercitiū potēs ſuper

digeſtionem in eis propter quod videmus eos ter in die cum appetitu comedere et bene digere re. Si autem non vtantur forti et laborioſo exer citio continuo ſicut predicti dupliciter illud euenit. quia aut ſolum quandoqꝫ vtuntur exercitio forti laborioſo ⁊ non continue aut ſolum vtūtur exercitio debili. cū quo ſtat multiplicatio ſupfluitatum. Si vtātur exercitio plurimo forti et labo rioſo propter occupatiões neceſſarias in vita ⁊ ad ſalutem ſicut ciuiles viri ꝙ plures circa bona fortune negociantes. et ad ſalutem interdum ex ercitio forti ⁊ laborioſo mouentur vt diu equitā tes vel itinerantes aut aliud quodā fortuna a cō ſueto agētes exercitio. Et his vtilius eſt cenam ſup prādium amplius augere. Cuius ratio eſt quia ſi tales prandium augerent cuꝫ non ſūt conſueti. adeo forti et laborioſo exercitio agitari vt prio res ipſorum iam corrumperetur digeſtio maloꝝ humanorum generatiua. Item ꝑpter motum ſu perfluum calor horum diſſeminatione eſt debilitatus cuius quidem vnitio que magis nocte fit ꝙ die potiſſima eſt fortitudinis et digeſtionis qua de cauſa ī cena inſtante nocte alimentum amplius pōt aminiſtrari. Item iſti prius non laborioſo vtebātur exercitio et ſic corpus eorum humiditatibus plenum eſt quibus ⁊ paruo cibo ſufficient poteſt reſiſti reſolutioni ⁊ exſiccationi factis per motū in die occurrētem. Si vero paucis debilibus exercitijs et paruis occupationibus in via vtantur precipiendum eſt ipſis melius prādere ꝙ cenare et declaratur iſtud ſicut in corporibus nunc egrotantibus apparuit. Cum enim hi ſunt debiles vt

Viatores cenam ſupra prandiū augere debēt.

Sic ſuo cō fortat ſili.

digeſtiones vt plurimū iuuātur per calorē ſolis et lucē valde viuificās cōfortat eū inde ſpiritus ppter ſuum ſimile Ipſe ei eſt lux aut effigiē habꝫ lucis ſecūdū Auicennā. Iuuātur etiā qꝛ ſupfluitates nūc meli⁹ expellūtur poris aptis de die q̄ꝫ de nocte. Preterea nocte nō oportet eos multo cibo ſed pauco repleri cum natura: tunc intenta eſt magis circa digeſtionem humorū crudorū quos ſōnus habet maxime dirigere ac ad benignū reducere. Licet enim nocte digeſtiua fortificetur virtus non tamen adeo ꝙ valeat cibū et ſuperfluitates dirigere. ¶ Aduertendū eſt inſup ꝙ in exhibitione cibi maioris aut minoris in prandio q̄ꝫ cena maxime ſeruandus eſt vſus quia cōſuetudo eſt res maxima in conſeruatione ſanitatis et egritudine curāda ſecūdo regiminis acutorum quod oſtēditur ex eo ꝙ eius mutatio ⁊ maxime ſubita vehemēter eſt leſiua. Unde damaſcen⁹. Mutare conſuetudinem nociuum eſt et moleſtum et precipue ſenibus. Et ideo praue conſuetudines abolēde ſunt: ſed non mox: eo ꝙ natura non ſuſtinet repentinas mutationes. Et ſic patet ꝙ vniuerſali⁹ maiorandum eſt prandium ſuper cenam cum plurime egritudines ſunt materiales: ⁊ plurima corpora lapſa. Si tamen ſolum ſemel in die comedatur meli⁹ eſt cibum in cena exibere. niſi oculi aut cerebrū patiantur: tūc enim melius eſt in prādio exibere: cum cena non parum egrotantibus nocet oculis et cerebro. ¶ Ulterius circa textum eſt notandum ꝙ non ſolū repletio nocturna ſiue in cena nocet ſtomacho: immo omis repletio cibi: generat enim opilationes/ febres/ putredines apo-

Damaſcen⁹

Uituperatur oīs repletio ppt dāna q̄ infert.

ſtemata et lepram: quia eſt cauſa indigeſtionis.
Quod autē oīs repletio nociua eſt ſtomacho de-
clarat Auicēna decimatertia tertij tractatu p̄mo
ca. de reb⁹ quaꝝ vſu leduntᷣ ſtomachus ꝛ inteſtina
dicēs. Et ex reb⁹ magis inimicꝫ ſtomacho ē reple
tio: ꝛ ꝓpter illud nō augetᷣ corpus guloſi qm̄ ci-
bus eius nō digeritᷣ: quare nō creſcit ex eo corp⁹.
Ille aūt qui cibo abſtinet tamē remanet aliquid:
appetitus eius augetᷣ qm̄ ſtomachus eius bn̄ di-
gerit cibū. Et ſic valde cauēdū eſt ne ſtomachus
torqueatᷣ ꝛ multū grauetᷣ ex cibo: ita vt anhelit⁹
anguſtietᷣ ꝛ pulſus velociter. Et ſiſr repletio nau
ſeatiua ꝛ faſtidiū inducēs multū eſt euitanda: et
ſpecialr ex malis nutriētibus. Nam ſi faſtidium
ſit ex groſſis nutriētibus ꝓueniūt iunctaꝝ dolo-
res et renū et podagra ꝛ groſſicies ſplenis ꝛ epa
tis: et regulariter egritudines fleugmatice ꝛ me-
lancolice. Et ſi faſtidiū ſit ex nutriētib⁹ ſubtilib⁹
proueniūt febres acute ꝛ maligne ꝛ apoſtemata
multū acuta: igitᷣ euitāda eſt repletio nauſeatiua
Nō igitᷣ tm̄ eſt comedēdū quin in ſtomacho mane
at aliqs locus vacuus: nec ex toto dꝫ deſideriū ſo
piri: ſed retineri debēt aliq̄ reliquie appetitus et
hoc ſpālr obſeruādum eſt in hn̄tib⁹ appetitum
forte ſunt eñ aliq̄ quoꝝ appetit⁹ naturͣ mltū ſo
pit⁹ ē ꝛ iſti forte debēt plus cōedere ꝙ appetūt.

Tu nunꝙ comedas ſtomachū niſi noueris ante
Purgatū: vacuū cibo quē ſumpſeris ante
Ex deſiderio poteris cognoſcere certo
Hec tua ſunt ſigna ſubtilis in ore dieta.

¶ In hoc textu ponuntᷣ aliq̄ p̄cepta q̄ hō ſane cu

piēs viuere nccio vȝ obſuare āte ſumptionē cibi Quorum primū eſt ꝙ homo non debet ſumere cibum niſi nouerit ſtomachū ſuum eſſe purgatum a malis humoꝛibus quod fit per vomitum: expellendo humoꝛes putridos ⁊ malos in eo exiſtētes quia ſi ſumeretur cibus pꝛedictus malis humoꝛibus in ſtomacho remanētibus ex cōmixtione taliū humoꝛū cū cibo cibus ſūptus coꝛrūperetur.

Nota circa ciboꝝ ſumptionem.

¶ Secundū pceptū eſt ꝙ homo nō debet ſumere cibū de nouo niſi pꝛeſenſerit cibū pꝛeſūptū in ſtomacho ſuo foꝛe digeſtū. et ab eo euacuatum: quia nihil eſt deterius in humano coꝛpoꝛe ꝙ̄ itromittere cibum ſuper aliū qui non eſt digeſtus: ſed digeri incipit. Nā ſuperaſſūptus cibus pꝛioꝛis digeſtionē inchoatam impedit. Et digeſtio pꝛioꝛis ante complebitur qui trāſiens ad epar per venas meſeraicas ducet ſecū cibum ſuperaſſumptum indigeſtū. vnde crudi humoꝛes in coꝛpoꝛe multiplicabuntur. Alterius in textu ponuntur duo ſigna euacuatiōis ſtomachi a cibo pꝛeaſſumpto. Pꝛimū eſt deſiderium certū id eſt vera fames. Et pꝛo intellectu iſtius ſciendum eſt ꝙ duplex eſt fames ſcilȝ vera et mēdoſa. Veram galienus deſcribit ſecunda amphoꝛiſmoꝛum in commento illius canonis vbi dicit. Indigentia non opoꝛtet laboꝛare dicens. Certa fames eſt cum homo cibo indiget vn̄ imenſus ſequit̄ appetitus. Sed mēdoſa fames ē cibi appetit⁹ coꝛpe nō indigēte. Et ſicut vera fames fit ex cōſtrictiōe ⁊ coꝛrugatione venarū oꝛificij ſtōachi pcedētib⁹ a ſuctiōe mēbꝛoꝝ cibo ī digētiū. ſic mēdoſa fames ſolet ab his fieri que ſtrīgūt vt rogāt oꝛificiū ſtomachi mēbrꝭ cibo nō

Vera fames mendoſa.

egẽtibus. vt ab actu frigidis ſtipticis aut acetoſis. Et iſtius ſigni ⁊ ſecũdi precepti p̄cedẽtis cõmemorat. Auicẽ. tertia primi. doctrina ſcḋa. cap. de eo qḋ comeditur ſic inquiens. Oportet preterea ne aliquis comedat niſi poſt deſiderium: neq̧ in hoc tardetur cũ deſideriũ ebulierit. i. forte fuerit niſi mẽdoſum fuerit vt ebriorũ deſideriũ ⁊ habentiũ faſtidiũ quoniã tollerare famẽ ſtomachũ putridis replet humoribus. Et poſtea eodẽ capitulo dicit. Et neq̧ ip̄e neq̧ oẽs qui ſanitatẽ habere volunt aliquid comedant niſi deſideriũ fuerit certum ⁊ ſtomachus ſuperiora inteſtina a primo nutriente euacuata fuerint quod enim in corpore exiſtit deterius eſt nutriens qḋ enim in corpore exiſtit deterius eſt nutriẽs ſup nutriens qḋ non eſt digeſtum mittere. Secundum ſignum qḋ ſignificat ſuper certo deſiderio: ſiue certa fame ẽ ſubtilis dicta precedens: id eſt parua adminiſtratio cibi quando enim illa ſequitur fames ſignificatur eſſe certa ⁊ vera. ¶ Sciendum inſuper q̧ in vna ⁊ eadem refectione peſſimum: eſt ſimul multos ⁊ diuerſos coniungere cibos: vt carnes et piſces vel pullos ⁊ porcum: ⁊ poſtea prolongare tempus in comedendo: quia primus cibus iam digeri incipit cũ aduenit vltimus ⁊ ſic partes cibi diſſimiles fiunt in digerẽdo: ſic q̧ peraſſumpte prius digeſte ſunt q̄ poſtremo ſumpte ſue digeſtionis medium attigerint vnde fit q̧ quedã corrumpunt alias. Et iſtud innuit Auicenna tertia primi doctrina ſecundo capitulo de eo quod comedetur dicens. Et nihil quidẽ deterius eſt q̄ diuerſa nutrimenta ſimul adiungere. Et poſt hoc in co

Caue ne in vna ⁊ eadẽ refectiõe cibos diuerſos ſumas.

medendo tempus prolongare: cum enim poſtre‑
mū nutriēs aduenit: primū iam incipit digeri nu
trientis: ergo partes in digerēdo non ſimulantur.

Prolongatio moderata in comedendo eſt laudabilis.

¶ Sciēdū eſt tn̄ ꝙ ꝓlongatio in comedēdo mo‑
derate facta fere vna hora gratia bone maſticatio
nis ⁊ tranglutionis eſt laudabilis ⁊ plurimū cō‑
ferēs ad cōſeruationem ſanitatis: quia perfecta ci
bi maſticato cū moroſa trāſglutiōe ſiue ingluuie
eſt veluti media digeſtio: ſed mala maſticatio vel
digeſtionē cibi impedit vel vehementer retardat
Sꝫ ꝓlongatio in comedēdo cū interlocutiōib⁹ ⁊
pauſis duabus vel tribus horis eſt plurimū noci
ua: ⁊ ſequūtur ex ea nocumēta prenarrata.

Melancolicā gn̄antia et infirmis inimica.

Perſica: poma: pira: lac: caſeus: et caro ſalſa
Et caro ceruina: leporina: caprina: bouina:
Hec melancolica ſunt infirmis inimica.

¶ In hoc textu tāgunt decem cibi ſiue alimenta
melācolicā generātia aut infirmis inimica. Quo‑
rum pͥmū eſt comeſtio pſicoꝝ/ de qͥbus Galien⁹. ij.
alimentorum. capitulo decimonono dicit ꝙ ⁊ ho
rum ſuccus velut caro facile corruptibilis eſt: et
omnino quidam prauis: quare non oportet ſicut
quidam dicunt poſt aliud alimentum offerre: cor‑
rumpuntur enim ſupernatantia. Meminiſſe autē
oportet huius quod eſt cōmune in omnibus que‑
cunqꝫ cacochima humida ⁊ lubrica et facile ſubi‑
re potentia propter hoc oportet ipſa comedere
priora alijs: ſic enim ipa celeriter ſubeunt: ⁊ illis
viam faciunt. Ultimo autem ſumpta ſimul corrū‑
punt ⁊ alia. Et ita patet ꝙ iſtud dicendum debet
intelligi de perſicis comeſtis poſt cibum alium:

quia ipa ſumpta ante cibum bona ſunt ſtomacho ventrem lenientia atq; appetitum prouocantia Iuxta illud Auicenne ſecundo canonis: capitulo de perſicis dicẽtis. Matura ſunt bona ſtomacho et in eis eſt virtus faciendi appetitũ cibi. Et ſubdit Auicenna. Et opoztet quidem vt nõ cõmedãtur poſt alium cibũ: quoniã corrũpũtur poſt eum ſed precedant ante cibum. Similiter ſerapion in aggregatore: capitulo de eis auctoritate Dyaſcoridis ait. Matura ex pſicis ſunt bona ſtomacho et molliunt ventrem. Immatura vero ſtringũt: et qñ deſiccantur ſtringunt fortius: et decoctio ſiccorum quando ſcilicet bibitur ꝓhibet fluxum humiditatum ad ſtomachum et ventrem: et quando trita ſuper locũ puluerisant: vñ fluit ſanguis abſcidunt eum. Et licet prenarrata habeant iuuamẽta: quia tamẽ humorẽ generãt putrefactibilẽ nociua ſunt infirmis et maxime qñ indebite ſumunt. Et pſica frigida in primo gradu et humida in ſcdo. ¶ Secundũ eſt pira: ſiue comeſtio pirorũ. Et cauſa huius eſt: quia pira et generalitar oĩs fructus recẽs nõ correctus replet ſanguinẽ aquoſitate ebulliẽte in corpore et ſic preparat ſanguinẽ ad putrefactionem et per cõſequens nocet egris. Pira ſimiliter vt ait Auicenna ſecundo canonis. ca. de eis: a proprietate inducunt colicã. Ipſa tamẽ inter ceteros fructus multum impinguãt: propterea porci ex ipſis piris impinguãtur pluſq; ab aliquibus aliis fructibus. Et quia pira ventoſitatem generant et ſic inducunt colicam: vſus hz q; pira et alij fruct⁹ vẽtoſitatẽ faciẽtia cũ carniati⁹ .i. vẽtoſitatẽ expellẽtib⁹ comedãt; vel poſſum⁹ obuiare nocumẽta

Nota ꝯ fluxũ ſanguis

ipſorum ſuperbiendo vinum vetus odoriferum.
Et meliora pira ſunt q̄ magis odorifera ſunt: et
magis dulcedine pticipātia. Et etiā meliora ſūt
decocta q̄ȝ cruda et pñt decoqui cum aniſo fenicu
lo ⁊ ʒuccaro. ¶ Terciū comeſtio pomoꝝ de quib⁹.
dicit Auicēna ſcd̄o canonis. c. p̄rio q̄ aſſiduatio
comeſtionis eorū facit euenire dolorē neruoruꝫ.
Et poma etiā malaꝫ hn̄t ꝓprietatē ī gñando ven
toſitatē in ſcd̄a digeſtione q̄re nocent egris. Et
etiā ꝓpter ſimilē cām ibi q̄ dicta eſt de piris. ⁊
iſta dicta de piris ⁊ pomis maxime intelligenda
ſūt de ipſis crudis ⁊ nō de ipſis coctis. Et nedum
iſti fruct⁹ ab īfirmis ſūt vitādi. imo oēs fructus
īplentes ſanguinē aquoſitate ebulliente. vt fruct⁹
recētes quoꝝ ſuccus ī humano corpe ebulit ſicut
muſtum. ⁊ ſuccus fructuū ebuliūt exterius ī vaſe
⁊ hoc ꝓpter calorē ſolis derelictū ī eis cū matu
rabanť. Iſti enī fructus propť ebulitionem ſucci
eorū p̄parant ſāguinē ad putrefactionē. lꝫ ꝑ ho
re qua ſumunť iuuamentū p̄reſtent humectatiōis.
Et hac de cā Auicēna febricitātib⁹ ꝓhibuit fru
ct⁹ maxie recentes: prima quarti tractatu ſcd̄o c.
ſeptio. dicēs. Et oēs fruct⁹ nocēt febricitanti cū
ebulitiōe ſua ⁊ corruptiōe in ſtomacho. ¶ Quar
tū ē comeſtio lactis Cui⁹ cā ē q̄r lac de leui corrū
pitur ⁊ ī fumū aut acetoſitatē cōuertitur ī ſtoma
cho īmūdo ſicut vt plurimū ē ſtomachus febrici
tātis febre putrida ⁊ ergo febricitātib⁹ febre pu
trida nō ꝯcedıť Et ſilr malū ē habētib⁹ dolorē ca
pitis ⁊ ſcrophuloſis et plurib⁹ aliīs. de quib⁹ lo
q̄tur ypocras quīta particula āphoriſmoꝝ āpho
riſmo illo. Lac dare caput dolentibus malum ⁊c.

Verum eſt tamen ꝙ in aliquibus paſſionibus cō
uenit ſicut in ptiſi et ethicha et aliquibus alijs.
prout dicit etiam ypocras amphoriſmo iā allega
to: et etiā inſertus aliqd dicet ibi. Lac ethicis ſa/
num. ꝛc. Et licet lac ī predictis paſſionibus vitu
peret. ī ſanis tñ laudabile ē et hoc ſi in ſtomacho
et epate bñ digeratur. tunc enī inteſtina lauat ſua
aquoſitate. ꝛ mundificat butyroſitate ſua humo
ribus venenoſis repugnat mēbra humectat caſei-
tate ſua vulnera pectoris iuuat. ꝛ pulmonis gut-
turis renū quoqꝫ et inteſtinorū et veſice morſurā
acutorū humoꝝ ī inteſtinis mitigat. qui a viſceri
bus muſcatur: et humorū ꝓhibet morſus. Preter
ea conuenit lac corporibus tēperatis quoꝝ ſtoma-
chus mūdus eſt a colericis et flegmaticis humori
bus. In his enī lac bene digeſtū multū dat nutri
mentū: laudabilē ſanguinē generat carnē augmē
tat totū corpus laudabiliter humectat exteriora
pulchra facit: vt refert yſaac ī dietis vniūſalibus
Et ibi etiā auctoritate ruffi dicit ꝙ lac bibentes
ieiunos eſſe oportet. ꝛ bibat calidū cū exeat vbe-
ra: neqꝫ aliquid comedatur quouſqꝫ digeratur: ꝛ
labor et nimius motus caueatur. Raro eſt tamen
quieſcendum omnino a deambulatione. ſꝫ deam-
bulandum eſt ſuauiter quouſqꝫ in ſtomachi fun-
dum deſcendiſſe ſentiatur. In diſtemperatis ve-
ro corporibus lac nō cōuenit. In calidis enī cor-
poribus cito mutat in fumoſitatem coleram. In
frigidis vero in acetoſitatem et putredinem. In
ſtomacho etiā īmūdo lac nō ꝯuenit: qꝛ ī eo corrū-
pit. ¶ Circa electionē aūt lactis ſciēdū eſt ꝙ ma
gis eligēdū eſt lac mediocre ī via nutrimēti ꝛ nō

Lactis iu-
mēta et po-
tiſſime ca-
prarum.
Pro febre
aūt ethica
ait pnceps
nō eſt lac ſu
per lacte aſi
ne.

ſubtiliſſimū ſicut lac cameli:aut etiam aſininum: neqȝ pinguiſſimū ⁊ groſſiſſimū.ſicut lac vaccaꝝ ⁊ pecudum.Eligendū ē igiť lac capꝛe.nō eni habꝫ tm̄ aquoſitatis ſicut lac cameli qḋ nō eſt aptū ad nutriendū rōne nimie hũiditatis ſed vētris ſubductiuū.nec hꝫ tm̄ pinguedis ⁊ groſſiciei ſeu caſeitatis et vnctuoſitatis ſicut vaccarū et pecuduꝫ qḋ ꝓpter groſſiciē vnctuoſitatē ⁊ venarū opilatiuum vētoſitatē etiā generatiuum et difficilioꝛis digeſtionis ꝙ ſit neceſſariū ī regimine ſanitatis Eligať igr̄ lac capꝛe nō nimis ꝓpinq̄ ꝑtui nec nimis diſtāti a partu nō ꝑgñatis nutrite in bonis paſcuis ⁊ ī tempoꝛe quo repiunť melioꝛa paſcua Quītū ē comeſtio caſei.Et pōt intelligi de oī caſeo maxie tm̄ de veteri.Cuiꝰ ratio ē qꝛ caſeꝰrecēs eſt frigidus ⁊ hũidus ⁊ groſſe ſubſtātie ⁊ difficilis digeſtionis ⁊ opilatiuus ⁊ lapidis generatiuus:⁊ nō multū competit via cibi in regimine ſanitatis ⁊ caſeus vetus eſt calidus ⁊ ſiccus ꝓpter ſal facit cibum digerere ⁊ difficulter dirigiť paſtum nutrit ⁊ male ſtomacho nocet:⁊ nimis diſiccat:⁊ minus cōpetit ꝙ recēs.Et ſi aliqs caſeus ē medius inter nouū ⁊ veterē viſcoſum ⁊ frāgibilē durū ⁊ mollē ⁊ parū declinās ad aliqualē dulcedinem:nō nimis ſalſus nō lacrimoſus cū inciditť ſapoꝛis delectabilis ⁊ boni odoꝛis cuiꝰ ī ſtomacho moꝛa nō eſt diuturna ex bono lacte cōueniēter factus ſufficiēter vnctuoſus:talis vtiqȝ caſeus bonus eſt ⁊ inter alios magis eſt diligēdus : ⁊ poſt cibū ſumptus nō multa quantitate:multa vo quātitate ſumptus in via cibi vniuerſaliť eſt malus ſtomachū grauās ⁊ inobediens digeſtioni ⁊ opi

latiuus ꝛ lapidis in renibus ꝛ humoꝝ groſſoꝝ in corpore: ꝛ vētoſitatum generatiuus. Solū igitur ille caſeus eſt bonus quem dat auara manus:

¶ Sextū eſt caro ſalſa ſiue ſalſe ſiue fumo exſiccata cuiuſcunq; generis aut animalis fuerit generat ſanguinē groſſum ꝛ melācolicū: ꝛ ꝑ cōſequēs nocet infirmis: nec eſt cōueniēs ſanis ꝛ iſtud innuit Auicēna ſecūda primi. doctrina ſcda. ca. xv. in fine dicens. Et exēplū ſpiſſi pauci nutrimenti. chimi. i. mali humoris eſt caro ſalita. ¶ Septimū eſt caro ceruina que ſimiliter ſanguinem melancolicum generat teſte. Raſi. tertio almanſoris. ca. de animalibus ſilueſtribus ꝛ domeſticis. ¶ Octauū eſt caro leporina: que ſimiliter ſanguinis melācolici ē generatiua. Dicit enim Raſis de ea loco p̄allegato. Ipſa enī plus alijs melancolie generatiua eſt. Et de iſta dicit etiā Iſaac in dictis vniuerſalibus q non conuenit in via cibi: ſed ſolum in via medicine. ¶ Et eſt ſciendum q iſta caro leporina ꝛ ſimiliter ceruina cum peruenerint ad antiquitatem ſimpliciter ſunt euitande: ſi tamen aliquo modo cōueniat meliores ſunt iſte carnes cuꝫ partui ſunt propinque: vt ſiccitas earum obtemperetur ab etate: ꝛ etiā ſunt euitāde niſi ſint pingues. Nam ex eaꝝ pinguedīe obtēperaſ ſiccitas. ¶ Nonum eſt caro caprina. ¶ Decimum eſt caro bouina: q2 iſte carnes etiā ſunt carnes melācolice. Nam Iſaac in dictis vl'ibus de eis dicit. Caro caprina ꝛ bouina ſunt peſſima dura ꝛ in digeſtione tarda ꝛ digeſta groſſum generāt ſanguinem ꝛ melancolicum. ¶ Et Auicenna ſcdo canonis de carne caprina dicit. Caprina vero nō eſt bona mul-

3 de loc. aff. cap. 7.

tum: ⁊ eius humoꝛ foꝛtaſſe ē malus valde. Et ſub iſtis etiā intellige carnem hircinā ⁊ vaccinā que peioꝛes ſunt p̄dictis carnibꝰ. ſ. capꝛinis ⁊ bouinis. Nam de eis dicit Auicē. ij. canonis ca. de carne. Caro vaccina ⁊ ceruoꝝ ⁊ hircoꝝ ſilueſtriū et magnaꝝ autū facit euenire febꝛes quartanas. Et de carne vaccina adhuc dicit ꝙ caro vaccina plurimi nutrimenti eſt groſſa melancolica generans egritudines melācolicas. ¶ Et vlterius dicit ꝙ caro vaccina generat lepꝛā. Et de carne hircina dicit ꝙ eſt mala abſolute. Quia iam textus locu

Uitāda eſt vaccina caro ſupꝛa alias: qꝛ lepꝛā generat.

tus eſt de carnibus vitandis ⁊ maxime aīalium quadrupedum videndum eſt vlterius de carnibꝰ eligendis animaliū quadrupedum. Et quia circa electionem carnium animalium quadrupedū controuerſia videtur inter autoꝛes medicine. Quidam eñ dicūt carnes poꝛcinas eſſe melioꝛes ſicut Galienus ⁊ quidā alij. Alij vo dicūt carnes hedinas eē melioꝛes ſicut raſis Auicē. Auerroys: licet Auerroys. v. colliget imponat Auicēne ꝙ dixerit carnes poꝛcinas eſſe melioꝛes qḋ tñ nō dicit auctoꝛitate pꝛopꝛia ſed auctoꝛitate xp̄ianoꝝ. Alij vero vitulinas laudent pꝛe alijs carnibus. Scd̄m eſt ꝙ electio ⁊ melioꝛitas carniū aīaliū quadrupedum pōt multipliciter attēdi. Pꝛimo mō ex parte maioꝛis nutrimēti ⁊ irreſolubilioꝛis ⁊ carnibus hūanis ſiſ̄ioꝛis: ⁊ iſto mō caro poꝛcina ceteris eſt melioꝛ p̄mo ꝓpter ſiſ̄itudinē cū carnibus hūanis. teſte Galieno. iij. alimētoꝝ. vbi dicit Poꝛcine ſūt carnis ſiſ̄itudinē ad hoīes addiſcere eſt ex eo ꝙ quidā comedeꝛt humanas carnes vt poꝛcinas nullā ſuſpitionē hñtes ſm guſtum ipſarū ⁊ odoꝛ

Et auicēna ſecūdo canonis cap͡. de ſanguine ait.
Sanguis hoīs ⁊ ſanguis porci ſūt ſiles in oī re
ita vt qdam fuerūt qui vēdebant carnē hoīs ac ſi
eēt caro porci ⁊ occultatū fuerat illō vſqꝫ quo iuē
ti fuerāt ī ea digiti hoīs. Et illud idē ſentit ſatis
auerroys qnto colliget ca. de carne. Scđo qꝛ caro
porcina valde nutritiua eſt. nā dicit galienus iij.
alimētorū. Oīm edulioꝝ caro porcoꝝ ē maxīe nu
tritiua. et huiꝰ experiētiā euidētiſſimā hn̄t athle
te. et poſtea eodē libro ait. Porcorū carne nullū
aliud āplioris nutrimēti habebis ſumere. Tercio
qꝛ gn̄at alimētū ſtabile fortiter reſiſtēs reſolutio
ni et iſta fuit mens galieni paſſibus vbi nō parū
p̄fert porcinas carnes ceteris carnibus ſcꝫ in oc
tauo de ingenio vbi dicit. Ceteris carnibus porci
na eſt laudabilior ſi porcus montana incoluerit
poſt porcū edus. Et ſimiliter in quīto terapētice.
vbi dicit Quadrupedū caro laudabilior eſt porcī
na in calore et humiditate tēperata eiuſqꝫ cibus
plurimis et ſanguis ab ea generatus omni meli
or ē ſanguine. Et iſtud veritatem habet de carne
porcoꝝ non ātiquorū: qꝛ eorū caro idigeſtibilis
eſt nec iuuenum ſiue lactētiū quia caro eorum hu
midiſſima eſt ſꝫ etate mediocriū puta vnius anni
vel duorū tam domeſticorum q̄ȝ ſilueſtrium. Veri
ſimilius tn̄ eſtimādum eſt ꝙ porci ſilueſtres ſunt
domeſticis meliores: qꝛ carnes porcorum domeſtī
corum ſūt plus debito viſcoſiores. Et de carnibꝰ
porci ſilueſtris ſiue apri dicit Auicēna ſecundo
canonis capitulo de carne. Chriſtiani Xo dixerūt
et qui eos imitantur ꝙ melior caro ſilueſtris eſt
caro porci ſilueſtris. nā cum hoc ꝙ eſt leuior car-

Nota de carne porci silvestris sive apri

nibus domeſtici porci eſt fortis nutrimenti ⁊ plu
rimi: et eſt velocis digeſtionis ⁊ eſt melior ꝙ eſſe
pōt in hyeme. Et ex iſto vlterius ſequit̄ ꝙ p̄dicte
carnes porcine multū laudabiles ſunt corpibus
iuuenibus ſanis fortibus laborātibus nō diſpoſi
tis ad opilationes: ⁊ his q̄ impingari querūt: qr
talia corpa iniūgēt plurimo nutrimēto ⁊ difficili
ter reſolubili. Et ergo dicit Raſis. iij. almanſoris
ca. de virtute carniū. Caro xᵒo groſſa multū labo-
rantibus cōueniens eſt: ſubtilis xᵒo his qui p̄di-
ctis ſunt cōtrarij conuenit. Et idem vult Auicen
na tertia primi. capitulo de regimine eius qd̄ co-
medit̄ dicēs. Exercitati preterea ⁊ multi laboris
magis ſunt tollerantes nutrientia groſſa. Alio
modo poteſt attendi melioritas ⁊ electio carniū
ex parte temperate complectionis carū facilis di
geſtionis et ſanguinis et ipſis generati temperā
tia: vt ſcilicet illa caro dicatur melior que tempe-
rate eſt cōplexionis facilis digeſtionis ſanguinē
generans temperatum in caliditate ⁊ frigiditate
ſubtilitate et groſſicie. Et iſto modo caro heduli
na eſt melior ⁊ laudabilior ceteris. vt vult raſis
Auicenna ⁊ Auerroys. Nam dicit Raſis tertio
almāſoris ca. de animalibus ſilueſtribus ⁊ dome
ſticis. Eduliana caro eſt tēperata nullā in ſe hn̄s
malicie admixtionē q̄. ſ. tēperatū gn̄aret ſāguinē
laborātibꝰ tū nō cōgruit cui nulla alia caro p̄ferē
da eſt. Nō ē eīn adeo debilis vt ex [illegible]a xtꝰ minua-
tur neqꝫ eius nutrimētū adeo mu[illegible] eſt groſſum:
vt ex eo ꝓueniat repletio ⁊ groſſus generet̄ ſan-
guis. Sāguis quoqꝫ q̄ ex ea generat̄ inter ſubti
lem et groſſum: ac inter calidū ⁊ frigidū exiſtit.

Et iſta caro nõ conuenit multũ laborantibus: ſed iuuenibus tẽperatis exercitio medio: ri vtẽtib⁹: quia iſta caro generat ſanguinẽ forti exercitio vel labore faciliter reſolubilẽ: ſ3 nõ exercitio mediocri. Et ſicut quo ad intẽtionẽ caro hedina inter carnes domeſticas eſt meliorata caro capreoli inter carnes ſilueſtres eſt melior. Et poſt iſtã carnẽ hedinã plurimi medicorũ ſicut Raſis et Auerroys ponunt arietinã. Et dicit auerroys quinto colliget ca. de carne ꝙ hec opinio maioris partis medicorũ preter gallienũ qui abhominatur carnes arietum. Et videtur ſibi ꝙ caro vitulorum eſt melioris nutrimenti ꝙ̃ arietina. Et forſan galien⁹ hic attendit melioritatẽ nutrimenti ex eo qđ eſt plurimũ nutrire et nutrimentũ dare magis irreſolubile qđ magis videt̃ cõuenire carnib⁹ vitulinis ꝙ̃ arietinis: cũ arietine magis humide ſint. Tertio modo põt attendi melioritas et electio carniũ ex parte minoris viſcoſitatis et meliores odoris earum: et ſic carnes vituline ſunt meliores ceterꝭ carnibus. Et iſtud innuit Auerroys qnto colliget ca. de carne dicẽs. Et carnes vitulorum ſunt bone carnes: ideo qꝛ nõ habent vllã viſcoſitatẽ / frigiditatẽ / et ſiccitatem / quã habent carnes bouine veteres / et carnes eorũ ſunt magꝭ odorifere alijs carnibus. et ꝙ̃tum eſt in hoc meliores ſunt carnibus hedulinis: qꝛ ĩ carnib⁹ hedulinis manifeſtatur quedã muſcillago. i. viſcoſitas añ ꝙ̃ coquant̃ ſ3 carnes heduline ſunt meliores vitulinis qꝛ meliores generãt hũores. Et ex iſto patet quomodo eſt tanta cõtrouerſia inter auctores medicine ſup electione carnium: quanta prima facie apparet.

Laudantur carnes vituline et hedine.

¶ Notandum eſt inſuper ꝙ carnes animalium ſicce complexionis meliores ſunt circa partum ꝙ̃ diſtantes multum a partu: et ideo hedi et lactentes vituli meliores ſunt hircis et bobus: quia ſua ſiccitas prime etatis humiditate corrigitur. Sed carnes animaliũ complexionis humide: ſũt meliores diſtantes a partu: et circa partum deteriores: quia ſua nimia humiditas proceſſu etatis exſiccantis. ſ. iuuentutis corrigitur aut tollitur ꝛ ab humiditate prime etatis creſcit: ꝛ ideo iuuenes caſtrati arietes ſcilicet vniꝰ anni ſunt meliores ꝛ minꝰ viſcoſi lactẽtibus agnis ꝛ porci vniꝰ anni: vel duorum meliores lactentibus porcellis Et ergo bene dicit Auicenna tertia primi. capꝭ de regimine eius quod cõmeditur. Oportet autẽ vt cibus ſupple ſanitatis cõſeruatiuus ſit talis: quales ſunt carnes ꝛ ꝓprie carnes hedorũ ꝛ vitulorum lactentiũ paruorum ꝛ agnorum annaliũ Ex iſtis omnibus concluditur ꝙ carnes hircorũ caprarum ꝛ arietum boum et porcorũ antiquorũ et ſpecialiter non caſtratorum ꝛ procellorum lactentium ꝛ agnorum lactentium non ſunt multũ conuenientes in regimine ſanitatis: ſed carnes vitulorum iuuenum/ et arietum/ annalium et porcorum duorum annorum vel vnius etiam caſtratorum ſufficientes cõuenientes ſunt eſui in regimine ſanitatis. Et eſt diligẽter notandum ꝙ carnes declinãtes ad ſiccitatem debent elixari: ꝛ declinãtes ad humiditatẽ debent aſſari: vt earũ humiditas tẽperetur. ꝛ ideo carnes cuniculorũ/ leporũ/ ceruorũ/ vitulorũ/ et capreoloꝝ debẽt elixari/ ꝛ carnes porcorum caſtratorum arietũ aſſari

eliꝛatio enī obtemperat ſiccitatē. Et ex hoc patꝫ
ꝙ in tēporib⁹ ꝛ cōplexionibus humidis magis
ꝯpetūt carnes declinātes ad ſiccitatē ꝛ aſſentur.
In tꝑib⁹ ſiccis et cōplexiōe ꝛ etate ſiccis magis
competūt carnes declinantes ad humiditatem.

Oua recentia: vina rubentia: pinguia iura.
Cum ſimila pura nature ſunt valitura.

¶ In hoc textu ponūtur tria alimenta q̄ in mo-
dica q̄titate multum nutriūt. Quoꝝ primū eſt
oua recētia. q2 ſunt de his q̄ in modica quātitate
multū nutriunt. vt inuit Auicēna ſcdo canonis. auic
ca. de ouis Et idem vult quarta primi ca. primo.
vbi dicit. Nutriēs vero pue q̄titatis et multi nu-
trimēti ſunt oua ꝛ galloꝝ teſticuli. Et illud idē
ī multis alijs locis repetit. ¶ Circa electionem
ouoꝝ ſciendū ꝙ oua gallinarū et ꝑdicū et faſea-
noꝝ iuuenum et pīguium ſunt bona ī ſanitatis
regimīe. ꝛ alijs ouis ſimpliciter meliora. vnde o-
ua ꝑuula longa ſūt bona. vnde Fili a preſbiteri
iubet pro lege teneri. Quod bona ſūt oua candi-
da longa noua. Ampli⁹ oua tremula. i. ꝑ decoctio oua tremula
nem aliqualiter inſpiſſata vt in manu tenētis in
cortice ſuo videant̄ tremere ſunt meliora duris ꝛ
ſorbilib⁹ et ſunt multi nutrimēti et facilis et bo-
ne digeſtionis et generant ſanguinē maxime cor-
di ꝓportionabilem. vnde cōualeſcētibus ſenib⁹
et debilibus maxime conueniūt et maxime vitel-
la. Unde Auicēna in tractatu de viribus cordis
vultꝙ vitella ouoꝝ animaliū bone carnis ſicut
gallinarū ꝑdicuꝫ et faſeanoꝝ lꝫ non ſint medici-
ne cordi multū tn̄ cōfortant. Et poſt ea ſubdit ꝙ
cito ī ſāguīe ꝯuertūt ꝛ p⁹ cōuerſionē pauca hn̄t

ſupfluitatem et generāt ſāguinē ſubtilē et clarum et ergo maxie cōfortāt cor generādo ſanguinē ꝛ proportionalem. Et vlterius dicit ꝙ multū valēt in diſſolutione ſubſtātie ſpiritus et diminutione ſanguinis cordis. Sorbilia vero oua facilis ſunt digeſtionis et leuiūt pulmonē et pectus et vētrē lubricant et min⁹ nutriunt ꝙ̄ tremula. Dura vō oua ꝑ decoctionē facta ad digerēdū ſūt difficilia et nutrimētū exhibent groſſū et tarde ſtomacho deſcendēs et tarde penetratiuū. ¶ Notādum eſt inſuper ꝙ ex diuerſitate ꝑparationis ouorū etiam acquiritur eis bonitas vel malicia. Aut enim ſūt aſſata: aut elixa aut frixa: aut ī iure ſunt cocta. Aſſata elixis groſſiora ſūt et ad digerēduꝫ duriora quia focus ſubſtātialē eorū humiditatē deſiccat. Et fiūt duob⁹ modis. Aut enī cū corticib⁹ inter calidos cineres ponūtur: aut ī teſtis frangūtur. In teſtis fracta peiora ſūt alijs. Illa aūt que cū corticib⁹ inter calidos cineres ponūtur duob⁹ fiūt modis aut inter cineres ponūtur tota: aut ſup carbones ꝑtim diſcooperta. Que in cineribus ponunē tota ſūt peiora: qꝛ cū calor foci circuiat fumoſitates retinet. Diſcoopta ſup carbones poſita fumoſitatē emittūt ꝛ mūda fiūt. Elixa ī aqua meliores ſūt ꝙ̄ aſſata: qꝛ aq̄ humiditas calori foci ī hūiditate deſiccāda repugnat. Et fiūt duob⁹ modis aut enī cū cortib⁹ elixanē aut intra aqua frāgūē. Cuꝫ corticib⁹ peiora ſūt alijs qꝛ cortices ꝓhibent diſſolutionē fumoſitatū et groſſiciei. In qua fracta calor aq̄ tēperate penetrat ꝛ groſſiciem ſuā ſubtiliat ꝛ aufert ſibi grauitatē ſui odoris. Unde huiuſmodi laudabiliora ſunt ceteris omnib⁹. Frixa

diuerſa ouorū ꝑparatio

frixa calo ... ſunt peiora.

ceteris peioꝛa ſūt: qꝛ peſſimos ꝑ̄ant humores et ſūt ſtomacho nocētia. fumoſitatē ⁊ coꝛruptionē ī cētia ⁊ faſtidiū faciētia. In iure coccta iter aſſata ⁊ in aqua fracta ſūt mediocria. ⁊ iſta colligūt ex Iſaac ī dict; vl'ibꝰ. Sciēdū eſt etiā ꝙ ouū diuerſificat ſcdm eiꝰ ꝑtes cōponētes. Nā vitellū ī caliditate tēperatū exiſtit. Albumē vo frigidū eſt ⁊ viſcoſū dure digerit ⁊ ſāguis etiā ex eo ꝑ̄atꝰ nō eſt bonꝰ. vt hꝫ ex Raſi tertio almāſoꝛis ca. de virtutibus ouoꝝ. Et ſicut oua ꝑ̄dicta. ſ. gallinaꝝ ꝑdicū ⁊ faſeanoꝝ ſūt cōueniētia ī regimine ſanitat; ita oua anatū āceꝝ ſtrutionū ⁊ ſimiliū volatiliū minus cōueniētia ſūt ī regimīe ſanitatis vel ſimpl'r euitāda. ¶ Sciēdū eſt vinū rubeū ꝓ quo ſciēduꝫ ꝙ vina diuerſificāt in coloꝛe. Nā qdā ſunt alba: qdam rubea: clara: qdam citrina: ⁊ quedam nigra. Vina enī alba debilioꝛa ſūt ceteris minꝰ calida ⁊ minꝰ nutritiua verū ſūt minꝰ ledētia caput ⁊ magis ꝓuocatiua ⁊ magis vtute aperitia. Qd ſunt debilioꝛa ceteris pꝫ qꝛ ſcdm galienū ſuꝑ pꝛio canone tercie ꝑticule regimīs acutoꝝ. Debile vinū eſt qd minꝰ calefacit ⁊ minꝰ replet caput. Cū ergo vina alba minꝰ calefaciūt ⁊ minꝰ replent caput ceteris vt patebit debilioꝛa erūt ceteris. Qd autē vina alba ſūt ceteris minꝰ calida pꝫ per galienū ī cōmēto illiꝰ canonis tertie ꝑticule regiminis acutoꝝ. De vino ⁊ enī albo dicētē. Nō ē poſſibile alicui ex vinis albis vt calefiat calefactiōe vehemēt. Et poſtea ſubdit. Vinū aūt albū eſt minoris calefactiōis oībꝰ vinis. Et iſtud eſt veꝝ cōpādo vina eiuſdē tritoꝝ adiuicē ⁊ nō al'r qm vina rubea ⁊ ruffa gallica ñ ſūt ita foꝛtia nec ita calida

> Vinū albuꝫ minꝰ nutrit minuſq; calefacit.

ſicut ſũt mlta vina alba q̃ repiunt i alijs territo
rijs. Pꝫ igit fieri ꝯpatic inter vina eiuſdē manc
riei ⁊ territoꝛioꝝ. qđ aũt ſint ceterꝭ minꝰ nutriti
na pꝫ p Galienũ i cõmēto illiꝰ amphoꝛiſmi ſcđe
ꝑticule āphoꝛiſmoꝝ. Facile eſt repleri potu q̃ ci
bo dicētem. Uinũ enim aq̃ſuꝫ ſubtile atq̄ album
vſualiter aq̄ ē vicinũ ⁊ illiꝰ ꝟtutes vicināt ad nu
triendũ vñ vrina ꝓuocat nec coꝛpꝰ iñ nutrit. Et
ſilr i cõmēto illiꝰ āphoꝛiſmi eiuſdē ꝑticule. Eoꝝ
q̄ nutriunt. dicit Galienꝰ. Uinũ aq̄ſum minꝰ dat
coꝛpi nutrimētũ cuiꝰ liquoꝛ eſt ſicut aq̄ ſubtiliſſi-
ma ⁊ caloꝛ albꝰ. Qđ aũt minus ledũt caput pꝫ p
Auicenā tertia ꝑmi doctrina ſcđa. ca. de regimīe
aque ⁊ vini: dicētē. Uinũ ꝟo albũ ⁊ ſubtile cale-
factis ē meliꝰ/ nõ eī capitis efficit doloꝛē: ſed foꝛ
taſſe humectabit: ⁊ capitꝭ doloꝛem alleuiabit. Et
idē etiā vult Galienꝰ in cõmēto illiꝰ canonis ter
tie ꝑticule regiminis acutoꝝ. Potꝰ autē dulcis.
Ratio aũt q̄re minus ledũt caput eſt qꝛ minꝰ fu-
moſa ⁊ minus vapoꝛoſa ſũt cetis. Qđ aũt magis
ſũt vrine ꝓuocatiua ⁊ apertiua pꝫ p ypocratam
in canone illo tertie ꝑticule regimīs acutoꝛũ: de
vino ⁊ i albo dicentē. ſꝫ trāſitꝰ eius. ſ. vini albi i
veſicā ē faciliō q̄ cuiuſlibet alteriꝰ potꝰ cũ quo
etiā vim aptiuā hēt dinoſcit. Ex iſto ſeqtur q̄
iſta vina alba ſubtilia plꝰ ꝯueniũt q̄ alia vina ca
lefactis ſiue a naẗa ſicut colericꝭ ⁊ ſanguineis na
turalibꝰ ſiue ab accñte ſicut calefactꝭ ex ira vł mo
ra i ſole. Et ſilr magꝭ ꝯueniũt ſtudētibꝰ q̄ debēt
vti vino nõ turbāte cerebꝛũ. Et ſilr cõueniũt ha-
bētibꝰ cerebꝛũ debile ſiue naturalr ſiue accñtali-
ter: qꝛ habētes cerebꝛũ debile ex foꝛti vino facilr

inebriant: vt h3 Auicēna tertia p̄mi loco p̄allegato. ⁊ ꝙ ſi vti velint vinis fortibꝰ neceſſe ē ea fortiter lī phare. Et ſilr ꝯueniūt hn̄tibꝰ epar calidū ⁊ ſtōachū calidū ⁊ habitātibꝰ ī regiōe calida q2 calida vina ī iſtꝭ facerēt eſtuationē. vina Xo rubea clara ſic bernēſia calidiora ſūt ceterꝭ: vt vult Galienus ī cōmēto illiꝰ canonis ſupra allegati. De vino etem albo. vbi dicit. verūtn̄ cuiꝰ calefactio ex vinis ē vehemēs: eiꝰ color ē rubeꝰ clarus. Et iſta vina etiā nutribiliora ſūt ceterꝭ. vt h3 Galienꝰ in cōmento illiꝰ anphoriſmi p̄allegati. Facile eſt repleri vbi dicit. Groſſum Xo et rubeū vinū nutribilius ē ceteris implēs corpa cito obnoxia inanitioni. Et circa iſtud ē intelligendū ꝙ vina rubea dicunt nutribiliora eo ꝙ plus eoꝝ in ſubſtantiā cōuertunt. Uina tamen nigra poſſunt dici nutribiliora ceteris: q2 cōſtantius dant nutrimentū et tardius a mēbris reſolubile. Et iſto modo dicit Galienus in cōmento illius anphoriſmi preallegati. Eoꝝ ꝙ nutriunt. ꝙ vina groſſa ⁊ rubea nutribiliora ſunt ꝙ̄ aquoſa minus tn̄ ꝙ̄ nigra. Et iſto mō etiā intelligitur dictū Yſaac in dictis particularibus vbi vult ꝙ vinū nigrū plus nutrit ꝙ̄ rubeū. Et iſta vina rubea magis ledunt caput ꝙ̄ alba/ ⁊ minus vrine ſunt ꝓuocatiua. Et hinc ē ꝓ iſta vina: q2 fortia ſunt habētibus debile cerebrū nō cōueniūt vt dictū eſt: ſed bn̄ cōueniūt habentibus forte cerebrū: cū forte cerebrū vapores eleuatos ad ip̄m nō ſcripſit. vt dicit Auicenna tertia p̄mi ca. p̄allegato. Et circa iſtud eſt ſciendū ꝙ ingeniū hominis fortis cerebri magis clarificat ⁊ acuitur ſi bibat vinū bonum ꝙ̄ ſi non biberet vt

Rubeū Xo vinū plus nutrit. plꝰ calefacit.

Uina nigra ceteris ſūt nutribiliora.

vult Auicēna tertia primi ca. p̄alle. ꝛ rō ē q̄ꝛ ex bonovino pluſq̄ ex quocūq̄ alio potu gn̄ant̄ ꝛ multiplicāt̄ ſp̄s ſubtiles clari ꝛ puri. Et tñ ē q̄ theologi ꝯtēplari ſoliti circa altiſſima: bona vina diligūt. ꝛ ſm̄ Auicēnā ibi. Iſta vina valēt hoib⁹ frigide ꝯplexioīs ꝛ fleugmatic;. Talia nāq̄ vina corrigūt lapſū frigiditat; cōplexiōis ꝛ apiūt opilationes eueīre ſolitas frigidis fleugmatic; ꝛ digerūt fleugmata coopātia ad cōuerſionē cor̄ i ſanguinē et digerunt̄ faciliter ꝛ cito penetrāt ꝛ p̄bēt alimētū mūdū ꝛ ſpūs ꝑſimos. Uina ꝯo citrina minoris calefactiōis ſūt q̄ rubea clara vt vult Galie. i ꝯmē. illi⁹ canonis p̄allegati. De vino etenī albo maioris tñ calefactiōis ſunt q̄ alba. Et ergo etiā magis ſunt caput ledētia q̄ alba vt vult Galien⁹ in ꝯmēto illius canōis p̄allegati. Pot⁹ aūt dulc; Et iſta vina etiam nimis nutritia ſunt q̄ rubea: magis tñ q̄ alba. Et apud quoſdam vina etiā vocātur alba. Et hinc eſt q̄ aliqui dicūt q̄ vina alba cito calefaciunt multum. Uina ꝯo nigra ſunt minoris calefactionis q̄ citrina. Et ergo etiā minus ledunt caput q̄ citrina. Sed q̄ꝛ tardioris deſcēſus ſunt in ventre ꝛ minus prouocatiua q̄ alba magis ledunt caput q̄ alba vt habet. Galienus in cōmēto illius canonis p̄allegati. Potus aūt dulcis. Et ſunt iſta vina etiā plus nutritia q̄ alba et citrina: minus tñ q̄ rubea vt p̄dictum eſt.

¶ Tertium eſt ſorbilia facta ex iuribus carniū et maxime ex brodio pullorū. Talia eñ brodia nature humane ſūt amica: ex quo facilime in ſanguinem ſunt mutabilia et bonū ſanguinem generat. Et maxime dum fiunt ex ſimilia: id eſt ex ſubtiliſ

ſima parte farine q2 ſimilia ⁊ maxime tritici mul
tū nutritiua eſt et bonū nutrimentū affert vt ha-
beri poteſt ex Raſi tertio almanſoris. Et iſta tria
predicta ponit Auicenna ſecūda primi.. doctrina
ſecūda. ſumma prima. ca. xv. in fine vbi dicit. Exē
plum ſubtilis multi nutrimēti boni chimi. i. hu-
moris eſt ouorum vitelli et vinū et aqua carnis.
Et ex illo cōcludit ꝙ iſta tria ſunt de genere na-
turam humanā maxime confortantiū.

Nutrit et impinguat triticū/lac/caſeus/ infans.
Teſticuli/porcina caro/cerebella medulle.
Dulcia vina/ cibus guſtu iocūdior/oua
Sorbilia: mature ficus: vueqꝫ recentes.

¶ In hoc textu tāgunt duodecim res corp⁹ hūa
nū nutriētes ac impinguātes. Quarꝫ pⁱmā eſt tri/
ticū. i. panis ex tritico: de quo dicit Auicēna ſe-
cūdo canonis. ca. de pane. ꝙ impīguat velociter
et maxime de frumento nouo. Raſis ꝯo tertio al
manſoris de tertio dicit. Triticū tēperamēto vi-
ciuū eſt licet caliditati paruū attineat. Qd autē
ponderoſus ⁊ ſolidus inuenitur maioris eſt nu-
trimenti. Omnibus quoqꝫ hominib⁹ aliis granis
proficiēs magis ꝓprium inuenit. Sanguis etiā
ex eo generatus omni ſanguine q̄ ex aliis genera
tur granis tēperatior eſt. Et ſequēti. c. dicit. Pa-
nis q̄ eſt ex tritico fit pl'ibus hoībus cōmētior eſt
¶ Circa electionē aūt tritici ſciēdū eſt electio ei⁹
pōt ſumi: vno mō ex parte ſubſtātie ipſi⁹. alio mō
ex parte ꝑparationis ei⁹. Electionē autē eius ex
pte ſubſtātie illi⁹. ponit Auicenna ſcdo canonis
caplo de frumento dicēs, Melius eſt illud quod

mediū inter duriciē ⁊ charitatē magnū pingue re
cēs:nō nimis antiquū qd̄ eſt inter rubedinē ⁊ al=
bedinē. Frumētū vero nigrū mali eſt nutrimēti.
Raſis vero ſuperaddit ponderoſitatē eius ſuper
electionē ei⁹. Circa electionē vero ei⁹ ex pte pre/
parationis ſciēdū eſt q̄ oīa q̄ ſunt ex farina triti
ci fixa tarde a ſtomacho deſcēdunt generāt groſ=
ſos humores opilāt vias epatis augmētāt ſplenē
et generāt calculū multū ſi digerant̄. Triticū do
elixū eſt cibus grauis ⁊ indigeſtilis ſed ſi digera
tur, fortiter nutrit ⁊ roborat virtutē. Sed triticū
ſub forma panis bene fermētati ⁊ aſſati in cliba=
no moderato igne eſt elect⁹ cibus ⁊ oīa iſta colli=
gunt̄ ex Galieno alimētorum. ¶ Scd̄a res eſt lac et
poteſt iſtud intelligi de lacte ebutirato qd̄ apud
medicos odor dicit̄ ⁊ apud cōes balbuca. Balbu=
ca enim recēs ſi comedat̄ cū pane recētis ſiue ca=
lido et impoſito maxime impinguat. Pōt enim
intelligi de lacte caprino qd̄ etiā multū nutrit de
quo prius latius dictū eſt ibi. Perſica poma pi=
ra. ¶ Tertia res eſt caſeus infans ſiue recens de
quo dicit Auicēna ſecūdo canonis. capi. de caſeo
qd̄ eſt nutritiuus ⁊ impinguatiuus. Et licet recēs
nutriat ⁊ impinguet: in regimine tñ ſanitatis nō
cōuenit: quia ſequūtur ex eo nocumenta prius di=
cta ibi. Perſica poma pira. ¶ Quarta res eſt teſti
culi. Et iſtud maxime intelligēdum eſt de teſticu=
lis gallorum impinguatorum de q̄bus Auicē. ij. canōis
ca. de teſticulorum dicit qd̄ ſunt valde boni nutrimē
ti ⁊ p̄rimi. Et q̄rta. p̄n. c. p̄mo d̄ eis dicit q̄ ī modi
ca q̄ntitate multū nutriūt. Et pōt etiā iſtud ītelli=
gi de teſticulis porcorum multū pinguiū nōdū coeū

tiū: ſicut em̄ porcoꝝ caro an alioꝝ aīaliū quadru-
pedū melior exiſtit ꝛ hoc q̄ ad hoc ē nutrimētū p̄
bere maius reſolubili⁹ ꝛ corpi hūano ſimili⁹: ſic
etiā ꝛ porcoꝝ teſticuli reſpectu teſticuloꝝ alioꝝ
aīaliū quadrupedū. Et ēſt hic diligēter notādū ꝙ
teſticuli aīaliū ꝓuectoꝝ in qb⁹ eſt iā fermētatū ſe
mē ꝛ gn̄atū nō ſūt boni nutrimēti: ſꝫ teſticuli aīa-
liū iuuenū adhuc nō coire potētiū qb⁹ adhuc nō
eſt ſperma fermētatū: ſunt ſatis laudabilis nutri-
mēti ſi bene digerant. Et de iſtis etiā intelligit
dictū pri⁹. ¶ Quinta eſt caro porcina de cui⁹ ele
ctione ꝛ effectu ſatis ample dictū eſt pri⁹ ibi. Per
ſica ꝛc. ¶ Sexta eſt comeſtio cerebroꝝ. Pro quo
ſciēdū eſt ꝙ cerebrū eſt ſtomacho malū nauſeati-
uū: deletiuū appetit⁹ ꝛ groſſi hūoris gn̄atiuū. Ue
rū tn̄ eſt ꝙ ſi bn̄ digerat alimētū dat corpi notabi
le: ſꝫ nullo mō comedi dꝫ poſt alios cibos. Bonuꝫ
aūt eſt ꝙ cū origano vł calamēto vel cū aliqb⁹ op
tēpantib⁹ ei⁹ viſcoſitatē ꝛ frigiditatē in qb⁹ ſit
ꝟtus inciſiua ꝛ calefactiua paret. Et cauēdū eſt
ꝙ ſi comedat ꝙ p̄mit⁹ aſſet ſup carbones. Et eſt
aduertēdū ꝙ nō ꝯfert illis qbus frigide ſolēt ad
uenire egritudies: ſꝫ bn̄ hn̄tib⁹ cōplexionē calidā
vt vult Raſis ſ̄tio almāſoris. c. d̄ ꝟtutib⁹ mēbro
rū aīaliū. Et breuit parū cōuenit i regīe ſanitatꝭ.
ſꝫ aliqn̄ bene cōuenit via medicine ſicut cerebruꝫ
capriolum cōueniēs eſt ꝯ̄ venena ꝛ ꝯ̄ morſum ve-
nenoſoꝝ ꝛ cerebrū leporis ꝯ̄ tremorē ꝛ ſm quoſ-
dā cerebrū pulloꝝ ꝛ caponū ad mēoriā ꝛ ſubtili
atione ingenij cōferūt. ¶ Circa electionē tn̄ cere
broꝝ: ſciēdū eſt ꝙ melioꝝ eoꝝ ſunt cerebra vola
tiliū ꝛ ꝓprie mōtanoꝝ ꝛ ex cerebris q̄drupedum

cerebrũ arietis. deĩn vituli. vt vult Auicẽna ſcdo canonis. ca. de cerebro. ¶ Septima eſt medulle q̄ multi ſunt nutrimẽti ſi bene digerant. ꝓut dicit Auicenna ſcdo canonis. ca. de medulla. Et etiam facile in ſanguinẽ cõuertunt. Hec tñ malũ faciũt ꝙ deijciunt appetitum atq; nauſeam inducũt. et ergo Auicẽna docet eas comedere cũ ꝑtgib⁹. Et etiã aliqui eas preparãt cũ citonijs ⁊ paſtillis vt faciũt lecardi. Et ꝓ electione earũ dicit Auicẽna ꝙ cõuenientior eſt medulla vitulorꝫ ⁊ cerui. deinde tauri: ⁊ poſtea caprarũ: deinde ouiũ. Et ſcdm aliquos medulle taurorũ iuuenũ ⁊ pinguiũ multũ cõuenietes ſunt. ¶ Octaua ẽ dulcia vina: de quibus poſteri⁹ dicet ibi. Sũt nutritiua. ¶ Nona ẽ cibus guſtui iocũdior. q2 talis maxie nutrit. Iuxta illud ypocratis ſcda particula amphoriſmorꝫ dicentis. Parum deterior cibus ⁊ potus delectabilior q̄dẽ melioribus magis delectabilis ẽ appetendus. Et galienus in cõmento illi⁹ ait. Ois eſt cibus ſapidus in quo quiſq; delectat cũ accipit a ſtomacho cõplexus retinetur ⁊ cũ magna delectatione digerit pluſq; alius. Qui ſi ſit abhominabilis fugit. vnde vomitus. faſtidiũ. inflatio. rugitus generãtur. Et hinc eſt ꝙ aliqui melius valẽt cũ malo cibo q; cũ bono: q2 maiorẽ delectationeꝫ habẽt in malo. ¶ Decima ẽ oua ſorbilia q̄ in modica quãtitate etiã multũ nutriũt: de q̄bus etiam dictũ eſt ſupra. ibi. Oua recentia. ¶ Undeciã eſt ficus mature q̄ ꝓpt ſuã dulcedinẽ multũ nutriũt ⁊ impinguãt. ¶ Circa illud tñ ſciendũ ẽ ꝙ lʒ nutrimẽtũ fic⁹ nõ exiſtat i robore nutrimẽti carnis te granorꝫ: ẽ tñ vehemẽtioris roboris q; nutrimẽ

tum oīm fructuū. vt vult Auicēna ſcđo canonis
capitulo de ficubus. Et ibidem etiā dicit ꝙ ficus
eſt nutribilioꝛ ceteris fructibus. et idē vult Aui-
cēna tertia pꝛimi. ca. de regimine eius quod come
dit̄ dicēs: ꝙ inter fruct⁹/fruct⁹ magiſ nutritiui et
ſimilioꝛes ⁊ ꝓpinquioꝛes carnibus in nutriendo
ſunt ficus ⁊ vue valde mature ⁊ dactili. Circa ele
ctionē vero earū ſciendū eſt ꝙ ſcđm Auicennam
ſecundo canonis. capitulo de ficubus. Melioꝛ eſt
alba quia leuioꝛ. deinde rubea ſiue citrina: ⁊ dein
de nigra. Et que vehementer matura eſt: melioꝛ
eſt. ⁊ pꝛoxima ad hoc vt non noceat. Item humi-
de et recentes ficus magis et velocius nutritiue
ſunt ꝙ̄ ſicce: et citius tranſeunt de ſtomacho. ad
epar: et magis humectāt epar: ⁊ magis lenificāt
ꝙ̄ ſicce. Uerum ſicce ſunt minus inflatiue et ma-
gis ſtomacho conuenientes ꝙ̄ humide. Et ſic de
ſiccis dicit Auicenna loco pꝛeallegato. Sicca q̄-
dem in ſuis operationibus eſt laudabilis verum
ſanguis ex ea generans non eſt bonus: et pꝛopter
hoc facit pediculos: verum ſi ſit cum nuce: tūc ci⁹
chimus id eſt humoꝛ fit bonus: et poſt nucem cuꝫ
amigdala. Et poſtea dicit ꝙ adminiſtratio ſicce
cum ieiuniū adeſt eſt mirabilis iuuamēti in ape/
riendo vias cibi ⁊ ꝓpꝛie cū nuce ⁊ amigdala cuꝫ
tñ ci⁹ nutrimentū cū nuce ſit plus ꝙ̄ cū amigda-
la. Et ꝯueniūt vterqꝫ ficus ī hoc ꝙ in ipīs ē in-
flatio ⁊ lenificatio ⁊ expulſio ſuperfluitatū ad cutē
⁊ ꝓuocatio ſudoꝛis ⁊ remotio aſperitatis guttu-
ris ⁊ mūdificatio ⁊ lenitio pectoꝛis pulmonis et
canne eius ⁊ apertio opilationum epatis renum et
ſplenis. ¶ Duodecima res vua recēs. i. vua dulciſ De racemis

et bene matura. ¶Pro quo sciēdū ꝙ vua ē triplex
¶Nā quedā est imatura ⁊ acerba et fit ex ea agresta
et ista strīgit vētrē et colerā rubeū repmit atqꝫ sā
guinē. Et mītū vꝫ ī fluxu vētrꝭ colerico. Alia ē na
tura viridis ⁊ recēs ex q̄ fit vinū. Et ista spālr q̄ñ
ē alba ⁊ nucleis ⁊ cortice: vētrē laxat: ⁊ ceteris fru
ctibꝰ p̄rimi ⁊ meliorꝭ nutrimēti existit: sicut ⁊ ficꝰ
miōris tñ nutrimēti est q̄ꝫ ficus. vt hꝫ Auicen. ij.
canonis. c. de vua. Verū est tñ ꝙ vētositatē gñat ⁊
inflatiōes ⁊ vētris dolorē. Et si remāserit p duos
dies vel tres post collectiōeꝫ suspēsa donec cortex
detumescat: meliꝰ nutrit ⁊ minꝰ laxat nec tm̄ in-
flat. Et hñtes stomachū plenū cibo ⁊ imūdū ma-
lis hūoribꝰ nullo mō comedāt vuas ⁊ spālr recē-
tes ⁊ sine acinis velociter eñ in stomacho imūdo
corrūpūtur: ⁊ in stomacho pleno cibis: qꝛ nimis
cito digerūt: ⁊ nō poterūt exire de stomacho post
earꝝ digestionē ꝑpter cibū nondū digestū quare
tūc in stomacho corrumpūtur et alium cibū corrū
punt. Et similiter etiam intelligendū est de alijs
fructibus laxatiuis. Et si aliqs velit sumere vuā
viridem et recentē bonū est ꝙ primitus infunda
tur in aqua feruenti p horā: et deinde ponatur in
aquā frigidam et post sumatur. Rasis vero tertio
almāsoris de vua recēti ⁊ specialiter dulci dicit ꝙ
cito corpus impinguat ⁊ augmentat erectionem
virge. Et vlteriꝰ dicit ꝙ illa vua q̄ est subtilioris co
rij. i. corticis citiꝰ descēdit a stomacho. Illa vo q̄
est grossioris tardius. Alia est vua sicca q̄ passula
vocat: et ista licet ponat et numeretur inter ecua
lia: parū tñ caliditatis attinet et bene nutrit secū
dum Rasim loco preallegato ⁊ confortat stomachū

ꝛ epar ſcd̃m in loco ꝑalleg. opſlatiões remouet: ꝛ dꝛ ꝙ epar impiguaſ ex eis ꝛ maxīe ſi mūdenſ ab arilis. Et ſic text⁹ ꝑdict⁹ põt intelligi de vua matura receti ꝛ de vua ſicca que paſſula dicif.

Uina ꝑbantur odoꝛe/ſapoꝛe/nitoꝛe/coloꝛe/
Si bona cupis vina: hec tūc ꝑbanſ in illis
Foꝛtia/foꝛmoſa/fragrãtia/frigida/friſca. De vinis

¶ In hoc textu ponunſ q̃ttuoꝛ gñalia: qb⁹ vina ꝑbãtur. ¶ Pꝛimū eſt odoꝛ. Uinū em̃ boni odoꝛ ſiue redolēs multiplicatiuū eſt ſpirituū ſubtiliū. Et ſm cõſtantinū q̃nta theoꝛice bene nutrit ꝛ bonū ſanguinē generat. Uinū xͦo fetidum abhominabile eſt nature hūane ſpūs groſſos et melancolicos generãs. Et ſm conſtentinū q̃nto theoꝛice malū ſanguinē ꝛ capitis doloꝛē ex malo fumo caput aſcēdēte gñat. Galienus xͦo tertia regiminis auctoꝛ. cõmento ꝑmo loquēs de diuerſitate vinorum ex odoꝛe dicit ꝙ ex vino eſt boni odoꝛis et melioꝛis chimi. i. humoꝛis/ et ſm illud eſt multitudo que implet ex eo caput qd̃ eſt qꝛ eſt [illegible]tili⁹ ꝛ calidus/qd̃ aūt ex eis eſt mali odoꝛis ſm maliciam chimi generati ab eo erit pauſitas leſionis ei⁹ ī capite qd̃ eſt: qꝛ eſt frig⁹ ꝛ groſſus. Illud aūt cū penit⁹ nõ eſt odoꝛ nõ facit oīno aliq̃d accidere in capite qꝛ ē vehemēter groſſum. ¶ Scd̃m ē ſapoꝛ. ſicut em̃ cibus ſapidioꝛ melius nutrit et melius a ſtomacho amplectitur: vt dictū eſt in ſententia precedenti: ita et vinū. Circa iſtud tamen eſt ſciendū ꝙ vina in ſapoꝛe diuerſificanſ: quedã em̃ ſunt dulcia aliīs nutribilioꝛa groſſuȝ ſanguinem facientia; et ventrem humectantia ad dige

rendā dura ⁊ ſitim generātia. Alia ſunt pontica ſiue ſtiptica ſtomahcū: cōfortantia ventrē conſtipātia: pectori ⁊ ſue ptinentie: ſcʒ pulmoni ⁊ canne eius nociua: inteſtinis cōgrua ad digerendū dura. Alia ſunt acerba q̄ ſunt diuertica .i. vrine prouocatiua groſſos hūores nō gn̄antia ſed diſſoluētia. Alia ſ amara minus calida. vt hʒ cōſtantinus quīto theorice. ¶ Tertiū eſt nitor ſiue ſplēdētia que īdicat ſuper ſubtilitate vini ⁊ ſic ex cōſequēti ſup ſubtilitate ſpirituū ex ipō gn̄atorū. ¶ Quartū eſt color. Ex pte coloris vina diuerſificantur in nutritione. Uina eīn rubicūdiora ceteris paribus magis nutribilia ſunt albis: et ideo plus cōueniūt macris q̄ꝫ alba. Alba tn̄ plus cōueniūt pinguib⁹. Et de iſta diuerſitate vini ex colore dictū ē pri⁹ ibi. Qua recētia. Deīde ī textu ponūtur qnq̄ꝫ ſpālia qbus ꝓbat̄ bonitas vini. Primū tāgit̄ cū dr̄ fortia. Fortitudo eīn vini cognoſcitur ex effectu. Uinū eīn forte ē q̄ꝛ calefacit corpus vehemēter replēs caput ſm̄ Galienū comēto primo tertie pticule regiminis acuto. Iſtud enim vinū maxie ſpirituū eſt multiplicatiuū ⁊ multū nutritiuū. Caueāt tn̄ ab illo niſi ſit limphatū qui ſunt debilis cerebrū ipſorum perueniret ⁊ ipos lederet. Secundum tangitur cum dicitur formoſo. Uinum enim formoſum ſiue pulchrum: quia cum maiori appetitu ſumitur melius digeritur ⁊ melius nutrit. Tertium tangitur cum dicitur fragrātia. Uinū eīn fragrans ſiue bn̄ redolēs maxie cōfortatiuū eſt ſpirituū ſubtiliū generatiuū vt dictum eſt. ¶ Quartū tangitur cum dicit̄ frigida. Nam vinū debet eſſe frigidum quo ad actum: nō

Vinu debet esse frigidum quo ad actu, non autem quo ad effectum.

autem quo ad effectum. Vinum autem calefaciẽs cum ſit clarius et ſubtiliꝰ citius inebriat neruos debilitat et caput ledit niſi in modica quantitate ſumptum fuerit. ¶ Quintum tangitur cum dici- tur friſca. Vinũ enim bonum dꝫ eſſe friſcũ ſiue le ue quod ſpumãdo ſonum facit et habet ſpumam tenuẽ de facili labilẽ et in medio exiſtẽtẽ ſiue qñ in eo monenẽ anthoni. Vinũ em̃ nõ iſtius diſpo- ſitionis pendiculũ dici debet et maxime ſi nõ ſo- nat vel corpora athomalia nõ habeat vel dꝫ dici debile vel limphatũ ſi ſpumã hẽat cũ magnis am- pulis vel ad latus ciphi ſpuma diu remaneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida vina.

¶ In hoc textu ponit vnũ documentum de vinis Et eſt ꝙ vina candida et dulcia ceteris paribus plus nutriũt reliqs viuis. Et iſtud voluit. Cõſtãti nus loco preallegato. et idem vult Auicẽna tertia primi capitulo de regimie aque et vini vbi dicit Vinuꝫ quoqꝫ groſſuꝫ ꝙ eſt dulce eſt meliꝰ illi qui vult eſſe pinguis. Et ratio eſt qꝛ vina dulcia vehe menter a mẽbris attrahuntur ꝓpter eorũ dulcedi nem cui natura cõgaudet. Nã dicit Auicenna ſe- cũdo canonis tractatu ꝑmo. capitulo tertio. Ope rationes aũt dulcis ſunt digeſtio et lenificatio et multiplicatio nutrimẽti et natura diligit ipm et virtus attractiua attrahit ipm. Et licꝫ iſte textus verificet de omni vino dulci eligibile tñ eſt vinũ moderate dulcedinis et nõ dulce in ſummũ ſicut vinum quod vulgo muſcadelum ſiue muſcadetuꝫ dicitur quia tale corrumpit ſanguinẽ. cuius ratio eſt quia natura rapit auide tale vinum ſtomacho

ad epar priuſq̃ digeraṫ ꝙ ī eo ēvtile chiliſica t ió et anteq̃ matureṫ eius ſupfluitas ꝓpter delectio⸗ nē ei⁹ maximā in cōnaturaliter dulciū ⁊ ſic replet ſanguinē aquoſitate indigeſta:ex qua reddiṫ ap⸗ tus ebulitioni ⁊ putrefactioni.¶ Et iſtud etiā in telligēdū eſt de alijs cibis dulcibus in ſummo.

¶ Pro maiori noticia ſciēdum eſt ꝙ ex vſu vini dulcis ⁊ aliorum nutriētiū dulciū tria timenṫ nocu⸗ menta ⁊ maxime his q̄ ad ea proni ſunt. Primū eſt faſtidiū ꝓpterea ꝙ dulcia ſui caliditate ⁊ hu⸗ miditate leniūt ⁊ applanāt orificiū ſtomachi :in⸗ ducētia illic diſpoſitionē cōtrariam inanitioni ⁊ corrugationi illius q̄ ſunt cauſa famis. ¶ Scōm eſt velocitas inflāmationis eorum ⁊ cōuerſionis in colerā. Nam res dulces cōueniētiſſime ſunt ī ge⸗ neratione colere. Et ꝓpter hoc mel plus oībus re bus generat colerā:qm̄ ipm̄ eſt dulce oībus reb⁹ et poſt ipm̄ vinū dulce vt hȝ Galienus in cōmen⸗ to illi⁹ canonis tertie pticule regiminis auctoruȝ mētē leui pcutit. Et hinc eſt ꝙ inducit ſitim nec cōuenit fabricātibus nec etiā colericis vt ibidem dicit Galien⁹. ¶ Tertiū eſt opilatio epatis ⁊ ſple nis:qr dulcia trahunṫ ab eis cū fece ſua:ꝓpṫ ma⸗ gnā delectationē quā hn̄t in eis ⁊ maxime epar anteq̃ digeranṫ quare illic leuiter inducunt opi⸗ lationes coopāte ad hoc ſubſtantia groſſa in qua fundatur ſapor dulcis ſecundum Auicennam ſe⸗ cundo canonis tractatur primo capitulo tertio. Et hinc eſt ꝙ vinum dulce minus eſt vrine prouo catiuum q̃ alia vina. Et contra iſta tria nocumen ta ſumme valent acetoſa:quia appetitum ſua ace toſitate prouocant et ſua frigiditate inflāmatio⸗

nem prohibet et ſubtilitate ſue ſubſtātie opilatio
nes aperiūt. Notādū inſup ꝙ licet vina dulcia et
alia nutrimēta dulcia opilēt epar ⁊ ſplenē: deopi-
lāt tñ ipm pulmonē. Et ratio quare nō opilāt pul
monē ſicut epar ⁊ ſplenē eſt: q2 a dulcib⁹ in trāſi-
tu ſuo per mery nil niſi ſubtile ad ipm reſudat: et
ſanguis genitus ex rebus dulcibus ad pulmonē
venit iā purificatus in epate prius ⁊ in corde ſub
tiliatus. Et iſtud vult Galien⁹ in commēto illius
canonis tertie particule regiminis acutoꝝ. Dul-
cia potus. Item vina dulcia minus inebriant ſm
Ipocratem tertia particula regiminis acutorum
Canone illo. Mentē leuius percutit ꝙ̄ reliqua for
tiora vina. Ex pdictis cocludi poteſt ꝙ ſi bibatur
vinū ratione nutritionis corporis reſtaurationis
et ipinguationis: ſicut cōtingit in his qui macri
ſunt ſiue naturaliter ſiue accidētaliter tunc cōpe-
tunt vina dulcia ⁊ groſſa ſufficienter colorata: ta-
lia eñ vina ſunt ſufficiēter nutritiua ⁊ deꝑditi re
ſtauratiua: ⁊ corporū impinguatiua. Vñ cōueniē-
tiora ſunt ad impinguādū corpa macra. Et ꝑ op-
poſitū intēdam⁹ nō nutritionē nec deꝑditoꝝ re-
ſtaurationē nec ipinguationē: vt ꝯtingit in his q̄
ſunt mltū carnoſi ⁊ pingues: tūc vina ſubtilia nō
dulcia: ſꝫ ſapore amicabilia odorifera ad albedinē
declinātia ſufficiēter fortia eligēda ſūt. Si vo deƀ
vinū ad ſitis extinctionē tūc vinū albū ſubtile de-
bile eſt eligibilius: tale eñ vinū magis hūectat et
infrigidat ⁊ ꝑ ꝯñs meli⁹ extinguit ſitim: ⁊ quāto
ſitis eſt maior tāto tale vinū eſt cōuenientius. Si
vo vinū deƀ ad ſpirituū ꝯfortationē ⁊ ꝑationē et
virtutis cōfortationē tūc debet dari vinū ſubtile

odoriferũ ſaporis delectabilis:mediocris caloris ſufficiẽtis fortitudinis:⁊ tale vinũ dʒ ſumi ſub pauco cibo ⁊ debet eſſe deputatũ ab vtraqʒ ſuperfluitate ⁊ dʒ ſumi ĩ pauca q̄titate. Si ꝟo intẽdamus ad pectoris et pulmonis mũdificationẽ ⁊ vẽtris laxationẽ:tunc vina mediocris ſubſtantie ſapore dulcia ſunt magis eligibilia.

Si vinum rubeum nimium quandoqʒ bibatur
Venter ſtipatur. vox limpida turpificatur.

¶In hoc paſſu ponũtur duo nocumẽta nimie potationis vini rubei. ¶Primumʒ eſt ꝙ nimia bibitio vini rubei cõſtipat ventrẽ.i. duos facit ſeſſus ſeu difficiliter habere egeſtionẽ. Cuiꝰ cã ſcðm aliquos eſt:qꝛ tale vinũ rubeũ plus ceteris paribus eſt calefactiuum ⁊ magis nutritiuũ. ¶Inq̄ʒtum eñ plus ẽ calidũ magis exſiccat ⁊ inq̄ʒtũ magis nutritiuũ auidius a natura retinetur. Poteſt tñ textus ĩtelligi nimia potatiõe vini rubei ſtiptici aut põtici/ex qua ſtipticaꝛ ⁊ cõſtipaꝛ vẽter ꝓpter ſtipticitatẽ aut põticitatẽ vini. ¶Circa iſtud tñ ſciẽdũ ẽ ꝙ ſi exhibeaꝛ vinũ ad ſtomachi ⁊ viſcerum cõtentiue fortificationẽ eligimꝰ vina groſſa pontica vel ſtiptica rubea vel nigra:ſicut cõtigit in habẽtibus fluxũ ventris ꝓpter debilitatem cõtẽtiue ſtõachi et iſtð vult ypocras tercia particula regimĩs acutoꝝ:canone illo. Palmeus dđẽ et niger:⁊ ſimiľr galienus ĩ cõmẽto illiꝰ. Sed ſi intẽdamꝰ cõfortationẽ idigeſtiue cõpetũt vina ſubtilia vel mediocria ĩ ſubſtãtia ⁊ colore boni odoꝛʒ et cõuenĩẽtis ſaporis ⁊ ſuffitiẽtis vigoris ⁊ aliq̄lis ſtipticitatis. Scðm eſt exaſperatio gutturʒ ſiue raucẽdo quã iducũt aliqua vina inteſe rubedis

ꝑpter eorū ſiccitatē et terreſtrietatē. Et iſtud nocumentū etiam contingit ex vinis rubeis partie brabantie ꝑpter eorum ſtipticitatem et terreſtrietatem. Et maxīe quādo muſta ſunt vina predicta iſtud nocumentū ſecūdum contingit. Non tñ primum: quia muſtum magne rubedinis ſolet inducere ventris fluxum propter feces ſuas terreſtres cū eo mixtas que ſui mordicatione mordicāt inteſtina: ex qua mordicatione fluxus vētris cauſatur et tale vinū nō dꝫ bibi muſtū. i. quādiu fuerit turbidū et bulliēs: qz ex quo ipm ē mordicās ꝑpter ſuas feces terreſtres ab eo etiā eleuat fum⁹ mordicās qui ad cerebrū veniēs ſui mordicacitate mordicat oculos atqz rubicat. Et illud etiā itelligēdū ē de iſtis muſtis patrie brabātie ſiue rubeis ſiue albis ꝑpter eoꝝ terreſtrietatē. Cauſa aūt qre iſte fumus ē mordicatiu⁹: ē qz vinum a quo diſſoluitur eſt mordicatiuū. Jam vt dicit Galienus pria ꝑticula aphoriſmoꝝ in cōmēto illius aphoriſmi et q creſcūt quicqd a qualibet re diſſoluit ei: vnde diſſoluitur neceſſe eſt vt aſſimiletur.

Allea/nux/ruta/pira/raphanus et tyriaca/
Hec ſunt antidotum contra mortale venenum.

¶ In hoc textu ponūtur ſex medicine valētes cōtra venenū. Prima ē alleū quod maxime valet cōtra nocumenta ꝑuenire ſolentia ex mala aqua et maxime valet contra potū male aque. De quo dicit ſerapiō i aggregatorio capitulo de eo: qꝛ quādo ſumit alleū et poſt bibit aqua corrupta nō nocet aqua illa potanti. Et idē innuit Auicenna ſecūdo canonis capitulo de eo et tertia primi cap.

corrupta nō nocet aqua illa potanti

de cōſeruatiōe inter agētes a nocumēto diuerſarū aq̄rū. Et iſtud idē etiā opaꝛ cepe vt vult Auicē. ij. canonis ca. de eo: ⁊ ſic pōt ꝯphēdi ſub alleo. Et ꝺ eo etiā dicit Auicē. ītia ꝑmi loco palle. ꝙ cepe eſt vt tyriaca malaꝝ aquaꝝ ⁊ maxīe cū aceto: qꝛ cepe eſt ſubtiliatiuū inciſiuū abſterſiuū cū ſtipticitate: et apit fortiter. vt vult Auicē. ij. canonis ca. ꝺ eo: Et eſt calidū in tertio. quare calefacit malas aq̄s prohibens ne ſua frigiditate ſtomacho noceant: et ſubtiliat groſſas: faciēs eas cito penetrare. Et acetum huic permixtū vigorat virtutem eius in ſubtiliatione et penetratione aquarū et prohibet a ſiti quam inducere ſolet ſepe comeſtū. Et eadem ratio verificaꝛ de alleo. Et ego etiam dicit Auicen. tertia primi loco preallegato: ꝙ allea comedēda ſunt ſup aquas groſſas ⁊ turbidas: qꝛ ſubtiliant eas et cito deſcendere faciunt ⁊ ꝓhibēt ne ſtomacho noceant et inteſtinis: ⁊ ne venas opilent. Alleum preterea comeſtū ante iter et poſt hoc ex melioribus rebus eſt et cōuenientioribus illis q̄ veniunt ab aere frigido vel qui vadūt ad eum vt innuit Auicē. tertia ꝑmi ca. de regēdo iter agentez in frigore et cōgellatū. Et ex iſto ſeqtur ꝙ alleum mltū valet iter agētib⁹ et ꝑ diuerſas terras eūtibus et diuerſis potibus vtētib⁹. Juxta illꝺ metricū. Allea q̄ mane ieiuno ſūpſerit ore. Hūc ignoratū nō ludit pot⁹ aq̄rū. Nec diuerſoꝝ mutatio facta locoꝝ. Valet ꝑterea alleū ad pūcturā vermiuz venenoſoꝝ et morſum ſerpentū quādo bibitur cū vino qꝺ Auicēna ſecūdo canonis capitulo de eo. ſe dicit fuiſſe expertū. Et cōfert etiā morſui canis rabioſi et quādo fit emplaſtrū ex alleo et foliꝭ ſi

cus ⁊ cimino:ſup moꝛſum mugali ꝓfert. vt ibidē dicit Auicēna. Cepe do ſm Auicēnā ſcdo canōis c. de co. ꝓfert ēt moꝛſui canis rabioſi cū linit ſup ipm aqua ei⁹ aut ēplaſtrat ex eo cū ſale ⁊ ruta:et cepe qd̄ cōcdit appellit nocumētū vētoſitatis venenoſoꝝ. Et dixerūt qdā ꝙ ipm gnat in ſtomacho humoꝛē hūidū plurimū fragrātē nocumētū venenoſoꝝ. ¶ Notādū ē circa iſtud ꝙ alleū ⁊ cepe et ſilr etiā poꝛrū via ſibi nō cōpetunt tēperatis coꝛpoꝛibus nec calidis ⁊ ſpecialr cruda. parū em̄ nutriūt:⁊ male nutriūt ⁊ generāt ⁊ ſanguinē acutū et pungitiuū groſſos humoꝛes tñ ſubtiliant ⁊ viſcoſos incidūt. Et poſtq̄ decocta ſunt pdunt pungitiuitatē ⁊ adhuc remanet virt⁹ inciſiua ⁊ ſubtiliatiua vnde mag᷒ cocta cōpetūt q̄ʒ cruda. Poꝛri em̄ ſunt calidi ⁊ ſicci:et dāt coꝛpoꝛi alimētū illaudabile ⁊ oculis nocēt ⁊ gnant ſanguinē nigrū melancolicū ſomnia terribilia et neruos ledūt ratione pungitiuitatis coꝝ nocent dentibus ⁊ gingiuis ⁊ nullus coleric⁹ ⁊ melācolicus eis vtat et ſpecialr crudis. Cepe calida ſūt ⁊ hñt caliditateʒ ſupfluā terreſtrē cum hūiditatē aquoſa ſubtili indigeſta. Si comedant cruda generāt ī ſtomacho humoꝛes malos ⁊ putrefactibiles et coꝛruptibiles et inducūt ſomnia mala ⁊ terribilia et doloꝛē capitis. Et nimius viſus eaꝝ diſponit hoīem ad memoꝛiā depdendā ⁊ pturbāt itellectū ⁊ pducūt ad demētiā. Sʒ ſi comedant cocte cū aq̄ laudabiliū carniū laudabiliter iuuāt digeſtionē:⁊ minuunt eaꝝ nocumēta ⁊ tēperāt cibaria frigida cum quib⁹ decoquunt ſed meli⁹ eſt eis non vti. Allea calida ſūt et declināt ad aliqualē humiditatē ſed

min⁹ q̄ cepe valēt ꝯtra vētoſitatē ꝛ valēt ī tuſſi:
ꝛ bñ ſcreare faciūt ſ3 nocēt viſui ꝛ dolorē capitis
inducūt: ꝛ ſūt tyriaca ruſticoꝝ. Et ſic ꝓdicta ſolū
ꝯueniūt his q̄ fleugmaticū āt groſſuꝫ viſcoſū hu
morē habuerīt. Colerici vō a ꝓdictis abſtineāt.
Scd̄a ē nux de q̄ dt Auicē. ij. c. de ea ꝙ ipa cū fi-
cub⁹ ꝛ ruta ē medicina oīb⁹ venenis ꝛ ex ea cū ce
pe ꝛ ſale fit ēplaſtrū ſup morſū canis rabioſi. Et
iſtud maxīe ītelligit̄ de nuce ſicca añ cibū ſūpta
mō ꝓdicto. Et circa vlteri⁹ ſciēdū eſt ꝙ nuces ſic
ce peiores ſūt recētib⁹ ꝛ hūidis: q2 ſicce magꝭ vn
ctuoſe ſūt rōne cui⁹ ī colerā ꝯuertūt ꝛ īducūt ca-
pitis dolorē: ꝛ oculos turbāt ꝛ vtiginē gn̄ant et
ſpecialr̄ ſumpte poſt cibū ꝛ lingue paliſim indu-
cūt ꝛ vomitū ꝓuocāt: ꝛ veſicas ī ore faciūt ꝛ ha-
bētes ſtomachū colericū maxīe debēt euitare nu-
ces ſiccas ꝛ q̄to antiquiores tāto peiores ſunt. Re-
cētes aūt min⁹ male ſunt tāte vnctuoſitatis ꝛ iō
nō generāt dolorē capitis aut vertiginē ꝛ ſilr̄ ſi-
cut ſicce: ꝛ rōne hūiditatis lubricātis laxant ven
trem ꝛ ſi aliquantulū torreantur ꝛ comedantur
poſt cibum comprimūt cibū ſumptū. Et ſic patet
ꝙ nuces recentes ſunt magis conuenientes cor-
poribus ſanis q̄ ſicce. ¶ Tertia ē ruta de q̄ dicit
Auicē. ſcd̄o canonis cap. de ea ꝙ reſiſtit venenis
Et poſtea ſubiungit. Et bibat qui ſibi timet ne
in potu ſumat venenū et pungi a venenoſis de ſe
mine eius pondus. ʒ. i. cū folijs ſuis cū vino ꝛ ꝓ
prie ſi bibit̄ cū nuce ꝛ bolo omnibus cōtritis et
cōmixtis. Et dicit Ariſtoles in de aīalib⁹ ꝙ cum
muſtela vult pugnare cū ſerpēte ſiue cū buffone
ipſa comedit rutam vt interficiat eum: quia odor

ſrute eſt inimicus veneno. Vñ comeſtio rute cū ficu-
bus ⁊ amigdalis dulcibꝰ i mane pſuata veneno.
¶ Notādū circa iſtud q̄ duplex ē ruta quedā do-
meſtica⁊ alia ſilueſtrꝭ. Domeſtica melioꝛ ſilueſtrē
eſt:qꝛ ſilueſtris ē maxīe ſicca. calida⁊ ſicca ē ī q̄r-
to gradu. quare pꝛimū ſumere de ea eſt pernicio-
ſū. Domeſtica vo humida:calida ⁊ ſicca eſt in ſe-
cundo gradu ſicca vo in tertio. Et ē inciſiua reſo
lutiua carminatiua vētoſitatē ⁊ iſtud maxime con-
ueīt ſicce. Nā dicit ſerapion. ca. de ea q̄ ē de rebꝰ
magꝭ cōferētibus īflatiōibꝰ. i. vētoſitatibꝰ ſed in
huida eſt īflati. Itē ruta vehemēter acuit viſū ⁊
ꝓpꝛie ſuccus eiꝰ cū ſucco feniculi ⁊ melle colliro-
facto ex ea aut comeſta vt dicit Auicēna ſcdo ca-
nōis. c. de ea. Qꝛ tñ ī ſucco rute q̄dā ē bauracitas
nocēs oculo:iō cura pōt applicari oculo vētilādo ita
q̄ ſolū vapoꝛ ſiue ſūalis euapoꝛatio eiꝰ ⁊ nō ſubā
ruta ad ſubāʒ oculi ptigit. Quarta ē pira de q̄bꝰ
dicit Auicē. ij. canōis. c. de eis q̄ ſūt cura fūgoꝝ
moꝛtificātiū ⁊ qñ coquūt̄ iſti fūgi cū piris mino-
rat̄ nocumētū ipoꝝ. Vel pōt iſte textus verificari
de piris aromaticꝭ:q̄ ſui arōaticitate ſps cōfoꝛta-
rēt ſic nocumēti veneni repellerēt. Quīta ē rapha
nꝰ de q̄ dicit auicēna ſcdo canōis. c. de eo q̄ ꝯfert
moꝛſui vipe ⁊cū vino moꝛſui coꝛnute:ēt ⁊ ſemen
eiꝰ ꝯfert venenis ex vermibꝰ venenoſis. Et ſi pōat̄
fructū eiꝰ ſup ſcoꝛpionē moꝛit̄ ⁊ aq̄ eiꝰ ē expta ī
hoc ⁊ eſt foꝛtioꝛ. Et ſi momoꝛderit aliquē ſcoꝛpio
qui raphanum comederit non nocebit ei. Et con-
fert etiam pꝛefocationem que fit a fungis moꝛti-
feris. Vel poteſt dici q̄ raphanus valet cōtra ve-
nenū:qꝛ ꝓuocatiuus ē vomitꝰ ⁊ ſic p vomitū ſto
machus purgat̄ a malis hūoꝛibus ſi q̄ in eo ſint.

¶ Et circa iſtud ſciendū eſt de raphano de radice que ſunt ꝓpinqua in complexione ꝙ nocēt corporibus colericis: generāt enim ſanguinē acutum ⁊ pungitiuū et raphanus eſt malus ſtomacho faciens eructare ⁊ generat humorē groſſum. Et ſi digeſtiua ſit debilis: generat humorem crudum: habet tamen virtutem ſubtilitatiuam et inciſiuam. Quidā autem comedunt radicē et raphanū poſt alios cibos ad cōfortādum digeſtionē de quo admiratꝰ Galienus. Unde verū eſt qđ experiētia docet. Et dicūt ſapiētes medici: ꝙ ſi comedant poſt aliū cibum iuuāt ad digeſtionē et deſcēſum eiꝰ et vētrē laxāt: ſed ſi comedant añ aliū cibum impellūt cibū ad ſupiora ⁊ vomitū inducūt. Bonū eſt aūt ꝙ comedant cū aceto ⁊ ſale poſt alios cibos: et ī pauca ꝗtitate. Uerū ē tñ ꝙ oculis nocent et capiti. Raſis vero tertio almanſoris dicit ꝙ rahaphannus lōgā faciēdo moras ī ſtomacho incidit fleugma cuiꝰ folia cibū digerūt: ⁊ appetitiuā adiuuāt qñ parū ſumūt de eis. ¶ Sexta ē tyriaca: q̄ a toto gñe valet ꝯtra venenū: ⁊ iō valet tā rōnabilibus ꝗ̄ brutis: ꝯtra venenū tam frigidū ꝗ̄ calidū. ⁊ ſub tyriaca poteſt cōprehēdi metridatū: qđ ſimile opatur. De tyriaca eñ dicit Auicēna ſexta q̄rti tractatu tertio. ca. i. Scias ꝙ canon maximus in curatione veneni eſt cōfortatio caloris innati et excitatio ipſius ad expellēdū ſicut facit tyriaca. De tyriaca vero ⁊ metridato ſic dicit Auicēna ſexta quarti. tractatu pmo. ca. de medicinis cōmunibꝰ ad vena. Sūt medicine que cōtrarie ſunt veneno quare nō permittūt ipſum puenire ad cor et ſunt ſicut tyriaca et metridatum.

Aer ſit mundus: habitabilis: ac luminoſus
Nec ſit infectus nec olens fetore cloace.

¶ In hoc textu notant᷑ quattuor circa electiones aeris habitabilis. Quorũ primũ ē ꝙ hõ dꝫ eligere aerē mundũ.i.nõ infectũ vaporib⁹: qꝛ aer imũdus alterat cor ſm cõplexionē illius qd ſibi commiſcet᷑; ſicut innuit Haly tertia tegni.in cõmento illius canonis. Oĩa hec enĩ ꝛc. ¶ Secũdũ eſt ꝙ hõ debet eligere aerē luminoſum. Aer enĩ turbidus inducit in corpe triſticiã et pigriciem qꝛ aer turbatus cõmiſcet humores ꝛ turbidus ad cor ꝑuenit: qre ex ipo ꝛ humorib⁹: groſſi et turbidi generant᷑ ſpũs aĩam triſtificãtes ꝛ pigritiē inducẽtes. Nichil eſt ergo qd magꝭ iocũdũ facit hoĩem atqꝫ min⁹ grauē ꝙ ĩ claro aere ãbulare vel mane ſurgere. ¶ Tertiũ eſt ꝙ hõ debet vitare aerē infectũ hmõi eſt aer in quo fiũt ſtrages. Cõiter enĩ in locis ĩ quib⁹ ꝓceſſit maxĩa hoĩm interfectio ſeqt᷑ peſtis ꝛ ĩ locis vicinis. Aer eĩ infect⁹ qñ inſpiratur inficit ſpũs in nr̃o corpore. Quartũ eſt ꝙ hõ debet vitare fetorem cloace et ꝑ hoc innuunt᷑ infectiones particulares aeris: cuiuſmodi eſt infectio aeris latrinarũ vel fouearum coquine vel locoꝝ in qb⁹ ꝓijciunt᷑ cadauera mortua ꝛ oſſa mortuoꝝ ꝛ aeris vicinis aque in qua putreſit linũ vł canapis. Aer enĩ taliter infectus inficit ſpũs nr̃i corpis ꝛ maxie cerebro nocet. Et hinc eſt ꝙ dicit Auicẽna ſcđa ꝓmi doctrĩa ſcđa.c.ſcđo. Et aer qñ dē dũ eſt tẽpatus ꝛ clar⁹ neqꝫ ſubſtãtia extranea cõplexioni ſpũs cõtraria ei admiſcet᷑: eſt ſanitatē efficiēs ꝛ ipm cõſeruãs: et cũ mutat᷑ contrarium

ſue operatiõis operaṫ. Et pro maiori declaratiõe predictoꝝ ſciẽdū eſt ꝙ aer neceſſarius eſt in regi mine ſanitatis dupl'r. Primo quidẽ ꝑpter refri geratione cordis. Scđo ꝑpter expulſionẽ fumoſa rū ſupfluitatū tribulãtiū ſpm̄ ⁊ calorẽ innatū: ſi cut em̄ in exterioꝛib⁹ nos videmus ꝙ ignis ſine euẽtatiõe aeris ſuffocaṫ ⁊ extinguiṫ: ſic etiã ima ginari debem⁹ ꝙ ſpūs ⁊ calor inatus idiget aere ipm̄ nutriẽte cõſeruãte ⁊ obtẽpante. Obtẽpatio igiṫ caloris inati fit ꝑ aeris attractionẽ: ⁊ ei⁹ de putatio fit ꝑ aeꝝ expulſionẽ. ꝑmū qđẽ fit ꝑ motū attractiõis ⁊ ſcđꝫ ꝑ motū expulſiõis. Si igiṫ aer attract⁹ ſit fetid⁹ ⁊ ſpurus corrūpiṫ calor ⁊ ſpūs innat⁹. Aer igiṫ dꝫ eẽ bõe ſubſtãtie cui nõ admi ſceṫ aliqđ ex vaporibus nec fumoſitate extranea. Nõ em̄ dꝫ eẽ aer turbidus nec nebuloſus: nec ma lis vaporib⁹ admixt⁹: hic em̄ aer hūores ꝑturbat et aīam cõtriſtat vt dictū eſt. Et dꝫ eſſe diſcoopt⁹ celo ⁊ nõ inter parietes ⁊ tecta cõſtrictus ⁊ vt ſic ad veꝝ dicere maxime euitãdus eſt aer incluſus et nõ euẽtatus. Verū eſt tñ ꝙ tpe epydimie in q̃ accidit aeris putrefactio cõis eligẽdus eſt aer in cluſus. Vñ tpibus illis bonū eſt manere ī domi bus ⁊ tenere feneſtras clauſas ne aer putrefact⁹ ingrediaṫ: ſꝫ alias aer diſcooptus melior exiſtit. Euitãdus eſt preterea in regimine ſanitatis aer cui miſceṫ vapores lacū ⁊ ꝓfūditatū aquã putri dam cõtinẽtiū ⁊ olerū taliū: qualia ſunt caules ⁊ eruca ⁊ ſimilia ⁊ arboꝝ viſcoſarū malaꝝ quales ſunt ficus ⁊ nuces. ¶ Amplius eligẽdus eſt aer in quo ſufflãt vẽti ex terra alta vł equali. Et mul tum etiã ſollicitari debem⁹ ꝙ aer nõ excedat in

aliq̄ qualitatū p̄max. ſ. caliditate: frigiditate: hu
miditate ⁊ ſiccitate: qđ ſi forſan cōtingerit obtē/
peret p artē q̄ztū poſſibile eſt. Et iſta colliguntur
ab Auicē. ſcđa primi. doctrina ſcđa de diuerſis.

Si tibi ſerotina noceat potatio vina/
Hora matutina rebibas/ et erit medicina.

¶ In hoc textu ponitur vnū documētum: ⁊ eſt ſi
quis male valuerit ex ſumptione vini de nocte ſi
ue tp̄e ſerotino: talis in craſtino debet iterato ſu/
mere vinū. Sꝫ ñ potatio vini nocturna pōt induce
re ebrietatē ſiue ſitim matutinā vel pōt inducere
ſupcalefactionē corpis. Si ꝟo inducat ſupcalefa
ctionē corpis tūc maxim⁹ error eſt mane iterū ſu
mere vinū: q2 eſt addere ignē igni. Si ꝟo hō in
currat ebrietatē cū aliqua nauſea tūc de mane bo
nū eſt ſumere vinū: q2 ex ſumptiōe vini de facili
tūc ꝓuocat vomitus ex quo ſeq̄tur mundificatio
ſtomachi: q2 mūdificatiōe facta de facili ceſſat no
cumētū ebrietatis ⁊ nauſea. Et ꝓpterea conſulit
Ipocras ſemel in mēſe inebriari. vt ex ebriefate
prouocet vomit⁹ q̄ eſt maxie ꝓſeruatiuus ab egri
tudinib⁹ cronicis: id eſt lōgis ⁊ malis. Si etiā
ex potatiōe vini nocturna ledat aliq̄s ⁊ hoc ꝓpt
incōſuetudinē potādi vinū tūc de mane pōt cōce
di vinū vt aſſueſcat ⁊ ſic minus ledit a ſūptione
vini. A ꝯſueto enī minor fit leſio: vt vult ypocras
ſcđa amphoriſmoꝝ ibi. Ex multo tp̄e ꝯſueta ⁊c. Aphor. 50.
Si ꝟo ex potatiōe vini nocturna ſequat ſitis ma
tutina illa eſt mēdoſa q̄ curat potatōe vini magis
tū ſedat potatiōe aque. Et q2 iā dictū ē de leſiōe
ex ſumptione vini. Sciendū eſt q homo debilis

cerebri et etiã cuiuſcũq alterius ꝯditionis ſummopere cauere debet a freqnti ebrietate. Freqns em ebrietas ſm Auicennã tertia primi cap. de regimine aque et vini: inducit ſex incõmoda i corpore hũano. Quoꝝ primũ eſt corruptio cõplexiõis epatis: quia vinum ſupflue debitum ad epar veniens vel ſuperflue reſoluit calorem ipſius. Unde mittit virtutẽ ſanguificam et loco ſanguinis generat aquoſitates efficiẽtes ydropiſim vel incẽdit epar et hũmores eius vnde generant lepra vel mania. Secundũ eſt corruptio ꝯplexionis cerebri ꝑpter aſſiduam eleuationẽ fumorum vini ad ipm diſponentiũ calidum cerebrũ manie et freneſi et frigidũ epilentie litargie appoplexie et ſubeth. Tertiũ eſt debilitas neruorũ videmꝰ em̃ bibulos inebriari ſolitos tremere caput et mẽbra nõ ſolum i ſenio ſʒ etiã in ſenectute et iuuẽtute qñq. Quartũ eſt egritudines neruoꝝ ſicut ſpaſmus et paraliſis: qr vinum ſupflue acceptum ſepe in ſtomacho acetum efficitur quod valde nocet neruis. Sepe quoq cõuertitur ex defectu digeſtionis in aquoſitates indigeſtas que neruos remollunt. Et ſepe ducit humores groſſos ad neruos quibꝰ diſtendũtur vel cõtrahunt. Quintũ eſt appoplexia ꝑpter hũiditates cerebri mltiplicatas a vino: ita vt totaliter opilẽt vias ſpirituũ animalium a cerebro in membra. Sextum eſt mors ſubitanea dũ ſcilʒ ſtertẽdo vel dormiẽdo vie anhelitus multitudine vini vel hũiditatũ ex eo gñatarum clauduntur et ebrius ſuffocat. Et licet vinũ immoderate ſumptũ predicta inducat nocumẽta: moderate tamen ſumptũ multa inducit iuuamenta. Tangit enim

ex frequenti ebrietate quot sequantur incommoda.

Vinum moderate sumptum quinque inducit iuuamenta.

Auicēna capitulo preallegato quos eius iuuamē ta. Primū eſt ꝙ ē bon⁹ cibi penetrator ī toto corpore. i. facilē efficit penetratiōe cibi cui īmiſcet ad omnia membra ſui calore ſubtilitate ꝛ conueniētia ꝓprietate occulta. Secundū eſt ꝙ īcidit flegma ꝛ hoc ſui calore et ſubtilitate ſubſtantie ꝛ reſoluit ipſum: ipſum coaptando expulſioni: vias aperiendo et naturam confortando ad expulſionem. Tertiū eſt ꝛ educit coleram rubeam in vrina ꝛ alijs euacuatiōibus vt ſudore egeſtiōe et reſolutione inſenſibili. Et iſtud intelligendum eſt de vino ſubtili ſub rubeo vel albo quod vel debile ſit ex natura ſui vel fortiter limphatum alioquin multiplicaret colerā ꝑ cōuerſionē ipſius in eam ꝛ ſuper calefactionē epatis ab eo. Quartū ē ꝙ facit melancolicā que groſſa eſt ꝛ tardi motus faciliter labi ꝑ canales ꝓprios ab epate ad ſplenem ꝛ a ſplene ad os ſtomachi. ꝛ tandē a corpore cū fecibus exire ꝛ flectit ſeu reprimit nocumētū melācolie propter ꝯtrarietatē in ꝯplexione ꝛ mō ſubſtātie et in effectib⁹. Nā melancolica triſtitiā puſillanimitatē et auaritiam parit. Vinū vero gaudiū audatiā magnanimitatē ꝛ liberalitatē. Quītū ē ꝙ reſoluit oēs modos ſeu ſpēs laſſitudinis niſi multa caliditas extranea fuerit eis ſociata. qr vinū reſolutus ſpūs abunde reparet virtutem cōfortat: humiditates relictas ī muſculis: neruis cordis: ꝛ iuncturis tollit aut minuit. Et ſi fuerit opus humectatiōe in laſſitudine arefactiua vinū velociter humectat: dū mō limphetur. Preter āt iſta iuuamenta plurima alia inducit. Omniū eñ velociter et ſubito nutrimentum ē vinum calorē

et ſpūm naturalē confortat ꝛ totū corpus celefacit
īgeniū clarificat iram cōpeſcit triſtitiā remouet.
libidinē incitat. Et ſuper oēs potus ſemicrudos
humores digerit. Et vt ſic adverꝫ dicere vinū red
dit hoīem virilē ꝛ ſcōm aīum ꝛ ſcōm corpus.
vnde ceteris paribus nō bibētes vinū ſūt effemi
nati reſpectu vinum bibentium.

Gignit et humores melius vinum meliores.
Si fuerit nigrum: corpus reddit tibi pigrum
Uinum ſit clarum ꝗ vetus ſubtile maturum
Ac bene limphatum ſaliens modera mie ſumptū

¶ Hic primo ponit vnū documētum de vino. Et eſt ꝙ vinū melius meliores generat humores. Et cauſa eſt: qꝛ quanto maſſa morū eſt melior tan to humore ex ea geniti meliores eſſe debent. De inde ſubijcitur ꝙ vinū nigrū inducit pigriciē in corpore. Et cauſa ē qꝛ vinū nigrū groſſius ꝛ terre ſtri⁹ ē reliqs: ergo ſpūs ab eo geniti groſſi ſunt. Juxta illā auctoritatē Galieni p⁹ allegatā. Quic quid de aliqua re diſſoluit: ei vnde diſſoluit necē ē vt aſſimilet. Spūs aūt groſſi faciūt corpus graue ſiue pigrū. Deinde ponūt ſeptē documēta circa electionē vini. Primū eſt ꝙ dꝫ eligi vinū clarū tale eīn qꝛ ſubtile ē ſpūs ſubtiles ꝛ claros generat Secundum eſt ꝙ debet eſſe vetus. i. non nouum. Nouū eīn vinū ſiue muſtū ceteris paribus facili⁹ inebriat fluxū ventris ꝓuocat: atqꝫ colicā īducit ꝛ cetera accidētia poſteri⁹ dicenda ibi. Impedit vrinā. Nec ē intelligēdū ꝙ vinū debet eſſe oino vetus: talē eīn ſecundum auicennam tertia primi capituli de regimīe aque ꝛ vini ē quaſi medicīa ꝛ

Uinū nouū amicus nouus vetera ſiat ꝛ cū ſuauitate bibes illud ꝓuerbiorum

Nō ſicut potus.i.magis leſi ei virtꝰ alteratiua cor-
poris ad caliditatē ⁊ ſiccitatē ꝙ virtꝰ alterabilita
tis a corpe ꝑ opꝰ nutritiōis ⁊ ē pauci nutrimēti
qꝛ ē ſpoliatū a fece ⁊ viriditate ꝙ ꝓhabuit ⁊ pe/
ne igneū factū ꝓpter qd̄ i agregatore ſcribit.c.de
vite autoritate galieni ꝙ ē calidū ⁊ ſiccū i tercio
gradu. Tertium ē ꝙ vinū dꝫ eē ſubtile. Subtile
eñ vinū inꝟtos ſpūs ꝑcreat atꝫ ſubtiles groſſum
aūt groſſos. Quartū ē ꝙ vinū dꝫ eē maturū ⁊ non
ſtipticū. Vinū eñ ſtipticū abſcidit oēs ſpēs eua-
cuatiōis vtvl't Galienꝰ i cōmēto illiꝰ canonis ter
tie ꝑticl'e regimīs acutoꝝ. Sciēdū etiā ⁊c. ⁊ er-
go nocet corꝑibꝰ īdigētibus euacuatiōe ꝑ vrinā
⁊ oībus mēbris ſuꝑoribꝰ vt ibidē etiā dicit Gali-
enus. Vex ē tū ꝙ vinū ſtipticū cōueniēs eſt infir
mitatibꝰ accidētibus in inteſtinis vt ibidē dicit
Galienus ⁊ etiā ſupius dictū eſt. Remouet tamē
ſtipticitas a vino ꝑ multā cōmixtionē aque vt ibi
dem etiam vult Galienus. Quintum eſt ꝙ vinuꝫ
debet eſſe limphatum. qꝛ per hoc remittitur vinū
a ſua fumoſitate: et ſic minꝰ inebriat. Et iſtud ve
rum eſt de vino ſubtili. Vinum tū groſſum ſi lim-
phetur citius inebriat: qꝛ per hoc ſubtiliat et ma
gis fumoſum efficitur. Et de iſto vino intellexit
Auicēna quādo dicit tertia primi. capitulo de re
gimine aque et vini: quod vinū limphatum citiꝰ
inebriat ꝙ vinum purū. ¶ Sextum ē ꝙ vinū de-
bet eſſe ſaliens cum propinatur. ⁊ eſt vna de con-
ditionibus boni vini prius dictis. ¶ Septimuꝫ
eſt ſumptum ex cōditione bibentis et non vini ⁊
eſt ꝙ vinum dꝫ temperate ſumi qꝛ temperate ſum
ptū acuit ingeniū ⁊ inducit iuuamēta priꝰ narrata

Nota hoc dili
genter

Ex p̄dictis oībus cōcludi pōt ꝙ vinū eligibilius et melius in ſanitatis regimine eſt vinū medium ſeu equale inter vetuſtatē ⁊ nouitatē ⁊ eſt clarū ⁊ rubedinē trahens: bonū habēs odorem ⁊ equalis ſaporis quod nec acre nec acutū nec dulce ſit: qđ nō fumoſum nec groſſum nec valde ſubtile ad ſubtilitatem declinans: qđ etiā inter fortitudinem ⁊ debilitatē obtinet mediocritatem quod etiā non creuit in ſaxoſis ⁊ lapidoſis mōtibus nec in terra ſimpliciter plana et arabili: ſed in terra mōtuoſa verſus meridiē diſcooꝑta: in regione non nimis calida nec nimis frigida. Et iſta ꝑtim colligunt ex Auicē. tertia p̄mi loco p̄allegato. ¶Circa regimē vini quo ad etates notāde ſunt regule quas pōit Auicē. tertia primi loco preallegato. Prima eſt ꝙ dare vinū pueris in potu eſt ſicut ignē addere igni in lignis debilibus: eo ꝙ pueri vehementer rari ſunt ⁊ de facili inflāmabiles ꝓpter abūdantiam ſui caloris innati: ⁊ ſunt debiliū neruorū ⁊ debilis cerebri: quare eos ledit mltiplr vinū ⁊ inflāmatiōe facili: ⁊ ꝑcuſſione cerebri ⁊ neruoꝝ ſua penetratione faciliſſima ⁊ effumatiōe copioſa. Cū igit pueris vinū in potu dat calor ei⁹ inflāmabilis calori pueri īflāmabili addit ī corpe pueri qđ eſt pauce reſiſtētie: ſicut debile lignū vł arūdo ſicca vel ſtipula arida faciē ignis. ¶Scđa regula ē ꝙ ſeni poteſt dare vinum in potu q̄ntum tolerare poteſt ſine nocumento ſcȝ quantū appetit appetitu naturali ⁊ regulato. Sicut em̄ veteres ocree aride et rugate renouant oleo leniūtur ⁊ applanant ſic corpora ſenū potu vini electi ſicut vini beluēſis. Senes enim frigidi ſunt et a vino caleſiunt.

Regula circa regime vini quo ad etates

et habent ſpiritum triſtem ⁊ abundant in melen-
coliis:ſed vinum exhilarat eos et melancolias re
primit cōmuniter male dormiunt:vinū vero pro-
uocat in eis ſomnum. Ad opilationes proni ſunt
quas vinum aperit ⁊ eas prohibet. Et ſic ſicut vi-
num eſt pueris contrariſſimū: ita ſenibus vtiliſſi-
mum. ¶ Tertia eſt ꝙ vinum temperate dandum ⁊
iuuenibus:temperate quidem ſecundū menſuram
quantitatiuam et decentem limphationem. Licet
enim iuuenes ſint calidi ſicut pueri: tamen habēt
membra ſolidiora neruos et cerebrum fortes qui-
bus potenter reſiſtunt nocumentis potu vini. Et
ſequūtur etiam ex potu vini ſobrie ſumpti iuua-
menta plurima videlicet eductionem colere:⁊ cor-
porale robur et ingenij acumen abundantiam ſpi-
rituum ſubtilium et paruorum.

Non ſit acetoſa ceruiſia ſed bene clara
De validis cocta granis ſatis ac veterata.

¶ In iſto textu ponuntur quinqꝫ circa electionem
ceruiſie. Quorum primū eſt ꝙ debet eligi ceruï-
ſia non acetoſa:quia acetoſa nocet ſtomacho. Ace-
tum em̄ nocet neruis ſm̄ Auicen. in pluribus paſ-
ſibus. Nam ſtomachus eſt membrū valde neruoſo-
rum:et hoc quo ad eius orificium. ¶ Secundū eſt
ꝙ ceruiſia debet eē clara quia turbida opilat atqꝫ
calculoſis nocet nimiū impinguat ac inflationem
inducit atqꝫ breuitatem anhelitus et eſt multorū
fleugmatum generatiua. ¶ Tertiū eſt ꝙ debet eli-
gi ceruiſia de bonis granis non corruptis. ſeꝫ de
optimo ordeo tritico ſiue auena: quia quanto gra-
na ſunt meliora: melior ex eis generatur humor.
¶ Quartū eſt ꝙ ceruiſia dꝫ eſſe bene cocta :quia

Acetoſa nocet ſtomacho.

melius digerit ꝛ amicabilius a natura recipitur. et nocumenta que ꝓueniūt ex bibitione eius meliꝰ tollerāt. Ceruiſia eī nō bñ cocta vētoſitates ivētre inducit: toꝛſionē: īflamationē atꝫ colicā. Quintū ē ꝙ ceruiſia dꝫ eē antiq̄ et a fecibꝰ mundata nō nimiū recens. Recens em̄ ceruiſia inducit eadem nocumenta que ceruiſia nō bene cocta et cum hoc de ſe facilime inducit ſtranguriam.

De qua potatur ſtomachus non inde grauetur.

¶ Hic ponitur vnū documentum circa vſum ceruiſie. Et ē ꝙ ceruiſia debꝫ ea vti tēpate: ſic ꝙ nō grauet ſtomachus vel inducat ebrietas. Ebrietas em̄ q̄ ex ceruiſia ꝓuenit deterioꝛ ē ea que ex vino eſt ꝛ magis durās cū ex ceruiſia fumi et vapoꝛes eleuati ad caput ſunt groſſi: q̄re minꝰ reſolubiles ſunt q̄ꝫ qui ex vino eleuant. Ex hoc ſciendū ꝙ in pꝛincipio prandij vel cene ceteris paribus vtiliꝰ eſt incipere ſuū potū a ceruiſia q̄ꝫ vino. Cuius cā eſt quia in pꝛincipio menſe coꝛpus ē famelicū ſic ſtomachus ante pꝛincipiū ſumptionis cibi famelicus erat et ſic traxit ſuperfluitates a mēbꝛis. Si ergo vinū in pꝛincipio mēſe daretur ex q̄ natura maxīa trahit vinū: qꝛ de ſe maxime nutritiuū ille ſuperfluitates .ſ. a ſtomacho tracte ſimt cū vino ad ptes coꝛpoꝛis traherent: ſed natura nō ita auide trahit ceruiſiā. Simr ceruiſia lauat hūoꝛes adherētes oꝛificio ſtōachi: ꝛ ꝑpt illā cām medici ꝯſulūt ꝙ in maxīa fame debeat p̄us ꝓuocari vomitus q̄ꝫ cibus ſumat vt ille ſuperfluitates a ſtomacho famelico tracte euacuet ne cōmiſceāt cū chilo. Simr timēs ſitim ex nimia potatōe vini dꝫ bibere ceruiſiam. Ipſa enim ſitim mendoſam repꝛimit.

Temporibus veris modicū prandere iuberis
Sed calor eſtatis dapibus nocet īmoderatis.
Autūni fructus caueas ne ſint tibi luctus.
De menſa ſume q̄tum vis tempore brume.

¶ In hoc paſſu determīaẗ de q̄titate cibi ſumendi ſcd̄m diuerſitatē tēporū q̄ttuor anni q̄ ſūt ver: eſtas: autūn⁹ et hyems. Et dicit text⁹ p̄io q̄ tp̄e verꝫ debem⁹ modicū prādere. i. paucū ſumere cibū. Et idē vult Auicēna ſcd̄a primi doctrina ſcd̄a vt ca. vi. ⁊ tertia p̄mi doctrina q̄nta de regimine tp̄m cū rectificatiōe aeris. Et rō huius eſt ibidem etiā vult auicē. q2 tp̄e hyemis ꝓpẗ guloſitatē exercitiꝫ puitatē ⁊ reſolutiōis ꝓhibitionē mẗtiplicanẗ hūores crudi. et maxīe fleugmatici q̄ ꝓpter ꝓportionalitatē tp̄is tunc maxīe generātur et iſti in īterioꝛib⁹ corpis coadunanẗ ꝓpter frig⁹ circūſtās. Aer aūt ſupueniēs iſtos humores crudos ī interioribus coadunatos eliq̄t ⁊ facit eos currere p̄ totū corpus q̄re natura tunc multū occupaẗ circa digeſtionē eoꝝ. Si ergo tp̄e veris dareẗ magna q̄titas cibi natura a digeſtiōe taliū hūoꝝ fleumaticoꝝ īpedireẗ et diuertereẗ q2 p̄ iſtos humores ⁊ magnā q̄titatē ciboꝝ nimiū g̃uareẗ. Et ſic tales hūores ī corpe manerēt īdigeſti: ⁊ currētes ad aliq̄d mēbrū illic egritudinē īducerent. Et ergo ſūmope cauere debemus a magna q̄titate ciboꝝ in vere: q2 diminutio ciboꝝ taliū tp̄e ē vnū de maxīe p̄ſeruētib⁹ ab egritudinib⁹ veris: vt vult auicē. ij p̄mi loco p̄alle. Et iſtō dictū eſt maxīe veritatē hꝫ de medio ⁊ fine veris ⁊ nō de īitio ei⁹: q2 īitiū ei⁹ hyemi aſſimilaẗ q̄re tūc hō poteſt nutriri ſicut in

Dicta ſcd̄m iiij. āni tp̄a

p. de alim. toru facul cap. 18.

hyeme. Et istud etiā ītelligēdū est qn̄ ver fuerit
corp⁹ repletū humorib⁹ in eo dādus est scd̄m mē
surā caloris īnati ⁊ resolutionē que fit a corpe: qꝫ
tūc ablata est causa: quare diminueretur cib⁹. Et
Aphor. xv istud voluit ypo. pria yphorismoꝝ dū dicit. Uen=
tres hyeme ⁊ vere calidissimi sūt natura ⁊ somni
longissimi. In his igit̄ tp̄ib⁹ oblationes plures
dāde sūt: etenī īnat⁹ calorē mult⁹ nutrimēto igit̄
indigeat ampliori. ❡ Scd̄o dicit ꝙ nimia sūptio
cibi nocet in estate. Cuius causa est: qꝫ tūc tp̄is di
gestiua virt⁹ est debilis cū spūs ⁊ calor īnat⁹ qui
sūt īstrumētū virtutū mltū sūt debiles sparsi ⁊ re
soluti ꝓpter calorē extrinsecū vehemētē trahentē
eos ad exteriora ⁊ cōtra mult⁹ cib⁹ nō posset dige
ri. Et circa istud sciēdū est ꝙ ꝓpter vehemētiā re
solutiōis humiditatū tā substātialiū ꝙ̄ nutrimen
taliū corporis in estiuo tp̄e grossior ⁊ maior cib⁹
exhibēd⁹ eēt si virtus sufficeret ad digerēdū talē
⁊ tn̄ sꝫ qꝫ nō sufficit vna vice mltū digerere cibū
paꝝ ⁊ sepe de eo dādū ē. Juxta illud galieni pria
Aphor. 17. aphorismoꝝ cōmēto illi⁹ canōis. Et qbus semel
aut bis dicētis. In estate cib⁹ multotiens erit dā
dus ⁊ paꝝ mltotiēs qꝫ īdiget ꝓpt̄ sepissimā disso
lutōeꝫ paꝝ ꝓpt̄ ꝟtutꝫ defectōeꝫ Et lꝫ ī estate paꝝ
de cibo sit dādū mltū tn̄ de potu pōt dari cū tunc
resolutio maria fiat ⁊ desiccatio corpis ⁊ eleuatio
caloris sup humidū ⁊ plus sitiat hō ꝙ̄ alio tp̄e
Uerū ē tn̄ ꝙ pot⁹ vini ⁊ p̄cipue vinosi puri minuē
dus ē qꝫ tale vinū ē facilr̄ īflāmabile ⁊ calorē iam
acutū estu violēto excādescē facit ⁊ ꝙ̄ si bibat̄ vinū
miscēda est multa aq̄ ⁊ dimittat̄ vinū vetus ⁊ for
te. ❡ Tertio dicit ꝙ ī autūno debem⁹ cauē a fru
ctib⁹ saltē illi⁹ tp̄is: vt uuis p̄sicꝫ: ficub⁹: et sīlib⁹

vel ſaltē nō multū de eis comedere qꝛ tales fruct⁹
gñant ſāguinē diſpoſitū ad putrefactionē ꝓpter
ebullitionē quā in corpe ⁊ humorib⁹ faciūt ⁊ ma-
xime ſi fuerit in ſtomacho imūdo vel cacochimico
corpe recepti: quale corp⁹ i autūno ſepi⁹ occurrit
Et ſic male tūc accidūt egritudines: ſcʒ variole et
morbi peſtilētes. ¶ Pro maiori tñ noticia regi-
minis cibi ⁊ pot⁹ tpe autūni ſciēdū ꝙ tpe autūni
debet euitari fames ⁊ ſitis ⁊ repletio mlti cibi in
vna hora vt vult. Raſis q̄rto almāſoris cap. de re
gimie corpis ſcʒ tps. Vinū p̄terea qd̄ bibit tpe au
tūni vehemēter ē limphādū vt corp⁹ humectet ⁊
calorē repmat: ſʒ nō ſupflue dʒ limphari in tm̄ q̄tū
in eſtate: neqꝫ ſupflue dʒ tūc bibi: qꝛ tūc natura
debilitata non ſufficeret ipm regere ⁊ dirigere et
nimis limphatū calorē obtunderet multiplicaret
vētoſitates quib⁹ colica gñari poſſet. ¶ Quarto
dicit ꝙ tpe hyemali debem⁹ ſumere cibū tm̄ q̄tū
volumus. i. pluſqꝫ ceteris tēporibus. Et idē vult
Auicenna tertia pmi loco pallegato. Et galienus
in cōmento illi⁹ aphoriſmi prie particule ampho
riſmorum. Et quibus ſemel aut bis vbi dicit. In
hyeme mult⁹ cibus ⁊ paulati eſt dandus Et ratio
huius eſt: qꝛ calor noſtri corporis in hyeme ē for
tiſſimus tum qꝛ vnitus: tum qꝛ fortificat⁹ per an
tiperiſtaſim. id eſt iuxta poſitionē ſui cōtrarij: vi
delicet frigiditas aeris noſtra corpora circūdan-
tis. Et iſtud verū eſt in corporib⁹ robuſtis et car
noſis et non in raris et debilibus: qꝛ in talib⁹ cor
poribus frigus intēſum hyemis nō confortat ca
lore: ſed magis debilitat: et iſtud innuit ypocras
prima amphoriſmorum dicens. Ventres hyeme
et vere calidiſſimi ſunt natura et ſomni lōgiſſimi.

Nota bñ hoc

In his ergo tꝑibus oblatiões plures dande ſunt tꝫ
eteñ inatꝰ calor ē multꝰ nutrimēto igr̄ āplio:i in
digēt. Et ex iſto ēt ſequit̄ ꝙ nutrimēta groſſiora
⁊ durioris digeſtionis ꝯueniūt hyeme ꝙ̄ alijs tē
poribꝰ:qꝛ calor ē fortior. Vinū autē quo vtēdū ē
hoc tpe debet eſſe roſeū non albū cuꝫ aqua pauca.
¶ Notandū hic ꝙ lꝫ cōſideratione habita ad for
titudinem caloris ⁊ digeſtiue virtutis in hyeme
groſſiores ⁊ denſiores cibi ꝯueniāt:qꝛ tñ corpora
tūc diſpoſita ſunt ad opilatiōes ⁊ repletiones ex
fleugmate plurimo nec ab eis reſolutio multa fit
a cōtinēte totius eſt vti tūc mediocribꝰ cibis int̄
ſolidum et rarū:groſſum et ſubtile ſicut carnibus
hedi. vituli. mutonis:lucijs. percis ⁊ cancris. Et
vtētibꝰ groſſioribus cibis. vt boue. porco. ceruo.
oſteris. capris ⁊ ſiſibꝰ expedit vt vnica comeſſio
ne i die cōtentent̄ vel vtant̄ ſepe rebꝰ diureticis ⁊
aperitiuis:vt petrocillino. naſturtio. ſpio. et ſimi
libus ⁊ forti vtantur exercitio.

Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta
Adde roſe florē minuit potenter amorē.

¶ In hoc paſſu ponūtur duo remedia corrigētia
malū potū. Quorū primū eſt ſaluia:cuiꝰ folia im
poſita potui corrigūt maliciā potus ſua ꝓprieta-
te ⁊ etiā in ſe hn̄t ꝟtutē confortādi neruos ⁊ cere
brū qbus ꝯfortatis meliꝰ reſiſtūt malis fumis re
cipiēdis qui ꝓuenit ex malo potu. Scōm eſt ruta
cuiꝰ etiā folia itegra abſqꝫ eoꝝ alia cōtritiōe dn̄t
potui imponi qꝛ ſua caliditate ⁊ ꝓprietate corri-
gūt maliciā potus. Et de ruta quō vꝫ contra vene.
nū ꝑus dictū ē ibi. Allea nux ruta. Poſtea ſubdit
textꝰ ꝙ iſtis duobꝰ ꝑdictis pōt addi flos roſe. Et

hoc maxīe debet intelligi de roſa rubea q̄ ſua aro
maticitate exiſtein ei⁹ ſupficie: ⁊ ſimiliter ſua ſti-
pticitate corrigit maliciam potus.

Nauſea nō poterit quēq̄ vexare marina.

Aurea cū vino mixtā ſi ſumpſerit illam.

¶In hoc textu ponit̄ vnū remediū ꝯ nauſeā ſiue
vomitū ꝓueniēs tranſſeretib⁹ nō cōſuetis dicēs:
ꝙ ille cui dʒ trāſſretari anteq̄ nauē intret: debet
aliq̄bus dieb⁹ miſcere aquā marinā ſuo vino. Et
iſtud eſt remediū ꝓ diuitib⁹: qꝛ ſi paup fuerit de-
bet potare aquā marinā vt facilius nauſeā euitet.
Et cā hui⁹ eſt qꝛ aqua marꝫ ſalſedinē hʒ: ⁊ ſic ſua
ſalſedine ⁊ ſtipticitate q̄ ꝯſeq̄t̄ ſalſedinē orificiū
claudit: ⁊ p hoc vomit⁹ ipedit̄. Et circa iſtd̄ ē no
tādū ꝙ ſicut vult Auic. tertia. pri. ca. de regimine
iter agētis in mari viator i mari nō dʒ multū co-
nari retinere vl̄ ꝓpeſcere a ꝑncipio nauſeā vel vo
mitū: ſʒ dimittat̄ vomit⁹ ipi⁹ continuari: donec p
ipm fuerit bñ purgat⁹: hoc eñ preſeruat a multis
egritudinib⁹ ⁊ ne dū ꝓſeruat: imo etiā curat vl̄ ale
uiat graues ⁊ magnas egritudines vt leprā. ydro
piſim. appoplexiā. frigiditatē ſtōachi: ⁊ ei⁹ infla-
tionē ꝑut vult Auic. tertia ꝑmi doctrina ſcd̄a ca.
ſcd̄o. Si tñ vomit⁹ viatoris i mari ſupfluerit ſic
ꝙ vehemēter debilitet ipm diſtinguēdus ē come
ſtione fructuū ſtipticoꝝ ⁊ acetoꝝ: ſicut ſūt citonia
⁊ maciana acetoſa vl̄ poma carpēduto ⁊ mala gra
nata acetoſa quib⁹ orificiū ſtomachi ꝯfortatū de
pellit hūoꝛes inferi⁹ ⁊ ſtomachus etiā cōfortat⁹
ab his humores repellit effluentes ad eum ex exa
gitatione ab vndis. Vel poteſt ſemen apij torre-
factum bibi cū vino vel abſinthiū poteſt comedi
aut bibi ⁊ ſilr panis aſſatus ⁊ infuſus in vino bñ

Ne trāſſre-
tātib⁹ vomi
t⁹ vēiat aut
vexatio aliq̄

redolente comeſtus valet ad idem vl'r valet nutri tio viatoris in mari ex cibis acetoſis confortanti bus os ſtomachi et prohibenti bus vapores et fu mos aſcendere ad caput ſicut ſunt lentes cocte in aceto vel in ſucco vue acerbe.

Saluia/ſal/vinū/piper/allea/petroſiliū/
Ex his fit ſalſa:niſi ſit cōmixio falſa.

¶ In hoc textu ponitur modus faciendi ſalſamē tum cōmune ſi in menſa deficiant ſalſamenta ſpe ciālia. Et pro illo ponūtur quinqꝫ ex quibus po teſt fieri ſalſamentū. Primū eſt ſaluia qua fit con dimentū in aſſatione auce ſiue decoctiōe. Vniuer ſaliter enī auce aſſate ſiue procelli ſaluia implenē vt humiditates ſuperflue ſiue viſcoſitates extra hantur: et odor ſaluie aucis aut procellis imma neat. Poſt aſſationem tamen ſaluia eiici deberet non comedi. Similiter ex ſaluia fit condimētum comeſtibile a ruſticis vel cōmunibus in comeſtio ne auce terunt enim allcum cum ſaluia ad auferen dum aliquid ſaporis allei. Secundus eſt ſal cum vino et eſt ſalſamentum diuitum ſiue nobilium. Ipſi enim deficiente ſinapio vel veriuto ponūt in ſalſario vinum cui modicum ſalis ad miſcēt. Ter tiū eſt piper et eſt ſalſamētū ruſticorum. Commi ſcent enim piper cuꝫ fabis et piſis. Similter etiā ex pane aſſo cum ceruiſia vel vino. et cum pipere fit ſalſamentū nigrum ad modum pultis quod pi per dicit: et hoc ſupereffundūt carnibus aut piſci bus. Quartum eſt alleum ex quo etiaꝫ fit ſalſamē tum ruſticorū: miſcent enim cum molli caſeo ⁊ la cte terendo alleum ⁊ ſic comedūt cū cibo ſiue aſſo ſiue elixo ſiue ſalſo ſiue dulci et cum ouis duris.

Diuerſitas ſalſamenti

Quintū eſt petroſilliū ex cuius folijs contuſſis cū
veruto vel albo vino ſit viridis ſalſa cū aſſis co-
meſtibilis. Et circa iſtud eſt notandū ꝙ ſalſamen
tū ſiue ſalſe diuerſificāt primo ſecūdū tpa. Tēpo-
ribus enī calidis declinent ſole ad frigus vel pau
cam caliditatē tēporibus vero frigidis econuerſo.
Materia igit ſalſaꝝ in eſtati ſit veriutū vel agre
ſta de ſummitatib9 vitis vel acetū: ſuccus limonū
vel citrāguloꝝ vel granatoꝝ cum zuccara ⁊ aqua
roſaꝝ. Et interdū in ſalſis q̄ ſiunt in eſtate poteſt
addi aliquātulū ſerpili ⁊ petrocilini ad obtēperā
dū frigiditatē p̄dictoꝝ: materia vero ſalſarū cōpe-
tentiū tpibus frigidis ſunt ſinapium. cruca. zinzi
ber. piper. cinamomū. gariofili. allea. ſaluia. mēta
ſerpiliū. ⁊ petrocilinū. vinū. aqua carniū. acetum.
non forte ſed propinquū nature vini. Et in tēpo-
ribus mediocrib9 ſint mediocris caliditatis ⁊ fri
giditatis. Scdo diuerſificantur rōne cibarioꝝ ꝓ
quibus ſiunt. Nam alia et alia cibaria indigent
alijs ⁊ alijs ſalſis ſicut ſciunt dñorum coci. Muto
nū enī et ſimiliter vituloꝝ ⁊ capriolorum ſalſa cō
ueniēs eſt ſalſa viridis. In eſtate quidez ex aceto
⁊ agreſta cum paucis ſpecieb9 ⁊ ſine alleis cū pe
trocilino zinzibere albo eſt agreſta ⁊ pani aſſo in
fuſto iu aceto vel agreſta. In hyeme ſit eadē ſalſa
cū plurib9 ſpecieb9 ⁊ pauco alleo ⁊ optimo vino
⁊ pauca agreſta vel poteſt ſufficere ſinapiū ⁊ eru-
ca. Salſa autē ꝓ carnib9 bouinis elixis eſt piper
bulitū quod ſit ex pipere ⁊ pane aſſo ⁊ aqua car-
niū et pauca agreſta/ ⁊ iſta eadē ſalſa eſt ſatis con
ueniēs carnib9 porcinis in hyeme. Poſſūt etiam
carnes porcine comedi in eſtate cū aceto ⁊ petro-
ſilino in principio refectiōis. ¶ Si aūt predicte

carnes paſtillẽtur ⁊ ſpecialr̄ bouine ⁊ porcine in hyeme quidẽ apponat̄ cepe albũ cũ puluere ſpecierũ dulci in pua q̄titate. In eſtate vo ſine cepis et cũ veriuto vel pñt apponi cepe parue ⁊ ĩ pauca q̄titate. Si ãt paſtillatura fit ex carnib⁹ ſubtilioꝛib⁹ nõ apponat̄ cepe: ſ; in eſtate lac amigdalarũ cũ veriuto: ⁊ pauco puluere ſpecieꝝ dulciũ ⁊ ĩ fine põt apponi ouũ cõquaſſatũ cũ agreſta ſed ĩ hyeme loco agreſte ponit̄ vinũ ⁊ pl⁹ de ſpẽbus. Aſſature aũt cuniculoꝝ ⁊ pulloꝝ iuuenũ cõueniẽs ẽ ſalſa ĩ qua eſt cynamomũ ⁊ mica panis cũ agreſta q̃dem in eſtate ⁊ cũ vino ĩ hyeme. Aſſature aũt porci ſalſa ꝯueniẽs eſt liquoꝛ deſcẽdens cõquaſſatus cũ optimo vino et cepis in hyeme ⁊ ĩ eſtate viridis ſalſa ſuperius nominata. Aſſature aũt faſeanoꝝũ et colũbarum ⁊ turturũ nulla alia ſalſa indigent niſi ſale. Caponũ autẽ ⁊ gallinarũ elixatoꝝũ cõueniẽs ſalſa ⁊ aqua decoctionis eoꝝ cũ aliquãtulo pulueris ſpecierũ dulcium ⁊ preciſe ſi in predicta decoctione addat̄ ſaluia. yſopue. petroſilium ⁊ hoc in hyeme: ⁊ in eſtate ſufficit ſola aqua cũ aliquãtulo ſucci ſummitatũ vitis. Sed ꝓ ſalſa caponũ ⁊ gallinarũ pinguiũ paſtilãdoꝝ nichil penit⁹ eſt apponandũ: niſi aliquantulũ pulueꝝ ſpecierũ: ⁊ in fine agreſta ſupradicta in eſtate ⁊ optimũ vinũ ĩ hyeme. Piſces vo q̄to ſunt groſſioꝛis carnis ⁊ difficilioꝛis digeſtiõis ⁊ maioꝛis ſup̄fluitatis et hũidioꝛis nature tãto indigẽt ſalſis calidioꝛibus et acutioꝛibus ⁊ hoc etiã verum eſt in carnibus.

Si fore vis ſanus ablue ſepe manus

Locio poſt menſam tibi cõfert munera bina

Mundificat palmas; ⁊ lumina reddit acuta.

¶ In hoc textu ponunt due cõmoditates ꝯuenien-
tes ex lotiõe manuũ poſt cibũ ſũptũ. Prīa ē qꝛ p
hoc palme man⁹ mũdant. Scḋa ē qꝛ reddit lumī
na acuta.i.pdeſt oculis:ꝛ hoc maxime p accñs qꝛ
man⁹ ſunt inſtrumēta mũdādi oclos ḡre multum
ꝯfert eas eē mũdas. Et de iſtis cõmoditatib⁹ di-
ctũ eſt etiā prius ibi. Lumina mane manus.

Panis nõ calidus:nec ſit nimis inueteratus.
Sed fermētatus: oculatus ſit bene coctus
Modice ſalitus:frugib⁹ validis ſit electus
Nõ comedas cruſtā colerā: qꝛ gignit aduſtā
Panis ſalſatus:fermētatus bene coctus
Purus ſit ſanus:qui nõ ita ſit tibi vanus.

¶ In hoc textu ponunt duo vitanda circa electio-
nē panis. Primũ eſt caliditas nõ dꝫ eñi panis co-
medi calidus. Panis eñi calidus eſt hũane natu-
re nociuus. Iuxta illud Auicē. ſcḋo canonis.ca.
de pane dicētis. Non comedatur calidus ſicut eſt
Panis eñi calidus non eſt apud naturam recepti-
bilis et acceptio eius qui eſt de furno ꝛ reliquoꝝ
ſibi ſimiliũ eſt mala. Et ratio eſt quia talis panis
multũ opilat. Et poſtea iterum dicit Auicenna.
Panis calidus ſitim facit ſua caliditate et natat
ppter ſuā humiditatem vaporoſam:et eſt velocis
digeſtionis ꝛ tarde deſcēſionis. Et q̄uis iſte pa-
nis calidus nõ ꝯueniat in regimine ſanitatꝫ quo
ad eſum odor tñ panis calidi multũ ꝯfert:reſuſci-
tat entē ſincopiſantem ꝛ poſſibile ē aliquos homi-
nes viuere ex odore panis calidi. ¶ Secundũ eſt
ꝙ non debemus comedere panem diu piſtum:ſiue
muſcidũ: quia talis panis non eſt cõueniens pro

nutrimento nature humane exſiccat enim corpus
ac humores melancolicos generat. Et ex iſto relī
quitur q̄ panis non debet eſſe calidus nec vetuſta
te induratus: ſed priori die coctus. ¶ Poſtea in
textu ponuntur quinq̄ conditiones panis electi.

Conditiones quinque optimi et electi panis.

Quarū prima eſt q̄ panis debet eſſe fermētatus
bene. Et iſtud vult Gallienus p̄mo alimētorū cap.
ſecūdo dicēs. Optimi autē panū ꝑ digeſtiōe ſunt
qui maxime fermētati et qui aſſationē habuerint
a cōmēſurato igne in clibano. Et iterū eodem ca-
pitulo dicit. Qui vero infermentatus eſt nulli vti
lis eſt. Et ſecūdum auicennā ſecundo canonis ca-
pitulo de pane. Panis habens paruum frumenti
plurimi eſt nutrimenti: ſed eius nutrimentū opi-
lat niſi illos qui ſunt plurimi exercitui. Secunda
eſt q̄ panis debet eſſe occultatus: id eſt poroſus
et per hoc denotatur q̄ viſcoſitas eius eſt ablata.
Verū eſt tn̄ q̄ iſte panis ſecundū auicēnam loco
prealegato velocis eſt penetratiōis ⁊ minoris nu
trimenti deterioris ſicut eſt panis opirus qui eſt
plurimi furfuris. Tertia eſt q̄ panis debet eē co-
ctus qz panis male coctꝰ male digeſtiōis eſt ⁊ ſto
macho grauedinē affert. Et Auicēna ſcdo canōis
loco prealegato dicit. Et ille qui nō bn̄ decoquit
eſt plurimi nutrimenti: ſed eius nutrimentū opi-
lat: niſi illos q̄ ſunt plurimi exercitij. Et panis de
patella ē huius generis eius nāq̄ pars interior:
raro ſequit bene. Quarta eſt q̄ panis dz eē tēpe
rate ſalitus. Nimiū eñ dulcis opilat ⁊ nimiū ſal
ſus exſiccat. Moderate tn̄ ſalſꝰ optimū nutrimētū
p̄bet dū tn̄ cetere cōditiōes aſſint. Quinta ē q̄ ſit
factus ex optimis granis vz ex optīo tritico ⁊ ſa
na neceſſe collecto. Deinde ſubdit textus q̄ nos

debemus cauere ab eſu cruſte panis: qꝛ illa genit colerã aduſtã ſiue humoꝛe melãcolicũ ex quo eñi ipa aduſta et ſicca ẽ humoꝛẽ ab ea genit⁹ aduſtus erit ⁊ ſicc⁹ ⁊ ꝓpꝼea nobiles q̃ natura colerici ſũt deponere faciũt ſupioꝛẽ cruſtã panis ac inferioꝛẽ quos mittanꝼ pꝛelati ac deliciosi. Eligaꝼ igiꝼ mĩca panis q̃ ẽ melioꝛis maioꝛis ⁊ velocioꝛ nutrili ꝙ cruſta. Vex ẽ tñ ꝙ aliqñ ꝯducit ſanis hñtib⁹ ſtomachũ hũidũ et volẽtib⁹ demacerarit in fine comeſtionis plus cõpetit. Juuat eñ cibi deſceſum ⁊ cõfoꝛtat oꝛificiũ ſtomachi. Poſtea in duob⁹ vltimis verſibus innuitur ꝙ panis bonus debet habere iſtas quinqꝫ cõditiões .ſ. ꝙ ſit ſalutis fermẽtat⁹ bñ coctus purus.i. de mũdus granis ⁊ ſanis.i. de granis ſana meſſe collectis: ⁊ iſtas ꝯditiões partim ĩnuit Auicẽna loco pallegato dicẽs. Opoꝛtet vt ſit panis mũdus ſalitus maſſam hñs cõfectam fermẽtatus coctus et vna nocte pmanẽs. Et circa iſtud ẽ ſciendũ ꝙ ſi queraꝼ nutritio maioꝛ et poꝛ mũdificeꝼ panis a furfure ⁊ ſi velim⁹ ſubductionẽ aliq̃lẽ dimittam⁹ aliquã ptẽ furfurꝫ. Furfur eñ panis nutrit et ventrem ſubducit et faria econuerſo.

Eſt caro poꝛcina ſine vino peioꝛ ouina.

Si tribus vina tunc eſt et cibus medicina.

¶ In hoc textu ꝓpat actoꝛ carnẽ poꝛcinã carĩ ouine dicẽs ꝙ caro poꝛcia ſine vino min⁹ ſana ẽ ꝙ ouina tñ ſi caro poꝛcina ſumaꝼ cũ vino ipa ẽ optimũ nutrimentũ et medicinã pꝛebens: qꝛ multum humectat ⁊ hoc intelligẽdũ ẽ maxĩe de ꝓcellis aſſis ſiue de apꝛis optime ꝑpatis. Et circa iſtd ẽ ſciendum ꝙ carnes poꝛcine quibus ruſtici et comes vtuntur quando videlicet ſunt ſalſe vel ſole fum

exſiccate nullo modo ſaniores ſunt carnibus oui-
nis ceteris paribus ſiue cum vino ſumātur. Sed
iſtud dictum veritatem habet de carnibus porcel
lorum aſſatorum: vel de carnibus caprinis modo
predicto.

In porcoꝝ bona ſunt: mala ſunt reliquorum.

¶ In hoc textu cōparanꝭ omaſa porcorū omaſis
reliquorū brutorū: et dicit textus ꝙ omaſa porco
rum.i. inteſtina preualent quo ad eſum inteſtinis
aliorum brutorū. Cuius ratio poteſt eſſe iſta quia
pauca inteſtina comedimus: niſi illa que replen-
tur ſanguine vel que ſunt animaliū multum pin-
guium: cuiuſmodi ſunt porci. Jam ſolus ſanguis
porci propter ſuā complexionem ⁊ ſimilitudinē
cōplexionis cum natura humana eſt ſanguis quo
omaſa ſiue inteſtina implētur. Et ſimiliter porci
facilius impīgāꝭ ꝙ̄ aliquod aliorū brutorū ideo
magis ſumimus inteſtina porci ꝙ̄ aliorū brutoꝝ

Impedit vrinam muſtum: ſoluit cito ventrem.

Epatis infraxim: ſplenis: generat lapidem qꝫ.

¶ Hic ponunꝭ q̄nqꝫ documēta ꝓueniētia ex po-
tatiōe noui vini vel muſti. Primū ē ꝙ muſtū īpe
dit vrinā ⁊ pōt ītelligi dupl̄r. Primo quia muſtū
groſſū ꝓpter ſuā groſſitudinē ex fece amixta opi-
lat ipm epar ſiue ipos renes ſic ꝙ vrina de facilī
non pōt habere ſuum curſum. Secundo impedit
vrinā quo ad debitū eiꝰ modum ſicut facit muſtū
renenſe aliqđ et q̄dā alia vina ſubtilia ſimiliter
quia ē aliquod muſtū renēſe cuius feces ſūt mor-
dicātes ⁊ dū ipſ venit ī veſicā: ille ꝑtes terreſtres

nitroſe mordicant veſicam et cogunt vrinare ſine ordine debito et modo conſueto. Secundum eſt quod ſoluit ventrem. Et ratio eſt quia abſtergit viſcera nitroſitate ſiue ſalſedine ſue fecis ꝛ ſtimulat ea ad expulſionem. Primo propter mordicationem fecis. Secundo propter ſimilitudinē ventoſitatis ꝙ inducit tale vinum ſiue muſtum. Tertio lubricando: cito inferius per viam indigeſtibilitatis ꝛ grauaminis ſtomachi quare ſtomachꝰ ſe relaxat: et portas narium oppreſſas aperit. Tertium eſt ꝙ muſtum nocet bone complexioni epatis: quia opilat ipſum propter immixtionem plurimam ſue fecis: et perducit ad diſſinteriam epaticam: propter inflationē eius qua debilitat epar. Et iſtud vult auicenna tertia primi. cap̄. de regimine aque et vini. Et ſic etiam inducit cathecias: ſiue malam diſpoſitionem coloris: et malas inducit egritudines epatis: ſcilicet ſpecies ydropiſis. Quartum ē quod muſtum nocet ſpleni et diſpoſitioni eius propter eandem cauſam que dicta ē de epate: qꝛ opilat ſplenem: et ſic inducit duriciā eiꝰ Quintum eſt quod muſtum generat lapidem: et maxime illum qui in renibus eſt qui rubeꝰ eſt de facili frangibilis cauſa opilationis quam facit ex groſſitudine ſue ſubſtantie. Et iſtud verum eſt de muſto vinorum multum dulcium non habente feces introſas et mordicantes. Muſtū enim habēs feces introſas et mordicantes magis impedit lapidē: quia multum facit vrinare: ſicut muſtuꝫ aliquod renenſe facit apparere arenulas in vrina: ſiue grauelam: quia facit multum vrinare. Multa enim vrina ſua lotione abſtergit arenulas adherentes: que cum ea expelluntur.

Potus aque ſumptus ſit edenti valde nociuus.
Infrigidat ſtomachum cibum nititur fore crudū.

Nocumenta pueniētia ex aqua potu.

¶Hic ponitur duo nocumenta puenientia ex potu aque ⁊ hoc quo ad edentem. ¶Primum eſt ꝙ potus aque nocet ſtomacho edentis. Cuius ratio eſt quia ipſum infrigidat et relaxat et maxime deficit appetitum cibi. Secundum eſt ꝙ pot⁹ aque cum ſumitur cibus impedit digeſtionem cuȝ cibū ſumptum incrudet. Et iſtud vult Auicenna tertia primi capitulo de regimine eius quod comeditur dicens. Neqꝫ poſt ipſum ſcȝ cibum multa bibenda eſt aqua que inter ipſum ſcilȝ cibum et corpus ſtomachi ſeparationem faciat/et ipſum nature fa ciat. Et capitulo de regimīe aque et vini dicit. Et cum natura in digerendo nutriēs ſtudeat ſacietate aque iam precedentè ſufficienter id eſt ſi preceſſerit ſacietas aque ſufficiens ad bonam cibi pmixtionē:aqua vehementer eſt impediens ſupple digeſtionem inchoatam. Et idem vult Auicen. ſecū da canoū. tractatu primo capitulo quarto dicens. Eſt etiam vitandus potus aque immēſa niſi rōne adherentie et tarditatis deſcenſus bucelle. Nō eſt etiam ſumēda aqua cum cibo. Et auerroys in cō mento ait. Cauſa quidē hui⁹ eſt quoniā cū ſumitur aqua ſuper cibū priuſqꝫ ſtomachus calefecerit ipſum infrigidat/ ipſum incrudat. Et etiā cauſa quare ſupernatet cibus ſumptus in ſtomocho: et quare etiā nō adhereat et vniatur eidem ꝙ cō terat ipm ſicut exigit. Actio nanqꝫ ſtomachi ſup ſumptū cibū fit cōterendo coquēdo ſimul vnde ſicut infundit ſit et in magna quātitate aqua ī olla ppter quod tardat cibi decoctio in eadem:ſic etiā

cõtingit idẽ ipſi ſtomacho. Et iſtud maxie verifi-
caẽ de potu multe aque. Modica em̄ q̃titas aque
frigide ſugẽdo ſũpta põt concedi ante deſcenſum
cibi vt p eã cõpleaẽ cibi deſcenſus ad inferioꝛa et
hoc ſi ſitis infeſtauerit ⁊ biberit coegerit: nã mo
dica quantitas aque frigide p̄dicto modo ſumpta
ſtomachum alleuiat ⁊ colligit. Alleuiat quidem a
ſiti alleuiat etiam cooperãdo ad deſcenſum cibi.
Colligit autem ſua frigiditate coadunans partes
ſtomachi. Et iſtud colligiẽ ab Auicen. locis pal-
legatis. ¶ Notandũ q̄ q̃uis in ſitis extinctione
aqua ſit couenientioꝛ potus q̄ vinũ. tamẽ om̄ib⁹
conſideratis vinũ eſt potus couenientioꝛ in regi-
mine ſanitatis q̄ aqua. Nam dato q̄ in ſitis repſ
ſione q̄ eſt appetitus frigidi ⁊ humidi/ aqua vi᷑
melioꝛ ſit: qꝛ frigida ⁊ humida naturaliter tamẽ
in cibi permixtione et eiuſdem delatione: ad ptes
coꝛpoꝛis extremas vinũ preualet aqua. Nã vinuꝫ
ratione ſue ſubtilitatis in ſubſtantia et actiõe ſub
tilius cibis permiſceẽ et ſpecialiter/ quia natura
magis in eo delectaẽ: ideo citius attrahit ipſum ⁊
alijs cibis pmiſcet et ſpecialiter: quia hec mixtio
fit per viam cuiuſdam ebullitionis quam vinũ ma
gis iuuat ratiõe virtualis caliditatis et a quo im
pedit ratione frigiditatis. Et ſic patꝫ q̄ vinũ pꝛe
ualet aqua in ciboꝛũ permixtione. et ſimiliter pꝛe
ualet in eoꝛũdem delatione. Nam vinũ eſt optim⁹
penetratoꝛ quod ei debeẽ ratione ſubtilitatis ſue
ſubſtantie ⁊ ratione caliditatis virtualis ſubtilia
enim ⁊ calida multũ ſunt penetratiua ⁊ per conſe
quens vinum eſt magis delatiuum q̄ aqua in qua
nichil eſt virtualiter calidũ nec ſubſtantie aereitã
tis nec igneitatis. Unde aque moꝛa trãſeũdo im-

pedit omnem curſum. Amplius aqua ex alio non eſt potus ita conueniens ſicut vinū: quia aqua impedit alimentum nutrire eo ꝙ non nutrit: quare illud vtriqꝫ minus nutrit: vnde q̄to cibꝰ eſt magis aquaticus: tanto eſt minus nutritiuus. Bonum eſt igitur ꝙ vinum permiſceatur cum cibo quod ſolū non impedit nutritionem immo multum iuuat q̄a vinum eſt maxime nutritiuum et maxime reſtauratiuum et velociſſime nutrit: vt prius dictum eſt.

¶ Notandum inſuper ꝙ nō ſolum nociuus eſt potus aque edendi ſiue ſumendi cibum: immo in pluribus aliis caſibus nociuus eſt: quos narrat auicē. tertia primi. capitulo de regimine aque et vini. Primo enim inconueniens eſt in homine ieiuno tunc eñi penetrat aqua bibita nullo retinaculo impediente vſqꝫ ad intimā membrorum principaliū mortificans ſuum calorem innatum. Et iſtud verū eſt de homine vere ieiuno. Ebrio enim quandoqꝫ proficit neqꝫ leditur ipſe ſi ieiunus bibat aquam: quia ieiunus ebrius non eſt omnino ieiunus: non eſt in ſtomacho vacuus: ſed adhuc habet reliq̄as aliquas heſterne crapule: quarum nitroſitas aqua mitigatur: et ſtomachus ab his per aquam abluitur: et repreſſis vaporibus ⁊ fumis preparatur ſtomachus ad receptionem noui nutrimenti. Secundo inconueniens in homine exercitatio forti exercito: et ſimiliter ſtatim poſt coitum. Nam tunc pori corporis ſunt multum aperti quare penetrat aqua in profunda membrorum mortificans calorem innatum. qui poſt coitum etiam debilitatus eſt. Tertio inconueniens eſt poſt balneationem. maxime cum ſit hec balneatio ventre vacuo: tunc eñi vie ſunt vehementer aperte quare ledēs penetrat

aqua: vt dictum eſt. De iſto potu aque dicit auicē. ſexta quarti ſumma ſecūda capitulo vltimo. Ex potu illius in ieiunio. et poſt balneum: et poſt coituꝫ timetur corruptio cōplexionis ei ydropiſis. Quarto inconueniens eſt bibere aquam frigidam cauſa obediendi ſiti nocturne mendoſe que accidit in crapulatis et ebrijs: nam per potum aque frigide prohibentur reſolutio et digeſtio humoris ſalſi vt fortis vini vel alterius acuti facientis ſitim: et ſic cito poſt potum reuertitur ſitis: ita fortis vt ante. Sed ſi vehemens affuerit ſitis nimium vexans et inquietans nec ſufficiat aeris inſpirati frigiditas nec ablutio oris cum aqua frigida bibat ſitibundus aquam frigidam cum vaſe orificij ſiue gracilis noſtri quatenus aqua prolixius detur ſuper orificium ſtomachi fortius ſitim mitiget. et de ea minus ſumatur: ne digerēdorum digeſtionem penit⁹ impediat. ¶ Quinto generaliter malum eſt ſanis bibere multam aquam frigidam: quia extiguit calorem innatum: et pectus offendit: et ſtomachi appetitum dicit et membris ⁊ omnibus neruoſis obeſt. Uerum eſt tamen ꝙ aqua temperata frigida: aliquando per accidens appetitum excitat: et ſtomachum fortem efficit coadunando ipſum et ſtringendo villos eius.

Sunt nutritiue multum carnes vituline.

¶ In hoc paſſu auctor vitulinas: dicēs ꝙ carnes vituline multum ſunt nutritiue. ¶ Et iſtud innuit Auicenna tertia primi capitulo de regimine eius quod comeditur. ¶ Ubi vult ꝙ cibus ſanitatis conſeruatiuus debet eſſe talis quales ſunt carnes: quia ſunt ſimilis nature pri⁹ apte fieri ſanguis et

maxime carnes hedorū et vitulorum paruorū lactantiū et agnorum annaliū. Et iſtas carnes vitulinas ſūme laudat Gallienus tertio alimentorum vbi vult q̄ carnes vituli lactātis ſex ebdomadarū vel octo aſſate ſaniores ſūt mutonis: facilis enī digeſtionis et multū nutritiue ſunt. Et de iſtis carnibus vitulinis etiam prius dictum eſt.

Carnes eligibiliores p nutrimento nature hūane

Sunt bona gallina: capo: turtur: ſturna: colūba
Quiſcula: vel merula: phaſianus: ethigoneta
Perdix: frigellus: orex: tremulus: amarellus

¶ In hoc paſſu ponūtur carnes eligibiliores pro nutrimento nature hūane animaliū volatiliū. Et enumerantur quattuordecim aues: quarū carnes bone ſunt pro nutrimēto homis. Prima auis eſt gallina cuius eſus ſiue comeſtio nature humane cōueniēs eſt. Hali enī/auenzoart/auerroys et meſue: vt dicit conſiliator pre ceteris laudant pullorū carnes et maxime galline que nondū peperit et galli qui nondū calcauit. Sunt enī facilis conuerſionis in ſanguinē et ſuperfluitatū paucarū proprietatē mirabilem habentes in temperando cōplexionem et humores cuius brodium optima leproſis eſt medicina. Et de carne gallinarum dicit auicen. ſecundo canonis. cap. de gallinis et gallo q̄ caro gallinarū que ſunt puelle in itellectu augmentū efficit clarificat vocem et augmentat ſperma. Et melior gallina ſecūdū eū ibi eſt que nōdū parit oua. ¶ Secūda auis eſt capo ſiue gallus caſtrat⁹ cui⁹ carnes ponit ꝯſiliator differētia ſexageſima octaua laudabiliores carnes. Et carnes iſtas et ſimiliter priores digerit ſtomach⁹ a proprietate.

¶ Tertia auis eſt turtur que etiã eſt boni nutrimenti et bonũ generans humorẽ. Cuius carnem Auicenna ſecũdo canonis cap. de carne ſumme laudat dicens. Volucris quidẽ caro melior nõ eſt quam alduragi id ẽ turturis et gallinarum et ſubtilior carũ et nõ ſũt cũ nutrimẽto algubegi carniũ. id ẽ perdicũ. ꝛc. ¶ Quarta auis ſecundũ aliquos eſt ſturnus et iſta auis debet comedi in iuuentute: et eſt auis nota teuthonice een ſprevve. Secũdũ alios ẽ ſtarna quã Raſis tertio almãſoris pre ceteris volatilib⁹ laudat dicens. Starna caro omni carne auiũ leuior inuenitur atq; his q̄ ſubtili volũt cuſtodiri regimĩe cõuenĩẽtiori et põt p ſtarnã itelligi auis magna velut anſer griſea cinerea. cui⁹ caro laudabilis ẽ maxĩe cũ iuuenis fuerit ⁊ iſto mõ intelligit almãſor pferẽs iſtã carnẽ alijs Vel põt p ſtarnã intelligi maneries pdicis pue: quã moyſes videt̃ itelligere iudeis ĩquiẽs ſiſr ſtarne nõ vident̃ pro dño nr̃o qꝛ ventrẽ conſtringũt. Et iſtam proprietatẽ alijs attribuũt perdicib⁹ Carnes eñ ipaꝝ ventrẽ conſtringũt teſte Raſis tertio almãſoris. ¶ Quĩta auis ẽ colũba q̄ eſt auis nota cuius caro ẽ colerici. Et de colũbis dicit Raſis loco pallegato. Colũbe vehemẽtis ſũt caliditatis q̄ ſãguĩe; ĩflãmatũ gñant ⁊ cito febricitare faciũt. Et ergo aptius colũbe comedi debent in paſtilis cuz vuis acerbis q; aſſari Per vuas eñ acerbas aufert̃ caliditas quã ſãguĩ inducũt. Et electiores colũbe p eſu ſũt colũbe iuuenes volare potẽtes: qꝛ tales ſunt leuiores digeſtiõis ⁊ meliores hũoris. Pulli eẽ nõ volare potẽtes caliditatẽ ⁊ hũiditatẽ habẽt ſupfluas q̄re greſſos generãt humores: vt vult auicenna ſecũdo canonis cap. de colũbis. Antiq̄

Ꝟo colũbe et eaꝝ caro ꝓpter caliditatem nimiũ ⁊
ſiccitatẽ ⁊ digeſtionis difficultatẽ ſunt euitande.
6 Et ſilr etiã turtures antiq̃. Sexta auis ẽ q̃ſcula
que ab aliquib⁹ nominat̃ coturnix: quia quiſcula
eſt nomẽ onomatopeyon.ſ.fictum a ſuo ſono. Et
iſta caro ſm aliquos ⁊ ſubtilis ſubſtãtie bonũ ge
nerãs humorẽ ⁊ mltũ cõpetit ſanis ꝯualeſcẽtib⁹
Scdm yſaac tñ coturnices ceteris volatilib⁹ ſunt
peiores/nec nutrimẽto/nec digeſtiõe laudabiles:
qꝛ ex comeſtiõe carnis eaꝝ timet̃ ſpaſmus ⁊ the-
tam⁹: ꝑut etiã vult Auicẽ. ſcdo canonis ca. de eis
ſubiũgẽs rõnẽ.ſ.qꝛ in ſubſtãtia carniũ earũ ẽ Ꝟt⁹
faciẽdi hmõi accidentia narrata: ⁊ ſic nõ ꝑuenil.t
illa accidẽtia ex eo ſolũ: qꝛ coturnices comedunt
eleboꝝ. Et hinc ẽ ꝙ gallici comedunt coturnices
cũ molli pingui caſeo: ⁊ tñ faciunt paſtula. Pōt
tñ ꝑ coturnicẽ intelligi alia auis a p̄dicta ꝑdice
maior eiuſdẽ fere coloris cũ rubeis pedibus ⁊ ro-
ſtro ſaporis delectabilis dicta coturnix ytalica li-
gua. Et iſto mõ Raſis tertio almãſoris accipit co
turnicẽ qñ p̄fert carnes ei⁹ poſt carnes ſterne alio
7 rũ volatiliũ carnib⁹. Septĩa auis eſt merula q̄ eſt
eiuſdẽ q̃titatis cũ ſturno ſ ad nigredinẽ tẽdẽs ⁊
hñs roſtrũ ſubrubeũ: ⁊ ſilr debꝫ comedi iuuenis.
8 Octaua auis eſt phaſian⁹.i.gallus ſilueſtris q̄ ab
oĩb⁹ medicis enumerat̃ inter aues laudabilis ca-
ro. Caro em̃ talis auis nature hũane eſt cõuenien-
tiſſima: ⁊ eſt cibus ꝑncipũ ⁊ magnatũ. Cõſiliator
ei loco p̄allegato dicit. Silueſtriũ Ꝟo laudabilio
res ſunt phaſiani an ſanitatẽ ⁊ ad robur. Et for-
taſſis etiã vniuerſaliter cũ ſint gallinis ꝓpinquiſ
ſimi ⁊ eiuſdẽ fere ſpeciei. Sintqꜫ illi ſicciores ae-
9 ris ⁊ alimenti ac exercitij amplioris. Nona auis

eſt ethigoneta que eſt auis parua ad modū perdi
cis longum roſtrū habens cuius caro eſt optima.
Decima eſt perdix cuius caro ſcd̄m Auicennā ſe= x
cūdo canonis.ca.de cubi giē de ſubtilioꝛib⁹ carni
bus impinguans:qꝛ multū nutrit coꝛ abſtergens
ydropiſi ⁊ ſtomacho cōferens ⁊ augmētū in coi=
tu faciēs.Verū eſt tñ ꝙ ſtringit ventrē. Et iſtam
carnē Galienus tertio alimentoꝝ.ca.xvij.⁊.xviij
de ingenio.ca.ij.ꝑfert oībus alijs volatiliū carni
bus.Et dicit de iſta carne ꝙ ſi aſſidue comedatur
maxime cōfert memoꝛie. Undecima ē frigellus ⁊ xi
eſt auis comedēs racemos velocit volās ſicut ſtur
no:ſʒ eſt melioris nutrimēti ꝙ̄ ſturnus ⁊ mlte ta=
les īueniunt vbi ſūt vinee īebriant ex eſu racemo
rū ⁊ melioꝛ ē caro eaꝝ circa feſta oīm ſctoꝝ. Duo xii
decima eſt oꝛex: ⁊ eſt ſcd̄m aliquos gallina ſilue=
ſtris ſiue gallina phaſiani.Vel ſcd̄m alios ē gal=
lina aquatica.i.natans in aqua/ ⁊ ſiue ſit femina
phaſiani ſiue gallina aquatica: eius caro eſt boni
nutrimenti. Decimatertia eſt tremulus⁊ eſt auis xiij
cōiter ſtās ꝓpe mare minoꝛ ꝙ̄ gallina: ſed ē auis
fuſca alte clamās ⁊ velociſſime volat: ⁊ qñ abluat
ſup terrā cauda ei⁹ ſemp tremit ⁊ iō dr̄ tremulus
⁊ ſup caput ei⁹ lōgas plumas.Et nō ꝑua auis lō=
gā hn̄s caudam q̄ a medicis vocat cauda tremula.
Ultima auis ē amarellus ⁊ etiā eſt auis ſimiliter xiiij
exiſtens in aquis ſimilis annete ſed ea minoꝛ. Et
generaliter loquēdo inter aues comeſtibiles plus
laudant ille q̄ volatu velocioꝛes ſunt Et ſicut car
nes p̄dictarū auiū ſunt laudabilis nutrimēti ⁊
facilis digeſtionis:ita etiā repiunt carnes aliq̄rū
auiū illaudabilis nutrimēti difficilis digeſtiōis⁊
ineq̄lis ꝯplexiōis ſicut ſūt carnes anſeꝝ ⁊ pauonū

ꝛ malardoꝛū ꝛ vniuerſaliter auiū habentiū collū
longū ꝛ roſtrū longū degentium in aq̄s ꝛ carnes
paſſerū q̄ ſunt calidiſſime ꝛ a tēperamēto lōgiſſi-
me ꝛ multū excitātes coitū. ¶ Circa electionē ꝯo
carnis volatiliū ſciendū eſt ꝙ ſcdm diuerſas lau-
dabilioris nutrimēti ꝓprietates ad ei⁹ qd̄ nutrit
ſanitatis vel roboris intētionē carnes laudant va
rie. Uñ galien⁹ reſpiciēs facilē alternationē ꝛ ſub
tilitatē in carnib⁹ ꝑdictū ꝑfert eaſdē Raſis ꝯo cū
yſaac reſpiciēs ſubtilitatem ſtarne ac leuitatē ip-
ſam ceteris ꝑtulit yſaac etiā ſcdm diuerſas inten
tiōes carnes volatiliū laudauit diuerſas. Auicen.
ꝯo laudauit carnes turturū p̄e ceteris: vel qꝛ re-
ſpexit ad ꝓprietatē qua roborāt ꝛ confoꝛtāt intel
lectū. Uel qꝛ in terris ei⁹ ꝛ ipſarū tanta bonitas
que nō eſt in alijs terris. ¶ Sciēdū inſup ꝙ car-
nes volatiliū plus ꝯueniūt q̄ carnes quadrupedū
his q̄ relicto exercitio coꝛꝑali vacāt cōſilijs ſtudij
ꝛ cōtēplationib⁹ qꝛ digerunt facili⁹ alijs. Juxta
illud galieni tertio alimētoꝝ. Digeſtibilioꝛ eſt tñ
hec caro volatiliū alaliū ꝛ maxime perdicū ꝛ ge-
nerat ſanguinē clarū mūdū ſpirituoſum mētis ex
ercitijs ꝛ eleuationi intellectus aptum.

Si piſces molles ſunt magno coꝛꝑe tolle
Si piſces duri paruiſunt plus valituri.

¶ Hic ponunt duo accidētia ex quoꝝ noticia attē
dit electio piſciū. Uñ piſces aut ſūt duri aut mol
les: ſi molles ſunt tūc ſenioꝛes ſunt eligibilioꝛes.
Cui⁹ cauſa eſt qꝛ mollicies ꝯuenit ex hūiditate q̄
in iuuene piſce indigeſta ē ꝛ i ſene plus digeſta ꝛ
ſic in iuuētute tales piſces ſunt gñatiui fleugma-
tū: ſed ſenes minus. Et ſic patꝫ ꝙ anguilla ſenioꝛ

ſanioꝛ eſt iuuene ẜm quoſdam. Si vero tales piſces ſunt duri tūc iuuenes ſunt ſanioꝛes. i. digeſtibiliores: cuiuſmodi ſūt lucij ⁊ parce. Duricies eī inq̄tum huiuſmodi reſiſtit digeſtioni. Et iſtam ſentētiā ponit Auicēna ſecūdo canonis. ca. de piſcib⁹ dicens. Et eligit quidē ex piſcibus duram carneꝫ habentibus ille qui eſt minoꝛ. Et ex habentibus mollem carnē ille q̄ eſt maioꝛ ad terminū aliquē.

Lucius et parca ſaxaulus ⁊ albica teuca
Goꝛnus plagicia cū carpa galbio truca.

¶ Hic tangunt decem piſces eligibiles ꝓ nutrimēto nature hūane. Quoꝝ pꝛimus ē lucius: q̄ eſt piſcis not⁹: ⁊ dicit eſſe tyꝛānus piſciū: qꝛ nō ſolū deuoꝛat piſces alteri⁹ ſpeciei: ſed etiā eiuſdē ſpēi cū eo. vñ v⁹. Lucius eſt piſcis rex ⁊ tyꝛān⁹ aquarū. A quo nō differt lucius iſte parū. Eſt eī piſcis dure carnis ⁊ natatu velox. Scd's eſt parca a parco parcis parcere/ dicta ꝑ contrariū: qꝛ nulli piſci parcit: imo irrata vulnera alios piſces ſuis ſquamis quas hꝫ ſupꝛa doꝛſum: nec eā audet inuadere lucius: imo vt narrat Albertus de naturis aīaliuꝫ eſt naturalis amicitia pce. ⁊ lucij. Luci⁹ eñ leſus ab alio difficulter ſanat/ ſed leſus q̄rit parcā: q̄ videns eū leſum tāgit ⁊ lenit vuln⁹ lucij: ⁊ ſic luci⁹ ſanat. Et eſt parca ſilr piſcis dure carnis notus: theutonice eyn baers. Tertius piſcis ē ſaxaulis vel ſaxaulus piſcis marin⁹ apud gallicos dictus ſola. Alij dicūt ꝙ eſt piſcꝭ theutonice eyn tōghe ⁊ ē piſcis mltū ſan⁹ inter piſces marinos. Quartus eſt albica: theutonice eyn vvitinck. ⁊ eſt piſcꝭ marinus. Quint⁹ eſt teuca q̄ ē dulcis aque notus pellē habens lubꝛicā atqꝫ viſcoſam ad nigredinē

tendens: ſed eius caro eſt dura. Et ñ ab iſtis tribus piſcibus qui ſunt luci⁹/ parca/ ꝛ teuca/ poſt eoꝛuꝫ coctionem auferẽ pellis. Et dicit iſte piſcis theutonice ytinck. ¶ Sext⁹ eſt goꝛnus ꝛ eſt piſcis minimus marin⁹ alb⁹ ad q̃titatẽ medie ptis medij digiti quoad longitudinẽ q̃ comeditur cũ capite ꝛ ſpinis: ꝛ dicit teuthonice eyn garnaert. ¶ Septimus ẽ plagicia et eſt piſcis marin⁹ notus/ lat⁹ habẽs in vna parte ſue pellis maculas rubeas: ꝛ pellis eſt tota alba cuniũ os habẽs. theuthonice eyn pladijſſcol. ¶ Octauus ẽ parca que eſt piſcis dulcis aque notus: multũ tamẽ de ſe eſt viſcoſus: ſed a magnatibus decoquitur in vino: et ſic ab eo tollit ei⁹ viſcoſitas. ¶ Nonus eſt galbio ꝛ eſt piſcis marinus notus a quibuſdam dictus rogetus teuthonice roethaert. ꝛ eſt piſcis dure carnis ꝛ ſanus. Alij textus habẽt gouio: ꝛ eſt piſcis paruus dulcis aque ad longitudinẽ vnius digiti longi et eſt rotundus ꝛ ſuauiſſimus/ gallice gouion. ¶ Alterius eſt truca q̃ eſt in carne ſimilis ſalmoni: nec tamen eſt pſalmo: ꝛ eſt longus ꝛ non groſſus. Et capitur in magnis fluuijs ꝛ permittit ſe fricari in aqua ꝛ ſic capitur/ ꝛ ex eo fiunt paſtilla cum ſpeciebus/ ꝛ eſt piſcis valde precioſus/ gallice truyte ¶ Circa electionem xo. piſciũ ſciendũ eſt in pmo q̃ piſces reſpectu carniũ ceterꝭ paribus minoꝛis ſunt nutrimẽti ꝛ facilis digeſtionis ꝛ nutrimentũ eoꝛum eſt pluriũ ſupfluitatũ ꝛ fleugmaticum ꝛ frigidum ꝛ humidum ꝛ minus nauſiuũ. Et ſunt ad digerendum duri et longã faciũt moram in ſtomacho. Et quia in eoꝛũ digeſtione laboꝛat ſtomachus ꝛ interdũ coꝛrũpunt in ſtomacho qualitatẽ quandã ſuſcipiũt putredinalem ſitim generant.

Et vt ſic audeam dicere carniū laudabilium nutrimentū melius eſt nutrimento piſcium. ¶ Secundo ſciendum eſt ꝙ piſces marini ſunt meliores in regimine ſanitatis ceteris paribus piſcib⁹ aque dulcis. Eorum enī nutrimentū eſt minus ſuperfluicum et nature carniū magis ꝓpinquū. Sed qꝛ ceteris paribus piſces marini ſunt durioris carnis piſcibus aque dulcis: ideo ſunt difficilioris digeſtionis et reſolutiōis ⁊ pluris nutrimenti ⁊ purioris Verū eſt tñ ꝙ in egris magis ꝯferūt piſces aque dulcis ꝓpter debilitatem digeſtiue eorum. ¶ Tertio ſciēdū eſt ꝙ in piſcibus tam marinis ꝙ̄ aque dulcis elegēdi ſunt quoꝝ caro ē alba non viſcoſa ſꝫ frāgibilis: nō multū groſſa ſed ſubtilis: nō graui odoris: ſꝫ ſuauis nec cite putrefactionis ſꝫ ſufficiētes durationis nō mali coloris ſed boni ⁊ quorū habitatio nō eſt ī lacub⁹ ſtagnis nec in locꝭ ſordidis: nec in aquis habētibus malas herbas. Et eligēdi ſunt non valde iuuenes nec valde magni: ⁊ q̄ ſunt velocis mot⁹ et pauce viſcoſitatis. Et ſi ſint piſces marini eligēdi ſunt q̄ capti fuerunt in fluminibus multū diſtātibus a mari et hoc ceterꝭ cōditionis bonis ſuppoſitis predictis cōditionibus: quāto piſces ſunt ſquamoſiores tāto ſūt meliores. Et ſil'r intelligit̄ de ſpinis: qꝛ ſpine multe et ſquame ſignificant puritatem ſubſtantie piſcis Itē inter piſces marinos meliores ⁊ puriores ſūt q̄ capti ⁊ nutriti ſunt in mari ꝓfundiori ⁊ magis agitato ad qđ eſt curſus pluriū fluuiorū. Et ergo capti ī mari ſeptētrionali qđ magis eſt agitatū et magis tēpeſtuoſum ⁊ velocioris fluxus ⁊ refluxus meliores ſunt captis in mari mortuo vel meridionali. ¶ Et ſimiliter intelligendum eſt de piſcib⁹

Cōditiones bonorum piſcium.

dulcis aque. Nā ceteris parib⁹ q̄tō aqua eſt pro-
fundior et nobilior tanto piſcis in ea nutrit⁹ eſt
melior. Et ex his ſufficienter eligi poteſt: qui pi-
ſces ſunt vituperabiles et qui laudabiles Piſces
eñi beſtiales ſicut porc⁹ marinus: canis marinus
delphi et morua non multum competunt in ſani-
tatis regimine. Sunt enim difficilis digeſtionis
et groſſi humoris et multe ſuperfluitatis: nec in
carnibus predictorum piſciū apparent conditio-
nes ſuperius numerate: puta albedo ſubtilitas.
et cetera. Et ſi hos piſces et cōſimiles comedi cō-
tingat nō ſtatī ſunt coquendi poſtq̄ capti ſūt. ſed
obſeruādi ſunt p aliquos dies quouſq̄ eorū car-
nes moleſcāt ⁊ tenereſcāt ſine ſubſtantie corruptī-
one. Et etiā predicti piſces meliores ſunt ſemiſal
ſi q̄ recentes aut perfecte ſalſi. Inter alios autē
piſces marinos cōſideratis conditionibus ſupra-
dictis laudabiliores videtur: rogetus ⁊ gornat⁹
ſiue gornus. Nam eorum caro et ſubſtantia ē pu-
riſſima et poſt hoc plagicia et ſola: ſed horū ē ma-
gis viſcoſa ⁊ min⁹ frāgibilis ⁊ minus alba ⁊ ma-
gis groſſa et minus ſubtilis nec horū ſapor aut
odor ē ita delectabilis et forte piſcis merlēg⁹ eſt
laudabilior poſt rogetū. Non eſt enim tante groſ-
ſiciei ⁊ viſcoſitatis ſicut plagicia: ⁊ ſola: ⁊ eius
ſubſtantia eſt ſatis frangibilis: ſed cōſideratis ſa-
pore ⁊ odore cum colore et ſubſtantie puritate et
mobilitate deficit in bonitate a rogeto ⁊ gornato
et ſimiliter intelligatur de alece. Et morua iuue-
nis ſatis appropinquat p̄dicis in bonitate conſi-
deratis predictis conditionib⁹ eſt tamē groſſior
et viſcoſior predictis piſcib⁹. Salmones autē et
turboti et maquerelli multū deficiunt in bonitate.

ſunt enim multū groſſiores et viſcoſiores ad dirige-
gendum difficiliores et magis ſuperfluitate ple-
ni. vñ nō cōpetunt niſi exercitantib⁹ fortib⁹ iuue
nib⁹ cū quibuſdā ſalſis corū viſcoſitati groſſiciei
ꝛ frigiditati repugnātib⁹. Inter piſces aūt dulcꝫ
aque cōſideratis predictis conditionib⁹ parca et
lucus medi ocris primū gradū bonitatis obtinēt
ſuppoſito ꝙ ſint pingues: deinde vēdoſia ꝛ dein-
de lopia. Et ꝙuis parca ſit ſquamoſior p̄dictꝫ tñ
nō habet carnē adeo albam et frangibilē et ſubti
lem ſicut lucius ꝛ carpa ꝛ ſepius reperit̄ i ſtagnis
Et vniuerſaliter ceterꝫ parib⁹ meliores ſūt piſces
dulcis aque qui capiunt̄ in aqua petroſa currente
verſus ſeptentrionem ꝓfunda multe agitationis
ad quā non confluunt ſordicies ciuitatum in qua
etiā nō ſunt herbe male. Cancri autē fluuiales ꝛ
marini mlti ſūt nutrimēti ꝛ nō facile i ſtomacho
corrumpūt̄ verꝫ ſūt difficilis digeſtiōis. Sciēdū ē
inſup ꝙ piſces recētes corp⁹ hūectāt ꝛ lac ꝛ ſper-
ma mltiplicāt et multū cōpetūt colericis. Et non
ſūt comedēdi piſces poſt forte exercitiū vel fortē
laborē qꝛ tūc de facili in ſtomacho corrumpunt̄.
Et caueāt ab vſu piſciū habētes ſtomachū debilē
vel malis humorib⁹ plenū. Amplius ſciēdū eſt ꝙ
piſces groſſi ſemiſalſi meliores ſūt ꝙ̄ recētes pi-
ſces. Et ſaliti multi tp̄is nō ſunt boni. Itē nō ſūt
comedēdi piſces et carnes ſimꝉ nec piſces: ꝛ lacti
cinia nec ſūt cōedēdi piſces poſt alios cibos. Itē
piſces laudabiles parū ſaliti et in pauca ꝙ̄titate
ſumpti: reuocant appetitum et ipſum corroborāt
ſi quis habuerit appetitum ad eos.

Vocibus anguille praue ſunt ſi comedantur
Qui phiſicā non ignorant hec teſtificantur.

Caſeus anguilla nimis obſunt ſi comedantur
Ni tu ſepe bibas: et rebibendo bibas.

¶ Hic ſubdit auctor: ꝙ anguilla eſt piſcis inſanꝰ maxime nocens vocibus: et hoc probat ſermone medicorum et naturale philoſophiam ſtudentium Et hoc ratio eſt: quia anguilla eſt piſcis limoſus/ viſcoſus/ et maxime opilatiuus/ et multum deficit a conditionibus boni piſcis prius narratis ī parte precedenti. ¶ Et ꝙ dicum eſt de anguilla etiaꝫ intelligendum eſt de lampreda: licet lāprede parue laudabiliores ſunt anguillis: et minus periculoſe cum non ſint tante viſcoſitatis et groſſiciei ſicut anguille: vt patet ad ſenſum. Unde ſalua reuerentia vtentium iſti piſces ſunt valde periculoſi: q̄uis ori ſint ſaporoſi. Horꝫ enim piſciuꝫ in aqua: ſimilis eſt generatio generationi ſerpentū in terra. Unde multum dubitandum eſt: ꝙ non ſint venenoſi: vnde eorum capita et cauda in quibus venenum conſueuit eſſe: ⁊ ſimiliter interior ſpina: nullo modo ſunt edenda. Bonum eſt etiam propter carū viſcoſitatē ꝙ ſubmergantur in vino optimo viue: et dimittantur ibidem quouſqꝫ mortue ſint ⁊ deinde preparētur cū galentina optimaꝝ ſpecierū ſcd̄m ꝙ coci magnorū dominorū facere conſueuerūt. Bonum eſt tamen ꝙ prebulliātur pro duabꝰ ebullitionibꝰ in vino ⁊ aqua. Et illa abiecta deco quant ad perfectionē: ⁊ fiat galentina vel paſtillatura vel aſſatura cū ſalſamento approprīat: videlꝫ cū ſalſa viridi cū fortibus ſpeciebus. ⁊ vino i hyeme ⁊ cū debilibꝰ ſpeciebus ⁊ vino in hyeme ⁊ cū debilibꝰ ſpeciebꝰ et agreſta et aceto in eſtate. Cōmodioſus tn̄ eſt manerē hmōi piſciuꝫ dimittere.

Deinde ſubdit text⁹: ꝙ caſe⁹ et anguilla multum nocēt ſi comedant ⁊ iſtō itelligendū eſt ſi in magna ꝗtitate ſumant: quoꝝ cauſe dicte ſunt de caſeo ibi. Perſica poma. ⁊c. Et de anguilla nūc dicta eſt cauſa. Poſtea dicit textus: ꝙ ſi iſta ſumantur cū frequēti potatione vini malicia earū corrigitur et iſtud non debet intelligi de vino ſubtili et penetratiuo: nec de vino quod datur via pot⁹ conductiui: qꝛ tale non debet dari ſuper cibū generatiuū mali humoris quādo comedit: nec ante ipſum: nec poſtꝙ fuerit digeſtus. vnde vult Auicenna tertia primi. capitulo de regimine aque et vini: qꝛ tale vinū magnū nocumentū induceret penetrare eū faceret et humorē malum ex hoc cibo genitum vſqꝫ ad extrema corporis qui forte non ſufficeret penetrare ſine vini auxilio ⁊ conductu. Sed intelligendum eſt iſtud de vino forti. non multum penetratiuo ſepe ⁊ in parua ꝗtitate dato gr̄a permixtiōis ciborū: tale enim corrigit maliciā ciborū confortat digeſtionem ⁊ digerit fleugmaticos humores et frigidos: quare iuuat ad digeſtionem caſei et anguille que male digeſtionis ſunt.

Inter prandendum ſit ſepe parumqꝫ bibendum.
Si ſumas ouum molle ſit atqꝫ nouum

¶ Hic auctor tāgit duo documēta. Quoꝝ pmū ē ꝙ comedēs in prādio vel cena dꝫ viciſſim cōedere ⁊ bibere mltiplicādo vices bibitiōis: ſed p q̄libet vice paꝝ pot⁹ ſumere. Et facere nō dꝫ queadmodū bruta q̄ totū cibū capiūt ⁊ poſtea bibūt: qꝛ ſi pot⁹ meli⁹ cibo pmiſcet ⁊ cib⁹ exīde reddit remollit⁹ ⁊ digeſtiōis capacior Et circa iſtō ē ſciēdū ꝙ triplex ē pot⁹: ſcꝫ pmixtiu⁹ delatiu⁹ ⁊ ſitis ſedatiu⁹.

Jſtud aũt qđ dictũ eſt intelligendũ eſt de potu ꝑ-
mixtiuo ciboꝝ. Jſte enĩ pot⁹ dꝫ viciſſim recipi cũ
cibo. Et ſaluo melioꝛi iudicio nõ dꝫ iſte pot⁹ dif-
ferri vſqꝫ ad finẽ comeſtiõis nec dꝫ expectari ſitis
Et iſte pot⁹ maxie cõpetit qñ ſumunt cibaria ac-
tualiter ſicca vel virtualr ſicut pꝫ in laboꝛãtibus
comedentibus panẽ ſiccũ. Sed potus ſitis ſedati
uus regulariter et hoĩbus bene diſpoſitis dꝫ dif-
ferri vſqꝫ ad finẽ comeſtionis: tũc enĩ eſt vera ſitꝫ
ꝓpter eſtuationem cibi calidi ⁊ ſicci. Non eñ mul
tũ rationabile eſt ꝙ ſimul vigeãt ſitis ⁊ fames qꝫ
ſunt appetitus contrariũ. Et debet iſte potus da-
ri ſecundũ plus ⁊ minus: ſcđm ꝙ maioꝛ ⁊ minoꝛ
eſt ſitis. Potus vo delatiuus maxime cõpetit cõ-
pleta pꝛima digeſtione regulariter ⁊ parum ante
hoꝛam ſuſcipiẽdi alium cibũ ſequentem. Et talis
potus ſpecialiter cõpetit qñ cibaria pꝛimit⁹ ſum
pta fuerint groſſa in ſubſtãtia: nec debet expecta-
ri ſitis ad talem potũ ſuſcipiendũ. Nam talis po-
tus pꝛeparat ſtomachũ ad ſuſcipiendũ cibum ſe-
quentẽ ⁊ iuuat trãſitum cibi ad epar a ſtomacho.
nec debet talis pot⁹ eẽ magne quãtitatis: vt cito
poſſit digeri. Ante enĩ eius digeſtionẽ nõ tranſit
ad epar. Et iſtud verum eſt niſi talis potus delati
uus fuerit aqua in qua non opoꝛtet expectare di-
geſtionẽ ante penetrationem eius ad epar. Regu
lariter autem potus conueniẽs delatiuus aũt etiã
permixtiuus nõ debet eſſe aqua ſed vinum vel ali-
quid pꝛopoꝛtionabile vino puta ceruiſia vel cera-
ſariũ vel pomerũ vel melicratũ vel aliqđ ſile qb⁹
oĩbus vinũ eſt melius. ¶ Sciendũ ſcđo ꝙ quãto
cib⁹ eſt groſſioꝛ ⁊ ſiccioꝛ frigidioꝛ/tanto potus ꝑ
mixtiuus ⁊ delatiu⁹ dꝫ eſſe maioꝛ ⁊ ecõuerſo ꝗ̃to

cibus eſt calidior ſubtilior ⁊ humidior tãto pot⁹ delatiuus ⁊ pmixtiuus debet eẽ minor. Et quãto cib⁹ eſt groſſior ⁊ frigidior ⁊ digeſtioni inobedientior tãto vinũ pmixtiuũ vel delatiuũ dꝫ eẽ ſubtili⁹ ⁊ forti⁹. Et quãto cib⁹ eſt ſubtilior calidior ⁊ digeſtibilior pot⁹ dꝫ eẽ debilior vel vinũ debili⁹ vñ fortius vinũ bibendũ eſt cũ carnibus bouinis ꝙ̃ pullinis ⁊ fortius bibendũ eſt cũ piſcib⁹ ꝙ̃ cũ carnibus regulariter. Secundũ documentũ eſt ꝙ ſumens ouũ debet ipm ſumere quãdo eſt molle et nouum: cuius cauſa dicta eſt ſupra. folio . 17.

Piſa ꝗ laudare decreuim⁹ ac reprobare
Pellibus ablatis ſunt bona piſa ſatis
Sunt inflatiua cũ pellibus atꝗ nociua.

¶ Hic ponit̃ vnũ notabile de piſis: ⁊ ẽ ꝙ iſta aliquo mõ laudant̃ ⁊ aliquo mõ vituperant̃. Laudantur eñi qñ comedunt̃ ablatis corticib⁹. Vitupant̃ ꝯo qñ comedunt̃ cũ corticib⁹ ⁊ pellib⁹: qꝛ tũc ſũt inflatiua. Et ergo nõ ẽ artificiale ea comedere ſiĉ cũ cortice: qꝛ medullarũ ⁊ corticum nature diſcordant. Alterũ eñi laborat vt ſoluat ⁊ exeat. Alterũ obuiat vt cõſtringat vt dicit yſaac in dictis vniuerſalib⁹ quare in corpe fit motus agitatiu⁹ inducens torturã ⁊ inflationẽ. Et iſtud nedũ veritateꝫ habet de piſis: verũ etiã de omib⁹ leguminib⁹ ſicut fabis faceolis lentibus ⁊ ſiſib⁹. Et ſpecialiter de habẽtibus mltũ corticẽ ſicut fabe ⁊ cicera nigra. Cortex etiã i oib⁹ ẽ peioris nutrimẽti ꝙ̃ medulla. Et circa iſtud ẽ ſciẽdũ ꝙ ẽ vna maneries piſoꝝ alboꝝ rotundoꝝ hñtiũ corticẽ exteriorẽ valde paucũ ⁊ ſubtilẽ ⁊ iſta piſa ſecuri⁹ pñt comedi cũ cortice ꝙ̃ alia ꝙ̃uis meli⁹ ſit ꝙ depurẽt̃ a cor-

Serua de ...

ticc. Et qz ꝓcedēs veritatē habet de oīb⁹ legumi-
nib⁹. Sciendū ē ꝙ legumia recentia min⁹ habent
dꝛ cortice ⁊ in eis minoꝛ diuerſitas eſt inter corti-
cē medullā et facilius digerunt: et iō dicūt aliq̄ ꝙ
magis cōpetūt coꝛpoꝛib⁹ ſanis: ſed nō eſt ita/ qꝛ le
gumina recentia ſunt plurimarū ſuperfluitatuꝫ et
coꝛruptibilioꝛis ſubſtātie: quare min⁹ ꝯueniūt coꝛ
poꝛib⁹ ſanis. Et iō ꝓ veritate tenendū eſt: ꝙ ligu
mina ſicca depilata a coꝛtice exterioꝛi ſunt ſanioꝛ-
ra q̄ꝫ recentia nō depilata: ſed virida ſunt ſanioꝛa
ſiccis nō depilatis. Sciendū vlteri⁹ ꝙ oīm legu-
minū ſubſtātia ē inflatiua et difficilis digeſtionis
et coꝛū nutrimētū malū nō cōpetit in regimine ſa
nitatis: ſed bꝛodiū ſiue decoctio ipoꝝ ꝯueniēs eſt
q̄a coꝝ decoctio vētris ē ſeductiua.i.laxatiua vri-
ne ꝓuocatiua et venarū de opilatiua. Unde ſatis
ꝯuenit tꝑibus in q̄bus hoīes vtūtur cibis groſſis
⁊ opilatiuis puta tꝑe ieiunioꝝ. In illo eñ bꝛodio ſi-
ue in iſta decoctione ꝯuenienter facta nō ſunt no-
cumēta q̄ ſunt in ſubſtantia vñ in ea nō eſt inflatio
neq̄ꝫ difficultas nutritionis ⁊ digeſtiōis nec mali-
cia nutrimēti. Fit aūt iſta decoctio per iſtū modū
In ſero eñ ponūtur cicera vel piſa in aqua feruē ti
et in eadē longo tꝑe manibus cōfricantur: deinde
pꝛedicta aqua tota nocte tēperet: et in eadē ſequē
ti nocte bulliant duab⁹ vel trib⁹ bullitionibus: et
poſtea coletur/ et colatura reſeruetur/ et appꝛopin
quante hoꝛa refectionis pꝛeparet cū cynamomo ⁊
croco et aliquantulū vinuꝫ addat: et deinde vnico
feruoꝛe bulliat et ſumat in pꝛincipio refectionis.
Et bꝛodiū ſeu pureta cicerū et piſoꝛū rotundoꝛuꝫ ⁊
alboꝛū eſt melius et conuenientius et nature ami-
cabilius. Et ſimiliter coꝛum ſubſtantia.

Lac ethicis ſanũ:capzinũ poſt camelinum
Ac nutritiuũ:plus omnibus eſt aſininum
Plus nutritiuũ:vaccinũ ſit et ouinum
Si febriat caput et doleat nõ eſt bene ſanum

¶Hic ponunt q̃dã documẽta circa electionẽ lactꝭ Primũ eſt ꝙ lac capzinũ eſt ſanũ ethicis.i.ↄſumptis et maceratis vel habẽtibꝰ febrẽ ethicam. Et iſtud vult auicen.ſcdo canoñ.cap.de lacte: dicens. Lac capzinũ et lac aſininũ ſunt bona ethice et idẽ vult pͥma quarti tractatu tertio ca. de remẽozatiõe medicinarũ humectãtiũ ethicoꝝ. Et rõ etiã eſt:q̃a lac capzinũ eſt tẽperatũ ſecũdũ auicen.ſcdo canonis.ca.de lacte et etiã multi nutrimẽti.vt vult hic textꝰ. Et poſt iſtõ lac valet camelinũ. Jllõ eñ ſubtile ẽ ml'te aq̃ſitatis et hũiditatis: quare põt hũectare eos. verũ ẽ tñ ꝙ iſtõ lac ꝓpter ſuã nimiã humiditatẽ parũ nutrit:quare minus eis conuenit q̃ȝ capzinũ. Jſtud tamẽ lac camelarũ ⁊ maxime nouiterfetarũ confert ydropiſi valde et patientibꝰ dolorẽ in epate et reuocat epar ſcdm Auicen.ſecũdo canoñ.ca.de lacte. ¶Secũdũ documentũ eſt:ꝙ lac aſininũ plus ceteris lactibus ethicis conuenit. Et iſtud verũ ẽ cõparãdo lac aſininũ ad lac alioꝝ brutorũ:q2 lac aſine declinat ad frigitatẽ et hũiditatẽ et eſt ſubtilius et citius penetrãs et tardiꝰ coagulabilẽ q̃ȝ lac alioꝝ brutoꝝ ſcdm galienũ ſeptio de ingenio ca.ſeptio. Et iſtud idẽ vult Auicẽ.prima quarti loco pallegato:dicens. Et non ẽ lac poſt lac mulieri ſicut lac aſine. Et pzius dicit. Et pzoprie lac aſine eradicat ethicam ſi fuerit ei eradicator. Comparẽdo tamẽ lac aſine ad lac mulieris minus

Secundo lac... tis electio...

conuenit. Lac em̄ mulieris ſugendo ſumptū cõue
nienti⁹ eſt om̄ibus vt vult. Auicenna p̄ma quarti
loco preallegato. Et rõ eſt: qꝛ lac humanū ſiue mu/
liebre ſubtili⁹ eſt frigidus: et humidus: et nature
humane magis ſimile velocius penetrans citi⁹ di=
geſtū et magis nutriens Et debet iſtud lac dandū
ethicis q̄tum poſſibile eſt mulgeri magis ꝓpe le=
ctū infirmi et ei ꝯtinuo ſine mora adminiſtrari ne
ab aere corrūpatur. Et circa iſtud ſciēdū eſt q̄ nõ
ſemper cõuenit ethicis lac mulieris aut aſine: imo
in aliquib⁹ caſibus lac acetoſum ſiue ebutiratū eſt
vtilius ethicis q̄ lac mulieris aut aſine. Quorū
primus eſt qn̄ cū ethica eſt ſolutio vētris. Scd̄us
eſt qn̄ eſt ſuſpitio de coagulatiõe lactis ī ſtomacho
vel de ardore vehemēti febris vel qꝛ ſtomachus de
ſe eſt colericus vt lac in colerā cõuertāt. ¶ Terti⁹
eſt qn̄ cū ethica cõplicat̄ putrida p̄cipue qn̄ in inte=
rioꝛib⁹ nõ fuerint multe opilatiões. nā lac acetoſū
reſtringit ventrē et nõ faciliter colerizat̄. qꝛ priua=
tū eſt butiroſitate ꝑ quā faciliter lac inflāmat̄: nec
in putrida febre cito putreſcit ꝓpter eandē cām.
¶ Quartus eſt ſi ſtomachus fuerit ſordidus: tunc
em̄ lac facile in eo corrūpit̄. ¶ Quint⁹ ſi ethicus
abhominet̄ lac dulce ⁊ integrū ⁊ nõ acetoſuȝ: ſiue
ebutiratū. ¶ Tertiū documētū eſt q̄ lac vaccinū ⁊
ouinū ſunt magis nutritiua: qꝛ pinguiora ⁊ groſ=
ſiora ſunt aliis. vt dicit auicē. ſcd̄o canoñ. ca. de la
cte. Et ibidē de lacte vaccino dicit. Lac oīs aīalis
cui⁹ p̄gnatio ꝓlixior ē p̄gnatiõe mulieris ē maluȝ
q̄ ꝓpe ꝓportionabile eſt illud qd̄ eſt ꝓximū ſicut
vaccinū. Raſis vero tertio almāſoris. cap̄. de lacte
dicit. Vaccinū em̄ lac oī lacte cuiuſlibet aīalis al=
teri⁹ groſſius indicatur quod etiaȝ oīb⁹ ſui corpo

ris pinguedinē adipiſci volētib⁹ ꝯuenīēti⁹ exiſtit. ¶ Quartū documētū ē ꝙ lac nocet habēti febrem et dolorē capitis. Cui⁹ cā dicta ē ſupra ibi. Perſica poma pira. ꝛc.

Lenit et humectat: ſoluit ſine febre butirum.

¶ Hic auctor ponit tres ꝓꝓetates butyri q̄s ſpᵐ inducit in corpore humano. Prima eſt ꝙ butyrū lenit vētrē ſiue mollificat atqꝫ lubrificat hāc proprietatē facit ſua vnctuoſitate. ¶ Secūda ꝓprietas eſt ꝙ butyrū eſt humectatiuū q2 ex meliorib⁹ ptib⁹ cōpoſitū ꝛ ita nb' cōuenit humectare ſicut ꝛ ipi lacti a quo extrahit. Tertia ē ꝙ ſoluit ventreꝫ idē eſt ꝓuocatiuū ſucceſſ⁹. ꝛ hoc facit q2 lubricitatē inducit in īteſtinis. Et iſtas ꝓprietates ei⁹ etiā ponit auicē. ſcdo canon̄. c. de butyro. Et īducit butyꝝ iſtas tres ꝓprietates in corpe nō febricitante. Nociuū tamē eſt corpi febrienti: q2 butyrum ſola vnctuoſitate de facili inflāmat et in febrīē tē calorē augmentat. Circa iſtud ſciēdū eſt ꝙ licet butyrū inducat p̄dictas ꝓprietates: rōne tn̄ nimie ſue humiditatis ꝛ vnctuoſitatis nō competit via cibi ſpecialiter in q̄titate notabili Primo eñ ſi quis eo vtat in q̄titate notabili abhomiationē īducit: et facit cibū ſupernatare in orificio ſtomachi ꝛ vētrē plus debito laxat ꝛ vomitū īducit. Nullo ergo mō butyrū eſt comedēdū via cibi in q̄titate notabili ꝛ ſpecialiter non comedatur poſt alios cibos: ſed ad condimentum cibarioꝝ ſatis cōuenit.

De butyro.

Incidit atqꝫ lauat: penetrat: mundat quoqꝫ ſerum

¶ Hic ponūtur quattuor ꝓꝓetates ſeri. i. aq̄ lactis. Quoꝝ prīa ē ꝙ ſerū eſt īciſiuū ſiue ſubtiliatiuum

Secunda eſt ꝙ eſt lauatiuū.i.abſterſiuū. Tertia eſt ꝙ eſt penetratiuum: et ita ſequitur ex prima. Quarta eſt ꝙ ſerum eſt mūdificatiuū.i.ſolutiuū: ſiue purgatiuū. Et tres iſtarum ꝓprietatū narrat Auicenna ſecūdo canonis.cap. de lacte dicens ꝙ aqua eius ſcʒ lactis eſt ſubtiliatiua/lauatiua/ ⁊ ſolutiua/⁊ in ipſa nō eſt mordicatio. Raſis vero tertio almāſoris dicit ꝙ ſerum coleram rubeā expellit: ſcabiei quoqꝫ atqꝫ puſtulis: nec nō eis puſtulis que i facie naſcūtur yctericie etiā atqꝫ ei cui fortis vini potus nocuit auxiliū prebet.

Caſeus eſt frigidus:ſtipās groſſus quoqꝫ durus

Caſeus ⁊ panis bonus eſt cibus hic bene ſanis

Si nō ſunt ſani tunc hūc nō iungito pani.

¶ In hoc textu auctor duo facit. Primo ponit q̄tuor proprietates caſei. Quarum prima eſt ꝙ caſeus eſt frigidus id ē frigide nature. Et iſtud intelligēdum eſt de caſeo recenti qui eſt frigidus et humidus et non de veteri qui eſt calidus et ſicc⁹: vt vult Auicenna ſecūdo canonis.capitulo de caſeo. Vel poteſt ītelligi de caſeo qui fit ex ſola coagulatione lactis abſqꝫ alicuius alterius rei commixtione. Reperitur eīn caſeus calide nature calefaciens ſtomachum: ac linguam mordicans ex cōmixtione rerum ſibi admixtarum:ſicut eſt aliquis caſeus viridis:qui ſi in magna quantitate ſumat multum calefacit corpus. Secūda proprietas eſt ꝙ caſeus eſt ſtipans: id eſt conſtipatiuus ſiue durum ventrem efficiens. Et iſtud maxime habet veritatem de veteri ⁊ multum coagulū habēte. Tertia eſt ꝙ caſeus eſt groſſus.id eſt groſſi humoris

generat ſuus/quod veritatem habet de omni caſeo: quia omnis caſeus ex groſſiori et terreſtriori parte lacte fit. Quarta eſt q caſeus eſt durus id eſt durίciem ventris efficiens: et iſta poteſt eſſe eadem cū ſecūda. Deinde dicit textus q caſeus q̄uis ſolus ſumptus ſit inſanus/ex quo male digeſtionis eſt/ vt predictum eſt: tamē ſi in modica quātitate miſceatur pani/cū ipſo pane digeſtibilis fit et alias non. Et iſtud veritatem habet in corpore ſano: et in egro autem non: et de caſeo prius dictum eſt ibi Nutrit et impinguat. etc. folio. 20.

Ignari medici me dicūt eſſe nociuum
Sed tamē ignorant cur nocumenta feram
Languenti ſtomacho caſeus addit opem
Si poſt ſumatur terminat ille dapes
Qui phiſicā non ignorāt hec teſtificantur.

¶ In hoc paſſu auctor fingit pſonam loquentē in ſpecie caſei cōtradicentes vſum caſei eſſe inſanum Et dicit loquens in perſona caſei. Ignari medici id eſt medicinā ignorantes/dicūt me eſſe caſeū nociuū ſupple vniuerſaliter ignorāt cauſam cur humane nature nocere dicor. Et poſt hoc tāgit actor duas vtilitates ſumptiōis caſei. Prima vtilitas eſt q caſeus ꝯfert egrotāti ſtōacho. Et circa iſtud notandū q nō oīs caſeus cōfert opē omni ſtomacho languēti/ ſed in ceteris caſibus omnis caſeus nocet ſcilicet ſtomacho rare texture/ et omni ſtomacho debilitato ex lōga egritudine. Sed caſeus recens et nouus nō multe viſcoſitatis opē cōfert ſtomacho calido/qr teſte Raſi tertio almāſorie aduſtionē et caliditatē ei9 repmit. Et ſtomacho etiam Nota bene

ſicco ꝯfert ꝓpter eiꝰ humiditatē. Et talibꝰ ſtoma chis multū nocet caſeus antiquus ſiue multū acutus vel multū coagulū habēs. Sed ſtomacho habenti multa fleugmata eiꝰ pelliculis adherentia/ multū confert caſeus antiquus vel multū coaguli hñs: qꝛ tali ſui acuitate fleugma incidit ⁊ abſtergit. Sʒ tali ſtomacho maxime nocet caſeus recēs et mollis. Et ſic ptʒ ꝙ in aliquo caſu caſeus ſemꝑ nocet: ⁊ in aliquo nō: ⁊ ꝙ aliqñ caſeus recens prodeſt: ⁊ aliqñ vetus. ¶ Scḋa vtilitas eſt ꝙ caſeus ſumptus poſt cibū terminat ipm: qꝛ facit cibū deſcendere ad illum locū in quo viget digeſtio: ſcilʒ ad fundū ſtomachi. Et iſtud totū ſciūt qui veram ſcientiā medicine habent. Et de caſeo acuto dicit Raſis tertio almanſoris. Verūtamē cum poſt comeſtionem parua ex eo guſtatur ꝗtitas os ſtomachi corroborat ſacietatem quoqꝫ nimiam atqꝫ faſtidiū que ex dulcibus ⁊ vnctuoſis nutrientibꝰ in ore ſtomachi proueniunt aufert.

Inter prandendū ſit ſepe parūqꝫ bibendū
Vt minus egrotes: nō inter fercula potes.

¶ Hic ponit duo documēta. Quoꝝ pͥmū ē ꝙ prandēdo. i. comedēdo aliqͥs dʒ viciſſim poſt cibū ſumptū parū ⁊ ſepe bibere ita ꝙ non debet pͥmo totū cibū ſumere ⁊ poſtea potum. Et iſtū verſum pͥmū aliqui nō hñt: qꝛ reuera idē verſus in forma prius expoſitꝰ eſt. Secūdū documentū eſt ꝙ inter duas comeſtiones/ ſicut prandiū ⁊ cenā debemꝰ ꝓ poſſe potū euitare ⁊ hoc ſi cibꝰ ſumptꝰ in ſtomacho nōdū fuerit digeſtus niſi magna neceſſitas adſit: qꝛ talis potꝰ ſumptꝰ impedit ⁊ interrūpit digeſtionē cibi pͥmo ſumpti: qꝛ cibū facit indigeſtū de ſto

Mn̄ et quātū bibere ꝫ

ſtomacho deſcēdere atq̄ʒ appetitū deficit circa cibū in cena ſumendū ⁊ corpus grauat ⁊ ad diſpoſitionem in qua hō neq̄ʒ ſan⁹ neq̄ʒ eger eſt inclinat ſiue ad diſpoſitionē preuenientē febrem.

Et vites penam: de potibus incipe cenam.

¶ Hic auctor inuit q̄ cena dʒ icipi a potu Et aliq̄ exponūt metrū iſtud. Si vis vitare penā. i. infirmitatē prius potes ī pricipio cene anq̄ʒ comedas ſʒ iſta expoſitio nō valet: qꝛ ſcōʒ medicos regulari⁹ eſt a cibo cenā incipe q̄ʒ a potu. et q̄uis iſte liber directus ſit anglicis: ipſi tñ hāc ſentētiā nō obſeruāt qꝛ regulariter quacūq̄ʒ hora diei potū ſumūt ꝓponūt morſum panis. Jō aliter pōt exponi verſus iſte accipiēdo potū ꝓ cibo liquido ⁊ facile digeſtibili ſicut accepit ypocras potuʒ ſcēa pticula aphoriſmoꝝ ibi. Facile ē repleri potu q̄ʒ cibo ita q̄ ſenſus iſti⁹ v̄ſus ſit q̄ meli⁹ ē cenā incipe a potu. i. cibo liq̄do ⁊ facili digeſtibili q̄ʒ a groſſo ⁊ duro ⁊ difficile digeſtibili. Cui⁹ rō ē qꝛ ſi cib⁹ liquidus ⁊ facile digeſtibilis poſt ſumatꝰ cū in nocte ſuperuenīēte fortificetꝰ calor digeſtiu⁹ cib⁹ liq̄dus ⁊ facile digeſtibilis lōgo tpe erit digeſt⁹ añ groſſum ⁊ difficiliter digeſtibilē. Et cū nō poterit hr̄e exitū ꝓpter cibū groſſū nōdū digeſtū nimis aduretꝰ vel ſi exeat groſſum ſecū rapiet cibū nondū digeſtū plene. Melius ē ergo vt iſte cib⁹ liq̄dus ⁊ facilis digeſtibilis ipſius ſumatꝰ v ttpe quo digeſt⁹ ſit exitum habeat nullo repugnāte.

Singula poſt oua pocula ſume noua

Poſt piſces nux ſit: poſt carnes caſeus aſſit.
Unica nux prodeſt: nocet altera: tertia mors eſt.

¶ Hic auctor ponit aliqua documēta. Primū eſt ꝙ poſt ſumptionē cuiuſlibet oui recentis ſupple et mollis debem⁹ ſumere potū: et maxime hauſtū vini. Cui⁹ cauſa poteſt eſſe: qꝛ ouū recens ⁊ molle eſt optimi nutrimēti et facilis digeſtionis ⁊ eſt de his que in modica quātitate multum nutriunt ⁊ ꝓcipue eius vitellus vt dictū eſt prius ibi. Oua recentia. Sic ergo vinū quod eſt amicum nature facit ꝙ ouū auidius ad mēbra trahit et ad ei⁹ penetrationē iuuat. Et cauſa alia etiā poteſt eſſe qꝛ ouū tarde per mery deſcēdit potus: ergo vel vinū iuuat eius deſcenſum. Scḋm documentum eſt: ꝙ poſt comeſtionem piſciū debem⁹ ſumere nuces loco caſei: quia nux ſua ſiccitate impediat generationē fleugmatis quod generari ſolet ex piſcibus. Et hinc ē ꝙ in quadrageſima vltimo danť nuces. Tertiū documentū eſt ꝙ poſt comeſtionē carniuꝫ debemus ſumere caſeum et non nuces: quia nuces nimiū exſiccarent ⁊ caſeus non: ſed facit cibū deſcendere ad fundum ſtomachi in quo viget digeſtio. Et iſtud eſt verū de caſeo mediocri inter vetere et nouū. Deinde ſubdit textus in vltimo verſu ꝙ vnica nux ſcꝫ nux muſcata ꝓdeſt nature humane et proficua eſt: quia bonū odorem oris efficit: viſum cōfortat ⁊ ſilr epar ſplenem ⁊ ſtomachū et maxime os ei⁹ ſecūdū Auicen. ſcḋo canonis cap̄. de nuce muſcata. Sed altera nux ſcilꝫ auellana vel cōis nocet. Auellana quidē qm̄ inflatiua eſt ⁊ generatiua ventoſitatē in vētre inferiori: ⁊ facit zoda ⁊ tarde ē digeſtionis ⁊ excitat vomitū vt habet Auicē. ſcḋo canonis. c. de ea. Nux xo cōis qꝛ etiā facit zoda ⁊ difficilis ⁊ digeſtiōis ⁊ mala ſtomacho ⁊ hoc calido ꝓpter eius caliditatē. Sꝫ tertia

ſcȝ nux baliſte eſt mors.i.mortē inferēs: quia per baliſtam hoīes interficiunt Uel poteſt iſtud intelligi de nuce methel.que ſcđm Auicen.ſcđo cano. eſt venenū ſtupefactū:quare mortifera eſt.

Adde potū piro nux eſt medicina veneno
Fert pira noſtra pirus ſine vino ſunt pira virus.
Si pira ſunt virus ſit maledicta pirus
Si coquas antidotū pira ſunt: ſed cruda venenū
Cruda grauāt ſtōachū:eleuāt pira cocta grauatū
Poſt pira da potū:poſt pōrū vade fecatum.

¶In pmo verſu auctor dat vnū documentū dicēs ꝙ nos debem⁹ poſt eſum pirorꝫ ſumere potū.ſ. vinū. Cui⁹ cā ſufficiēter dicta eſt prius:qꝛ pira ſunt gñatiua vētoſitatis: ꝛ de ꝓprietate colicā inducētia ꝛ ſanguinē aquoſitatē replentia:ꝛ ergo cū eis dꝫ potari vinū ꝛ maxime forte calidū:quod eſt vētoſitatū carminatiuū et aquoſitatū conſumptiuū: qs inducūt pira. Scđo dicit text⁹ ꝙ nux eſt medicina veneno.i.remediū ꝯtra venenū: vt ṗus dictū eſt ibi. Alleus nux ruta. Deinde I ſcđo ꝛ tertio vſibus inuit qđ pira ſūpta ſine vino ſunt venena.i. nature nocētia ꝓpter cām dictā in pmo vſu. Uerꝫ eſt tñ qđ pira nō ſunt virus.i.venenū ſimpliciter qꝛ ſi ſic comeſtio corꝫ mortē induceret ꝛ pirus ea portās eſſet maledicta. Deīde in q̄rto vſu auctor inuit ꝙ pira cruda ſūt venenū.i.nocumentū inferētia: qꝛ faciūt ebullitionē humorū colicā fleugmata ꝛ ſcabiē.ſi tñ ipa coquant ſūt antidotū.i.medicina mō quo dictū eſt.ſ. cū vino ꝛ maxime etiaꝫ poſt alios cibos ſūpta: qꝛ ſic iuuāt ad expulſionē fecū. Deīn in q̄nto vſu dicit ꝙ pira cruda grauāt

ſtomachū qꝛ ipm īpediūt a digeſtiōe ⁊ īflatiua ſūt ꝗ; pira cocta releuāt ſtomachū grauatū: ⁊ diſponūt ipm ad ſuā naturalitatē. Et ni⁊ vltimo verſu ſubdit duo. Primū ē ꝙ nos debem⁹ poſt pir̄ ſumere potū ꝓpꝫ cām dictā prius. Secūdū eſt ꝙ poſt eſū pomi debem⁹ ire fecatū.i.ad ſeceſſum ſcðm Auicen. ſcðo canoñ.ca. de pomis. Poma dulcia et acetoſa qñ in ſtomacho īueniūt humorē groſſum qñꝗ; deponūt ipm in egeſtiōe. Ratio tamē textus eſſe poteſt: quia poma multum inflatiua ſunt ventoſitatē generantiā que in ſeceſſu emittitur.

Ceraſa ſi comedas tibi confert grandia dona

Expurgans ſtomachuꝫ: nucleus lapidē tibi tollit.

Et de carne ſua ſanguis erit ꝗ; bonus

Hic ponūꝫ tria cōmoda ꝓuidētia ex vſu ceraſorū. Primū ē ꝙ ceraſa expurgāt ſtomachum. Et iſtud ſcðm ꝗſdā ver̄ eſt qñ ſimul cū eis nuclei teruntur: qꝛ ſic ſimul habēt quādā vim abſterſiuā ⁊ mūdificatiuā. Scðm ē ꝙ nucle⁹ ceraſor̄.i. arilius hꝫ virtutē frāgēdi lapidē renū vel veſice ſic ſucc⁹ ſumaꝫ vel ex eo ſiat lac. Tertiū ē ꝙ caro ceraſor̄ eſt generatiua optimi ſanguis ⁊ ꝯfortās ac impīguās. Et iſtud experimēto cōprobaꝫ qꝛ videmus paſſeres q̄ ſūt aues multū comedētes ceraſa ꝙ tpe ceraſoꝝ hñt epacta multū maioꝛa ꝗ̄ alio tpe ſignum ergo tū. ꝙ magnificāt epar ⁊ ꝯfo[...]āt. Circa iſtud tñ eſt notādū ꝙ duplicia ſūt ce[...]aſa.ſ. groſſa ⁊ pua. Groſſa aūt adhuc duplicia.ſ. dulcia ⁊ pōtica. Oīa dulcia et pua ſunt īſana de facili coꝛruptibilia ac in coꝛporibus faciētia vermes. Groſſa pōtica dicunꝫ cīna ⁊ illa ſūt adhuc duplicia: ꝗdā ſūt rubea ⁊ mol-

lis carnis ⁊ talia debent recenti… comedi ⁊ in prin-
cipio mēſe et habent vim abſterſiuā ſtomachi at-
q̄ appetitū i ncitādi. Alia ſunt vina nigra ⁊ groſ-
ſa ſatis dure carnis:et inter cetera maxime ponti-
ca.et iſta debent comedi in fine prandii ſiue cene.
Cuius cauſa eſt quia iſta ſua pōticitate qñ in fine
menſe ſumuntur claudunt orificium in ſtomacho
clauſo digeſtio melior ac velocior fit.

Infrigidant: laxant: multum proſunt tibi pruna.

Hic ponunt due vtilitates ꝯuenietes ex eſu pruno-
rum. Prima eſt ꝙ pruna infrigidāt corpꝰ et ideo
portugalēſes in calida regiōe exeſites i decoctiōe
ſuaꝝ carniū ſemp cōmiſcēt pruna:et maxie dama-
ſcena. Scda eſt ꝙ pruna laxant ventrē:⁊ hoc ꝓpt
eoꝝ humiditatē ⁊ viſcoſitatē ſm Galienū ſecūdo
alimētoꝝ. Et iſtō ē veꝝ de prunis maturis. In cru
dis eñ q̄ nō ſūt matura ē ſtipticitas ⁊ eoꝝ nutri-
mētum ē paucū vt dicit Auicē.ii.canoñ.ca. de eis
Et iſta ſcda vtilitas lʒ etiā multū ꝯueniat prunis
damaſcenis ſicut ⁊ pma maxime tñ ꝯuenit prunis
armenis.i.deportatis ex terra armenia qꝛ meliora
ſunt oībus ⁊ vehemētius ſoluētia ſecundū aui. lo
co pallē. Et ꝓ maiori declaratione iſtaꝝ vtilitatuꝫ
ſciēdū ē ꝙ pruna matura ſūt i vſu et nō in matura
Prīa aūt magis nature ꝯueniēta ſunt illa q̄ ſunt
figure oblōge habētia carnē paucā et durā ad ali-
qualē ſiccitatē declinātia. ⁊ corticē exſiorē tenuē:
et debēt eē in ſapore nō vere dulcedinis:ſed debet
eē eoꝝ dulcedo attinēs alicui acredini ⁊ hmōi ſūt
pruna damaſcena talia ei pruna. īfrigidāt vt dictū
eſt. Sūt aūt multe alie maneries prunoꝝ qꝝ vſus
nō eſt approbādꝰ. Sunt etiā ꝙ prunella ſilueſtria

parua q̄ creſcūt i ſiluis ꝛ nō ſūt laxatiua:ſed vētrꝰ reſtrictiua ꝛ ex his fit aq̄ que ventris reſtrictionē facit. Debēt autē pruna q̄ ſumunt ꝓpter ventris laxationē pmo poni in aqua frigidā:tunc em̄ perfectius ifrigidāt et humectāt:colorā quā inueniūt lubricādo ſoluūt ꝛ ſic ſtomachus melius diſponit ad cibū recipiēdū. Et eſt diligēter notādū ꝙ pruna hūida recentia ſūt magis alteratiua. Quis ſint peioris nutrimenti ꝛ pluriū ſuperfluitatū: ſed pruna ſicca magis cōfortant et melius nutrimentum dant corpi. Et ſicut dictū eſt de prunis:ſic ſuo modo intelligat de ceraſis. Uerum eſt tamen ꝙ ceraſorū humiditas eſt ſubtilior et minus viſcoſa vnde minus nutriunt q̄ pruna.

Perſica cū muſto:vobis datur ordine iuſto.

Sumere ſic eſt mos nucibus ſociādo racemos

Paſſula non ſpleni tuſſi valet eſt bona reni.

In hoc paſſu tria ponūt documēta. Primū eſt ꝙ muſtū ē bibēdū cū pſicis vel pſica comedēda ſunt cū muſto. Cā pme partis eſt:qa muſtū eſt calefactiuū et ebullitionē faciēs ī corpe nro hanc aūt ebullitionē ꝛ calefactionē ꝓhibēt pſica ſua frigiditate. Cā ſcđe ptis ē:qa pſica ſūt mltū frigida ꝛ corpus mltū infrigidātia. ergo ſup ipa dꝫ bibi illud vinū qđ plꝰ calefacit. Illud aūt ē muſtū qđ ſcitur experiētia. De ordīe comedēdi pſica ꝛ mltis alijs dictū eſt prius ibi. Perſica poma pira. Secundū documentū ē ꝙ racemi debent comedi qn̄ comedūtur nuces ꝛ maxīe antique ꝛ ſicce. Recentes enim nuces ſane ſūt per ſe:ſed āti q̄ ſicce nimiū exſiccāt ꝓpt eaꝝ vnctuoſitatē de facili iflāmationē ī corpe.

inducunt quare cum eis comedi debēt racemi q̄ re
ſiſtūt inflamationi et exſiccationi/cū humectāt. Et
de nucibus āple dictū ē ibi Alleā nux ruta. Tertiū folio. 20
documētū ē φ paſſula.i.vua paſſa nocet ſpleni/ qa
inducit opilationē ei⁹:ſed vua paſſ; vtilis ē reni-
bus.qa ex quo ipa ē vrine ꝓuocatiua:ipa ē lauati/
ua renū. ex mixta em̄ aq̄ſitate ad renes ducta ipi re
nes mūdificāt. Et de vuis paſſis ſiue paſſulis etiā
dictū eſt ſupra ibi. Nutrit et impinguat. folio. 20

Scrofa:tumor glandes:ficus cata plaſmate cedit.
Junge papauer ei confracta foris tenet oſſa.

¶ Hic ponunt due vtilitates ꝓuenīētes exempla
ſtratiōe ficuū. Prīa ē φ ficus decocte in aliquo li
quore vez in aqua:ꝛ tunc ſuppoſite cū humiditate
curant iſta tres egritudines.ſ.ſcrofulas:glandes ꝛ
tumores. Per ſcrofulas itelligunt inflatiōes ſub
mento circa collū. Et dr ſcrofula a ſcrofa qđ idē ē
φ ſus ſiue porca. Uel iſta qa egritudo multū acci-
dit porcis ꝓpt guloſitatē eoꝝ:vel qꝛ ei⁹ figura ſm
plurimum aſſimilat porcis.vt vult Auicen. tertia
quarti tractatu. ſcđo.cap̄. de ſcrofulis. Per glan-
des vero intelligunt apoſteāta que cōiter ſolēt ac/
cidere ſub aſcellis et inguinib⁹. Et p tumorē pñt
intelligi inflatiōes in qualibet pte corpis Uñ pro
iſtis apoſteātib⁹ curādis et maxime maturādis oꝫ
decoq̄ ficus i aqua ꝛ ipi aq̄ oꝫ cōmiſceri modicum
aceti/vt acetū iuuet penetrationē virtutis ficus/ et
decoctiōe facta fic⁹ debēt teri ī mortario ꝛ deinde
miſceri cū modica aq̄ cū q̄ bullite ſūt.ſ. vñ cataplaſ
ma ꝓpe eſt medicīa facta ex aliqua re et ſuccis ei⁹.
Juxta illđ metrū. Tūc cataplaſma facias cū ſuccū
poni ꝛ herbam. Secunda vtilitas eſt φ ficus cum

papauere cataplaſmate retinēt oſſa fracta ⁊ debēt decoq̄ inſimul cum aqua abſq; appoſitiōe aceti:⁊ debēt ſiſr teri et addi eis aqua decoctionis earū et tūc ſupponi. Et cā illi⁹ pōt eē:q͛ papauer ē ſtupefactiuū:⁊ ꝑ illud tollitur dolor q̄ accidere ſolet in fractione oſſium:⁊ ꝓuocat ſomnū. Ficus ſiſr facit moueri hūiditates ad exteriora: q̄ꝰ hūiditatibꝰ ad oſſa motis oſſa pñt retinere ad naſcētiā nunq; tñ vere cōtinuari. Aliq̄ tñ textꝰ hñt loco tenet trahit ⁊ tūc ſenſus eſt melior. Vñ papauer ē triplex: ſcʒ albū nigrū ⁊ rubeū. Rubeū aūt eſt ſilueſter et venenoſum ⁊ creſcit in bladis ⁊ iuuenes ſolēt terere flores ⁊ facere incauſtum ex ipſis floribus.

Pediculo. venerē q; facit: ſed cuilibet obſtat.

¶Hic ponunt due opatiōes ficuū. Prima ē q͛ ex comeſtione ficuū ſequit multitudo pediculo:ū in corꝑibꝰ hūanis. Et illud maxie veritatē hʒ de ficubus ſiccis: vt dicit Auicēna ſecūdo canonis ca. de ficubus. Et cā tm cū ibi eſt ꝓpter maliciā ⁊ corruptionē humoris generati ex eis. Et alia cā etiam pōt eſſe:q͛ ficus ꝓuocat multū ſudorē:ex quo ſeq̄tur generatio pediculoꝝ. Secūda opatio eſt q͛ ficus incitant appetitū cocundi:q͛ generāt ventoſitatē q̄ iuuāt ad erectionē virge ⁊ ſimiſr ſūt multarū ſupfluitatū ⁊ ſperma augmentantes.

Multiplicāt mictū. ventrē dant eſcula ſtrictū

Eſcula bona dura:ſed mollia ſunt meliora.

¶Hic ponunt due vtilitates eſculo:ū. Prima ē q͛ multiplicāt mictuʒ ſiue vrinam. Cuiꝰ cā poteſt eſſe quia indurāt feces:et ſic aquoſitas fecum eſt cauſa multitudinis vrine. Uel poteſt ſumi cauſa

ſilis illi q̄ ſumet illo aphoriſmo / vrina nocturna mlta facit modicū receſſū ſignificat ī die ⁊ ecōuerſo q̄ mltas habuerit cameras nocturnas de mane hȝ paucā vrinā. Cuiꝰ cā eſt qꝛ ſi mlta fiat digeſtio multū de hūiditate q̄ trāſire deberet ad veſicā ſit cū ea exit. Et ſi vrina fiat mlta multū de hūiditatibus q̄ trāſire deberēt cū egeſtiōe: ⁊ eā magnificare cū vrina euacuant. Scđa vtilitas ē ꝙ eſcula cōſtipāt vētrē: ⁊ iſtud accidit ꝓpter eoꝝ pōticitatē ⁊ ſtipticitatē. Ex q̄ infert textꝰ ꝙ eſcula dura ſunt bona ⁊ hoc qꝛ ꝯſtringūt vētrē ⁊ ſ̄ ꝓſunt vētri nimiū laxato. Sȝ mollia eſcula ſūt melioꝛa duris qꝛ nimius nutriūt ⁊ minꝰ ventrē conſtipāt. Et circa iſtō ē ſciēdū ꝙ eſcula minꝰ cōpetūt nutrimēto q̄ poma/pira/pſica/ficꝰ ⁊ ſilia: qđ ſatꝭ oñdit auſteritas ſaporis coꝝ ⁊ duricies ſubſtātie coꝝ poſtq̄ ī arbore maturata ſūt: ⁊ ſ̄ ex his paꝝ dȝ comedi: et magis recipi dñt via medicine q̄ cibi. Et qꝛ Vtꝰ coꝝ ē ſtiptica valde/ſatꝭ cōpetunt influxu vētris. Et qꝛ eſcula ī arbore nō molleſcūt mollicie ſufficiente ad eſum: iō anq̄ comedant remolliant ⁊ tūc ſūt magis delectabilia guſtui ⁊ minꝰ ſtiptica.

Prouocat vrinā muſtū/cito ſoluit ⁊ inflat.

¶Hic ponunt ꝓprietates tres muſti. Quaꝝ prima eſt muſtū ꝓuocat vrinā. Cuiꝰ cauſa ē qꝛ in muſto ſunt ptes terreſtres nitroſe moꝛdicantes cum ad eā veniūt: ⁊ ꝓpter eaꝝ moꝛdicationē veſica citius nitit eas expellere ⁊ ipm muſtū. Et iſta ꝓpetas intelligēda ē de muſtis hñtibꝰ feces moꝛdicātes: ſicut muſta pꝛima renenſia: qꝛ muſta hñtia feces groſſas nō moꝛdicātes ſed magis opilātes impediūt vrinā ſicut priꝰ dictū ē ibi. Impedit vrinā

Aphor. 83 li. 4

Musti proprietates.

Secunda eſt q mustum cito ſoluit vel laxat vētrē ꝓpter eandem cauſam dictam in prima proprieta te. Tertia eſt q eſt inflatiuuꝫ propter ebullitionē q̄ facit in corpe ex q̄ ꝓueniūt ventoſitates: et cauſe iſta꜔ duaꝝ ꝓpꝛietatū dicte ſūt pri⁹ ibi Impedit vrinā

Groſſos humores nutrit ceruiſia: vires

Preſtat augmentat carnem: generat q̄ cruorem

Prouocat vrinā ventrē quoq̄ mollit et inflat

Infrigidat modicum: ſed plus deſiccat acetum

Infridat macerat melāc. dat ſperma minorat

Siccos infeſtat neruos: ⁊ pinguia ſiccat

In hoc textu auctor duo facit. Primo ponit octo ꝓ pꝛietates ceruiſie. Quaꝝ prima ē q ceruiſia facit in corpe noſtro groſſos humores et iſtud maxime habꝫ veritatē reſpectu vini. Et diuerſificaꝛ ceruiſia in ge= nerādo groſſos humores ex parte ſuoꝝ componē/ tiū. Nā ceruiſia ex groſſiori ſubſtantia groſſiores gn̄at ⁊ ex minus groſſa minus groſſos. Scd̄a ē q ceruiſia augmētat vires. Et iſtud eſt intelligēduꝫ de ceruiſia ex optimis granis cōpoſita ⁊ que plu= rie dēcoctiōis ē: cuiuſmodi ē ceruiſia eſtrēſis. iſta enī multū nutritiua eſt et ergo vires augmentat. Tertia ē q augmētat carnē. Et iſtud ꝓuenit ꝓpt mltā ei⁹ nutritionē. Quarta ē q multiplicat ſan/ guinē eadē de cā. Et iſte tres vltime ꝓpꝛietates ha bent veritatē de ceruiſia antiqua multū decocta: et de optis granis cōpoſita. Quinta ē q ꝓuocat vri= nā. Sexta ē q laxat ventrē. Et iſte due proprieta= tes maxime habent veritatē de ceruiſia clara mul= tū lupul enta. i. in qua plurimuꝫ lupulli imponitur

cuiuſmodi eſt ceruiſia ambuagẽſis q̃ ꝓuocat vrinã laxat ꝑpter lupulũ. Ipſa tñ non valet debilia cerebꝛat haõẽtibꝰ qꝛ talis de facili ĩebꝛiat ꝑpter multitudinẽ lupulli. Septia ẽ ꝙ inflat vẽtrẽ. Et iſtõ hꝫ veritatem de ceruiſia modica decoctione cocta. cuiuſmodi ẽ coita hollãdie q̃ maxime inflat ⁊ opila et ꝑpterea plurimũ ĩpinguat. Octaua eſt ꝙ ceruiſia modica ĩfrigidat. cuiuſmodi eſt ceruiſia hollãdie: bꝛabãcie: hannonie: ⁊ flandrie: ⁊ illa qua cõmunis homo vtit̃. Et iſta ꝓꝓꝛietas maxĩe veritatem hꝫ reſpectu vini. Et circa iſtud ẽ ſciẽdũ ꝙ ceruiſia põt fieri ex auena ⁊ oꝛdeo ⁊ ex frumẽto ⁊ ſm qõ fit ex alio ⁊ alio grano eſt alterius et alteriꝰ cõplexiõis. Que cũ fit ex oꝛdeo plus attinet frigiditati: qꝛ oꝛdeũ eſt frigidũ. Que autẽ fit ex oꝛdeo et auena minus opilat et minus generat vẽtoſitates: et minꝰ nutrit. Et que fit ex frumẽto plus attinet caliditati ⁊ magis nutrit: ⁊ magis opilat. Et q̃to ceruiſia ẽ groſſioꝛ: tãto eſt deterioꝛ: ⁊ quãto ſubtilioꝛ tãto melioꝛ. Et vlteriꝰ eſt ſciẽdũ quod peſſima ceruiſia ẽ que fit ex rebus inebꝛiantibus puta ex grano qõ noĩatur loliũ. qꝛ iſta maxime doloreꝫ capitis generat ⁊ neruos ledit. Deĩde ponit textꝰ quinqꝫ ꝓꝓꝛietates aceti. Quaꝝ pꝛima ẽ quod acetũ exſiccat. Dicit eñ Auicẽ. ca. de eo ſecũdo cano. quod ẽ foꝛtis exſiccatiõis. Et ꝑpterea medici pcipiunt tp̃e peſtis vti aceto cũ cibo ⁊ ſimiliter cuꝫ potu. Dicit eñ Auicẽ. tertia p̃mi in ca. vnico doctrĩe q̃nte. Aceto p̃terea ĩ cibo ⁊ potu vti in peſtilẽtia ẽ nocumẽti ĩpius ſecuratio. Secũda eſt ꝙ acetũ infrigidat ꝓꝓꝛietate que in eo eſt. Tertia eſt ꝙ macerat. i. facit hoiem macrũ. Et ratio eſt quia exſiccat. Et iſtud maxime verũ eſt de aceto in ieiuno

ſtomacho ſumpto: vt vult Auicē. tertia primi doctrina quarta ca. quinto de etenuatione craſſi. Verū ē tamē qđ aſſidu⁹ vſus aceti maxime in ieiunio mlta inducit incōmoda. viſum debilitat: pectus offendit: tuſſim cōmouet: ſtomachū ⁊ epar ledit: neruos ⁊ iūcturas vehemēter opprimit: has arteticis dolorib⁹ tremorib⁹ ⁊ paraliſibus vexans. Quarta eſt quod acetū generat melancoliā. eo ꝙ humores infrigidat ⁊ exſiccat. Quīta eſt ꝙ acetū minorat ſperma ꝓpterea qꝛ exſiccat infrigidat macerat Et iſtas ꝓꝑetates aceti ponit raſis tertio almāſoris dicēs. Acetū frigidū ē ⁊ ſiccū. qđ ⁊ maciē efficit ⁊ vires deſtruit: ſpma ꝗꝗ minuit: ⁊ colerā corroborat nigrā: rubeā ẜo colerā ſāguinē debilitat: ciboſqꝫ qb⁹ admiſcet ſubtiliat. ¶ Deinde in vltimo ẜſu auctor ſubdit tria. Primū eſt ꝙ acetū nocet macris Et rō eſt qꝛ acetū exſiccat: ⁊ ſic addit in macre macredinē ſic cū additū ſuo ſimili facit ip̄ꝫ furere. Et etiā oīs cōplexio lapſa per cōtrariū medicatur: et per ſimile deteriorat. Secūdū eſt ꝙ acetū nocet neruis vt dicit Auicē. ſecūdo canonis cap̄. de eo. Tertiū eſt ꝙ acetū macerat vt dictū eſt.

Rapa ſtomachum: nouit producere ventum

Prouocat vrinam faciet quoqꝫ dente ruinam

Si male cocta datur: hinc tortio tunc generatur.

¶ In hoc paſſu ponunt tres vtilitates rape tēperate cocte ⁊ vnū ei⁹ nocumētū. Prima vtilitas eſt ꝙ rapa iuuat ſtomachū qꝛ bene digeritur a ſtomacho: nec ip̄e ea grauat. Secūda eſt ꝙ rapa ē ꝓuocatiua vēti quod ptꝫ experimēto. Tertia ē ꝙ rapa eſt ꝓuocatiua vrine. Preter tamē iſtas ꝓꝑetates

vult Auerroys q magnā ꝓprietatē habet ī cōfortādo viſum. Nocumētū vero rapaꝝ eſt q aſſiduatio rapaꝝ nocet dentibꝰ. Jn vltimo aūt verſu ſubditur q rapa mala cocta torſiones facit ī corpe qꝛ multiplicat ventoſitates. Juxta illud. Ventū ſepe rapis ſi tu vis viuere rapis. Et eſt ſciēdū q caude rapaꝝ fortit vētrē laxāt. Pro maiori noticia ſciēdū eſt q rape inter radices magis cōueniūt ad corporis nutritionē qđ ſatis oſtendit ex amicabilitate ſui corpis. Hec eīn cōplexio eſt oībus edulus q amara et pungitiua minus alimentū dant corpori et dulcia magis da ergo rape radicibus alijs ſunt dulciores ꝛ minꝰ pungitiue magꝫ cōpetūt via cibi: ſꝫ gn̄ant ſāguinē groſſū melācolicū: ſi digeſtiua ſit debilis. Et bonū eſt q depurētur a prima aqua et nullo modo debent comedi crude. Et incitāt ad coitum et vias mundificant vrinales.

Egeritur tarde cor digeritur quoqꝫ dure

Similiter ſtomachus melior ſit in extremitates

Reddit lingua bonum nutrimētum medicine

Digeritur facile pulmo. cito labitur ipſe

Eſt melius cerebrum gallinarum relinquorum

¶ Jn iſto paſſu notant qnqꝫ. Primū ē q cor anīmaliū comeſtū tarde digerit ꝛ tarde etiā egeritur Et ē rō: qꝛ caro cordis ē caro melācolica q̄ difficiliter digerit ꝛ tarde deſcendit. Et non eſt caro bona ſcđm Auicē. ſcđo canonis. ca. de carne ꝛ nō multū nutrit vt dicit Raſis tertio almanſoris. Scđm eſt q ſtomachꝰ ſimiliter eſt male digeſtionis ꝛ tarde deſcēſionis. Cuiꝰ ratio eſt qꝛ ſtomachꝰ eſt mēbꝛuꝫ neruoſū cartilaginoſū q̄re difficile digerit ꝛ ergo

etiã non generat bonũ ſanguinẽ. Deinde ſubdit tertꝰ ꝙ ſtomachꝰ eius in extremitatibꝰ.ſ.quo ad eiꝰ fundũ ⁊ orificiũ melius digerit. Cuius rõ eſt qꝛ in illis ptibus magis carnoſus eſt ⁊ magis pĩguis. Tertiũ eſt ꝙ lingua eſt boni nutrimenti: et hoc quo ad eius radicẽ: vt vult Auicẽ. ſcđo canonis. ca. de carne. Et ratio eſt: qꝛ facilis digeſtiõis ⁊ carnoſa. Et inter reliquas linguas: lingua porcelli q̃ ablata eiꝰ pelle equiparatur carni apri: vt ſciunt ſcindentes ante ꝑncipes. Lingua tñ bouis nõ eſt multũ ſana ꝓpter eiꝰ nimiã humiditatem. Peccatores tñ linguis vti volentes ante eaꝝ aſſationẽ imponũt gariofilos quibꝰ hũiditas linguarũ minuitur ⁊ ſic aptiores ſunt eſui. ¶ Quartum eſt qđ pulmo facile digerit ⁊ facile egerit. ⁊ iſtud eſt ꝓpter eius raritatẽ ⁊ mollicie. Verũ eſt tamẽ qđ eius nutrimentũ nõ eſt cõuentẽs nature humane qꝛ parũ eſt ⁊ fleugmaticũ vt dicit Auicẽ. ſcđo cano. de eo. ¶ Et circa iſtud eſt ſciendũ qđ pulmo arietis ꝗuis nõ ſit bonꝰ cibus: eſt tñ bona medicina qꝛ ſanat excoriationẽ calcanei ex calciamẽto ſi ponat ſup ipſum calidus vt dicit auicenna loco preallegato. ¶ Quintũ eſt qđ cerebrũ galline inter oĩa cerebra eſt melius. de quo dicit Auicen. ſcđo canonis quod ꝓhibet fluxũ ſanguinis nariũ Debet tñ cum ſale aut cum ſpeciebꝰ comedi: qꝛ de ſe vomitũ ꝓuocat. Et circa iſtud ſciendũ eſt quod de cerebro pullorũ dicunt medici quod augmẽtat memoriã. Cerebra xo porcorũ nature nõ ſunt cõuenientia ſed cerebrũ ouis leporis vel cuniculi cũ ſale ſpeciebus comedi põt. Et de cerebro amplius dictũ eſt: ibi. Nutrit ⁊ impinguat.

Semen feniculi fugat ⁊ ſpiraculi culi.

¶ Hic ponitur vnū documentū: ⁊ eſt qđ ſemen fe-
niculi qđ dicit᷑ maratrū/ expellit ventoſitates au-
eas diſſoluit. Et rō eſt q꞉ eſt calidū ⁊ ſiccum ⁊ car-
minatiuū. ¶ Et circa iſtud eſt ſciendū quod a cōi-
bus quattuor tangunt᷑ vtilitates prouenietes ex
eſu maratri ſiue ſeminis feniculi. Pria eſt qđ cō-
fert febribus. Secūda eſt qđ pellit venenum. Ter-
tia eſt qđ mūdificat ſtomachū. Quarta ē qđ acuit
viſuꝫ. Et de iſto ſolēt dari iſti ꝟſus cōes. Bis duo
dat maratrū febres fugat atq; venenū. Et purgat
ſtomachū: lumen quoq; reddit acutū. Et iſtas qt-
tuor vtilitates tāgit etiā Aui. ſcđo. cañ. loqns de
feniculo. Et circa quartā vtilitatē nota qđ Auicē.
loco pallegato de ſemie feniculi dicit. Democrit⁹
qdē exiſtimauit qđ venenoſi vermes poſcūt feni-
culi recētes ſemē: vt corꝑ viſus cōfortet᷑ ⁊ videre ⁊
ſerpētes fricāt oculos ſuos cū egrediunt᷑ de cauer
nis ſuis poſt hyemē ſub ipm vt illuminent᷑ oculi
Sciendū vlteri⁹ qđ funiculus tarde digeret᷑ male
nutrit ⁊ parū/ ⁊ ergo nō cōpetit via cibi ſ; magis
via medicine. Nō igit᷑ vtēdū eſt eo i regimie ſani
tatis niſi ad correctionē malicie quorūdā aliorū
ciboꝝ interdū cū lactuca comedimus petrocilinū
ad reſiſtendū frigiditati ⁊ humiditati lactuce: ſic
etiā cū cucurbitis pōt decoqui feniculus: ⁊ ſilr cū
rapis ad corrigendum maliciam earum.

Emendat viſum ſtomachū cōfortat aniſum
Copia dulcoris aniſi ſit melioris.

¶ Hic ponūt᷑ due vtilitates aniſi. Quaꝝ pma eſt
qđ aniſum ꝯfortat viſuꝫ. Scđa ē q aniſū ꝯfortat
ſtomachū. Cui⁹ cā eſt: q꞉ aniſum mūdat ſtomachū
a fleugmatib⁹ ⁊ ipm calefacit. Et ꝑpterea etiam

cõfert viſui q2 nihil ē q viſui mag; nocet ꝙ̄ imũ
dicia ſtomachi:q2 a ſtomacho imũdo eleuāť fumi
imũdi q̄ oclis nocēt ꝑturbādo ſpũs viſiuos:ꝛ iſta
duo iuuamēta facit aniſiſſu; dulce. Et p̄ter iſtas vti
litates Auic.ij.canõis.c.de aniſo plures alias vti
litates aniſi ponit:vult ei ibi q aniſũ aptiuũ do-
lorũ ſedatiuũ ꝛ vētoſitatũ reſolutiuũ ſedatiuum
ſitis cauſe ex humiditatib⁹ ſalſis apitũ oplatio-
nũ epatis ꝛ ſplenis generatiuũ ex hũiditatib⁹ et
ſimul renũ veſiceꝛ matricis prouocatiuũ vrine et
menſtruorũ ꝛ mũdat matricē a fluxu humiditatũ
alborum et eſt motiuum coitus.

Si cruor emant ſpodiũ ſumptũ cito ſanat

¶ Hic ponit vnũ iuuamentũ ſpodij. Et ē q ſpo-
diũ ſũptũ ſanat fluxũ ſanguis. Cui⁹ cã põt eſſe: q2
ſpodiũ h3 v̄tutē ꝓpriā ꝯfortãdi epar ꝛ ſic fortifi
cato epate qđ ē fonsꝛ origo ſanguis/ſanguis me
li⁹ ab eo retineť. Et dicit Aui.ij.canõis.c. de ſpo
dio q ſpodiũ eſt radices cãnaꝝ aduſte. Dr̄ eni q
tpe aduruntur ꝓpť fricationẽ ſuaꝝ extremitatũ: cũ
vēt⁹ eas ꝑflat. Symõ tñ ianuēſis dicit q ſpodiũ ē
res cui⁹ origo nos latet:res tñ aduſta videť ꝛ di-
uiſiones cãnaꝝ aduſtarũ. Et nedum ſpodiũ ꝯfert
in nimio fluxu ſanguinis:imo etiã in nimio fluxu
vētrisꝛ vomitu:vt dicit Raſis tertio almanſoris
Et cõfert etiã in febrib⁹ acutis cõfortat ꝛ tremo-
ri ei⁹ꝛ ſyncopi facte ex effuſione colere ſtomachũ
auxiliať vt vult Aui.loco p̄allegato. ¶ Et ē ſcien
dũ circa p̄dicta q ſicut ſpodiũ h3 aſpectũ ad epar
ꝛ ꝓprietatē ꝯfortãdi ip̄m:ita ſunt aliq̄ medicine
q̄ hñt ſilem aſpectũ ꝛ ſimilē ꝓprietatē cõfortãdi
aliq̄ alia mēbra ſpecialia:ſicut macis/cor/muſcus/

cerebrū/liq̄ricia pulmonē/caperes ſplenē/ꝛ galā-
da ſtomachū:vt pꝫ i his vſib⁹. Gaudet epar ſpo
dio mace coꝛ cerebrū quoqꝫ muſco. Pulmo liq̄ri-
cia ſplen epar ſtomachuſqꝫ galanda.

Uas condimenti pꝛeponi debet edenti
Sal virtus refugat:ꝛ nō ſpaciūqꝫ ſapoꝛat
Nam ſapit eſca malē que datur abſqꝫ ſale
Urunt perſalſa viſum:ſpermaqꝫ minoꝛant
Et generāt ſcabiem pꝛuritū ſiue vigoꝛem.

¶ In hoc textu tria ſunt. Pꝛio ponit̄ vnū docu-
mentū generale qđ obſeruat̄ apud om̄es/et eſt q̄
vas cōdimēti ſcꝫ ſalis quod cōmuni noīe ſalinuꝫ
dicit̄:debet p̄poni in mēſa ſibi edenti. Juxta illud
cōe metrū. Sal p̄mo poni debet pꝛimoqꝫ reponi.
Ois mēſa male ponitur abſqꝫ ſale. ¶ Scđo tāgū-
tur duo iuuamēta ſalis. Pꝛimū ē q̄ ſal reſiſtit ve-
neno. Cui⁹ duplex pōt eſſe cā. vna ē q2 ſal exſicca-
tiuū eſt ꝛ ſic ſua ſiccitate exſiccat humiditates ex
quibus poteſt ſeq̄ coꝛruptio. Alia cā eſt q2 ſal ex-
ſiccat ꝛ ꝯꝑmit hūiditates a coꝛpe extrahēdoꝛ ſic
claudit poꝛos/ ꝛ per ꝯñs ꝓhibet penetrationem
veneni q̄ fieri deberet p̱ poꝛos. Scđm iuuamentū
ſalis ē q̄ ſal inducit ſapoꝛē in cibarijs: nā cōiter
videm⁹ ad ſenſū nulla cibaria ſapiūt ſine cōmix-
tione ſalis:vt dicit terti⁹ vſus. Tertio ponuntur
q̄ttuoꝛ nocumēta ſalis ſiue cibarioꝝ valde ſalſoꝝ
Pꝛimū eſt q̄ cibaria valde ſalſa vrūt viſum.i.de-
perdūt viſum vel nocēt viſui. Cui⁹ cā pōt eſſe du-
plex. Pꝛima eſt q̄ res ſalſe inducūt nimiā ſiccita-
tē q̄ eſt ꝯ̄ria oculis q̄ ſūt inſtrumēta viſus cū ocl'i
ſint de natura aque:vt dicit̄ in deſenſu ꝛ ſenſato-

Nocumēta s
siue cibari
valde sals

Secūda cauſa eſt q2 cibaria multū ſalſa ſunt pru-
ritiua ⁊ mordicatiua mō vt ſuperius dictū ē a ci-
barijs mordicatiuis ī ſtomacho exñtibus eleuant
fumi mordicatiui q̄ ſui mordicatiōe oculis nocēt
ac ipſos multū rubificant. Et ergo videm⁹ ꝙ bul-
lientes ſal rubeos cōiter hn̄t oculos. Secūdū no-
cumentū eſt ꝙ cibaria multū ſalſa minorant ſper
ma. Et rō eſt q2 cibaria multū ſalſa multum exſic-
cāt oēs humiditates corporis quare etiā ſperma
exſiccatur ⁊ ſic minoratur. Terciū nocumētuȝ eſt
ꝙ generat ſcabiē. Cui⁹ rō eſt q2 ſal generat humo
rē acutū mordicatiuū aduſtum qui eſt cā ſcabiei.
Quartū nocumentū eſt ꝙ augent pruritū. Et rō
eſt q2 generāt humorē mordicatiuū et prurituū.
Et iſta quattuor nocumēta ꝯmemorat raſis tertio
almanſoris de ſale dicens. Eorum preterea ſangui
nem qui multū ex eo ſumpſerūt quantitatē adurit
Viſum quoqȝ debilitat atqȝ minuit ſperma et ge
nerat pruritum et ſcabiem. Et p̄ter iſta nocumēta
perſalſa id eſt multum ſalſa/ inducūt ſerpigines/
impetigines/morpheam/lepram in diſpoſitis/ et
vias vrine excoriāt cū diu cōtinuāt. Moderate tn̄
faſtidiū auferūt ⁊ appetitū excitāt atqȝ acuūt.

Hi feruore vigent tres ſalſus/amarus/acutus
Alget acetoſus ſic ſtipās ponticus atqȝ.
Unctus ⁊ inſipidus dulcis dāt tēperamentū.

¶ In hoc textu ponunt q̄litatis cuiuſlibȝ ſaporis
Et primo dicit ꝙ iſti tres ſapores. ſ. ſalſus/ama-
rus/⁊ acutus/calefaciunt corpus ſumentis ipſos.
Scdo dr ꝙ iſti tres ſapores. ſ. acetoſus/ſtipidus/
et pōticus/infrigidāt. Tertio dr ꝙ iſti tres ſapo
res. ſ. vnctuoſus/inſipidus/ ⁊ dulcis/ſunt tēperati

nec inducit in corpore caliditatē aut frigiditatē.
Et ꝑ intellectu ampliori sciēdū eſt ꝙ ſm auicen. ſcd̄o canonis. tractatu primo. ca. tertio. Octo ſūt veri ſapores q̄ ſequunt̄ inſipidū. Et ſunt dulcedo amaritudo/acuitas/ſalſedo/acetoſitas/pōticitas/ ſtipticitas/ ⁊ vnctuoſitas. Enumerando tñ inſipiditatē ꝑ ſapore ſicut text⁹ facit hic: tūc ſunt nouē ſapores. Et tūc capit̄ ſapor ꝑ oñi eo qđ guſtu iudicat̄. Et inter iſtos ſapores tres ſunt calidi: vt dicit hic textus. ſ. ſalſus amarus ⁊ acutus. ⁊ ſcđm Auicē. loco p̄allegato acutum eſt calidius: deinde amarū: ⁊ deinde ſalſum. qm̄ acutū eſt fortius ad reſoluendū incidentiū ⁊ abſtergendū ꝙ̄ amar. Et deinde ſalſum ē ſicut amarū cōfractū cū hūidītate frigida. Et tres de iſtis ſaporib⁹ ſunt frigidi. ſ. acetoſus: ſtipans. i. ſtipticus ⁊ pōticus. Pontic⁹ aūt ceteris frigidior: deinde ſtiptic⁹ ⁊ poſtea acetoſus. Et ꝓpter iſtud in oībus fructib⁹ q̄ dulceſcūt prius eſt pōticitas vehemētis infrigidatiōis deinde poſtꝙ̄ ꝑ calorē ſolis digeſtiuū aliquo mō digeſti ſunt fruct⁹ appet in eis ſtipticitas: ⁊ deinde declināt ad acetoſitatem ſicut agreſta ⁊ poſtea dulceſcūt. Et lꝫ acetoſum ſit min⁹ frigidū ꝙ̄ ſtipticū: tñ ꝓpter ſui ſubtilitatē ⁊ penetrationē i plurib⁹ eſt maioris infrigidationis. Et ſcđm Auic. loco p̄allegato pōticū ⁊ ſtipticū ſunt in ſapore ꝓpīqua: ſed ſtipticū nō contrahit linguā/ niſi ī quo ad ſupficiē apparentē: ſed cōtrahit ⁊ exaſperat qđ appet in lingua. ſ. ſupficiē ⁊ occultū ſcꝫ interiora eius. Et tres de iſtis ſaporib⁹ ſunt tēperati. i. nō excedentis caliditatis vel frigiditatis: ſicut dulcꝫ vnctuoſus ⁊ inſipidus. Licet eñ dulce ſit calidū: tñ in eo nō apparet fortitudo caliditatis ſicut de

Raſis tertio almāſoris. Et ſciēdū vlterius ꝙ vnicuiqꝫ ſapori proprie debentur operationes vt volunt Auicēna ⁊ Raſis locis preallegatis. Operationes enim dulci ſecundū Auicēnā ſunt: digeſtio et lenificatio ⁊ multiplicatio nutrimenti ⁊ natura diligit ipſum ⁊ virtus attractiua attrahit ipſuꝫ. Et ſecundum raſim dulce eſt generatiuū multe colore rubee ⁊ opilationū in epate ⁊ ſplene: ⁊ flegmōis: precipue ſi predicta mēbra ad hoc fuerint apparata. Et ventris fluxus ex ipo ſeqtur ⁊ mollificat ſtomachū ⁊ cōfert pectori ⁊ pulmoni corpus impinguat ⁊ agmētū ſpermatis tribuit. Operatiōes vero amari ſcđm auicen. ſunt abſterſio ⁊ exaſperatio Et ſcđm Raſi Amar calefacit ⁊ deſiccat fortiter cito ſanguinē ad aduſtionē ⁊ maliciā pducit: coleraꝫ quoqꝫ rubeā in ſanguine augmentat. Operatio vero pōticī ſcđm auicē. eſt cōtractio ſi ponticitas ſit debilis aut expreſſio ſi ſit fortis. Et ſcđm raſim pōticū corpus infrigidat et deſiccat carnis et ſanguinis minoratione facit ſi multociēs aliqs eo vtatur: ſtomachū quoqꝫ cōfortat ⁊ frequēter vētrē cōſtringit et ſanguinē generat melancolicum. Operatiōes vero ſtiptici ſcđꝫ auicē. ſunt cōtrario inſpiſſatio indurato ⁊ retēſio. Et ſcđm raſim operationes eius ſunt ſicut pōtici licet debiliores: qa ipe videtur cōprehēdere ſtipticū ſub pōtico: qꝛ de ſtiptico nichil dicit expreſſe. Operatiōes vero vnctuoſitatis ſecundū auicen. ſunt lenificatio lubrificatio et coctio. i. digeſtio parua. Et ſecundū raſim vnctuoſum ſtomachū mollificat et ventris facit fluxuꝫ et ſatietatē anteqꝫ homo cibi qtitatē ſibi neceſſariā aſſumat adducit et calefacit maxime tamē febricitantes et habētes epar et ſtomachū calidū

Corpus etiã humectat et lenit fleugma vero auget et cogitationẽ habentez reddit et auget ſomnum. Opationes vero acuti ſunt reſolutio inciſio ꝛ putrefactio ſecundũ auicẽ. et ſcd̃m raſim Acutum calorẽ auget et corpꝰ cito inflãmat et ſanguinẽ aduritet ipm̃ pꝛius in colerã rubeã mutat ꝛ poſtea in nigrã. Operationes ſalſi ſcd̃m auicẽ. ſunt abſterſio ablutio exſiccatio et pꝛohibitio putrefactiõis. Et ſcd̃m raſim decem ſunt in textu imediate pꝛecedenti. Operatiões vero acetoſi ſunt ſecundũ auicen. infrigidatio ꝛ inciſio. Et ſcd̃m raſim acetoſuz colerã rubeã et ſanguinez repꝛimit et ventrẽ reſtrĩgit ſi ſtomachus et inteſtina mũda fuerint. Si autẽ fleugmatis in eis fuerit multitudo vẽtris facit fluxum et corpus infrigidat virtutem quoqꝫ digeſtiuam debilitat et ꝓpꝛie in epate. Neruis vero ꝛ neruoſis mẽbꝛis nocumentũ affert et corpus deſiccat virtutẽ autẽ appetitiuã excitat. De operationibus vero inſipidi dicit raſis ꝙ aliquod eſt inſipidum quod magis nutrit ſcz quod equalitati magꝫ vicinũ eſt. Aliud eſt qđ tẽperate calefaciat ꝛ aliud quod tẽperate infrigidat ꝛ ſi cũ ipſo fuerit humiditas humectabit ſi vero ſiccum fuerit deſiccabit.

Bis duo vipa facit: mundat dentes: dat acutũ
Viſum: quod minꝰ eſt iplet: minuit quod abũdat.

¶ Hic ponunt quattuoꝛ iuuamẽta vipe. Pꝛimuz eſt ꝙ vipa mundat dẽtes. Cuiꝰ cauſa eſt: qꝛ ꝓpter panẽ diutiꝰ inherentẽ dẽtibus ꝙ͂ vinũ ſolum ſiue pane: limoſitas illa dentibꝰ adherens aqua dentes luridi dicunt: a vino meliꝰ cõſumit et abſtergitur. Scd̃m eſt ꝙ acuit viſum: qꝛ ꝓhibet malos fumos ad cerebꝛuz aſcendere q̃ obfuſcarẽt ſpũs viuos per

coꝝ mixtiōes. Et iſtis facit ex eo qꝛ digerit materias malas in ſtomacho exiſtētes. Tertiū eſt ꝙ minus digeſtū facit digeri. qꝛ facit clauſionē orificii ſtōachi ⁊ cōfortat digeſtionē. Quartū eſt ꝙ ſuperflue digeſtū ad mediū reducit ⁊ totū illud maxie veritatē habet de vipia panis cū vino dum modo panis primo aſſus ſit aut ſupra prunas exſiccatus.

Omnibus aſſuetam iubeo ſeruare dietam

Approbo ſic eſſe ni ſit mutare neceſſe

Eſt ypocras teſtis quoniā ſequitur mala peſtis

Fortior eſt metha medicine certa dieta.

Quam ſi non curas fatue regis et male curas

¶ Hic ponūtur aliqua documenta quoꝝ primū eſt ꝙ oīb⁹ bonū ē ſeruare dietā cōſuetā. Et per dietā intelligit̄ adminiſtratio cibi et potus. Et rō hui⁹ documēti ē: qꝛ trāſgreſſio a cōſuetudine nocet nocumē:o magno ↄſuetudo eñ ē altera natura. ſicut igit̄ naturā cuſtodire oportet ſic et conſuetudinē: et ſpecialit̄ ſi cōſuetudo fuerit laudabilis Et ſicut oportet ſeruare cōſuetā admīſtrationē cibi et potus. ita etiā oportet ſeruare ↄſuetudinē in aliis rebus nō naturalib⁹ ꝓpter eādē rōnē. Unde ſi aliqs fuerit cōſuet⁹ multū laborare ⁊ velit hanc conſuetudinē omittere ⁊ ī ocio viuere. vel multo min⁹ laborare vel aliā ſpeciē laboris aſſumere et aliud tēpus vel aliū modū ꝓculdubio multū ex hoc debilitat̄. Et ſimiliter itelligit̄ in cibis ⁊ potib⁹ ſomno et vigiliis ⁊ euacuationib⁹ ⁊ alie accidētibus. In oīb⁹ eñ multū obſeruāda eſt ↄſuetudo ſi ſit laudabilis vel indifferēs in bonitate ⁊ malicia reſpectu hui⁹ ad quod debet fieri ꝑmutatio. Et circa illud

ſcſedũ eſt ꝙ aſſueti exercitare vel laborare q̄buſdā laborib⁹ cõſuetis dato ꝙ tales ſint debiles vel ſenes min⁹ leduntur ⁊ fortius laborant q̄ ſi essent iuuenes īcõſueti. ⁊ iſtd vult ypocras ſcd̄a aphoriſmorum dicens aſſueti aſſuetos ferre labores ⁊ ſi fuerint imbiciles aut ſenes incõſuetis fortib⁹ et iuuenib⁹. facilius ferrunt. Et ratione quia iſti habent maiorē inclinationē ⁊ cõſuetudinem ad iſtos labores. iā conſuetudo prius habita leuior eſt vt dicit in cõmento predicti amphoriſmi. Et iſta eſt cauſa quare videm⁹ hoīes debiles vel ſenes q̄ ex cõſuetudine aliquod exercent opus mechanicū facere aliq̄ que facere nō poſſent eis fortiores aut iuniores et minus ab eis leduntur ſicut videmus multotiēs debilem facilius ſaccum eleuare q̄ eo fortiorem ⁊ fabrū antiquū minus ledi malleatiōe q̄ iuuenē fortem nō conſuetū. Secundū documentū eſt ꝙ mala peſtis. i. magnū nocumentū ſequit̄ ex permutatione diete cõſuete vt vult ypocras niſi fuerit neceſſe eā permutare. Eſt autem neceſſariū eū permutare pmo qñ eſt illaudabilis ſic ꝙ ex ea perueniret̄ ad peſſimas egritudines: ſicut ↄſuetudo comedendi malos cibos in fine ex neceſſitate pducētes ad malas egritudies. Talē em̄ ↄſuetudinē ⁊ ſimiles neceſſe eſt corrigere et permutare vel totaliter vl' ſaltem infra terminos latitudinis eax: ſed hoc debꝫ fieri paulatim et ſecundum quēdam ordinem. Nā omnis ſubita mutatio vehementer nocet ⁊ ſpecialiter a cõſuetudo ad inconſuetum. ¶ Secūdo neceſſe eſt eā permutare vt aliquis minus ledatur ex inconſueta ſi poſtea ad eā ſe tranſtulerit. Si enim quis ad omnem dietam ſe aſſueſcat minus ab omī ledetur cum ſe ad eam tranſtulerit.

Aphor 49

Aphor. 50. Et iſtud etiam intelligendum eſt in alijs reb⁹ nō naturalibus. Et iſtud eſt ꝙ dicit ypocras ſcḋa am phoriſmorū. Et multo tempore conſueto ⁊ ſi fue-rint deteriora inſuetis minus moleſtare conſueue Nota hoc dili rūt oportet igitur ad nō conſueta trāſmittere. Et genter circa iſtud eſt ſciendum ꝙ quiſqꝫ debet ſibi caue-re ne vnius rei quantūcunqꝫ bona ſit ſibi conſue-tudine faciat quā ipſum ſeruare ſit neceſſariū: ver-bi gratia. Si quis vno cibo conſueto ſemper vta-tur vel aliquo potu vel totaliter ab eis abſtineat vel dormire vel coire totaliter aſſueſcat et ad hoc grauiter aſtringat. Maximū enim incurret nocu mentū: ſi interdum ab eiſdem oporteat abſtinere ſic igitur quodlibet corpus ſe diſponere debet vt calorem ⁊ frig⁹ pati poſſit: et ad motiones ⁊ que libet nutrientia aptus addatur: et vt ſomni ⁊ vi-gilarum horas manſiones ⁊ domos lectos ⁊ indu menta ſine leſione permutare poſſit: quod quidēꝫ poterit fieri ſi conſuetudo non obſeruetur ad vn-guem: ſed interdum ad conſueta tranſeamus. Oportet igitur ad inconſueta aliquādo ꝑmuta-re. Et iſtud vult Raſis q̄rto almanſoris: capitulo de conſeruatione conſuetudinum. ¶ Tertium do-cumentū eſt ꝙ fortior ⁊ potior metha in medicā do egrum eſt adminiſtrare dietam certā: quā ſi me dicus nō curauerit: ⁊ aliā indebitā adminiſtraue-rit fatue regit egrū et male eum curat. ¶ Et circa Dieta triplex iſtud eſt ſciēdū quod triplex eſt dieta ſcilicꝫ groſ-ſa/que eſt quaſi dieta ſanorum et tenuiſſima: q̄ eſt nichil dare: vel q̄ſi media que abſolute tenuis dici tur. Et iſta diuidit in dietam tenuem declinātem ad latus groſſe Sicut aqua carnis ⁊ oua ſorbilia pulli parui ⁊ declinātem ad tenuiſſimā ſicut aqua

ordei mellicrati ꝛ vinū granatorū ꝛ media q̄ cer
ta noiatur vt ptiſana nō colata ꝛ extremitata pul
lorū. Et iſta dieta certa in pluribus ꝯuenit egritu
dinib⁹: nō tamē in oibus. Nō em̄ cōuenit in egri
tudinibus lōgis: qꝛ in talib⁹ opꝫ virtutē longe tē
poꝛe eſſe anteq̄ꝫ ꝯueniat ad victoriā: ꝛ virtus cum
dieta certa tanto tēpoꝛe nō poſſet ꝑdurare ꝛ ſine
magna debilitate: opꝫ ergo ī tali egritudine cibū
ingroſſare. Silr nō cōuenit in acutiſſimis egritu
dinib⁹. ſ. in illis q̄ terminant̄ in quarto die vl̄ an̄
qꝛ in talib⁹ cōuenit dieta tenuiſſima: vt vult ypo-
cras p̄ma amphoꝛiſmoꝝ ibi ad vltimas egritudi-
nes vltime curatiōes ad ꝑfectionē ſūt potētes.

Quale q̄d ꝛ q̄n quātū quotiēs vbi dando
Iſta notare cibo debet medicus dietando.

¶ In iſto textu ponunt̄ ſex a medico cōſideranda
in adminiſtratione diete. Primū eſt quale. i. cui⁹
qualitatis debet eſſe cibus: quia in egritudine ca
lida debemus egrū dietare frigido cibo/ ꝛ in fri
gida calido. In humida ſicco/ in ſicca hūido. Ue
rū eſt tñ ꝙ naturalis cōplexio dieta ſibi ſimili cō
ſeruari debet/ vt vult Galien⁹ tertia tegni ibi. Ca
lidioꝛa calidioꝛib⁹ indiget adiutoꝛijs. Frigidio-
ra frigidioꝛibus ꝛc. Scdm̄ eſt q̄d. i. cuius ſubſtā-
tie debet eſſe cib⁹: qꝛ athlete ꝛ ruſtici foꝛtibus ex
ercitijs ſuppoſiti debent dietari cibo groſſo: qꝛ in
eis via digeſtiua eſt foꝛtis ꝛ ſic non debēt vti ci-
bis ſubtilibus: vt pullis/ caponib⁹/ carnib⁹ vitu-
linis ſeu hedinis: qꝛ iſte carnes ī eis adurerētur:
aut nimis cito digererent̄ q̄re neceſſe eēt eis ſepe
comedere. Nobiles xͦo ꝛ in ocio viuentes debent
vti dieta ſubtilis ſubſtātie: qꝛ ī eis virt⁹ digeſtiua

eſt debilis non potens in groſſos cibos / cuiuſmodi ſunt carnes porcine ſalſe et bouine / ꝛ piſces ſole exſiccati. Similiter in egris egrotantes egritudinib⁹ acutis vñtvti ſubtiliori dieta ꝙ̄ egrotātes egritudinib⁹ cronicis.i.lōgis ſicut quaternis
¶ Tertiū eſt qñ.i.quo tp̄e dieta dꝫ dari/qꝛ in ſanis maxime dꝫ attēdi ꝯſuetudo. Vñ in etate hoīes mane ſurgētes ꝛ ꝯſueti bis ſolū in die comedere dñt/ comedere hora decima vel modicū ante ꝛ nō expectare mediū diei ꝓpter nimium diei calorem. Similiter d:bent cenare hora ſexta vel modicuꝫ poſt In hyeme vero debent prandere hora vndecima/ vel duodecima ꝓpter longitudinem ſomni et dein de cenare hora ſeptima vel modicum poſt. et maxime ſeruanda eſt cōſuetudo. In egris vero etiā conſiderandū eſt tempus: quia in febribus in paroxiſmo vel ſtatim ante paroxiſmuꝫ vel ſtatim poſt non eſt dāda dieta; qꝛ ſi ſtatī añ paroxiſmū vel in paroxiſmo deƀ nā diuertiƀ a digeſtione materie febris p̄ hoc ꝙ debet digeſtiōi cibi eē intēta. Et nō debꝫ dari ſtatī poſt paroxiſmū: qꝛ v̄tus adhuc multum debilitata eſt ex paroxiſmo imedtate p̄cedēti. Debet igiƀ dari dieta ante paroxiſmū tanto tēpore ꝙ poſſit digeri ante aduentū paroxiſmi: vel debet dari aliquo tempore poſt paroxiſmuꝫ. Et iſtud eſt verum niſi timeatur magna debilitas virtutis: tunc eñi dandus eſt cibus quocunq̄ tempore. P̄ccidentibus eñ virtutem diſſoluentibus cibus ilico dandus eſt: vt vult Galienus in cōmēto illius amphoriſmi prime particule contemplari autem oportet.
¶ Quartū eſt ꝙ̄tuꝫ.i. ꝙ̄titas cibi ſumendi: quia vt dictum eſt prius ꝙ̄titas cibi etate comedēdi ꝓ qualibet et vice debet eſſe pauca quia calor natu-

ralis tunc debilis eſt ꝓpter nimias reſolutiones.
Jn hyeme vero cibꝰ vna vice ſumendus debet eẽ
multꝰ: quia virtus digeſtiua tunc fortis eſt cum ca
lor naturalis ſit vnitꝰ ꝓpter frigus circunſtans vt
dictũ eſt prius ibi. Temporibus veris. ¶ Quintũ
eſt quotiens id eſt quotiens in die ſit cibus dandꝰ
quia in etate ſepiꝰ dari ꝙ in hyeme: autũno vel ve
re licet modicũ ꝓ qualibet vice: vt etiam prius di
ctũ eſt. Similiter virtute digeſtiua exiſtente debi
li ſepe modicũ ⁊ de cibo eſt dandũ: virtute vero ex
iſtente forti poteſt multum dari ⁊ paucis vicibus.
¶ Sextũ eſt vbi id eſt in quo loco quia cibꝰ nõ eſt
ſumendus in loco frigido multum: nec multum ca
lido: ſed magis in loco temperato.

Jus caulis ſoluit: cuius ſubſtantia ſtringit

Utraqꝫ quando datur venter laxare paratur.

¶ Jn hoc textu auctor dicit tria. Primuꝫ ẽ ꝙ ius
caulis id ẽ aqua ⁊ maxime prime ebullitiõis cau
liũ ſi bulliantur ſoluit ventrem. Cuius cauſa ẽ: ꝗa
foliis ⁊ partibꝰ exterioribus cauliuꝫ ẽ virtus que
dã nitroſa abſterſiua debiliter inherens ⁊ facile ſe
parabilis per modicam decoctionẽ ſiue ebullitio
nem que ſparſam per aquã ipſam laxatiuã reddit
Et hinc etiam ẽ ꝙ prima aqua decoctiõis cauliuꝫ
magis laxat ꝙ ſecũda: qꝛ iſta virtꝰ nitroſa abſter
ſiua per prima decoctionem plurimum ſeparatur.
Secundũ quod dicit eſt ſubſtantia caulium et hoc
poſt decoctionem eorũ ſtringit ventrem. Et cauſa
ẽ qꝛ oĩs virtꝰ q̃ laxaret per decoctionẽ ab ea abla
ta ẽ: ⁊ manet ſubſtantia terrea ſicca que ventrem
ſtringit. Tertiũ quod dicit ẽ ꝙ vtraqꝫ ſimul ſũpta
ſcꝫ aq̃ decoctionis cauliũ ⁊ ſubſtantia eorũ laxant

folio 34

Nota quod di[...] caulium la[...] et ſtringit ventrem.

ventrem. Et ratio eſt quia virtus abſterſiua et ni-
troſa in aqua manet gratia cuius totũ laxat. Pro
maiori noticia ſciendũ eſt primo ꝙ caules gene-
rant humorem melancolicum ꝛ ſomnia mala: ma-
li ſunt ſtomacho/ parꝝ nutriunt/ viſum obtenebrãt
ſomniũ inducunt/ menſtrua ꝛ vrinam ꝓuocant: vt
partim ab Auicen. ſecundo canoñ. et partim Raſi
tertio almanſoris colligit. Secundo ſciendum eſt
ꝙ comeſtio caulis ſiue decoctionis / ſiue ſemis ei⁹
ꝓhibet et retardat ebrietatem: vt vř inuenire Ari
ſto. tertia particula ꝓbleumatũ querens ꝓpter qd
caulis ſoluit crapulam at idem volunt Raſis ꝛ A-
uicen. locis precallegatis. Cuius cauſa poteſt eſſe
iſta ſecundum aliquos: quia propter comeſtionem
caulis eleuant fumi valde groſſi. ingroſſantes fu-
moſitates vini: que ingroſſate impediuntur pene-
trare ad cerebrum ꝓpter earũ groſſitudinẽ. Phi
loſophus vero ꝓbleumate predicto aliam dat cau
ſam iſtam: ſcilicet quia omne quod trahit humidũ
vinoſum a ſe ac corpore expellit: ꝛ corpus infrigi
dat curat crapulam: ſed caulis eſt huiuſmodi: er-
go curat crapulam. Quod autem caulis ſit huiuſ-
modi ꝓbat: quia per ſuccum caulis qui eſt diureti
cus trahũtur humiditates vinoſe indigeſte a toto
corpe: ꝛ in veſicã deferũtur: ꝛ ſubſtãtia eius frigi
dam ſtipticã ꝛ terreã in ſtomacho relictã nõ potẽ
tem penetrare infrigidat totũ corpus. Et per con-
ſequẽs curat crapulã hoc modo: qm̃ ſuperfluitates
ſubtiles que nõ poterãt deorſum tendere propter
caliditatẽ vini mouentẽ eas ad ſuperiora: vt ad ce
rebrum feruntur repreſſe. deorſum et virtute ſucci
trahuntur ad veſicam. Et enim diureticus et men-
ſtruorum prouocatiuus: vt dictum eſt.

Dixerunt maluant veteres quia molliat aluum
Malue radices raſe dedere feces
Malue nocuerunt et fluxum ſepe dederunt.

¶ Hic ponunt tres ꝓprietates ſiue effect⁹ malue. Quoꝝ pͥmus eſt ꝙ malua mollificat ventrē: quia ē vnū de remollitiuis. Sunt em̄ quattuor remollitiua. ſ. malua: biſmalua: brāca: vrſina: et mercurialis ex q̄bus coiter fit cliſtere lenitiuū ⁊ mollificatiuū quod valet ad fecū induratarū eductionem. Et eſt duplex malua: q̄dā em̄ eſt habens ſanguineos flores. Et alia ē hābēs albos flores: et in iſta eſt maior ꝓpͤtas mollificandi ꝙ̄ ī prima. Scd̄s effectus eſt ꝙ radices malue abraſe educūt feces: et hoc eſt qñ ex ipſis fiūt ſuppoſitoria ſicut ſolent fieri de radice mercurialis. Tertius effectus eſt ꝙ malua facit fluxū mēſtrui in mulieribus: ⁊ hoc eſt ꝓpter nimiā eius hmectationē ⁊ lubrificationē qua vene matricis facilius a ſanguine acuto funduntur. Et dicit Plateari⁹ ꝙ̄ certo exp̄imēto mēſtrua ꝓuocat

Mentitur menta: ſi ſit depellere lenta
Ventris lumbricos: ſtomachi verm eſqꝫ nociuos.

¶ Hic ponit auctor vnū documētū de mēta dicēs ꝙ nō dꝫ denoīari hoc noīe menta ſi nō habeat vim ſtati auferendi vermes ventris ⁊ ſtomachi. Mēta em̄ magne et fortis ē aromaticitatꝫ ⁊ magne amaritudinis: et ideo queadmoduꝫ abſinthiū vermes interficit: ſic et mēta. Et debet dari decoctio ei⁹ ſicut et abſinthii ⁊ nō ſubſtātia. Aduertendū tamē qꝛ multū calida ē ⁊ ſicca ſanguinē adurās nō cōpetit vtis cibi ī regimīe ſanitatꝫ. Bñ tñ ꝯuēit via me-

dicine qꝛ ſtomachū confoꝛtat ⁊ ipſum calefacit et ſedat ſingultū ⁊ digerit ⁊ ꝓhibet vomitū fleumaticū ⁊ ſanguineū: ⁊ ad coitū incitat propter inflatione͂ que eſt in ipſa ⁊ humiditatem oꝛtulanam ⁊ ꝓhibet ſputum ſanguinis. Et confert ad moꝛſus canis rabioſi: ⁊ ē ꝓpꝛia ad illud. Et ſi fruſta ipiꝰ in lacte dimittunt̄ nō caſeat̄: vt colligit̄ ex Auice͂na ſecūdo canonis. cap̄. de menta.

Contra tremoꝛē febꝛ: et q̄ paliſim

Cur moꝛitur homo cui ſaluia creſcit in oꝛto
Contra vim moꝛtis nō eſt medicamen in oꝛtis.
Saluia confoꝛtat neruos/ manū q̄ꝫ tremoꝛem
Tollit: ⁊ eius ope febꝛis acuta fugit
Saluia/caſtoꝛeū/lauendula/pꝛemula veris
Naſtur. athanaſia ſanant paralitica membꝛa.
Saluia ſaluatrix nature conſiliatrix.

¶ In hoc textu auctoꝛ ꝑncipaliter tres facit. Pꝛimo innuit magnam vtilitatem ſaluie querens per modum dubij. Cur homo moꝛiatur in cuius oꝛto creſcit ſaluia. Ad hoc reſpondet̄ in ſecūdo verſu ſic: q̄ nulla eſt medicina creſce͂s in oꝛtis que ꝓhibeat moꝛtem q̄uis in oꝛtis bene creſcat medicina pꝛohibens putrefactionem coꝛpoꝛis ⁊ humiditatem naturalem defende͂s ne cito diſſoluatur. Et iſtud ſumit Auicen. tertia pꝛimi. ca. ſingulari dicens. Et ars quidem ſanitatem cuſtodiendi nō eſt ars que a moꝛte ſecuros nos faciat/neq̄ꝫ coꝛpꝰ ab extrinſecis nocumentis muniat/neq̄ꝫ vnūqd̄ q̄ꝫ coꝛpus ad vltimam vite longitudinem perducat que eſt ſm̄ hoīem abſolute: ſed de duabꝰ rebꝰ ſecuritatem pꝛebet putrefactionis penitꝰ pꝛohibitiōe ⁊ defenſione hūiditatis ne cito diſſoluatur.

¶ Secundo ponit tres effectus ſaluie. Quorum primus eſt q ſaluia confortat neruos/quia exſiccat humiditates quibus impediuntur ⁊ relaxantur nerui. Secundus eſt q remouet tremorē manuum. Cuius cauſa eſt: quia confortat neruos vt dictum eſt. Jam omne confortans neruos tremorē remouet/cuꝫ tremor cauſetur ex debilitate neruorum. Et propterea ſenes aliqui ⁊ vetule ſpecialiter imponunt potui ſiue cibo eorum folia ſaluie. Tertius eſt q remouet febrem acutam. i. impedit eam ne cōtingat. Cui⁹ cauſa poteſt eſſe quia exſiccando humores impedit eorum putrefactionē ad quam poſſet ſequi febris acuta. ¶ Et pro maiori noticia ſciendū q ſaluia eſt calida et ſicca: ⁊ ideo non multum competit per ſe via cibi. Quia tamē ipſa ſaluia multum confortat neruos/homines in ſanitate multum vtuntur ſaluia dupliciter. Primo quidem componendo ex ea vinum ſaluiatum quo vino homines in latitudine ſanitatis vtunt̄. Specialiter in principio menſe ⁊ cōpetit huiuſmodi vinum paraliticis et epylenticis moderate ſumptum/⁊ precedente purgatione antecedentis medicine. Secundo vtuntur ſaluia in ſalſis. Nam excitat appetitum ⁊ ſpecialiter cū ſtomachus fuerit replet⁹ malis humoribus crudis ⁊ indigeſtis. Et eſt duplex ſaluia. ſcilꝫ domeſtica/ et habet lata folia ⁊ magna. Alia eſt que vulgariter nobilis dicitur: ⁊ habet minora ⁊ ſtrictiora folia. Et apud medicos dicit̄ ſilifagus. Tertio enumerat auctor ſex res medicinales valentes in curatione paraliſis. Et dicitur q ſaluia/caſtoreum/lauendula/premula/veris/naſturciū/⁊ athanaſia/ curāt ⁊ ſanāt mēbra paralytica. i. paralyſi tacta ſiue debilitata

De ſaluia autem cauſa patet ex dictis: q2 vt dictū
eſt ſaluia confortat neruos qui in paralyſi debili-
tati ſunt. Et etiam quia ſaluia calida eſt ⁊ ſicca cō
ſumit materiam fleugmaticam inhabitatā neruis
ex qua fit paralyſis. ¶ De caſtoreo patet quia ca-
ſtoreum eſt maxime confortatiuum calefactiuum
et exſiccatiuum neruorum. Dicit enim Auicenna
ſecūdo canonis. capitulo de eo. quod eſt ſubtilius
et fortius omni quod calefacit et exſiccat. Et po-
ſtea dicit ꝙ cōfert neruis et calefacit et cōfert tre
mori et ſpaſmo humido et ſtupori a paralyſi. Et
poſtea adhuc ſubdit quod non eſt aliquid magis
iuuatiuum ventoſitati in aure ꝙ̄ ipſum cum ex ca
ſtoreo accipitur quantum eſt lens vna et diſſolui-
tur in oleo nardino ⁊ diſtillatur in eam. Plures
alios effectus habet caſtoreū quos Auicēna nar-
rat loco preallegato. Et eſt caſtoreū teſticulus cu-
iuſdam animalis marini quod dicitur caſtor. Et
oleum de caſtoreo etiam multum valet in paralyſi
ſicut caſtoreum poſt euacuationem materie: quia
tunc illam materiam que reſidua eſt conſumit/ et
neruos cōfortat. ¶ De lauendula etiam patet q2
ſua aromaticitate confortat neruos et ſua calefa-
ctione conſumit materia paralyſis. ¶ De premu-
la veris etiam patet quia ſua aromaticitate et ſua
calefactione confortat neruos. Et dicitur premu-
la veris: quia eſt de primis aromaticis in vere cre
ſcētibus. ¶ De naſturcio patet: quia naſturcium
eſt calidum ⁊ ſiccū ſubtiliatiuum: et inciſiuum et
reſolutiuū: quare aufert materiam paralyſis. Et
dicit Auicenna ſecūdo canonis capitulo de eo/ ꝙ
cōfert omi mollificationi neruorū quia calefacit ⁊
educit fleugmata ⁊ indificat neruos a fleugmate

emediū pul
bru cōtrā au
rū uentoſita
em.

Et ideo cõſulunt medici vt naſturcium in quadra geſima edatur. Propterea quia cibi quadrageſimales ſunt fleugmatici. Et eſt naſturcium herba communis creſcens in locis frigidiſſimis ſcilicet in locis petroſis et aquoſis vbi ſunt multi fontes ¶ De athanaſia vero que alio nomine dicit tana cetum theutonice tent. vel reynvaen. Patet quia iſta herba habet virtutem purg[an]di fleugmata et ſua caliditate exſiccat neruos. Et etiam habet vir tutem purgandi vermes ⁊ materiam ex qua gene rantur. Et ideo gallici cõmuniter in diebus paſca libus vtuntur athanaſia frixa cum ouis ad pur gandum fleugmata ex piſcibus in quadrageſima generata ex quibus facile generantur vermes in diſpoſitis. Et in fine textus auctor ſubdit ꝙ ſal uia dicitur quaſi ſaluatrix nature.

Nobilis eſt ruta qꝛ lumina reddit acuta
Auxilio rute vir quippe videbis acute
Ruta viris coitũ minuit mulieribus auget
Ruta facit caſtũ: dat lumen et ingerit eſtum
Cocta facit ruta, de pulicibus loca tuta.

¶ Hic auctor ponit q̃ttuor effectus rute. Primꝰ eſt ꝙ acuit viſum ⁊ ꝓprie ſuccꝰ eiꝰ. vt dicit Aui. ſcdo canonis. c. de ea. ⁊ prius dictuꝫ eſt ibi. Allca nux ruta. Scðs eſt ꝙ ruta minuit deſideriũ coeũ di in viris: ſed in mulieribꝰ auget. Cuiꝰ cã poteſt eẽ iſta: qꝛ ruta ſua caliditate ⁊ exſiccatiõe ſpma in viris minorat qđ ſubtile ẽ ⁊ aereũ: ſꝫ ĩ mulieribꝰ ſubtiliat ⁊ calefacit qꝛ in eis ſpma eſt aquoſum ⁊ frigidũ ⁊ ergo eas magis ad coitũ incitat ꝓpter ſubtiliationem et caliditatem ſpermatis ex ruta.

Tertius effect⁹ eius eſt q ruta facit aſtutiā: id eſt facilem apprehenſionem ⁊ inuentionem alicuius medij in cauſa ſubtili: quia ꝓpter calefactionem ⁊ exſiccationē ſubtiliat ſpiritus/ ⁊ ſic ingeniū clarificat. Quartus effect⁹ eſt q decoctio rute effugat pulices. Et hoc ſi ex ea irroret domus q₂ interficit eas ſecundū q cōiter dicūt medici. Et ſm Auicen. ſexta quarti tractatu tertio ca. de effugatione pulicū. Quādo aſpergitur domus cum infuſione coloquītí deſaliunt pulices ⁊ fugiūt/ ⁊ ſimiliter ex decoctione rubi. Et poſtea ſubdit Auicen. Et dixerunt quidā q̄ñ ponit ſanguis hyrci in fouea in domo aggregant pulices apud eū/ deinde moriūtur. Et ſimiliter aggregātur pulices ſup lignum linitū ex adipe ericij ⁊ effugiunt ex odore caulis et foliorū oleandri. Et ſm aliquos nichil magis deiectiuū eſt pulicum q̄ res fortis odoris ⁊ ergo ruta valet menta mentaſtrū lupulus: ⁊ ſup omnia feces vel vrina equi. Item domus irrorata ex decoctione ſeminis rape occidit pulices. Et ſi fumiget domus ex cornu taurino fugiēt pulices. Pro captione tñ earum nichil melius eſt q̄ impoſitio pauci bōbacis in lecto q₂ in illo aggregat.

De cepis medici non conſentire videtur
Colericis non eſſe bonas dicit galienus
Fleugmaticis vo multū docet eſſe ſalubres
Preſertim ſtomacho pulchrū q̄ creare colorē
Contritis cepis loca denudata capillis
Sepe fricās poteris capitis reparare decorē.

Hic loquit autor de cepis. Et dicit dn q̄. Primū eſt q medici diſſentiūt de natura cepar̄ū quia

aliquibꝰ videtur ꝙ cepe bone ſunt fleugmaticis. Aliqui dicunt ꝙ eis nõ valẽt: ſicut forſan Raſis vult qꝛ dicit eas tertio almãſoris generare hũores ſuperfluos in ſtomacho ⁊ fleugmaticos. Secũdũ ꝙ Galienus dicit cepas multum obeſſe colericis. Cuiꝰ cauſa eſt: qꝛ vt dicit Auicẽ. ſcdo cano. ca. de cepe. Cepe eſt calidũ in tertio. ⁊ ergo nocet calidis vt ſunt colerici. Terciũ eſt ꝙ cepe mltũ valẽt fleugmaticis: qꝛ ſũt calide inciſiue ſubtiliatiue abſterſiue ⁊ aperitiue. q̃re fleugmaticos humores ⁊ viſcoſos ĩ fleugmaticis multiplicatos digerũt incidũt: ſubtiliant ⁊ abſtergũt. Quartũ eſt ꝙ cepe valẽt ſtomacho: qꝛ ipm mũdificat a fleugmatic; ⁊ ipm calefiũt: ⁊ ĝ dicit Auicẽ. loco pallegato ꝙ illud qd̃ ex cepe comedit ꝓpter ſuã caliditatẽ confortat ſtomachũ debilẽ. Et ꝓpter illud etiã decorant colorẽ faciei: qꝛ nõ eſt poſſibile colorẽ faciei eſſe viuidũ ſtomacho exñte mltũ fleugmatico aut repleto malis humoribus crudis ⁊ fleugmaticis. Quintũ eſt ꝙ loca depilata. i. loca pilis priuata pilos ſiue crines recuperãt ſi cõterant cepe cocte et ex eis fricent loca depilata. Et iſtud verum eſt qñ depilatio accidit ꝓpter opilationem poroꝝ et corruptionẽ materie ſub cute: qꝛ cepe apiũt poros ⁊ reſoluũt materiã malam q̃ ſub cute eſt ⁊ bonã ad locũ attrahũt. Et ergo fricatio cũ cepis valet in olapicia multũ. vt vult Auicẽ. ſecũdo canonis ca. preallegato. et ſeptima quarti. cap. de cura alopicie. Et ꝓpter iſtud infert textus ꝙ capitis decor poterit reparari ꝑ iſtã fricationẽ cũ cepis: qꝛ capitis decor pili ſũt. ¶ Pro maiori noticia effectuũ cepaꝝ ſciẽdũ ẽ ꝙ cepe excitãt coitũ: appetitũ ꝓuocãt faciẽ rubificãt cũ melle verrucas eradicãt

Remediũ p[ro]
caſu piloru[m]

Cepaꝝ effec[tus]

ibi aqua descendente in oculu.

contra canis morsum.

folio .26.

De synapi.

ſitim faciũt:intellectui nocẽt: q꞉ hũoꝛẽ malũ groſ ſum generãt: ſaliuã multiplicãt et ſuccus eaꝝ con fert aq̃ deſcendẽti iu oculũ ꝛ abſtergit viſuꝫ: ſicut colligit ex aui.ſcðo canoñ.ca.pal. Sciẽdũ vlteri⁹ ꝙ cepe trite cũ melle et aceto ꝯferũt moꝛſui canis rabidi Et ergo q̃dã ſupaddũt textui p̃cedẽti iſtos duos ꝟſus. Appoſitas ꝓhibẽt moꝛſus curare cani nos. Si trite cum melle pꝛius fuerint et aceto. Et de iſto etiam pꝛius dictũ eſt ibi. Allea nux ruta.

Eſt modicum granũ ſiccum calidũ qꝫ ſynapis
Dat lachꝛymas. purgat qꝫ caput: venenũ tollit qꝫ.

¶Hic auctoꝛ duo facit. Pꝛimo ponit cõplexionẽ ipi⁹ grani ſynapis/ dicẽs ꝙ granũ ſynapis ẽ mo dicũ granũ calidũ ꝛ ſiccũ. qð veꝝ eſt/ qꝛ eſt calidũ et ſiccũ vſqꝫ ad q̃rtũ gradũ ſcðm aui. ſecũdo cano. ca. de ſynapi. Scðo ponit tres ꝓpꝛietates ſiue effe ctus grani ſynapis. Pꝛim⁹ effect⁹ eſt ꝙ cõmouet lachꝛymas. Cui⁹ cã eſt: qꝛ ſua caliditate nimia ſub tiliat ꝛ diſſoluit hũiditates cerebꝛi: ex q̃bus tũc ꝓ pter eaꝝ fluxũ ꝓueniũt lachꝛyme. Scðs effectus ſemĩs ſinapis eſt ꝙ expurgat caput. i. cerebꝛũ mũ dificãdo ꝛ abſtergẽdo humiditates flegmaticas a capite. Expurgat etiã caput narib⁹ impoſitũ ꝓuo cãdo ſternutatiõe ſua moꝛdicatione. et ideo impo nit naribus appopleticoꝝ. Per ſternutationẽ au tem expellũtur nocumenta cerebꝛi. Et ſimiliter ſe men ſynapis ſua caliditate ſubtiliat fleugmata/et diſſoluit illa q̃ opilãt meat⁹ cerabꝛi: ex quoꝝ opila tiõe ſequit appoplexia Et ſic relinq̃tur ꝙ ſemẽ ſy napꝫ ẽ valde icíſiuũ fleugmatꝫ ꝛ ꝯſũptiuũ ꝛ mũdi ficatiuũ. Terti⁹ effect⁹ eſt ꝙ tollit venenũ. Et iſtud cõcoꝛdat cum dicto Auicenna loco pꝛeallegato:

ſcilicet ꝙ fugiunt ex fumo eius vermes venenoſi.

Crapula diſcutitur capitis dolor atq; grauedo

Purpuream dicunt violam curare caducos — *De viola.*

¶ Hic ponuntur tres ꝓpretates ſiue effectus viole. Prim⁹ effect⁹ ē ꝙ viola hȝ ꝓpretatē ſedādi ebrietatē. Cui⁹ cā pōt eē qr viola odorē habet tēpatum atq; ſuauē. ⁊ talis maxime eſt cōfortatiu⁹ cerebri forte eñ cerebrū nō patit̃ cito ebrietatē ſed debile Et etiā viola ē frigida: quare cerebrū īfrigidat: ⁊ ſic ineptificat ipm ad recipiendū fumum calidum. ¶ Secundus effectus eius eſt ꝙ viola eſt ſedatiua doloris capitis atq; grauedinis. Et iſtud verū ē de dolore capitis ex calida cā. vt vult Auicen. ſcđo cano. ca. de viola. Et ſilr Raſis t̃tio almāſoris: et Meſue. Et rō ē qr viola ē frigida et ſic repugnat cauſe calide. ¶ Terti⁹ eſt ꝙ viola dr curare caducos. i. epilēticos. Et dicit̃ notāter ī textu dicūt: ꝙ cōes auctores nō attribuūt iſtū effectum viole. Et ergo ſi iſte effect⁹ ꝯuenit viole: cā ei⁹ pōt eē qr ꝓpter aromaticitatē viole cerebrū ꝯfortat̃: quo exiſtēte forti a modicis nocumētis nō ledit̃: et ꝑ ꝯñs etiā nō īcurrit epilentiā q̄ dicitur parua appoplexia ex opilatione neruoꝝ ſenſitiuoꝝ contingens.

Egris dat ſomnum: vomitū quoq; tollit ad vſum.

Compeſcit tuſſim veterem: colicisq; medetur

Pellit pulmonis frigus: ventriſq; tumorem

Omnibus et morbis ſubueniet articulorum.

¶ Hic ponūtur ſeptē effect⁹ vrtice. Quoꝝ primus ē ꝙ vrtica dat egri ſōnū qr ē ſubtilitatiua ⁊ īciſiua — *De urtica*

et abſterſiua fleugmatis ⁊ groſſoꝝ humoꝝ naturā grauātiū ⁊ ſemniū impedientiū. ¶ Scōs effect⁹ ei⁹ ē ꝙ tollit vomitū ⁊ vſum vomitus. Et rō ē: q̄a vomit⁹ ⁊ nauſea multū accidūt ex humore viſcoſo cui⁹ vrtica ē īciſiua. ¶ Terti⁹ ē ꝙ vrtica ſedat tuſſim ātiquā: ⁊ maxīe mel in quo tēperata fuerit ſemina vrtice / q2 vrtica de pectore fleugma expellit viſcoſum: ſcōm Raſim tertio almāſoris. Et ſimilr ei⁹ ſemē cū maxīe ſit inciſiua abſterſiua ⁊ ſubtiliatiua. Et dicit auicē. ſcōo canoñ. cap̄. de vrtica. ꝙ cū bibit aqua ordei mūdificat pect⁹ ⁊ qñ decoquūtur folia ei⁹ ī aqua ordei: educit hūores groſſos q̄ ſūt in pectore: ſed ei⁹ ſemē ē forti⁹. ¶ Quartus ē ꝙ ꝯuenit colicis. i. colicā patientib⁹: q2 vrtica ē īciſiua ſubtiliatiua reſolutiua ⁊ abſterſiua humiditatis fleugmatice aut vētoſitatis groſſe ex q̄bus ꝯuenit colica plurimū. Et ē colica egritudo doloroſa in inteſtino dicto cola: ſicut yliaca agritudo doloroſa in inteſtino ylion. Quint⁹ ē ꝙ vrtica expellit frig⁹ pulmonis ⁊ hoc ē ꝓpter ſui caliditatē. Sext⁹ ē ꝙ vrtica ē ſedatiua tumoris vētris: q2 reſolutiua ē vētoſitatis: ex q̄ vt plurimū fit tumor vētris. Septim⁹ ē ꝙ vrtica ſubuenit dolorib⁹ articuloꝝ. i. iuncturarū ſicut aretice ſciatice ⁊ podagre. Et hoc verū ē quādo ꝯueniūt a materia frigida fleugmatica groſſa. Cui⁹ cā ē: q2 vrtica ē calefactiua īciſiua ſubtiliatiua materie fleumatice groſſe. Et ꝓter iſtos effect⁹ ſcōm aui. ſcōo cañ. c. de vrtica excitat coitū ꝓpe ſemē ei⁹ cū vino ⁊ aperit orificiū matricis ⁊ ſoluendo educit fleugma ⁊ humorē crudū ſua abſterſiōe: ⁊ nō cū ꝟtute reſolutiua q̄ ſit ī ipā. Nec tñ aliq̄s in gutture ex vrtica aut ei⁹ ſemine ledat bonū ē ꝙ poſt ei⁹ ſumptionē bibatur

aliq̄d de oleo roſaceo: ⁊ ē vrtica calida ī principio
ĕtĳ grad⁹ ⁊ ſicca ī ſcðo ſm̄ Aui. loco preallegato

Yſopus eſt herba purgans a pectore fleugma

Ad pulmonis opus cum melle coquaꝛ yſopus — De yſopo

Vultibus eximiū fertur reparare colorem

¶ Hic ponunꝛ effectus yſopi. Quoꝝ primus ē ꝙ yſop⁹ purgat fleugma a pectore. Cui⁹ cā ē q2 yſop⁹ ē herba calida ⁊ ſicca in tertio multum abſterſiua diſſolutiua ⁊ conſumptiua hūiditatis fleugmatice: ⁊ habet reſpectū ſingularem ſuper partes pectoris ⁊ ꝓpterea yſopus ꝓprijſſime dr̄ purgare fleugma a pectore. ¶ Scðus effectus ē ꝙ etiā valet ad purgādū pulmonē a fleugmate eādē de cā. Et ꝓpe ſi coquaꝛ cū melle: q2 mel etiā eſt abſterſiuū: ⁊ abſterſione mellis agumētaꝛ abſterſio yſopi. Et iſtō idem vult Auicē. ſcðo canonis. ca. de yſopo. dicēs ꝙ yſop⁹ confert pectori ⁊ pulmoni patiētib⁹ adiſma ⁊ tuſſi antiq̄s ⁊ ei⁹ decoctio cū ficub⁹ ⁊ melle ſilr̄. Terti⁹ effect⁹ eſt ꝙ facit bonū colorē faciei ⁊ iſtō vult etiā Aui. loco preallegato dicēs ꝙ ei⁹ potus efficit colorem bonū. Et preter iſtos effect⁹ ſoluēdo educit fleugma ⁊ ṽmes vt vult Aui. ibidē. ⁊ ſm̄ plateariū vinū decoctionis ei⁹ matricem mundificat a ſuperfluis humoribus et abſtergit.

Appoſitum cancris tritū cū melle medetur — De cerifolio

Cum vino potū poterit ſedare dolorem

Sepe ſolet vomitū ventremq; tenere ſolutum

¶ Hic ponūtur tres effect⁹ cerifolij. Primus ē ꝙ cerifoliū tritū cū melle ⁊ ſuppoſitū cācro curat ip̄z

Et iſtud idem dicit Platearius. cap. de cerifolio. Et eſt cancer apoſtema melancolicū corrodēs partes corporis tam carnoſa ꝙ neruoſa. Et dicitur cancer qꝛ ꝓcedere videtur vt cancri. Scđs effect⁹ eſt ꝙ cerifoliū bibitum cū vino abſcindit dolorē vētris. Cuius cauſa eſt: qꝛ ventris inflationē de groſſa vētoſitate ex qua ꝓuenit dolor mitigat/ cuꝫ ſtomachi ventoſitatem ⁊ omnium viſcerum ſoluit: ⁊ opilationē aperit: et ad hoc etiā coadiuuat vinū. ¶ Tertius effectus eſt ꝙ cerifolium ſedat vomitum ⁊ fluxum ventris. Cuius cauſa eſt cum cerifoliū calidum eſt in tertio gradu et ſiccū: in ſecundo materiā illam digerit et exſiccat/ ex quo prouenit vomitus. Et iſtud maxime verum eſt quando vomitus aut ſolutio ventris ꝓueniūt a materia frigida fleugmatica. Et preter iſtos effectus ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua et ſoluit dolorem lateris renū et precipue datum cū mellicrato.

Enula campana reddit precordia ſana
Cum ſucco rute: ſi ſuccus ſumitur huius
Affirmat ruptis nil eſſe ſalubrius iſtis.

¶ Hic ponuntur duo effectus enule campane. Quorum primus eſt/ ꝙ enula cāpana cōfortat ꝑcordia id eſt orificiū ſtomachi proprie ꝑcordiū dicitur ſiue membra ſpiritualia: id eſt membra anhelitus que vicina ſunt cordi: ⁊ ſpecialiter radix ei⁹. Qđ aūt cōfortet orificium ſtomachi patet: quia cum radix enule ſit odorifera confortat mēbra neruoſa. Orificium autem ſtomachi membrum neruoſum eſt. Quod autē confortet membra ſpiritualia patet: quia vinum factū ex enula vocatur vinum enulatū mundificat pectus et pulmonem. vt vult Auic.

Auic. ſcdo cano. ca. de enula. Et enula etiā ſcdm ipm ibidē deglutita cū melle adiuuat ad expuendū et ē eis que letificāt ⁊ confortant cor. Secūd⁹ effectus eſt ꝙ ſuccus enule cum ſucco rute maxime valet ruptis. i. patientib⁹ rupturam ſiue deſcēſum inteſtinorum ad burſam teſticuloꝝ hoc maxime qñ ruptura eſt ꝓpter ventoſitatē q̄ illā diſſoluūt ſuccus rute et enule. Et preter iſtos effectus enula bona ē ſtomacho malis humorib⁹ repleto: et aperit opilatiões epatis ⁊ ſplenis/ vt vult Raſis tertio almāſoris. Et cōfert oibus leſionibus ⁊ doloribus frigidis ⁊ cōmotionib⁹ ventoſitatum et inflationis ſm Auicen. loco preallegato.

Cum vino coleram nigram potata repellit
Sic dicunt veterē ſumptū curare podagram.

Contra coleram.

¶ Hic ponunt duo effect⁹ pulegij. Quoꝝ prim⁹ eſt ꝙ pulegiū ⁊ pncipaliter aqua ei⁹ ſūpta cū vino purgat colerā nigrā. Scds eſt ꝙ pulegium hꝫ ꝓprietatē curandi podagrā veterē ex quo hꝫ proprietatē liquefaciēdi ⁊ diſſoluēdi fleugma ex quo podagra ſepius generari ſolet. Et circa iſtud notandū ꝙ vt dicit platearius. Pulegiū eſt calidū et ſiccū in tertio gradu/ ſubtilem habꝫ ſubſtantiā virtutē habet cōfortatiuā ex aromaticitate/ aperitiuā ex ſubſtātia ⁊ q̄litatib⁹ attractiuam ex ignea ſubſtātia vel nafa cōſūptiuā ex calore ⁊ ſiccitate. Et ſolū vinū decoctionis ei⁹ valet ꝯtra dolorē ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigiditate vel vētoſitate.

Illius ſucco crines retinere fluentes
Allitus aſſeritur dentiſq; curare dolorem
Et ſquamus ſuccus ſanat cū melle perunctus

¶ Hic ponunt tres effect⁹ naſturcij. Quoꝝ primus eſt ꝙ naſturciū hꝫ ꝓprietatē retinendi crines defluētes: ⁊ hoc ſi caput vngatur cū ſucco eius vel ſi aqua vel ſucc⁹ eius bibat. Et hūc effectum tangit Aui. ſcdo canōis. ca. de nauſtracio dicēs. Retinet capillos cadētes bibitū et linitū. ¶ Secūdus ei⁹ effectus eſt ꝙ curat dolorē dentiū et hoc maxie ex cā frigida: qꝛ naſturciū ē īciſiuū reſolutiuū ⁊ calefactiuū: vt patuit prius ibi. Cur moriatur homo. Terti⁹ effectus eius eſt ꝙ ſucc⁹ hꝫ ꝓprietatē curādi ſquamas pelli adherētes qñ ſumit cuꝫ melle et ex co linitur loc⁹. Et cauſa eſt: qꝛ tales ſquame generant ex fleugmate ſalſo. Naſturciū autem vt predictum eſt omne fleugma purgat: ergo per intus ſumptum prohibet cauſam ſquamaꝝ: ⁊ ab exteri⁹ linituꝫ ſua abſterſione eas abſtergit: ⁊ maxime cū melle: quia hoc etiam abſterſiuū eſt et ſic iuuat abſterſionem naſturcij. Et preter iſtos effect⁹ naſturciū exſiccat putredinē vacuitatis vētris: mundificat pulmonē ⁊ cōfert aſmati ⁊ in medicinis aſmatis ponit ꝓpter illud quod eſt in ipſo de inciſiōe ⁊ ſubtiliatione calefacit ſtomachū ⁊ epar ⁊ cōfert groſſiciei ſplenis ⁊ ꝓprie qñ ex eo fit emplaſtrū cū melle / ⁊ facit euomere colerā et educit eā ſolutiōe augmētū efficit in coitu: ⁊ ſoluēdo educit vermes et prouocat menſtrua / vt vult Auicenna ſecundo canonis loco preallegato.

Cecatis puluis ac lumina mater yrundo

Plinius vt ſcribit ꝗuis ſint cruta reddit.

¶ Hic ponit vnū notabile de celidonia. Et eſt ꝙ qñ pulli yrūdinis excecati fuerint tūc mater affert

ꝯelidoniā ꝛ cū ea fricat oculos pulli excecati: ꝛ ſic viſus reſtituit. Et ꝑ hoc inuenere autoꝛ ꝙ celidonia maxie cōfoꝛtat viſū. Et iſtud etiā manifeſte patet qꝛ in medicinis valētibus cōtra debilitatem viſus cōiter ponit. Et ē celidonia herba nota glaucū habēs ſuccū. Cauſa aūt q̄re ipi yrūdini data ē ꝟtus cognoſcendi celidoniā pluſq̄ alijs auibus pōt eſſe iſta: qꝛ pulli yrundinis ſepius cecitatē patiunt q̄ pulli aliaꝝ auiū: qꝛ feces yrūdinū hn̄t vim exceca tiuā oculoꝝ ꝛ ſepius patiunt a fecibus matrū. Et eſt ſciendū ꝙ ſcd̄m Platearū celidonia eſt calida et ſicca in tertio gradu. Et ex qualitatibus ſuis et ſubſtātia hꝫ ꝟtutē diſſoluēdi cōſumēdi ꝛ attrahē di. Et radices eiꝰ trite ꝛ in vino decocte valēt ad purgādū caput ꝛ vuluā ab hūoꝛe fracto et hūido ſi patiens fumum per os recipiat et poſtea vinum gargariſet.

Auribus infuſus vermes ſuccus necat vſus

Coꝛtex verrucas in aceto cocta reſoluit

Pomoꝛum ſuccus flos partus deſtruit eius.

De ſalice

Cōtra ꝟmes auriū ꝛ eaꝝ ſaniem.

¶ Hic auctoꝛ tria dicit de ſalice. Primū ē ꝙ ſuccꝰ ſalicꝫ auri īfuſus īterficit ꝟmes auris. Et iſtō pōt ꝓuēire ꝓpt ſtipticitatē ꝛ exſiccationē eiꝰ. Et ē hic ſciēdū ꝙ ſcd̄m aui. ſcd̄o canon. ca. de ſalice. Nō eſt aliq̄d magis vtile q̄ ſuccꝰ folioꝝ eius in cura ſa niei q̄ currit ex aure. Scd̄m eſt ꝙ coꝛtex ſalicis. i. extrema ꝑs eiꝰ in aceto decocta reſoluit verrucas ꝫ aui. ꝟo loco pal. dicit ꝙ eiꝰ cinis eradicat ꝟrucas linitꝰ cū aceto ꝛ iſtō ē ꝓpt vehemētē exſiccatiōeꝫ cinerꝫ eiꝰ. Pro deletiōe tn̄ ꝟrucas nō ē aliq̄d magꝫ abſcidēs ꝟrucas q̄ fricatio poꝛtulace ſupt ꝟrucas

Contra ue[rru]cas optima remedia.

Et facit hoc portulaca ſui ꝓpetatē et nō qualitate ſm aui. ſcḋo cano. c. de portulaca. Tertiū ē ꝙ flos facilis ⁊ ſucc⁹ pomoꝝ. i. fructuū ei⁹ nocēt ꝑtui: q2 propter ſtipticitatem et exſiccationem eorū3 redit partum difficilem.

Croc⁹: epar cetera q̃ mē bra reperat.

Confortare crocus dicatur letificando
Membra q̃ defecta confortat epar reparādo.

¶ Hic ponūtur aliq̄ iuuamēta croci: q̄ꝝ p̄mū ē ꝙ crocus ꝯfortat corpus hūanū letificando. Et circa illud ē ſciēdū ꝙ crocus tantā ꝓpetatē h3 letificandi ꝙ datus ī maiori q̄titate q̄ debeat īterficit letificādo ſiue ridēdo. Vn̄ dicit aui. ſcḋo cano. ca. de croco ꝙ tres aurei de ip̄o interficiūt letificādo. Et eſt aureū pōdus dragme vnius ⁊ ſemis. Scḋ3 ē ꝙ crocus ꝯfortat mēbra defecta et p̄ncipalr̄ cor. Cōfortat etiā ſtomachū ꝓpter ſuā ſtipticitatē ⁊ caliditatē. Et ꝓpter eandē cām repat epar et maxime ꝓpter ſtipticitate3 q̄ nō ꝑmittit diſſolui epar. Nimi⁹ tn̄ vſus ei⁹ īducit nauſeā et deiicit appetitu3. Et illud īnuit aui. loco p̄allegato dicēs. Ipe facit nauſeā et deiicit appetitū ꝓpterea ꝙ oppoſit⁹ eſt acetoſitati q̄ ē in ſtomacho ex q̄ ē appetit⁹. Et preter iſtos effect⁹ ē faciēs ſomnū et obtenebrās ſenſus et cū bibitur in vino īebriat abſtergit viſum ⁊ ꝓhibet fluxū ad ip̄m: facit anhelitū facilē et cōfortat īnſtrumenta anhelitus excitat coitū et prouocat vrinā: vt vult auicen. loco preallegato.

Reddit fecundas permanſum ſepe puellas.

Iſto ſtillantē poteris retinere cruorem.

¶ Hic ponunt̄ duo iuuamēta porri. Primū eſt ꝙ porrū ꝑmāſu3. i. ꝑ comeſtationē eius reddit puel-

las ſepe ſecūdas. Cui⁹ rō pōt eſſe: qꝛ ſecūdū auicē. ſcđo canoñ. cap̄. de porro cōfert coartationi matricis ꝛ duriciei q̄ eſt in ipſa q̄ pñt eſſe īpedimēta cōceptionis. Scđm eſt ꝙ porrū abſcindit fluxū ſanguis nariuȝ. Idē vult aui. loco p̄allegato ꝛ plures alij effectus ei⁹ dicti ſunt pri⁹ ibi. Allea nux ruta

Quod piper eſt nigrum nō eſt diſſoluere pigrum. Piper.

Fleugmata purgauit digeſtiuantqȝ iuuabit.

Leucopiper ſtomacho prodeſt tuſſiſqȝ dolori.

Utile preueniet motum febriſqȝ rigorem.

¶ Hic ponūtur multā iuuamēta piperis. Et prio tria piperis nigri Quoꝝ pmū ē ꝙ piper nigrū nō eſt pigrū in diſſoluēdo. i. reſoluēdo propter forteȝ ei⁹ caliditatē ꝛ ſiccitatē ē em̄ calidū ꝛ ſiccū i quarto. Secūdū eſt qȝ purgat fleugmata qꝛ attrahit ex īteriori corpe fleugma et ip̄ȝ cōſumit ſimilit̄ fleugma in pectore ꝛ ſtomacho inuiſcatuȝ remouet ip̄m calefaciēdo ſubtiliādo et diſſoluēdo. Tertiū eſt ꝙ eſt iuuatiuū digeſtiue. Et iſtud patet ꝑ Auicennā ſecūdo cano. cap. de pipere dicētē: ꝙ piper ē digeſtiuū faciens appetitū. Et iſtud maxime ītelligendum eſt de pipere lōgo: quod eſt magis cōueniens digeſtiōi crudoꝝ humoꝝ qȝ albū vł nigrū vt teſtatur galien⁹ quarto de regimīe ſanitatis capitulo vij. ¶ Secundo ponit quinqȝ iuuamēta lēcopiperis. i. piperis albi. Quoꝝ primū eſt ꝙ piper albū cōfortat ſtomachum. Et iſtud patet per Galienuȝ loco preallegato dicentē: ꝙ eſt confortans ſtomachū ſuper alia duo pipera. Et idē vult Auicē. ſcđo canonis ca. de pipere dicens. Et albuȝ magis conueniens eſt ſtomacho: et vehementius confortat.

Scđm eſt q piper cōfert tuſſi: maxie ex materia frigida fleugmatica: qꝛ illā calefacit diſſoluit ꝛ incidit. Et iſtud vult Aui. loco pallegato dicens q qñ adminiſtraẗ piper in electuarijs eſt cōueniēs tuſſi ex dolorib⁹ pectoris. Tertiū ē q piper albū ꝯuenit dolori. ꝛ pōt iſtud itelligi de dolore pectoris. ſicut ex Aui. allegatū eſt. vel de dolore ventoſo. Tali eñi ꝯuenit oē piper: qꝛ oē piper ſui caliditate carminatiuū eſt vētoſitatū ꝛ ſic educit vētoſitates Auicē. Xro loco pallegato dicit Piper albū ꝛ ſimiliter longū cōuenit in dolore ventris pungitiuo ſi bibaẗ cū melle ꝛ folijs lauri recentibus Quartū eſt q vtiliter pōt ꝓuenire motū febris. i. acceſſionē ſiue paroxiſmū febris ꝛ hoc febris frigide: qꝛ in tali pipere aliquo mō materiā calefacit ꝛ digerit. Quintū eſt q piper albū valet in rigore febriū. Cui⁹ cā eſt qꝛ piper ſua caliditate cōfortat neruos ꝛ materiam ſparſam ſup eos conſumit. Et aui. dicit q fricādo fit inūctio ex ipo cum vnguēto ꝛ ꝯfert rigori. Et iſta iuuamēta qn qꝫ ēt pñt cōuenire alijs gñibus piperū. vt ex auicē. loco pallegato ptꝫ. Et pter iſtos effect⁹ piper calefacit neruos ꝛ lacertos adeo q in hoc non eſt aliud qđ mūdificat pulmonē: ꝓuocat vrinā paucum de ipſo: ſed multū de ipo ſoluit ventrē ꝛ colligiẗ ex Auič. loco pallegato. Et circa iſtud ſciendū eſt q triplex ē piper. ſ. piper albū qđ diciẗ leucopiper. piper longū qđ dꝛ macropiper ꝛ piper nigrū qđ diciẗ melācopiper. Piper albū diciẗ qđ ē viride multū humidū. Et qñ illud eſt deſiccatū aliqūtulū ita q apparet qđā diſcōtinuatio inter ei⁹ partes nō tñ ſit pfecte maturatū dꝛ piper longū. Sed qñ eſt pfecte maturatū tūc dꝛ piper nigrum.

Et mox poſt eſcam dormire nimiſqꝫ moueri.
Iſta grauare ſolent auditus ebrietaſqꝫ.

¶ Hic tangunt tria grauedinē auditus inducētia. Primū eſt imediat⁹ ſomnus poſt cibū ſumptū ꝛ hoc vſqꝫ ad repletionē cui⁹ cauſa pōt eſſe iſta: qꝛ ſomn⁹ imediate poſt cibum ſumptū facit indigeſtionē ciboꝝ cibi autē indigeſti groſſos ac īdigeſtos fumos procreant: qui ſua groſſicie meat⁹ auditus opilāt: et etiā ſpūs auditiōis ingroſſant et ꝑturbāt. Scḋm eſt nimius mot⁹ poſt cibū ſumptū qꝛ talis etiā impedit digeſtionē ꝛ clauſionem debitam orificij ſtomachi. Aliqui tñ textus loco nimis habēt minus ꝛ tūc ſenſus eſt ꝙ nullus mot⁹ poſt cibū ſumptū etiā grauat auditum. Cuius ratio eſt: qꝛ tunc orificiū ſtomachi nō ita facile clauditur ſicut per paucā deambulationē: qua cibi deſcendūt ad fundū ſtomachi. Iam ſtomacho nō exiſtēte clauſo/fumi multi aſcendūt ad caput grauātes auditum. Tertiū eſt ebrietas quia ex ebrietate procreantur fumi multi ꝛ vapores ꝗ aſcēdunt ad caput et ad organū auditus ſpiritum eius perturbātes ꝛ auditum grauantes: et nō ſolū ebrietas inducit nocumentum auditui ſed etiam viſui. Et omnibus ſenſibus propter eandem cauſam vt etiam prius dictū eſt Auicē. Xo quarta tertij cap. ſecūdo de conſeruatione ſanitatis auris etiā dat tria nocētia auribus et dicit. Ex eis quidem ꝙ nocent auri et reliquis ſenſib⁹ ſunt faſtidiū et repletio et proprie ſomnus ſup repletionem. ¶ Et eſt ſciendū ꝙ aliqui textus adhuc hꝫ vnū xſum cōtinentē adhuc alia inducētia grauedine eſt audit⁹. Et eſt iſte Balnea ſol vomit⁹ affert repletio clāor:

Grauedia auditui. ..entia

quia iſta inducunt etiam grauedinē auditus:maxime tamē tinnitum. quia dicit Auicenna quarta tertij.ca.de cura tinnitus. Oportet vt omnes iſta vitent ſolem ⁊ balneū laborioſum et vomitum et clamorem et repletionem.

Metus:lōga fames:vomitus:percuſſio:caſus
Ad tinnitū Ebrietas:frigus:tinnitū cauſat in aure.

¶ Hic tanguntur ſeptē inducentia tinnitū in aure.i.ſonum quē homo videt audire exteri⁹. Quorū primū eſt metus.i.ſecundū alios motus. Cauſa eſt de metu q: in metu ſpiritus ⁊ humores mouētur ad interiora.ſ.verſus cor ſubito ex quo motu facile generatur ventoſitas que penetrando ad organum auditus tinnitum cauſat. De motu etiā patet:quia ex motu corporali etiam ꝯmouētur humores et ſpiritus : ex qua commotione etiam generatur vētoſitas facile: que veniēs ad aures tinnitum cauſat:quia tinnitus cauſatur propter aliquā commotionem vaporis aut ventoſitatis circa organum auditus commotionem aerem cōnaturalem in organo auditus exiſtentē. ¶ Secūdu; eſt longa fames. Et rationem ſubiungit Auicen. quarta tertij.caꝑ.nono dicens. Et illud eſt ꝓpter agitationem cadentem in humoribus ſparſis in corpore quieſcentibus in ipſo. Et cū non inuenit natura cibum aliquē cōuertit ad eos ⁊ reſoluit ipſos ⁊ mouet eos. Tertiū eſt vomitus q: in vomitu ꝙ eſt motus laborioſus mouent maxime humores ad caput. In ſignū cuius oculos ⁊ faciē videmus fieri rubeos ⁊ viſus fieri nocumentum. Et ſic etiam facile mouentur in vomitu vapores ⁊ vētoſitates ad organum auditus. Quartum eſt per-

cuſſiō ſpere in capite:et maxime in aure. Cui⁹ cauſa eſt/quia ex tali etiam accidit vehemens cōmotio aeris connaturalis in organo auditus exiſtentis:quia natura aliquo mēbro leſo imediate mittit ad ipm ſpiritū ⁊ ſanguinem q̄ ſunt inſtrumēta nature: ex quibus tunc accidit in aure cōmotio. ¶ Quintū eſt caſus ⁊ maxime ſupra caput ꝑpter eandē cauſam que dicta eſt de pcuſſione:et etiā ex caſu quocunq̧ vehemēs fit cōmotio humorum in corpore. ¶ Sextum ebrietas. Cuius cauſa ē quia in ebrietate caput repletur fumis ⁊ vaporib⁹ ex quibus ad organum auditus veniētibus facile cōmouet aer cōnaturalis in organo auditus exiſtēs ¶ Septimum eſt frigus ex forti enim frigore debilitatur organū/quare ex leui cauſa facile patit vel contingat tinnitus ex forti frigore:quia forte frig⁹ cauſat vētoſitates. Et nō ſolum ex iſtis cauſis cōtingit tinnit⁹ aurium: imo ex pluribꝰ aliis ſicut ex vētoſitate in capite generata ⁊ in ipo mota/aut ex ſonitu ſanei q̄ generatur fortaſſe in ipſa et ex tremore puris in partibus eius aut ex motu ventoſitatis accidentis multotiens in meatibus eius ſicut fit in febribus: aut ex repletione ſuperflua in corpore: ⁊ ꝓprie in capite:aut ex materia viſcoſa reſoluta in paucam ventoſitatē:aut ex medicinis. quarum proprietas eſt vt retineāt humores et ventoſitates in partibus cerebri:vt colligitur ab Auicen. loco preallegato.

Balnea/vina/venus/vētus/piper/allea/fum⁹ — Oculis nocentia.
Pori cū cepis/lens/fletus/faba/ſynapis
Sol coitus/ignis labor/ictus acumina puluis
Iſta nocent oculis: ſed vigilare magis.

¶Hic ponunt.xvi.res nociue oculis.Prima eſt
balneū ſiue humidū ſiue ſiccū qđ ſtupha dicit pri
mo q2 calefacit eos calefactione multa ⁊ ſic ledit
eoꝝ cōplexionē cū naturaliter ſint frigidi de na=
tura aque.¶Scđo q2 exſiccat ⁊ reſoluit humidi=
tates ſubtiles oculoꝝ qb9 ſpūs viſui q̄ ſūt ignei
habēt refocillari ⁊ tēperari:⁊ ꝑpter iſtud plures
reperiunt ceci ſupra renū in quib9 vtunt ſtuphis
et balneis quēadmodū etiā plures reperiunt le=
proſi in holandia ꝙ aliqua alia regione ꝑpter in
2 debitū regimē.Secūda res eſt vinū ⁊ hoc imode
rate ſumptū:tale eni debilitat oculos ⁊ viſum: q2
caput replet fumis ⁊ vaporib9 ⁊ ergo etiā ebetat
3 oēs ſenſus. Tertia res eſt venus.i. nimius vſus
coitus/q̄ ab oībus medicis fert debilitare multū
viſum. Et Ariſto.quarta probleumatū perticula
ꝓbleumate tertio aſſignat cauſam iſtā.ſ.q2 ꝑ coi=
tum auferē quod oportunū eſt oculis. Oportet eī
humidū aqueū ſubtile eis ineſſe in quo viſibiles
ſpūs fulciant. Nā oculus naturalr eſt talis.ſ.hūi
dus. Vñ de ſenſu ⁊ ſenſato ⁊ q̄nto de gn̄atiōe aīa
liū dr oculū eē de natura aque. Sꝫ euulſis hūidis
⁊ euacuatis ꝯuenit ſupiora deſiccari ꝑpter quod
oculi a ſui recedunt natura q̄ hūiditate vigebat.
Et merito oculi vigent humiditate/q2 ꝑ ſpiritus
igneos q̄ ſunt in mlto motu euaneſcerent:niſi hu
mido ſuſtentarent. Ex iſto manifeſtū eſt ꝙ coitus
exſiccat ptes ſupiores ſubtrahēdū humidum ad
4 qđ ſequit leſio acuitas viſus. Quarta res ē ven=
tus ⁊ maxie meridionalis:de q̄ dicit ypocras ter=
tia amphoriſmoꝝ amphoriſmo illo:auſtrini flat9
ꝙ ē caliginoſus.i.caliginē ⁊ obſcuritatē ī oculis
inducēs qđ ꝯuenit: q2 talis vēt9 caput replet hūi

ditatib⁹ ebetātib⁹ ſenſus ⁊ ſpūs offuſcantibus.
Quīta ē piper qđ ꝓuenit ꝓpᵗ ſui acuitatē q̄ ge- 5
nerat fumos ocl'os mordicātes. Sexta eſt allea q̄ 6
ēt nocēt viſui ꝓpᵗ eoꝝ acuitatē ⁊ vaporoſitatē vt
etiā ꝑus dictū ē ibi. Allea nux ruta. Septima ē fu 7 folio. 2
m⁹ q̄ etiā nocet ocl'is ꝓpᵗ mordicationē ⁊ exſicca
tionē. Octaua ē porri: q2 ex eſu ipoꝝ gn̄ant fumi 8
groſſi melācolici qb⁹ viſus obūbrat vt etiā prius
dictū ē ibi. Allea nux ruta. Nona eſt cepe: quarū 9
comeſtio nocet oculis ꝓpᵗ eaꝝ acuitatē. Decia eſt 10
lens: de q̄ dicit Aui. ſcđo cano. ca. de lente. ꝙ illi⁹
qui plurimū ei⁹ comeſtione vtitᵣ viſus obtenebrat
ꝓpᵗ vehemētiā exſiccatōis ei⁹. Undecima res eſt 11
fletus nimi⁹: q̄ debilitat ocl'os ex eo ꝙ inducit de
bilitatē retētiue oculoꝝ. Duodecia eſt faba cuius 12
viſus gn̄at fumū groſſū melancolicū obtenebrā-
tē ſpūs viſiuos ſicut porrū. Et ḡ etiā comeſtio fa
baꝝ īducit ſōnia terribilia. Deciatertia ē ſinapis: 13
cui⁹ viſus inducit debilitatē viſus ꝓpter ei⁹ acui
tatē. Deciaquarta ē aſpicere ſolē ⁊ hoc ē propter 14
ei⁹ vehementē nitorē ⁊ ſplēdorē qb⁹ deſtruitᵣ vi-
ſus: vt pꝫ ad experientiā: et hoc iō q2 vehemēs ſen
ſibile nō ꝓporcionatum ſenſui ſicut radij ſolares
corrūpūt ſenſū. Deciaqnta eſt coit⁹: ⁊ maxime p⁹ 15
nimiā repletionē: vel magꝭ poſt nimiā vacuitatē
⁊ inanitionē: ⁊ de iſta redictū eſt. Deciaſexta eſt 16
ignis cui⁹ inſpect⁹ cauſat ſiccitatē vehementē in
oculis: ⁊ ſic ledit viſum ⁊ etiā ledit ꝓpter clarita
tē ei⁹. Et ergo cōiter videm⁹ fabros ⁊ illos q̄ ꝯti
nue corā igne opantᵣ: rubeos aut debiles hr̄e ocu-
los. Deciaſeptia ē nimi⁹ labor q2 talis ēt vehemē 17
ter exſiccat. Deciaoctaua eſt ꝯcuſſio ꝯ oculos q̄ le 18
dit ocl'os ⁊ viſum: q2 facit ſāguinē ad ocl'os fluere

ſpm̄ viſiuū ↄturbātē: ⁊ aliqñ apoſtema generantē Deccianona ē īmn⁹ vſus re℞ acuta℞: vcȝ vti diuerſis ſalſamētis acutis: ⁊ hoc ꝓpt̄ acuitatē fumoꝛuȝ ex ipis gn̄ato℞. Uiceſima ē puluis ſiue ābulare in locis puluerulātis: ī qb⁹ de facili puluis ad ocl'os ꝑuenit ⁊ viſū offuſcat. Uiceſima p̄ia ⁊ īter ceteras magis ledēs ocl'os ⁊ viſū ē nimiū vigilare: q̄ꝛ vigilie nimie nimiā ſiccitatē ī ocl'is īducūt. Et ī gn̄ali ois repletio nocet ocl'is: ſil'r oē qḋ exſiccat naturā et oē qḋ turbat ſāguinē ex reb⁹ ſalſis acutꝭ ⁊ alijs, et ois ebrietas ⁊ vomit⁹ ꝓ ↄfert ei inq̄ꝫtū purgat ſtomachū ⁊ nocet ei inq̄ꝫtū mouet mat'ias cerebri expellēdo eas ad ipꝫ. Et ꝗ ſi fuerit vomit⁹ neceſſari⁹ dꝫ fieri poſt cibū cū facilitate. Et ſil'r ſōn⁹ ſuperflu⁹ nocet viſui: ⁊ ſōn⁹ ſtatī poſt repletionē ⁊ mlt'itudo fleubothomie ⁊ ꝓpe cū ventoſis ↄtinuis. Et iſtud colligit' ex Auicē. tertia tertij tractatu q̄rto ca. q̄rto de remēoꝛatiōe re℞ viſui nocētiū vbi etiāȝ auicē. plures ex cauſis in textu narratis exp̄imit.

Ad oculo℞ claritatem.

Feniculus: verbena: roſa: celidonia: ruta

Ex iſtis fit aqua que lumina reddit acuta

¶ Hic tāgūtur q̄nq; res medicinales: q̄℞ aq̄ ↄfert viſui. P̄ria ē fenicul⁹ cui⁹ ſucc⁹ in oculo poſitus acuit viſū ſcḋꝫ raſim tertio almāſoꝛis. Scḋa ē verbena cui⁹ aq̄ a cōib⁹ medicis ponit' in receptis valētib⁹ ↄtra debilitatē viſus. Tertia ē roſa cui⁹ aq̄ ↄfoꝛtādo ſpm̄ aialē pōt ↄfoꝛtare viſū. Quarta ē celidonia: ⁊ ē herba hn̄s ſuccū citrinū. Et ḋr celidonia q̄ſi celica dona donās. Quīta ē ruta ⁊ ē herba cōis ⁊ aq̄ iſta℞ dua℞ herba℞ ſil'r valēt vt ex cōib⁹ auctoꝛibus medicine patet. Et de plurib⁹ iſtarum herba℞ p̄i⁹ in diuerſis paſſibus dictū ē amplius

Sic dentes ſerua porrorum collige grana
Ne careas iure cum iuſquia. ſo ſimul vre
Sicq̃ per embotum fumũ capẽ dente remotum

Ad dẽtium dolorem.

¶ Hic ponũt aliq̃ medicine valẽtes ad dolorẽ dẽtiũ. Et dicit text⁹ q̃ ſemia porroꝝ ⁊ iuſqam⁹ ſimꝪ vſta valẽt in dolore dẽtiũ. Et debent ſic admĩſtrari ſucc⁹ iuſq̃ami cũ ſeminib⁹ porroꝝ debẽt ſimul cõburi: ⁊ fumus iſtou embotum recipi in illa parte in qua eſt dolor dẽtis. In iuſq̃amo em̃ eſt virt⁹ ſtupefaciẽdi et ſic ex ſtupore dolor nõ pcipit. Et ĩ fumo ſeminis porri eſt virtus interficiendi vermes: qui aliquãdo cõcauitatibus dentiũ exiſtẽtes intollerabilẽ faciũt dolorem. Et iſtud dicit auicen: ſcdo canonis ca. de porro. Et eſt porruꝫ herba nota. Et iuſquiamus eſt herba ſtupefactiua habens longa folia pinguia et fetida.

Nux: oleum: frigus capitis anguillaq̃ potus
Ac pomũ crudũ: faciunt hominẽ fore raucum

Raucedine inducentia.

¶ Hic ponũtur ſex cauſe raucedĩs vocis: q̃ꝝ p̃ma eſt nux. i. cõeſtio nucũ: q2 nuces mꝪtũ exſiccãt ⁊ ergo vocẽ exaſperãt ⁊ faciũt eã ſimilẽ vocib⁹ gruũ Scda ẽ oleũ cui⁹ vſus põt ĩducẽ raucedinẽ q2 partes ei⁹ aliq̃ viſcoſe adherẽt ĩpi cãne pulmõis faciẽtes raucedinẽ: ſcdo põt iducere raucedinẽ ĩ corporib⁹ colericis: q2 oleũ in talib⁹ cito inflãmaꝪ et ſic inducit ex tali calefactiõe exaſpationẽ ⁊ raucedinẽ Prima tñ cã videꝪ melior. Tertia ẽ frig⁹ capitis Cui⁹ cã ẽ: q2 ex frigore capitis fit cõpreſſio cerebri ex cui⁹ cõpreſſiõe fiũt hũores deorſũ v̾ſus guttur ⁊ cãnã pulmonis ĩducẽtes raucedinẽ ppꝪ nimiam

Causa quare [illegible] pot indu[illegible] raucedinem

humectationẽ cãnc. Quarta ẽ āguille ſiue cõeſtio āguille: qꝛ ex eſu eiꝰ ..matata viſcoſa mĺtiplicãt q venientia ad cãnã pulmonis illic adherẽt īducẽtes raucedinē. Quinta ẽ potꝰ nimiꝰ ⁊ maxie qñ itur dormitũ. Cuiꝰ cã ẽ qꝛ ex tali cãna pulmõis ẽt mĺtũ hũectat. Iã vehemẽs hũectatio cãne pulmõis potiſſima eſt cauſa raucedinis vocis ſcõm oẽs medicos. Sexta eſt pomũ crudũ: qꝛ ingẽſtũ crudũ multiplicat neu..inata. Et ſi ſit cũ hoc ĩmaturũ ſtipticũ ſiue põticũ guttur exaſperat.

Ieiuna: vigila: caleas dape: valde labora

Inſpira calidum: modicum bibe: cõprime flatum:

Hec bene tu ſerua ſi vis depellere reuma.

Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus.

Ad fauces brancus: ad nares eſto coriſa

Hic tāgunt̃ ſeptẽ qbꝰ curat̃ reuma. Primũ eſt abſtinẽtia ſiue ieiuniũ: qꝛ ꝑ hoc mat̃ia reumatꝫ diminuit̃: qꝛ abſtinẽtia exſiccat ⁊ mat̃ia meliꝰ maturat̃ ⁊ ꝯſumit̃: qꝛ natura nõ hñs materiã cibalẽꝫ in quã agat: agit ĩ materiã reumatis et cõſumit eã ⁊ caput nimis replet̃. Et ꝙ dicit aui. qnta t̃tij tractatu p̃io. c. xiii. Et ꝓpt̃ qdẽ ne patiẽs catarꝛ ⁊ coriſam replet vẽtrẽ cibis q̃re repleat̃ caput eiꝰ Scdꝫ ẽ vigilia: qꝛ illa ẽt ẽ exſiccatiua cerebri ⁊ ꝓhibitiua aſcẽſꝰ mĺtoꝝ vapoꝝ ad caput. Tertiũ ẽ cibi calidi: q ẽt iuuãt ĩ reumate cũ ẽ ex mat̃ia frigida: qꝛ ꝑ illos ẽt tũc digerit̃ mat̃ia frigida. Quartũ ẽ mĺtũ laborare: qꝛ ꝑ hoc etiã ꝯſumit̃ materia reumatis: qꝛ labor mĺtꝰ exſiccat ſupfluitates corpis. Et loco illiꝰ dictiõis valde: qdã textꝰ hñt veſte ⁊ tũc ſẽſus ẽ q ĩ cura reumatis ẽt valet calor ĩ veſtibꝰ hoc etiã verũ ẽ maxie tñ qñ materia reumatis eſt frigida:

Cõtra reuma catarrum.

Quītū ē inſpiratio aeris calidi ⁊ hoc maxīe in catarro ex materia frigida: qꝛ p aerē īſpiratū calidū tūc caleſit materia ⁊ maturaṫ. Sextū eſt modicum bibere et pati ſitī: qꝛ p hoc etiā materia reumatis ꝯſumiṫ cum ſitis ſiue modica bibitio exſiccaṫ. Et etiā p modicā bibitionē caput nō repletur ſicut p multū potū Septimū ē cōprīere flatū.i.retinere anhelitū. Jllō ei valde bonū ē in catarro maxīe a ca frigida: qꝛ p iſtā retētionē āhelit⁹ caleſiūt pectoralia:⁊ ſic meli⁹ digeriṫ materia frigida fleugmatica faciēs catarꝝ. Et pluria iſtoꝝ ⁊ alia tāgit Aui. loco pₐlle. dicēs. Opꝫ vt aſſidue calefactiōeꝫ capitꝭ elōgatiōeꝫ ei⁹ a frigore ⁊ minuat ipm a ſeptētriōe ⁊ ꝓpe poſt auſtrū. Auſter eī repletꝫ rareficat ſeptentrio ꝯſtrīgit ⁊ exprīit ⁊ mīorat potū aq̄ cōgelate:neq₃ dormiat lōe ⁊ ſitiat ⁊ famē patiaṫ ⁊ ⁊ vigilat ⁊c. q̄ꝛ ū pōt q̄ſi ſūt iſtiū cure Raſis Xo. iſ. almā. vult q⁹ patiēs reuma dꝫ cauere ne iaceat ſupīnus. Et rō p illō decubitū materia fluat ad ptē poſteriorē ⁊ cū ps poſterior nō hꝫ māifeſtos meat⁹ p q̄s materia fluat/timeṫ ne fluat ad neruos ⁊ faciat ſpaſmū vṫ paliſim. Et ſilr dꝫ abſtīere oīno a vino qꝛ vinū ē vaporoſū:⁊ cū multū ſit calidū diſſoluit materiā ⁊ auget reuma:⁊ ſilr nō dꝫ ſtare ad ſolem aut ad ignē:qꝛ ſol ⁊ ignis diſſoluēdo materiā etiā augēt reuma. ¶ Deīde text⁹ in duob⁹ vltimis Xſſ bus ponit differētia īter iſta tria noīa: ſcꝫ catarr⁹/ brāc⁹ ⁊ coriſa Et ſtat drña ī hoc q⁹ ē fluere maīia ad aliā ⁊ aliā ptē. Añ reuma ē nomē cōe ad oēꝫ fluxū materie de vno mēbro ad aliudꝫ. Et ꝫ dr reuma quaſi ruens materia. Jn cōi tñ vſu capiṫ ſolū p nomine cōi ad oēm fluxū materie in capite: et ꝯtinet ſub ſe iſtas tres ſpēs.ſ. catarꝝ/ brancuſū/ et coriſam

Hec verba notanda

Supinus decubitus prohibet

Unde ſi illa materia fluat ad pectus vel mēbra vi
cina dicitur catarrus: ſi vero ad fauces branc⁹: ſed
ſi fluat ad nares dicitur coriſa.

Auripigmentū ſulphur miſcere memento
His decet apponi calcem cōmiſce ſaponi
Quattuor hec miſce cōmixtis quattuor iſtis
Fiſtula curat quater ex his ſi repleatur.

Contra fiſtulam.

In hoc textu pōit auctor medicinā curatiuā fi-
ſtule/ dicēs ꝙ emplaſtrū factū ex auripigmo ſul-
phure calce ⁊ ſapone ſil' mixtis curat fiſtulā. Cui⁹
cauſa ē: qꝛ in iſtis ē virt⁹ exſiccatiua ⁊ mūdifica-
tiua q̄ intētiones neceſſario req̄runtur in curatio
ne fiſtule. De auripigmēto dicit platear⁹ ꝙ ē ca
lidū ⁊ ſiccū in q̄rto gradu: diſſoluit attrahit cōſu-
mit ⁊ mūdificat. Et ſulphur ⁊ ſapo ſcd̄m eū etiā
calida ſunt ⁊ ſicca: ſulphur tn̄ vehemētius qꝛ eſt
calidū ⁊ ſiccū in quarto: ſapo vero nō. De calce di-
cit Aui. ꝙ calx abluta ē exſiccatiua ſine mordica-
tione et ꝯſolidat. Notādū circa iſtud ꝙ fiſtula
eſt vulnus ⁊ aſſidue periodice fluens. i. ſecūdū di
uerſa tempora ſcd̄m diuerſas lunationes. Auripi
gmentū vero eſt illud quo vtūtur ſculptores quo
faciunt adherere es ſiue metallum lapidib⁹. Sa-
po vero id eſt ſmigma eſt illa pinguedo alba ſiue
nigra qua mulieres lauant ⁊ mūdāt veſtes. Alia
vocabula nota ſunt.

Oſſibus ex denis bis centeniſq̄ nouenis
Cōſtat homo denis bis dētibus ⁊ duodenis
Ex tricētenis decies ſex quinq̄ q̄ venis.

In hoc textu autor ponit numerū oſſiū dētiū ⁊
venarū humani corporis ⁊ dicit p̄mo ꝙ hō ꝯſtat

ex ducentis et nouēdecim oſſibus. Scđm tñ ſolē nes medicine doctores: vt ypocratē/galienū/ raſim/auerroym/ ꝛ auicēna oſſa hõis ſunt ducenta ꝛ quadragintaocto: lȝ in particulari enumeratione oſſium diſcōueniant. Et iſtud vult ille cõis x̄ſus. Oſſa ducentena ſunt quater atq̃ duodena. Scđo dicit ꝙ homo debet habere triginta duo dētes: ꝛ iſtud intelligendū eſt cōmuniter ꝛ vt plurimū in hominib⁹ pfectis. Aliqñ eñ cõtingit aliquos homines nõ habere dētes quattuor extremos q̃ ſunt poſt molares / et in talibus dentes ſunt viginti octo tantū. Et aliqui carēt his dentib⁹ vltimis in puericia tñ. Aliq̃ in puericia ꝛ iuuentute/ ita ꝙ nõ eis naſcūť donec ſint ſenes. Alij tota vita. Circa iſtud ſciēdū eſt ꝙ ſm Aui. pma pmi doctrīa qnta ſūma pria. c. de anthomia dētiū. Inter iſtos dētes duo vocanť duales ꝛ ſunt duo dentes anteriores ꝛ duo quadrupli iūcti duob⁹ a dextris ꝛ ſiniſtris. et tã duales q̃ q̃drupli ſūt duo ĩ ſupiori mãdibula ꝛ duo ĩ iſferiori: ꝛ ſūt oēs ordīati ad īcidēdū: ꝛ idõ a quibuſdã inciſores vocanť ꝛ ſpalr duales. Et poſt iſtos dētes ſunt duo dētes qui vocanť canini ſupius ꝛ duo inferi⁹ īmediate cõiūcti quadruplis ꝛ officiū eoꝝ ē frāgere durapoſt. Et illos ſunt q̃ttuor dētes molares a dextris ꝛ a ſiniſtris q̃ttuor tã in ſupiori q̃ inferiori mādibula. Et p⁹ iſtos in aliqb⁹ vn⁹ ſenſus tam a dextris q̃ a ſiniſtris: ꝛ tam ĩ inferiori ꝙ a ſupiori mādibula ĩ alĩ quib⁹ x̄o nõ. Et ſunt iſti dentes molares et dētes ſenſus oĩes ordinati ad molandū. Et ſumma totius numeri dentiū eſt triginta duo: vel vigintiocto in nõ habētibus dentes: ſcilicȝ quattuor quadrupli. Et quattuor canini/ et ſex immolares/ et

Oſſa hoīs ſunt 248

Homo ut plurimū debet habere 32 dentes

Homo habet 365 venas.

quattuoꝛ dentes ſenſus. Tertio dicit ꝙ homo ha-
bet trecentas et ſexagintaquinqꝫ venas: vt poſſet
patere enumeranti eas.

Humorum numerus corporis humani.

Quattuoꝛ humoꝛes in humano coꝛpoꝛe conſtant
Sanguis cum colera fleugma melancolia
Terra melā. aqua. fleg. ꝛ aer ſanguis coler. ignis.

¶ In hoc textu enumerat pꝛimo auctoꝛ humoꝛes q̄ ſūt neceſſarij ad cōſtitutionē humani coꝛpoꝛis ꝛ dicit: ꝙ quattuoꝛ ſunt hūoꝛes ī hūano coꝛpoꝛe. ſ. ſanguis/fleugma/colera/et melancolia. Scđo oſtēdit naturā ꝛ cōplexionē cuiuſqꝫ humoꝛis per hoc ꝙ cōparat vnūquēqꝫ vni elementoꝛum. Et vult ꝙ melācolia ꝛ frigida ꝛ ſicca ꝛ ſic cōparat terre/que ſimilis nature ē. Fleugma eſt frigidū ꝛ humidum et ſic cōparat aque. Sanguis ē calidus ꝛ humid⁹ et cōparat aeri: ſꝫ colera ē calida ꝛ ſicca/ et ſic ꝯparat igni. Et ſenſus etiā patet ī his verſib⁹. Hūid⁹ ē ſanguis calet ē vis aeris illi. Alget humet fleugma ſic illi vis ſit aquoſa Sicca calet colera/ ſic igni ſit ſimilata. Melācolia friget ſiccat q̄ſi terra. Et p maioꝛi itellectu ſciendū ē ꝙ ſm̄ Aui. p̄ma p̄mi doctrina quarta. ca. p̄mo. Quattuoꝛ ſunt humoꝛes in coꝛpe hoīs: ſed ſanguis fleugma colera et melancolia: vt dictū eſt. Inter quos ſanguis eſt melioꝛ pꝛimo: quia eſt materia ſpirituū in q̄bus ꝯſiſtit ꝛ oīs operatio vegetatiua vitalis et animalis. Secūdo quia confoꝛmis eſt cū p̄ncipiis vite eſt eñ calidus et humidus temperate. Tertio quia plus nutrit et reſtaurat deperditū ceteris humoꝛibus. Et vt audeam ſic dicere eſt theſaurus nature ex cuius perditione ſeqtur moꝛs ſtati. Deinde ſeqtur fleugma in bonitate: p̄mo qꝛ aptū aſt vt tp̄e neceſſitatis fiat

Sanguis inter humores melior

ſanguis ⁊ ideo nõ habet ꝓpꝛium receptaculũ: ſed incedit cũ ſanguie. Secũdo qꝛ vicinius ē radicali humido quod ē velut baſis vite. Deinde ſeqtur colera: qꝛ ꝑticipat cũ naturali caloꝛe q̃diu menſuraꝫ ſeruat. Deinde ē melancolia velut fex ⁊ ſoꝛdicies elõgata a ꝑncipiis vite: inimica leticie et liberalitate: et cognata ſenio moꝛti. Secundo ſciendum ē: pro diuiſione humoꝝ ꝙ ſanguis due ſunt ſpecies ſcilicet naturalis ⁊ innaturalis. Naturalis eſt cuius coloꝛ rubeus. ſ. venalis rubeꝰ obſcurus et arterialis rubeus clarus: malo carens odoꝛe: et ē valde dulcis: et hoc propter reſpectũ ad alios humoꝛes. Innaturalis ē duplex: nã quidã ē innaturalis qualitate. ſcilicet ꝗ eſt mutatus cõplexione bona in ſe ſiue alteriꝰ humoꝛis cõmixtione. Alius ē innaturalis ꝓpter humoꝛẽ malũ ei admixtũ peccãtẽ qualitate ſubſtãtia vel q̃titate vel in ꝓpoꝛtiõe alteriꝰ ad alterũ. Et iſte ē duplex. Nã qdam ē non naturalis ex ꝑmixtiõe mali humoꝛis ꝗ ab extra ſibi ſuꝑuenit. Aliꝰ ē nõ naturalis ex ꝑmixtiõe mali humoꝛis gñati in ipſomet ſanguine ſicut qñ pars ſanguis putrefacta ē: et eius ſubtile ꝯuerſum ē in colerã: et groſſum in melãcoliaꝫ: vel illa colera vel illa melãcolia vel vtraq; manſit i illo ſanguine. Et iſte ſanguis nõ naturalis ex admixtione mali humoꝛis mł̃tipliciter diuerſificatur a naturali. Pꝛimo ĩ ſubſtãtia: qꝛ groſſioꝛ ⁊ turpidioꝛ ē cũ ſibi miſcet melancolica vel ſubtilioꝛ cũ ſibi miſcet colera citrina vel aq̃ſitas. Scdo ĩ coloꝛe: qꝛ ē declinãs ad albedinẽ ex ꝑte fleugmatis: vel ad nigredinem ex ꝑte melãcolie. Tertio in odoꝛe: qꝛ fetidioꝛ ē ex admixtione putridoꝛũ humoꝛum: vel omnino odoꝛe caret ex admixtione crudoꝛuꝫ. Quarto in ſapoꝛe:

Sanguinis duæ ſpecies

q̃ vergit ad amaritudinē ex admixtiōe colere vel ad acetoſitatē ex parte melancolie: vel ad inſipiditatē ex pte fleugmatis. ¶Fleugmatis vero etiā due ſunt ſpecies.ſ. naturale et innaturale. ¶Naturale eſt quod eſt aptum: vt in aliquo tempore fiat ſanguis quia eſt ſanguis nō bene coctus Et eſt modus quedam dulcis fleugmatis quod non valde exiſtit frigidum/ immo corporis cōparatione eſt frigidiatꝫ paucc ſanguinis vero comparatiōe et colere rubee eſt frigidum. Et eſt naturaliter album. Et dr̃ iſtud fleugma dulce: extenſo hoc nomine dulce ad oēs ſapores delectantes guſtum: quia alio modo iſtud fleugma naturale non eſt dulce: cum ſit inſipidum aquoſum: ⁊ ſaporis aque multū ꝓpinquum. Et nō fecit natura iſti fleugmati ꝓprium receptaculū: ſicut colere ⁊ melancolie fecit: ſed fecit ipm̄ tranſire cum ſanguine vt tempore neceſſitatis vertatur in ſanguinem: quia habet ſimilitudinem ꝓpinquam ſanguini Et iſti⁹ fleugmatis due ſunt neceſſitates et vna vtilitas. ¶Prima neceſſitas ē vt ſit iuxta mēbra ad hoc vt operētur in eo eorum virtutes: ⁊ coquāt ⁊ dirigerant ⁊ nutriantur ex eo cum membra amiſerint nutrimentum quod conſueuit venire ad ipa qđ eſt ſanguis bonus ꝓpter retentionē materie ſanguis que quidē retentio a ſtomacho ⁊ epate fit propter aliquas cauſas accidētales. Secūda neceſſitas eſt vt miſceatur cum ſanguine ⁊ reddat ipm̄ aptū ad nutriendum membra fleugmaticarū cōplexionū: ſicut cerebrū ⁊ nuchā: in quo ſanguie ea nutrituto notabilē fleugmatis ꝑtē eſſe oportet Utilitas vero ei⁹ eſt vt humectet iuncturas ⁊ mēbra que multū mouenꝰ ne deſiccanꝰ ꝓpter calorem q̃ ꝓuenit ex motu ⁊ ꝯfricatiōe. Fleugma vō in na

Flegmatis diuiſio.

Flegmatis neceſſitates

Flegmatis prima diuiſio, alia ex parte ſubã, et ex parte ſapo

turale pōt diuidi p̄mo ex pte ſubſtantie. Et ſic qddā eſt muſcillaginoſum: et eſt fleugma ſm̄ ſenſum diuerſum in ſubtilitate ꝛ groſſicie in ſuis partib⁹ Et dicit muſcilaginoſum ꝑpter ſimilitudinē quā habet cum muſcillaginibus extractis a ſeminib⁹. Aliud ē fleugma groſſum quod apparet equale in ſubſtātia: id eſt in ſubtilitate et groſſicie ſecundū iudicium ſenſus: ſed ſm̄ veritatem diuerſum eſt in ſuis partib⁹ et dicitur fleugma crudum. Et iſtud multiplicatur in ſtomacho et inteſtinis. Et ꝑpter ipſius expulſionem a ſtomacho precepit ypo. fieri vomitum in mēſe bis et ad eius expulſionē ab inteſtinis ſtatuit natura coleram defluere a ciſti fellis ad inteſtinū ieiunū: ꝛ ꝯſequēter ad alia inferiora: quaten⁹ abſtergeret illud fleugma ab orificijs inteſtinoꝝ ꝛ faceret ip̄m deſcendere cū fecib⁹. Multiplicatur etiā interdū in venis ſpecialiter in ſenibus ꝑpter diminutionē digeſtiōis ꝛ illic morā trahens paulatī augetur et ingroſſatur: ꝛ cū ab eo tandem grauetur natura et non poſſit ip̄m per venas expulſionis ordinarias expellere faciens de poſſibilibus qđ melius eſt elongat ip̄m a corde et alijs mēbris intrinſecis: ꝛ mittit ad extrema: ꝛ ſpeciliter ad tibias: quia ſua grauedine naturaliter tēdit ad inferiora. Et iſta eſt cauſa quare tibie ſenū inflantur inflatiōe relinquente foueā poſt impreſſionem digiti: ſpecialiter circa noctē ꝛ in pinguibus et ſolitis nutriti humidis. Aliud eſt fleugma valde ſubtile et eſt fleugma aquoſum ſimile aque aliq̄liter iſpiſſate et ſepe inueniunt in ſaliuis ꝛ ſputis male digerentiū: et nimis bibentium: et a cerebro ad nares diſtillare ſolet in principio coriſaꝝ et cū per decoctionē ingroſſatur conuertitur in fleugma

groſſum albū aut muſcillaginoſum. Aliud ē fleu-
gma groſſum album vocatum gipſeum et eſt fleu
gma cuius ſubtile fuit reſolutū propter nimiam
morā: et ei⁹ in iuncturis in groſſum remanſit/
quaſi lapidificatum. Et iſtud fleugma facit poda-
gram nodoſam fere inſanabilē. Aliud eſt fleuma
vitreum ꝛ eſt fleugma ſpiſſum groſſum ſimile vi-
tro liq̄facto in colore viſcoſitate ꝛ pōdere. Secū-
do diuiditur fleugma ĩnaturale ex parte ſaporis.
Nam quoddā eſt fleugma dulce quod fit ex admi-
xtione ſanguinis cum fleugmate. Et ſub iſto etiā
continetur fleugma vnctuoſum quod fit ex admi-
xtione vnctuoſitatis ſanguis cū fleugmate. Aliō
eſt fleugma inſipidum factum ex cruditate: ſicut
quoddam fleugma vitreū. Aliud eſt fleugma ſal-
ſum factum ex admixtione colere. Et iſtud eſt ma
gis mordax ſiccius ꝛ lenius ſpeciebus fleugma-
tis propter coleram quam ſuſcipit in ſe que ſicca
exiſtit lenis ꝛ acuta. Et hoc fleugma ſepe reperit
in fleugmaticorum ſtomachis potantiū ſepe vina
fortia et vtentium ſalſis ꝛ acutis ꝛ adherens ſto
macho cauſat interdū ſitim clam moroſam et diu
currens per inteſtina quādoq; excoriat ea/: et in-
ducit diſſintheriam ꝛ in ano frequenter inducit
fortem tenaſmonem. Aliud eſt fleugma acetoſum
quod fit quando propter melancoliā acetoſam ſi-
bi admixtam. Et quandoq; fit ꝓpter ebullitioneꝫ
que accidit fleugmati ſicut accidit ſuccis dulcib⁹
fructuum q⁹ primo ebuliunt ꝛ poſtea aceſcūt. Et
iſtud fleugma ſepi⁹ apparet in ſtomacho male di
gerentiū ꝙ in alijs partibus. Nā ad os ſtomachi
naturaliter ꝓfluit melancolia ad deſiderium ſuſci
tandū que deorſum cadens qñq; fleugmati mixta

reddit ipſum acetoſum: et hoc cognoſcitur p ru-
ctus acidos/ et interdum fleugma tale generaẗ in
ſtomacho per viam ebulitiōis debili calore exchi-
lo. Aliud eſt fleugma ponticum qđ quandoq̧ cau
ſatur propter admixtionem melancolie pontice.
Et iſtud raro reperitur ꝓpter raritatem melanco
lie pontice: quandoq̧ vero cauſaẗ propter vehe-
mentē frigidationem eius: qua humiditas eius
congelatur: et aliqualiter ad terreſtreitatem alte-
ratur et non ſuperuenit ei calor debilis qui facien
do ipſum ebulire conuertat ipſuȝ in acetoſitatem
neq̧ calor fortis q̄ digerat ipſum ⁊ conuertat ip-
ſum in ſanguinē. Colere due ſpecies ſimiliter due
ſunt ſcilicet naturalis ⁊ innaturalis. Colera natu-
ralis eſt ſpuma ſanguinis cuius color eſt rubeus: (Diuiſio et ne-
clarus .i. citrinus in vltimo gradū citrinitatis ſi- ceſſitas colere
cut capilli ſafrani: et eſt leuis acuta et quātomagꝭ
fuerit calida erit maioris rubedinis. Et iſta cole- naturalis.)
ra poſtq̄ generata eſt in capite diuidatur in duas
partes. Quarum vna tranſit cum ſanguine ad ve
nas et alia pars tranſmittitur ad burſam fellis.
Pars autem illa colere que tranſit cum ſanguine
penetrat cum eo cauſa neceſſitatis et cauſe vtili-
tatis. Neceſſitas eſt vt miſceatur cuȝ ſanguine ad
nutriendum membra colerica. Et vtilitas eſt vt
ſubtili et ſanguinem et faciat ipſum penetrare in
venis. Pars autem illa que tranſit ad burſam fel
lis tranſit illic etiam propter neceſſitatem ⁊ vtili
tatē. Neceſſitas eſt duplex. Quedā eſt neceſſitas
corporis totius: ſcilicet mundare ipſum a ſuper-
fluitatibus colericis. Alia eſt reſpectu burſe fel-
lis et eſt nutrire ipſam. Utilitas etiam eſt duplex
Vna ē abluere inteſtina a fecibꝰ ⁊ fleumate viſco-

ſo adherente eis. Altera eſt pungere inteſtina et muſculos Aui. vt ſentiāt quod eſt eis nociuum ⁊ emittāt digeſtionē. Et huius rei ſignū eſt ꝙ coli ca ſepe accidit ꝓpter opilationem factam in fora mine quod ꝓcedit a burſa fellis vſqꝫ ad inteſtina Colera vero innaturalis duplex eſt. Nā vna eſt in naturalis propter cauſam extrinſecam que ei ad miſcetur. Alia eſt innaturalis propter cauſam in ſe: quia ſubſtantia eius non eſt naturalis. Colera innaturalis propter cauſam extrinſecam alia eſt ſcita et famoſa: ⁊ eſt illa cui fleugma admiſcetur. Et dicitur famoſa ſiue etiam nota: quia ſepiſſime generari ſolet ⁊ ex hac colere ſpecie fit tertia nota. Alia eſt que eſt minoris fame: et eſt illa cui me lancolia eſt admixta. Colera vero famoſa vel eſt ci trina et generatur ex admixtione fleugmatis ſub tilis cū colera naturali/ vel eſt vitellina ſimilis vi tellis ouorū et generatur ex admixtione fleugma tis groſſi cum colera naturali. Colera vero minoris fame fit duobus modis: vnus eſt quādo colera in ſe aduritur ⁊ fit cinis a quo nō ſeparatur pars ſubti lis colere: ſed cum eo miſcetur ⁊ hec colera eſt pe ior. Alius eſt vt melācolia colere de foris adueni ens cū ea miſceatur: ⁊ hec colera eſt melior alia ⁊ ē eius color rubeus/ ſed nō clarus nec floridus. imo eſt magis ſimilis ſanguini venali. Colore vero ina turalis impropria ſubſtātia ſine alterius humoris cōmixtione: alia eſt q̄ ſepius generatur in epate per hoc ꝙ ſubtile qđ eſt in ſanguine aduritur ⁊ tranſit in colerā ⁊ groſſum in melancoliā. Alia eſt que in ſtomacho magis generatur ex cibis malis nō dige ſtis ſed corruptis. Uel generatur in venis ex humori bus alijs. Et iſtius colere due ſunt ſpecies. Nam

quedã eſt paſſina ſimilis colori praſſij nigri q̃ ge-
neratur ex vitellina qñ aduritur: nam aduſtio facit
in colera vitellinã nigredinẽ qua cõmixta cũ citri
nitate generatur color viridis. Alia eſt eruginoſa
ſimilis in colore eurigini eris ꝛ generatur ex praſ-
ſina quãdo praſſina tñ aduritur donec ſiccetur eius
humiditas ꝛ incipiat redire ad albedinem ꝑpter
ſuam ſiccitatẽ. Et iſte due vltime colere male ſunt
et venenoſe ꝛ eruginoſa tñ peior eſt. Melancolie
duo ſpẽs ſimiliter due ſunt. ſ. naturalis ꝛ innatura
lis. Naturalis eſt fex boni ſanguinis ꝛ turbulen-
tia et ſuperfluitas: cuius ſapor eſt medius inter dul
cedinẽ et ponticitatem. Et iſta melancolia cũ gñã
ta eſt in epate ptitur in duas ptes. Quarũ vna pe-
netrat cũ ſanguine ꝛ manat cũ eo ad venas. Alia
transmittitur ad ſplenẽ. Prima ps penetrat cũ ſan
guine ꝑpter neceſſitatẽ ꝛ vtilitatẽ. Neceſſitas eſt
vt miſceatur cũ ſanguine ad nutriendũ mẽbra melã
colica frigida ꝛ ſicca ſicut oſſa. Utilitas eſt vt flu-
xibilitatẽ ſanguinis nimiã coerceat ꝛ vigoret cor
pulentiã eiꝰ ꝛ cõdempſet donec fiat ps ſolida mẽ
broꝝ duorũ q̃ debet nutrire. Alia ps q̃ ſanguis
nõ indiget vadit ad ſplenẽ propter neceſſitatẽ et
vtilitatẽ. Neceſſitas eſt duplex. vna eſt ſcðm totũ
corpus ſcʒ ipm a ſuperfluitate melancolica mũdare.
Alia ẽ ſcðm ſplenem ſcʒ ipſum nutrire. Utilitas
vero ꝓcedit ex ea ꝑpter ꝙ ipſa profluit ad orifi-
ciũ ſtomachi exprimendo humiditates quas illic
inuenit ſicut mulier mulgendo exprimit digitis lac
ab vberibꝰ vacce. Et hec vtilitas eſt duobꝰ modis
Uno mõ qꝛ in ipſa multa cõſtringit ꝛ inſpiſſat ꝛ
cõfortat orificiũ ſtomachi. Scðo qꝛ facit ĩ ore ſto
machi cõmotionẽ ꝑpter acredinem eiꝰ et excitat

famem ꝛ facit deſideriū. Melancolia ꝟo innatu-
ralis eſt ſicut res aduſta vel cinis reſpectu alioꝛuꝫ
humoꝝ. Et ei⁹ quattuoꝛ ſunt ſpēs famoſe:lꝫ plu-
res ſint nō famoſe. Pꝛima eſt q̄ eſt cinis coleꝛe: ꝛ
illud et qđ aduritˀ de colera/et hec ſpecies eſt ama
ra. Scđa eſt q̄ eſt cinis fleugmatis ꝛ illud fuit ad
uſtū ex fleugmate: et ſi fleugma qđ aduſtū eſt fue-
rit valde ſubtile ꝛ aquoſum: tūc melancolia ex eo
genita erit ſalſa in ſapoꝛe. Si aūt fuerit fleugma
groſſum qđ aduritˀ tūc cinis ei⁹ aut melācolia ex
eo gñata tendit ad acetoſitatē aut pōticitatē. Ter
tia eſt q̄ eſt cinis ſanguis: ꝛ illud qđ aduſtū eſt ex
ſanguine: ꝛ hec melācolia eſt ſalſa parū trahens
ad dulcedinem. Quarta eſt q̄ eſt cinis melancolie
naturalis. Et ſi melācolia naturalis ex qua fit fue
rit ſubtilis: tūc erit multū acetoſa ꝛ cum effundi-
tur ſuꝑ terram ebulit ꝛ eius odoꝛ eſt acris: et ab
eo fugiunt muſce ꝛ alalia. Si vero talis melanco
lia naturalis ex qua fit fuerit groſſe erit minoꝛis
acetoſitatis cum pauca ponticitate.

Natura pingues iſti ſunt atq; iocantes
Semꝑ rumoꝛes cupiūt audire frequentes
Hos venus et balchus delectant fercula riſus
Et facit hos hylares: et dulcia ꝟba loquētes
Omībus hi ſtudijs abiles ſunt ꝛ magis apti
Qualibet ex cauſa nec hos leuiter mouet ira
Largus/amās/hylaris/ridēs rubei q; coloꝛis
Cantās/carnoſus/ſatis audax atq; benign⁹.

Hic ponit autoꝛ ſigna ꝑ q̄ cognoſcere poſſim⁹
holem ſanguinee cōplexiōis. Quoꝝ pꝛimū eſt q;

ſanguine⁹ ē naturalr piguis. Et nō debem⁹ itelli
gere ꝙ ſāguine⁹ ſit piguis piguedie ꝓprie acce
pta: qꝛ talis ſignificat ſup frigiditatē ꝯplexōis vt
vult aui. ſcđo p̄mi doctrina ſtia. c. iii. Sꝫ ē piguis
piguedine extēſa ad multā carnoſitatē: qꝛ ē mltū
carnoſus. Vult ei aui. loco p̄alle. qꝛ mltitudo car
nis rubee cū decēti firmitate ꝛ nō laxitate ei⁹ ſig
nificat ꝯplexionē calidā ꝛ humidā q̄lis eſt ſāgui
nea. Et rō eſt qꝛ mltitudo carnis rubee atteſtatur
ſup fortitudine v̄tutis aſſimilatiue: ꝛ multitudie
ſanguis q̄ vigēt ꝛ ſualeſcūt calido ꝛ hūido: teſte
Galieno ſcđo cōplexionū dicēte. Multitudo autē
carnis a mltitudie ſāguis gñat. Calidū v̄o pfecte
digerēs ꝛ aſſimilās carnis ſoliditatē opat. Dicit
etiā Aui. loco p̄alleg. ꝙ oē corpus carnoſum ſine
multitudie piguedinis ꝛ adipis ē ſanguineū. Et
idē vult Galien⁹ ſcđa regni canōe illo. Hūida v̄o
ꝛ calida craſſis. Scđm ē ꝙ eſt iocoſus. ſ. ꝓferens
v̄ba alios ad riſū ꝓuocātia: vel let⁹ ꝛ hoc ꝓpt be
nignitatē hūoris ſāguinei ꝓuocātis hoiem ad le
ticiā ꝛ iocūditatē ꝓpt ſpūs claros et pfectos ex
ſanguie gñatos. Tertiū ē ꝙ libēter audit fabula
tiōes iocoſas eadē de cā. Quartū ē ꝙ īclinat⁹ eſt
ad luxuriā ꝓpter caliditatē ꝛ hūiditatē ꝓuocātia
ad coitū. Quintū ē ꝙ talis libēter bonū vinū po
tat. Sextū ē ꝙ libēter comedit bona cibaria: q̄rū
cauſa pōt eſſe: qꝛ talis appetit ſimiliora cōplexiōi
ei⁹ q̄ ſunt bona vina ꝛ bona cibaria. Septimū ē
ꝙ talis de facili ridet. Cui⁹ cauſa eſt: qꝛ ſanguis
ꝓuocat ad riſum. Octauū eſt ꝙ talis ē hylaris. i.
hylarē faciē amabilē et iocūdā hñs ꝓpter viuaci
tatē coloris: ꝛ formoſitatē cōplexionis ex comple
xione ſanguinis. Nonū eſt ꝙ talis profert dulcia

verba ꝓpter amicabilitatē nature ſanguis. Deci‑
mū eſt ꝙ talis eſt apt⁹ oīb⁹ artib⁹.i.de facili pōt
adiſcē quālibꝫ artē ꝓpť viuacitatē ⁊ pſpicatitatē
ingenij ei⁹. Undecimū ē ꝙ talis nō facile iraſciť.
⁊ iſtō ꝓuenit ꝓpť hūiditatē hebetātē feruorē co‑
lere ꝓuocātis ad irā. Deinde textus in duob⁹ vlti
mis vſibus repetit aliqua ſigna dicta: et aliqua ad
dit. Primū ē ꝙ ſanguine⁹ eſt largus nō auar⁹ ſed
liberalis. Scōm ē ꝙ talis eſt amās ſiue amoroſus
Tertiū eſt ꝙ talis eſt hylaris.i.hñs vultū iocūdū
Quartū eſt ꝙ talis q̄ſi ſēp videť ridere quoꝝ oīm
cā ē benignitas ſāguis ad iſta ꝓuocātis. Quītū ē
ꝙ talis ē rubei coloris. vult eī Oul. loco pal. ꝙ co
lor cui⁹ rubeus ſignificat mľtitudinē ſāguis Et dꝫ
iſtud itelligi de colore rubeo cū q̄dā ſplēdore ⁊ nō
de rubeo fuſco q̄lis reperiri ſolet in vultibus hoꝝ
q̄ libenter ⁊ abūde bibūt fortia vina: ⁊ vtūť ſalſis
et ſpecieb⁹ acutis qꝛ talis ſignificat lepꝛā futuram
Sextū ē ꝙ talis libēter cātat vľ audit cātare ꝓpť
letū ei⁹ aīm. Septimū ē ꝙ talis ē carnoſus ꝓpter
cām pri⁹ dictā. Octauū ē ꝙ talis ē ſat[is] audax ꝓpť
caliditatē ſāguis q̄ ē cā audacie. Nonū ē ꝙ talis ē
benignus propter ſanguinei humoris bonitatem

Eſt et humor colere qui competit impetuoſis
Hoc genus eſt hoīm cupiens precellere cunctos
Hi leniter diſcutiunt: mulū comedūt: cito creſcunt.
Inde magnanimi ſunt largi ſumma petentes
Hirſutus: fallax: iraſcens: prodigus: audax
Aſtutus: gracilis: ſiccus: crocei ꝗ coloris

¶ Hic auctor ponit q̄dā ſigna per que cognoſcere
poſſum⁹ hoīem colerice cōplexiōis. Primū eſt ꝙ

colericus eſt ipetuoſus.i.faciens cum ĩpetu. Cui⁹
cauſa eſt : qꝛ ſupfluus caloꝛ q̄ eſt in colerico mouet
ad impetū. Et ergo etiaꝫ vult Auicen. ſc̄da primi
doctrina tertia ca.iii. ꝙ operationes exceſſiui mo
tus ſignificant caliditatē. Sc̄dm eſt ꝙ talis eſt cu
pidus honoꝛis et appetit eſſe in primis ſedibus ⁊
precellere cunctos alios. Cui⁹ cauſa eſt: qꝛ ſuper-
fluus caloꝛ pꝛonificat aīm ad arrogantiā et temeri
tatē. Tertiū eſt ꝙ iſti cito diſcūt et hoc ꝓpter ſub
tilitatē humoꝛis colerici et ei⁹ ſubtilitatē. Et ergo
dicit Aui. loco pꝛeallegato: ꝙ intellect⁹ pꝛompti-
tudo ⁊ viuacitas ad intelligentiā ſignificat calidi
tatē complexionis. Quartū eſt q̄ iſti multū come
dunt: qꝛ in ipſis foꝛtioꝛ eſt caloꝛ digerēs: et maioꝛ
reſolutio q̄ aliis coꝛpib⁹. Quintuꝫ eſt ꝙ iſti cito
creſcunt.i.perueniūt ad augmentū: et ꝓpter foꝛti-
tudinē caloꝛis naturalis in eis qui cauſa eſt aug-
menti. Sextū eſt ꝙ iſti ſunt magnanimi id eſt nō
potētes tollerare iniurias: ⁊ hoc ꝓpter caliditatē
in eis. Et ergo dicit Auicen. loco pꝛeallegato: qd
parū pati ab vnaquaq̧ re. id eſt impatientē ſe red
dere ſignificat caliditatē. Septimū eſt ꝙ iſti ſunt
largi: et hoc reſpectu illoꝝ a quibus honoꝛes acci
pere poſſunt. Octauū eſt ꝙ iſti appetunt ſumma.
id eſt ſummas dignitates et officia ꝓpter cauſam
ſecundi ſigni. Nonū eſt ꝙ coleric⁹ eſt hirſut⁹. id
eſt piloſus ⁊ hn̄s multos crines pꝛopter calidita-
tē aperientē poꝛos et mouentē materiā piloꝛū ad
cuteꝫ. Et dicit̄ hirſutus quaſi hircos ſequēs: qꝛ in
ter animalia bꝛuta hircus habet longioꝛes crines
Decimum eſt ꝙ ipſe eſt fallax. id eſt deceptoꝛius.
Undecimuꝫ eſt ꝙ ipſe iraſcens id eſt de facili ira-
ſcitur pꝛopter caliditatē. Et ergo dicit Auicē. loco

pallegato q̄ ira freq̄ns ⁊ aleuł cā ſignificat calidi
tatē: ⁊ hoc ꝓpͤ facilitatē ꝯmotiōis colere ⁊ ebulli
tiōis ſāgnis circa cor. Duodecimū eſt qḋ ipē ē ꝓ
dig⁹: q2 larg⁹ ē in exponēdo ꝓpͤ honores hn̄dos
Decimūtertiū eſt q̄ talis ē audax: q2 audacia etiā
ꝓuenit ꝓpͤ nimiā caliditatē ⁊ maxie cordis. Deci
mūquartū eſt q̄ ipē eſt aſtut⁹. i. caut⁹. Decimūqui
tū ē q̄ talis ē gracilis. i. nō groſſoꝝ mēbroꝝ: nec q̄
mlte carnis ꝓpͤ ſupfluā caliditatē vehemēter re-
ſoluētē. Decimūſextū ē q̄ talis eſt ſiccus. i. macer
ꝓpter ſiccitatē ꝯplexiōis. Decimūſeptimū eſt qḋ
talis ē crocei coloris. i. citrini. Et ꝫ dicit Aui. lo-
co pallegato: qḋ color ſubruffus ſignificat odium.

Fleugma vires modicas tribuit latoſq̄ breueſq̄.
Fleuma facit pingues ſanguis reddit mediocres.
Ocia non ſtudio tradūt: ſed corpora ſumno
Senſus: ebes: tardus: motus: pigricia ſomnus
Hic ſomnolentus: piger. in ſputamine multus
Eſt huic ſenſus ebes: pinguis facit color albus

¶ Hic pōit auctor aliq̄ ſigna cōplexiōis fleugma-
tice. Primū ſignū ē paucitas viriū. Fleugmatici
eī paucas vires hn̄t ꝓpͤ paucitatē caloris natura-
lis a q̄ oīs vis habet exordiū. Secūdū eſt q̄ fleug
matici ſunt lati ⁊ breues: q2 in eis eſt pauc⁹ calor
naturalis nō ſufficiēs extēdere corp⁹ in longū ex-
tēdit igiꝛ corpus ſecūdū latū. Tertiū eſt q̄ fleug-
matici ſunt pingues ꝓpter eorū frigiditatē ⁊ hu-
miditatē. Et ergo dicit aui. loco pallegato q̄ pin
guedo vel adeps ſupflua ſignificat exceſſū frigidi
tatis et hūiditatis et complexionē corporis frigi-
dam et humidā: quia ſanguinis vnctuoſitas q̄ eſt

vtriuſq3 materia vt dicit Galien⁹ cū reſudat a venis ⁊ obuiat mēbꝛis frigidis vel remiſſe calidi coagulat eoꝝ frigiditate vel remiſſa caliditate: ⁊ fit pinguedo vt vult Galien⁹ ſcdo cōplexionū: ⁊ poſt ea ſubdit hic textus ꝙ ſanguinei ſunt mediocres ſupple in lōgitudine ⁊ bꝛeuitate. Quartū ē fleugmatici magis ad ocia inclinantur ꝗ3 aſtudia ꝑpter frigiditatē mouentē ad ocia ⁊ pigriciē. Quītū eſt ꝙ multū doꝛmiūt ⁊ hoc ē ꝑpter multā humiditatē eoꝝ ⁊ etiā ꝓuenit mult⁹ ſōn⁹ ꝑpter frigiditatē vt innuit aui. loco ꝑallegato. Sextū ē ꝙ fleugmatici ſūt duri ingenij: qꝛ ſicut viuacitas ītellect⁹ ⁊ ꝑſpicuitas ingenij ꝓueniūt ꝑpter naturalē caliditatē ita ebetudo intellect⁹ ⁊ duricies ingenij ꝑpter ꝯtrariū. ſ. frigiditatē. Septimū ē ꝙ fleugmatici ſūt tardi mot⁹ ⁊ hoc etiā eſt pꝛopter frigiditatē q̄ facit motū tardū ſicut caliditas velocē. Octauum eſt qđ ſūt pigri. Nonū qđ ſōn⁹ in eis ē long⁹ q꞉ cā eadē eſt cū ꝑdicta. Poſtea ponūtur duo alij ꝟſus recolligētes ſigna ꝑdicta cu3 quibuſdā alijs ꝑmū eſt ꝙ fleugmatic⁹ eſt ſomnolēt⁹. i. inclinatus ad multū ſōnu3. Scdm eſt ꝙ ipē eſt piger. i. tard⁹ ad omnē operationē. Tertiū eſt ꝙ eſt multi ſputi ꝑpt̄ hūiditatē in eo abūdatē mltiplicatiuā ſputi Quartū ē ꝙ talis ē obtuſus in ſenſib⁹ nedū i ſenſib⁹ immo etiam in intellectu. Quintū eſt ꝙ talis eſt pinguis. Sextum eſt ꝙ talis eſt albus in facie. Albedo eīn cutis et maxime faciei ſignū eſt pꝛiuationis ſanguinis et paucitatis eius frigitate vt dicit auicenna loco pꝛeallegato.

Reſtat et adhuc triſtis colere ſubſtantia nigre
Que reddit pꝛauos per triſtes pauca loquentes

Signa cōplexionis melanc[olici]

Hi vigilant ſtudijs/ nec mens eſt dedita ſomno
Seruāt ꝑpoſitū ſibi nil reputāt foꝛe tutū
Inuidus ⁊ triſtis:cupidus dextr: ꝙ tenacis
Non expers fraudis:timidus lutei ꝙ coloꝛis.

¶Hic autoꝛ ponit aliq̄ ſigna melācolice. Pꝛimū eſt pꝛauitas melancolia em̄ reddit hoīes pꝛauos et maloꝝ moꝝ queadmodū ſunt q̄ ſeipſos interficiūt. Secundū eſt multa triſticia: melancolici em̄ multū triſtes ſunt vt plurimū ꝑpter ſpūs melancolicos turbidos ⁊ tenebꝛoſos ſicut hoīes leti ſūt ꝑpter ſpirituū claritatē. Tertiū eſt taciturnitas melācolici em̄ taciti ſunt ⁊ paucoꝝ verboꝝ ꝑpt frigiditatē ſicut nimia garrulitas ꝓuenit pꝛopter caliditatem. Quartum eſt ꝙ melācolici ſunt apti ſtudio qꝛ ſemꝑ capiūt eſſe ſoli. Quintū ē ꝙ tales ſunt in ſomno lenti nec bn̄ doꝛmiūt ꝑpter nimiā ſiccitatē cerebꝛi ⁊ ꝑpter fumos melācolicos ꝯmouētes in eis ſomnia valde hoꝛribilia q̄bꝰ excitant a ſomno. Sextū ē ꝙ tales ſunt tenacis ꝑpoſiti.i. pertinaces:vt cū aliqui in mente habēt diu retinent: ⁊ difficiliter placabiles ſunt: ⁊ hoc ꝓuenit ꝑpter ſiccitatē coꝝ q̄ nō ſinit ꝑpoſitū cito mutari. Septimū ē ꝙ melācolici nichil reputat eis eē tutū ſꝑ timēt ⁊ hoc ē ꝑpter ſpirituū tenebꝛoſitatē. Poſtea i duobꝰ vltimis v̄ſibꝰ ponūt aliq̄ ex ſignis p̄dictꝭ ⁊ aliqua ponunt. Pꝛimū ē ꝙ melācolicus ē inuidus. Scd̄m ē ꝙ eſt triſtis. Tertiū ē ꝙ eſt auarus. Quartum eſt ꝙ eſt tenax.i.nichil volens exponere ⁊ male ſoluens. Quintum eſt ꝙ eſt fraudoloſus ſimplex: ⁊ ꝑpterea hoīes melācolici ſunt deuoti multū legētes ieiunātes ⁊ alias multas abſtinētias facientes. Sextū eſt qđ eſt multū

timidus. Septimū eſt qḋ eſt lutei coloris.i. terre ſtris ſiue fuſci coloris. Color eñi fuſcus ⁊ maxie ſi viriditati approximat ſignificat dñm melancolie ſm Raſim ſcḋo almanſoris in principio.

Hi ſunt humores qui preſtāt cuiqꝫ colores
Omib⁹ in reb⁹ ex fleugmate fit color albus
Sāguine fit rubeus colera rubea quoqꝫ ruffus
Si peccet ſanguis facies rubet extat acellus
Inflant gene corpus nimiūqꝫ grauatur
Eſt plus ꝙ̄ frequēs plen⁹ mollis dolor ingens
Maxime fit frōtis ⁊ conſtipatio ventris
Siccaqꝫ lingua ſitis ⁊ ſomnia plena rubore
Dulcior adeſt ſputi ſunt acria dulcia queqꝫ.

¶ In hoc textu pmo ponit colores ſm̄ ꝯplexiōes Et dicit ꝙ fleugmatic⁹ ē albi coloris: ſꝫ coleric⁹ ē ruffi coloris ⁊ ſāguine⁹ rubei: ⁊ de melācolico dt in fine pcedētiū ꝟſuū. Et de iſtis oīb⁹ dictū ē pus Scḋo ponit tredecim ſigna ſupabūdātis ſāguis Quoꝝ primū ē ꝙ facies ē rubea ꝓpter aſcenſum ſanguis ad caput ⁊ faciē. Scḋm ē ꝙ oculi pl⁹ vi denť exire ſolito ꝓpter extēſionem quā facit ſan-guis multiplicat⁹. Tertiū ē ꝙ gene inflanť ꝓpť ſiſem cām. Quartū eſt ꝙ corp⁹ totum grauať: qꝛ natura ſuppediať nō ſufficiēs regere hūores ⁊ ſu ſtentare debite corp⁹. Quintū eſt ꝙ pulſus fit fre quens ꝓpter caliditatē quā inducit ſāguis multi plicatus. Sextū eſt ꝙ pulſus ē plen⁹ ꝓpť multi-tudinē vapoꝝ calidoꝝ ⁊ hūidoꝝ. Septimū ē ꝙ pulſus eſt mollis ꝓpter humiditatē nimiā molli ficātē materiā. Octauū eſt ꝙ dolō fit in fronte ⁊

Colores cōſe quentes ꝯple xiones

hoc ꝓpter ſanguinē multiplicatū in rheti mirabi
li. Nonum eſt ꝙ venter cōſtipatur.i.durus fit nec
bene aſcellans propter caliditatem nimiam exſic=
cantem feces Decimū eſt ꝙ ligna fit ſicca propter
ſimilem cauſam. Undecimum ē ꝙ ſitis eſt magna
ꝓpter exſiccationē orificij ſtomachi ex nimia cali
ditate. Duodecimū eſt ꝙ fluit ſomnio declinantia
ad rubedinē. Et iſtud vult Auicen. ſecunda primi
doctrina tertia.ca.vij.dicens. Et ſomnia que illud
ſignificāt ſcʒ abūdātia ſanguinis ſunt ſicut cū ho
mo in ſōnis res videt rubeas: aut ſanguinē multū
ex ſuo corpore exire aut ſe in ſanguine natare ⁊ ſi=
milia. Decimūtertiū eſt ꝙ ſputū eſt dulce propter
ſanguinis dulcedinē. Notandum circa iſtud eſt ꝙ
ſicut hic ponuntur ſigna ſuperabūdantis ſangui=
nis ita quidā etiam ponunt ſigna ſuperabundan
tie aliorū humorū ſub quibuſdaʒ verſibus. Accu=
ſat coleram dextre dolor aſpera lingua. Tinnitus
vomituſq; frequens vigilātia multa. Multa ſitis:
pinguis egeſtio torſio ventris. Nauſea fit morſus
cordis: lāgueſcit orexis. Pulſus adeſt gracilis du
rus veloxq; caleſcēs. Aret. amareſcit incendia ſom
nia fingit. Signa vero ſuperabūdātis fleugmatis
ſub iſtis verſibus. Fleugma ſupgrediens ꝓprias
in corpe leges. Os facit inſipidum: faſtidia cere=
bra: ſiluas. Coſtaꝝ ſtomachi ſimul occipitiſq; do=
lores. Pulſus adeſt rarus ⁊ tard⁹ mollis inanis.
Precedit fallax fantaſmata ſomn⁹ aquoſa Signa
Xo ſupabundātis melancolie ſub his verſib⁹. Hu
moꝝ pleno dū fex in corpe regnat Nigra cutis: du
rus: pulſ⁹: tenuis ⁊ vrina. Sollicitudo timor ⁊ tri
ſticia ſomnia tpꝭ. Accreſcet rugit⁹: ſapor ⁊ ſputa
minis idē. Leua q; pcipue tinnit ⁊ ſibilat auris.

De fleubothomia

Denus ſeptenus vix fleubothomiā petit annus.
Spiritus vberior erit per fleubothomiam
Spiritus ex potu vini mox multiplicatur
Humorumq; cibo dammum lente reparatur
Lumina clarificat ſincerat fleubothomia
Mentes et cerebrū: calidas facit eſſe medullas
Viſcera purgabit: ſtomachū ventrēq; coercet
Puros dat ſenſus: dat ſomnium tedia tollit
Auditus vocem: vires producit et auget.

¶ In hoc textu auctor loq̄t de fleubothomia ⁊ p̄mo oñdit etatē req̄ſitā ad fleubothomiā dicēs: q̄ ann⁹ decimuſſeptim⁹ vix petit fleubothomiā: ⁊ p̄ iſto dicit Galien⁹. xi. de ingenio q̄ pueri nō debēt fleubothomari: niſi habeāt q̄ttuordecim ānos ad min⁹: ⁊ cā ē q2 corpa puer̄ ſūt facilit̄ reſolubilia a calore extraneo. ⁊ iō debilitāt̄ m̄ltū ex euacuatiōe forti fctā p̄ fleubothomiā. Itē q2 īdigēt nutrimē̄to duplici de cā. ſ. ppt̄ nutrimētū ⁊ augmētū iō mi̇natio ſāguis nō ɔpetit eis. Itē q2 facile diſſoluūt a calore extraneo ſufficit q̄ ab eis diſſoluit̄ q̄re nō indigēt fleubothomia. Et circa iſtud ſciēdū q̄ ſicut fleubothomia cōuenit pueris predictis: ſed cauēda ē: ita etiā ē cauēda in magna etate. ſ. ſenū vt vult Galie. ix. t̄ megategni: q2 ſāguis bon⁹ et m̄lt⁹ mal⁹. Fleubothomia igit̄ rapiet bonū et dimittet malū. vt innuit auicē. 4. p̄mi. ca. 10. de fleubothomia: ⁊ iō in talib⁹ nō ɔpetit fleubothomia. Scd̄o pōit nocumētū fleubothomie ⁊ ē q̄ ſp̄s vberiores excūt p̄ fleubothomiā. Cui⁹ rō pōt eē q2 cū multa euacuatiōe ſanguinis q̄ fit p̄ fleubothomiam: neceſſe eſt etiam multitudinem ſpirituum euacuare.

Tertio tangit remedia per que ſpecies emiſſi refo cillantur et iterato multiplicantur. Et dicit ꝙ ex potu vini ſubito regenerātur ſpēs: quia omniū ſubito nutriendum maximū eſt vinum: vt pri⁹ dictum ē ⁊ ſpecies etiam regenerantur et refocillantur ex cibo: ſed hoc fit lente: et non ſubito ſicut ex vino. Et cibus q̄ debet dari erit digeſtibilis ⁊ multi ſanguis gn̄atiu⁹. ſicut oua ſorbilia. Et ſimilia. Et circa iſtud ſciendū eſt ꝙ licet cib⁹ regn̄et ſpūs poſt fleubothomiā tn̄ debēt cauere patiētes a multo cibo in prima ⁊ ſecūda die. Unde dicit Yſaac in dietis. Cibus ē eis minuēdus ⁊ potus augendus ſcꝫ reſpectu cibi nō tamen reſpectu ſue cōſuetudinis imo min⁹ debet bibere ꝙ̄ ante fleubothomiā: quia virtus digeſtiua debilior eſt. Quarto ponit auctor vndecim iuuamēta fleubothomie debite facte. Primū eſt ꝙ temperata cōfortat viſum: quia minuendo humores etiā minuit effumationem ad caput: ⁊ repletionē eius offuſcantes viſum. Secūdum eſt ꝙ clarificat et ſincerat mentē et cerebrum propter ſimilem cauſam. Tertiū ē ꝙ calefacit medullam: q2 minuit ſuperfluitates que ad eam venientes ipſam infrigidāt. Quartū eſt ꝙ purgat viſcera. i. interiora: q2 exonerata natura a ſanguine humores crudos in interiorib⁹ contentos melius digerit. Quintū eſt ꝙ fleubothomia reſtringit vomitū et fluxū ventris: q2 diuertit humores ab interiorib⁹ ad exteriora. Et iſtud etiā vult Auicen. in dicto loco preallegato dicēs. Amplius fleubothomia propterea ꝙ ad diuerſum trahit naturam ſecūdū plurimū retinet ⁊ iſtud maxie vex ē qn̄ fleubothomia fit de venis brachij. Nā fleubothomia facta de venis pedū nō ſic retiet. Pōt tn̄ p accidēs

ꝯtingere ꝙ ad fleubothomiam ſequat̃ maioꝛ fluxus vētris ⁊ hoc duppliciter. Primo quia ex fleubothomia facta tollit̃ onus nature: tunc enim virtus ꝯfoꝛtata aliqñ pꝛouocat alias euacuationes. Scḋo ſi flux⁹ vētris fiat ex multa debilitate ꝟtutis ꝯtētiue: tūc ei qꝛ ex fleubothomia debilitat̃ virtus magis augebit̃ flux⁹ vētris. Sextū ē fleubothomia facit puros ſenſus: qꝛ minuit euapoꝛatōes ad caput vñ turbat̃ ſēſus. Septimū ē ꝙ ip̄a iuuat ſomnū īpeditū: qꝛ ꝑ ip̄am euacuant̃ hūoꝛes pꝛimi quib⁹ eleuātur vapoꝛes acuti ⁊ diuerſi impedientes ſomnū. Octauū eſt ꝙ ipſa tollit tedia et grauitates nimias: qꝛ ꝑ ip̄am virtus exonerat̃ a ſuo grauamīe: ⁊ etiā educto per ip̄am ſanguine educit̃ ſimul melancolia fex ſanguīs q̄ inducit tedia ⁊ grauitates. Nonū ē ꝙ ip̄a ꝯfert auditui: qꝛ per ip̄am diminuunt̃ vapoꝛes ⁊ hūoꝛes aſcēdētes ad caput impediētes auditū. Decimū ē ꝙ ip̄a ꝯfert voci: qꝛ per ip̄am diminuunt̃ ſupfluitates ⁊ hūiditates q̄ poſſent ꝑuenire ad pectus vel cānam pulmonis ⁊ īpedire vocē. Undecimū ē ꝙ ipſa auget vires: qa per ipſum coꝛpus ex ſuo grauamine exonerat̃: quare virtus augmentatur.

Tres inſunt iſtis Mayus September Apꝛilis
Et ſunt lunares ſunt velut ydra dies
Pꝛima dies pꝛimi poſtrema q̄ poſterioꝛum
Nec ſanguis minui: nec carnibus anſeris vti
In ſene vel iuuene: ſi vene ſanguine plene
Omni menſe bene: confert inciſio vene
Hi ſunt tres menſes: mayus: ſeptember: apꝛilis

In quibus eminuas: vt longo tẽpoꝛe viuas.

¶ In hoc textu auctoꝛ tria facit. Pꝛimo dicit ꝙ iſti tres menſes. ſ. Mayus. Septẽber. ⁊ Apꝛilis ſunt mẽſes lunares: ⁊ in eis ſuut dies ꝓhibiti ad fleubothomiã videlꝫ pͥma dies maij: ⁊ vltia ſeptẽbꝛis ⁊ apꝛilis: ⁊ iſtud cões dicũt. Verũ tñ ẽ dictũ fictũ nec alicuiꝰ valoꝛis: imo ꝑdicti dies pñt eſſe ita boni ⁊ electi ſicut ⁊ alij ſcðm ꝙ diuerſa ꝯſtellatio ĩ eis põt eẽ. Et ſubdit autoꝛ ꝙ in talibꝰ diebus nulli veſci debẽt carnibꝰ anſeris qð etiã falſũ eſt ⁊ erroneũ ⁊ magis foꝛtilegio attribuẽdũ ⁊ foꝛte actoꝛ iſtud habuit a iudeis q̃ iſtũ ritũ obſeruãt. Scðo dicit ꝙ ſenex a ſenectute ⁊ nõ a ſenio/ ⁊ iuuenes venas plenas hñtes ſanguine: minimi pñt oĩ mẽſe qꝛ iſti nõ faciũr reſolubiles ſũt/nec in eis ſolũ paucꝰ ⁊ ſanguis bonꝰ imo multꝰ. Tertio dicit quod inciſio vene ꝓ regimĩe ſanitatis cuſtodiendo debet fieri in aliquo iſtoꝛũ triũ mẽſium q̃ ſunt mayus/ſeptẽber/apꝛilis. Differẽter tñ qꝛ in apꝛli ⁊ mayo dꝫ incidi vena epatꝭ ꝓpꝫ multiplicatione ſãguĩs eo tpe cũ ſit tp̃s vernale: ⁊ ĩ ſeptẽbꝛi vena ſplenis ꝓpter melancoliã/ que tũc hꝫ multiplicari cũ ſit tẽpus autũnale.

Frigida natura: frigẽs regio: doloꝛ ingens
Poſt lauachꝛũ coitũ minoꝛ etas atq̧ ſeniles
Moꝛbus pꝛolixus: repletio potus et eſce
Si fragilis vel ſubtilis ſenſus ſtomachi ſit
Et faſtiditi tibi ſunt fleubothomandi.

¶ Hic autoꝛ ponit duodecim q̃ impediũt fleubothomiã. Pꝛimũ ẽ frigiditas cõplexionis. Cũ eni ſcḋm Galienũ in megathegni fleubothomia infri-

ota hæc 12. a impedi nt fleubothomiam:

gidat/ac augmentaret frigiditatē. Cauſa aūt q̄re fleubothomia infrigidat eſt: q2 ſm yſaac i vrinis ſanguis eſt fundamentū caloris naturalis.i.illud in quo calor naturalis ſeruat̄: ꝛ q2 fleubothomia ſanguinē euacuat/iō et calorē naturalē: ꝛ tūc p cō ſequēs infrigidat. Scd'm eſt regio frigida vehemēter: ſub qua debet cōprehēdi tp̄s multum frigidū: quod etiā ꝓhibet fleubothomiā: q2 in regiōe ꝛ tpe multū frigidis: ſanguis in ꝓfunditate corporis inducit̄: ꝛ ille q̄ circa extremitates exiſtit a frigiditate cōdenſatur/ ꝛ ineptus fit hoc qđ fiuat Tertiū eſt intenſus dolor/ſub quo etiā poteſt comprehēdi nimia corporis inflammatio: q2 ſi in iſtis accidentib9 fieret fleubothomia: ſeq̄ret̄ mot9 agitatiuus q̄ eſt contrarius nature cū ſit difformis ꝛ maior inflammatio que etiā eſt naturā magis debilitās. Et cauſa mot9 agitatiui in dolore/ intēſo eſt: q2 fit tractus ad diuerſas ptes. Per fleubothomiam em̄ fit tractio ad locū fleubothomatū/ et ex dolore forti fieret tractio ad locuꝫ doloris. Cauſa v̄o maioris inflāmationis eſt: q2 ex fleubothomia cōmouentur humores quare magis inflammātur ex motu. Et iſtud verū ē qñ fleubothomia fit qua et artificialis. Si tamē fiat vſqꝫ ad ſyncopim prodeſt in p̄dictis caſibus: q2 iſta cū vincit affractionē doloris non facit motū agitatiuum: ꝛ ſimiliter tollit inflammationē cum non ſint humores ibi q̄ cōmoueantur et calefaciūt et maiorem inflammationē inducunt. Et iſtud voluit Galienus in commēto illius amphoriſmi p̄me particule amphoriſmorū que egerunt cum dicit qđ nō eſt melior medicina in apoſtemate vehemētis inflāmationis/ ꝛ ſilr in febribus ꝛ dolore forti q̄ fleubothomia.

4 Quartū eſt balneū maxime reſolutiuū. Tale eñ
ꝓhibet fleubothomiā: quia tale etiā eſt euacuati-
uū iam natura non facile tollerat euacuationem
5 ſup euacuationē. Quintū eſt coitus immediate
precedens: poſt talem eñ nō ſtatim dꝫ fieri inci-
ſio vene: qꝛ ex hoc materia debilitatio nature ſeq-
retur: cum per coitum prius natura debilitata ſit.
6 Sextū ē etas maior vel minor ꝙ requirit ad fleu-
bothomiā: ſicut etas infantie ⁊ etas ſenū ꝑut de-
claratū eſt prius. Et iſta impedimēta tāgit Aui-
cen. loco pallegato dicens. Tibi quoqꝫ cauere de-
bes a minutiōe in cōplexione vehemētis frigidi-
tatis: ⁊ in regionibꝰ fortis frigiditatis ⁊ in ho-
ra fortis doloris: ⁊ poſt balneū reſolutiuū: ⁊ poſt
coitū ⁊ in etate que eſt minor duodecim annis et
in etate ſenū: ꝙto magis potens niſi in figura cō-
ſiſus fueris ⁊ in ſoliditate muſculorū et venarum
amplitudine ⁊ earū repletione ⁊ coloris rubedine
Et vlteriꝰ ſubdit hos nāqꝫ ex adoleſcentibꝰ ⁊ ſe-
nibꝰ fleubothomare audebis. Adoleſcētes tñ ſm
ordinē ad fleubothomādū paulatim ꝑuehere de-
7 bes cū pauca minutione. Septimū eſt morbꝰ ꝓ-
lixus: qꝛ tunc ex tali fleubothomia natura dupl'r
debilitat puta a morbo ꝓlixo ⁊ a minutione. Et
iſtud eſt verū ſm Auicē. loco palleg. niſi ſanguis
affuerit corruptio: qꝛ ſi ſic fleubothomia pōt con-
8. 9. uenire. Octauū eſt nimia repletio potus. Nonum
eſt nimis repletio cibi ſub qua etiā cōprehēditur
indigeſtio cibi. Et cauſa horū eſt: quia ſm Auic.
in pmo attrahentia ſunt tria. ſcꝫ vacuū/ calidum/
tota ſpecies. Si ergo vene per fleubothomiam a
ſanguine euacuarētur cibū indigeſtum vel ſuper-
fluum ſiue potū ſupfluum eſt ſtomacho vel epate

attraherent: qui indigeſtus veniens ad membra
nō corrigeretur: quia tertia digeſtio non corrigit
peccatum ſecūde: ſicut nec ſcda prime: ſi pctm̄ ſit
magnū ꝓpter quod in membra nō conuerteretur:
ſed ibi remanēs poſſet eſſe cauſa egritudinis. De
cimū eſt fragilitas. i. debilitas ꝟtutis. Fleubotho
mia em̄ eſt fortis euacuatio ſm̄ Galienum. ij. am
phoriſmoꝝ in commento illius. In quo morbo.
Sed virtus debilis non poteſt pati motum fortē
Undecimū eſt ſubtilis ſenſatio orificij ſtomachi:
quod precordiū dicit: quia ex fleubothomia in ta
li facile ſequit ſincopis. Et ſub iſto etiā compre
henditur debilitas ſtomachi: ⁊ facilis fluxus cole
re ad orificium eius inducens ad vomitū facit co
lere. Unde in habentib⁹ predicta accidentia non
conuenit fleubothomia. Per fleubothomiā enim
humores cōmoti ad os ſtomachi inducerent tan
ꝙ ad locū conſuetū: et quia membrū eſt debile et
impotens illi fluxi reſiſtere. Ideo illis multa ma
la per fleubothomiā accidunt. Et hec eſt vna cau
ſa quare quādoqꝫ aliqui in fleubothomia ſincopi
ſant ſcꝫ qꝛ colera ad ſtomachū fluit: que mordicā
do ſtomachum ex compaſſione cordis ⁊ ſtomachi
ſincopi inducit. Duodecimū eſt faſtidiū: ſi enim
in faſtidio fieret fleubothomia cū vene euacuarē
tur: traherent ad ſe materiā malam facientē faſti
diū. Et plurima iſtorum ſex vltimorum accidētiū
tangit Auicenna loco ꝑallegato. ¶ Et circa iſtud
eſt ſciendum ꝙ preter ꝑdicta accidentia ſunt ad
huc aliqua alia etiam impedientia fleubothomiā
Quoꝝ pmū eſt alia euacuatio vt qñ eſt fluxus mē
ſtruoꝝ aut emorrodarū: tūc eñ nō dꝫ fieri fleubo
thomia: ⁊ hoc ad euacuationē: licꝫ ad diuertendū

X · aphor. 17. XI. XII. Nota aliam [fleu]botomia i[m]pedientia predicta

fluxū ſeu materiā poſſet fieri. Scd̄z eſt corpis ſiue cōpoſitiōis raritas: qꝛ corpib⁹ raris mltū diſſoluitur: ⁊ ideo ſufficit iſta exſolutio nec euacuatiōe indigēt. vt vult Galien⁹ nono megategni. Tertiū eſt humoꝝ cruditas ⁊ viſcoſitas tūc eni eſt cauenda fleubothomia: qꝛ augmentat̄ cruditas humoꝝ ⁊ ꝓpter hoc in morbis longis nō eſt faciēda fleubothomia: qꝛ cruditas humoꝝ eugmētaret̄ ⁊ virtus debilitaret̄ ⁊ morbus ꝓlongaret̄: ⁊ iō timendū eēt de caſu v̄tutis. Et ꝓpter hoc vult Auicēna ꝙ in morbis cronicis faciēda eſt farmacia añ fleubothomiā: et nō eſt fleubothomia ante faciendam: lꝫ vtra ꝙ indigeāt patiētes. Sed cruditas humorū pōt accidere duab⁹ de cauſis. Una cauſa eſt ꝓpter abundātiā humorū calorē naturalem ſuffocantiū ꝗ debilitatus ⁊ ſuffocat⁹ humores crudos gn̄at: ⁊ tūc bene cōpetit fleubothomia. Unde ſm̄ Alexandrū ſcd̄o libro capl̄o de ydropiſi. Fleubothomia in p̄ncipio yposarce cōpetit: cū ꝓuenit ex multitudine ſanguīs menſtrualis cū ꝓhibeantur fluere mēſtrua ꝓpter cām aliquā: aut ex multitudine ſanguīs emorroidalis: qꝛ ſicut ignis prauus ſub mlt̄a lignoꝝ cōgerie ſuffocat̄: ſic̄r eſt de calore innato ſuffocatio humoꝝ mltitudine Scd̄a cauſa cruditatis humoꝝ eſt caloris īnati debilitas: vt ī illis ꝗ ſunt debilis cōplexionis/ ⁊ qui habuerunt longā egritudinē ⁊ in ſenib⁹/ et tūc nō competit dicta fleubothomia qꝛ ꝑ hoc augeret̄ cruditas: qꝛ ſanguis ī quo calor ꝯſeruat̄ extraheret̄: ⁊ ita corpus infrigidaret̄ ⁊ humores magis incrudarent̄. Debet ergo ſanguis dimitti vt humoꝝ cruditatē digerat. Quartū eſt aeris indebita diſpoſitio aut

cruditas humorum duplex pōt accidere.

In aeris indebita dispositione fleubothomia fieri non debet.

nimia caliditas/aut nimia frigiditas: qꝛ ꝑ caliditatē multā fortis fit reſolutio: ⁊ per frigiditatem multā ineptificatio humorū ad fluxum.

Quid debes facere quādo vis fleubothomari
Uel qñ minuis fueris vel quādo minutus
Unctio ſiue potus lauachꝛū vel faſcia motus
Debēt nō fragili tibi ſingula mēte teneri.

Quinqꝫ debēt circa fleubothomiam fieri.

¶ In hoc paſſu autoꝛ pōit qnqꝫ q̄ debēt fieri circa fleubothomiā: aliq̄ qdē añ fleubothomiā: aliq̄ ē in fleubothomia: ⁊ aliq̄ poſt fleubothomiā. Primū eſt vnctio/que aliqñ fit in fleubothomia: ſicut vnctio fleubothomi vt doloꝛ lineat. Aliquādo vero poſt fleubothomiā vt conſolidatio vulneris retardet ad hoc vt poſt fleubothomiā humoꝛes relicti in venis aliquā poſſint hꝫre reſpirationem et fumi aliq̄ mali exalent. Scđm eſt potus ⁊ maxie vini qui valꝫ in fleubothomia ſi ſincopis accidat et etiā valet poſt fleubothomiam ꝑ regeneratiōe nouoꝝ ſpirituū ⁊ noui ſanguinis: et in iſto modo iam faciunt cōes. Terciū eſt lauachꝛum id eſt balneū quod valet ꝑ duos vel tres dies āte ⁊ ꝑ duos vel tres poſt fleubothomiā/⁊ non eodē die. Ante quidē ſi qs timeat ꝙ habeat in ſe humoꝛes groſſos: quia balneū hūoꝛes diſſoluit ⁊ cōmouet eos: ⁊ ꝓpter hanc cām etiam cōpetit ante acceptio ſirupi acetoſi vt motus ⁊ hūoꝛes diſſoluant ⁊ ſubtilient. Et ergo qñ dꝫ fieri fleubothomia dꝫ fricari brachiū / vt hūoꝛes exñtes in venis ꝓpinquis brachio ſubtilietur ⁊ pꝛeparent ad exeundū facilius. Poſt fleubothomiam vero valet ⁊ vt reliquie humoꝛum et vapoꝛum derelicte ſoluantur.

In die vero fleubothomie nõ ꝯuenit: qꝛ ꝑ balneū cutis lenis fit q̄ lenificata ꝑcuſſionē factā ī fleubothomia fugit ⁊ hoc ē ꝑiculū. Quartū ē faſcia.i.ligatura cū pānis lineis q̄ valet poſt fleubothomiā īmediate ad retinēdū fluxū et ante fleubothomiā ad trahendū humores ad locū vbi queriť fleubothomia vt ex eo etiā vene ingroſſenť ⁊ melius videanť. Quituꝫ eſt mot⁹ ſiue ambulatio moderata q̄ pōt fieri añ vt humores diſſoluanť ⁊ ſubtilienť: et poſt ad reſoluendū reliquias humoꝝ ex fleubothomia derelictas. Circa pꝛedicta ſciendū ꝙ cōes ſe faciunt fleubothomare ieiuni: ſed quibuſdā doctoribus melius videť et cōuenientius quod ante fleubothomiā ꝓmo vnū ouū ſorbeāt molle cū vno hauſtu vini circa nonam vel decimam horam ante pꝛandiū ⁊ ſtatim poſtea ſe fleubothomari faciant Et cauſa huius eſt: qꝛ ſtomacho vacuo natura fortius ſanguinē retinet ne deficiat in nutrimēto: ſed cum cibus qui de ſe multū nutritiu⁹ ē fit in ſtomacho cuiuſmodi ſunt oua ſorbilia ⁊ vinum: tunc natura melius ſanguinem exire permittit.

Exhilarat triſtes: iratos placat amantes

Ne ſint amantes: fleubothomia facit.

¶ In hoc paſſu auctoꝛ ponit tres effectus fleubothomie Pꝛimus eſt ꝙ fleubothomia exhilarat.i. letificat triſtē hoīem. Secundus eſt ꝙ fleubothomia placat iratos. Et cauſa vtriuſqȝ qꝛ in ſanguine quādo multa cōmiſceť melācolia fit triſticia: et qñ multa colera fit ira cum melācolia ſit cauſa triſticie: ⁊ colera ire tā vterqȝ iſtoꝝ duoꝝ humoꝛum educiť eductiōe ſanguinis: qꝛ ei cōmiſceť. Terci⁹ eſt ꝙ ꝓhibet amentes ne inſaniāt: qꝛ facit humoꝛes

fluere ad. Pro maiori declaratiõe ſciendum eſt q̃
quiq̃ ſunt cauſe ꝑpter quas debet fieri fleubotho
mia. Quarũ pma ẽ directa/ ⁊ alie quattuor indire
cte. Pria q̃ eſt/directa ẽ: vt abũdantia ſanguinis
euacuet͂ ſiue abũdet ſanguis in q̃litate ſiue in q̃ti
tate ſiue vtroq̃ mõ nã ſm Aui. loco preal. duo ge
nera hoĩm ſunt fleubothomãda. Quoꝝ vnũ ẽ ille
mod⁹ hoĩm q̃ iã parati ſũt icidere ĩ egritudines q̃
hñt abũdãtiã ſanguĩs in q̃titate et reliquũ gen⁹
eſt gen⁹ illoꝝ hoĩm q̃ iã egritudinẽ inciderũt ꝑ
pter humoꝝ ſiue ſanguinis maliciam. Sed differt
fleubothomia iſta ⁊ illa/ qꝛ ꝑpter ſanguinis abũ
dantiã dꝫ fieri multa fleubothomia: ſed in q̃litate
peccet ſiue ſit malicioſus tũc competit fleubotho
mia pauca vñ ſm gali. nono megategni ſi ſanguis
ſit mal⁹ i corpe dꝫ euacuari paulatiue Et idõ peccãt
multũ illi q̃ qñ vident͂ ſanguinẽ malũ fleubotho
mãt ſe q̃uſq̃ videãt ſanguinẽ bonũ exire: cũ forte
pri⁹ tot⁹ ſanguis exiret qd bon⁹ exiret: ſed dꝫ fie
ri pauca euacuatio: ⁊ tũc ſm Gali. in caſu iſto puſ
q̃ fiat fleubothomia debet dieta bonũ ſanguinem
generãs exhiberi: vt loco mali ſaugnis bon⁹ ſan
guis generet͂. ⁊ poſtea dꝫ fieri poſt modicũ tẽpus
fleubothomia pauca ⁊ ſic deinceps. ¶ Iſta fleubo
thomia ẽ directa: qꝛ fit p ſe ad euacuatiõeꝫ illi⁹ qd
p ſe dꝫ p fleubothomiã euacuari. ſ. ad euacuatiõeꝫ
plenitudĩs humoꝝ ſiue ſanguis. pricipalit͂ tñ ſm
q̃ cũ eo ſũt aliĩ humores. Pria cã indirecta ẽ ma
gnitudo morbi ⁊ magnitudo apparãtis vehemen
tis iflãmatiõis: qꝛ ſcdm Galie. in cõmẽto illi⁹ am
phoriſmi q̃ gerũt ⁊c. Nõ eſt melior medicia i apo
ſteate vehemẽtis iflãmatiõis ⁊ i febrib⁹ ⁊ dolore
forti q̃ fleubothomia: vt etiã dictũ ẽ ibi. Frigida

Nota hoc diligenter

folio ...

natura. Scđa cā indirecta eſt: vt attrahat materia ad partē illā p quē dꝫ euocari materia vñ in retentiōe mēſtruoꝝ ⁊ emorroidarū dꝫ apiri ſophena ſcꝫ Galienū ⁊ Aui. vt trahat materia ſanguīs ad inferi⁹. Tertia cā indirecta eſt: vt humores trahant ad locū cōtrariū illi loco ad quē fluūt humores et hoc ad diuertēdū materiā a loco ad quē fluūt hūores: vñ in nimio fluxu mēſtruoꝝ dꝫ fieri fleubothomia de baſilica vt trahat materia ad ꝯtrariū locū ad quē declinat ⁊ diuertat a ſuo fluxu. Et ppt hoc in pleureſi ſiniſtre ꝑtis dꝫ fieri fleubothomia in ꝑte dextera vt diuertat materia ⁊ attrahat ad locū cōtrariū loco ad quē declinat. Et ſimiliter ſi ſit ī ꝑte dextera dꝫ fieri fleubothomia ī ꝑte ſiniſtra. Quarta cauſa indirecta eſt: vt per fleubothomiam vna porcio materie euacuet ⁊ natura potentior ſit ſupra reſiduū ⁊ ſic competit fleubothomia quando repletio eſt ī corpore ne fiat apoſtema: quia natura eſt debilis reſpectu regiminis illoꝝ humoꝝ. ideo vna porcio illi⁹ materie eſt euacuanda ne propter impotentiā nature in regendo illam materiā: illā materia fluat ad aliquem locum debilem ī quo aggregetur et apoſtema generet.

Fac plagam largam mediocriter vt cito fumus

Exeat vberius liberiuſqꝫ cruor.

In hoc paſſu auctor ponit vnū documētū de q̄titate ſciſſure in fleubothomia. Et dicit ꝙ ſciſſura dꝫ eē larga mediocriter: vt fum⁹ ⁊ groſſus ſāguis liberi⁹ exeāt. qꝛ qñ ſciſſura eſt ſtricta: tūc ſolū ſubtilis ſāguis exit ⁊ groſſus remanet. Circa iſtō eſt ſciēdū ꝙ aliqñ ī fleubothomia dꝫ fieri vulnus magnū ⁊ aliqñ paruū. Debet aūt fieri vuln⁹ magnuꝫ

Nota hoc in pleureſi.

[Fl]eubotomia ſciſura debꝫ [...] mediocriter larga.

trib⁹ de cauſis. Prio q2 hūores ſūt groſſi: ⁊ groſ-
ſus ſanguis ē euacuādus vt p illud vuln⁹ magnū
ſanguis facili⁹ poſſit exire ⁊ ğ in melācolicis fa-
ciēdū ē magnū vuln⁹. Scd̄o ꝑpt̄ tp̄is fridigitatē
hūores ingroſſat ⁊ ğ in hyeme dz fieri vuln⁹ ma-
gnū. Tertio ꝑpter abūdātiā humoꝝ: q2 tūc meli⁹
fit euacuatio p vuln⁹ magnū q̄ paruū. Sed vuln⁹
puū fit cū eſt virtus debilis ⁊ ſpiritibus et calore
minus euacuetur: et in tempore calido eadem de
cauſa et quando eſt ſanguis ſubtilis.

Sanguine ſubtracto ſex horis eſt vigilādum
Ne ſomni fumus ledas ſenſibile corpus
Ne neruum ledat non ſit tibi plaga profunda
Sanguine purgat⁹ nō carpas protin⁹ eſcas.

¶ In hoc paſſu tāgit tria ꝯſideranda circa fleubo
themiā. Primū ē q̄ fleubothemat⁹ nō dz dormi-
re imediate poſt fleubothemiā niſi ad min⁹ trāſi-
uerit ſex hore. Et hui⁹ ſubdit auctor cām ne fumī
id ē in ſōno cauſant̄ moti ad caput ledāt cerebrū:
Alie tñ pñt aſſignari cauſe: q̄ꝝ pria ē ne in ſomno
vertat ſe patiēs ſupra brachiū fleubothomatū ⁊ p
hoc ledat̄. Secūda eſt ne humores ſomno fluāt ad
mēbrū leſum in quo eſt dolor ꝑpter ictū fleubotho
mi: ⁊ fiat apoſtema. vnde galien⁹ ſcd̄a amphoriſ-
moꝝ ſuper illo amphoriſmo. In quo morbo vult q̄ in ſomno ſi fiat apoſtema intra corpus aut mem Aphor. p
brum ſic leſum ad ipſum fluunt humores. Auicen
na vero aliam aſſignat cauſam. ſ. q̄ p talē ſomnum
poſſet accidere cōfractio mēbrorū. Et iſti⁹ cā pōt
eſſe: q2 ſicut ſm galienū ſup illo amphoriſmo. In
quo morbo. ⁊c. ſōn⁹ pncipio paroxiſmi nō ꝯpetit:
q2 calor naturalis ad iteriora regredit̄ ⁊ exteriora

infrigidātur ⁊ fumi remanet nō cōſumpti ꝓpter quod rigor augmentaẜ ⁊ paroxiſmus etiā prolonganẜ: ſic etiā fumi ꝓpter cōmotionē humorum in fleubothomia ad neruos et ad lacertos eleuanẜ q nō conſumpti remanentes in ſomno infrigidanẜ in exterioribus ⁊ ingroſſanẜ: ⁊ ideo faciūt neruorū ⁊ lacertorū cōfractionem ſi fiat ſuperdormitio immediate poſt fleubothomiā. Alia cauſa poteſt eſſe qꝛ materiam ingroſſans eſt faciens cōtractionē ſicut in quartana in cuius typo fit ꝯfractio ꝓpter frigiditatem ⁊ groſſiciem materie: ſed nerui et lacerti ſunt frigidi: ideo ad ipſos veniens iſte fumus in ſomno in quo fit retractio caloris ad interiora infrigidatur ad ingroſſatur/ ⁊ iſte fumus infrigidatus et ingroſſatus frigiditatē ⁊ ingroſſationem inducit membra ſiue confractionē: quia ad membrū conſimile properant egritudines conſimiles. Et iſtud verum ē de ſomno fleubothomie vicino et nō de remoto poſtqꝫ fumi illi fuerint cōſumpti. Secūdum qꝫ dicit eſt qꝫ fleubothomans debet cauere ne faciat nimis profundam aperturam in minutione: ita qꝫ cum fleubothomo ledat neruum vel arteriam vene ſuppoſitos. Nam ex leſiue nerui ſequitur ſpaſmus ex quo alterius acerbiſſima mors ſequitur vel ad minus perditio mēbri puta brachij vel digiti ⁊c. Et ex leſione arterie ſequitur fluxus ſanguinis arterialis difficillime curabilis. Tertium eſt qꝫ fleubothomatus nō debet ilico .i. immediate poſt fleubothomiam cibum ſumere ſed debet expectare quouſqꝫ in eo humores fuerint quieti ne cibus ante eius digeſtionem ad ſubueniendum membro leſo cum ſanguine ſimul abſtrahatur.

Omnia de lacte vitabis rite minute
Et vitet potum fleubothomatus homo
Frigida vitabis quia ſunt inimica minutis
Interdictus erit minutis nubilus aer
Spiritus exultat minutis luce per auras
Oīibꝰ apta quies eſt motꝰ valde nociuus.

Hic autoꝛ ponit qn̄qꝫ vitāda ab ip̄o fleubothomato. Quoꝝ pꝛimū ē ꝙ fleubothomatꝰ dꝫ vitare lac ꝛ lacticinia. Cuiꝰ cā eſt qꝛ ex cōmotiōe humorū ꝑ fleubothomiā ſepe fluūt humoꝛes aliq̄ ad ſtomachū. Si ergo lac ſumeret ex cōmixtione illoꝝ humoꝛū lac in ſtomacho coꝛrūperet/ ex quo de ſe maxime coꝛruptibile eſt. Et etiā lac ꝓpter dulcedinē eius poſſet trahi indigeſtū ad venas. Et ꝓpter cōmotionē humoꝝ facile coꝛrūpi. Scd̄m ē ꝙ fleubothomatus debet cauere a potu nimio: qꝛ ꝓpter euacuationē venarū talis potꝰ traheret facile ad venas indigeſtas ꝓut pꝛius dictū eſt. Tertiū eſt ꝙ fleubothomatus debet vitare oīa frigida/ tam intus ſumpta q̄ꝫ exterius exhibita/ puta cibaria multū frigida/ aerem frigidū/ balneū frigidū/ tenuitatē veſtiū ꝛ ſeſſionē ſupꝛa petrā frigiditatem capitis vel pedū/ qꝛ cū caloꝛ naturalis per fleubothomiam debilitatus eſt coꝛpus facile ſupflue infrigidaretur. Quartum eſt ꝙ fleubothomatꝰ non debet ābulare in aere tenebꝛoſo nebuloſo turbato qꝛ talis contriſtat aīm ꝛ pigriciē in coꝛpoꝛibꝰ inducit: vt pꝛius dictū eſt. Aer ſit mundus. Jam triſticia cauſa ē ſanguinis melācolici. Sed dꝫ ambulare in aere claro ꝛ lucido/ qꝛ in tali aere ſpūs vitales naturales ꝛ animales recreantur et ad extra

Quinque sunt vitanda ab ipo fleubotomato

mouentur congaudētes ſimili. Quintū eſt ꝙ fleu bothomatus debet querere quietem temperatā ſimiliter motum exceſſiuum vitare: qꝛ motus exceſſiuus tunc maxīe debilitat ⁊ humores cōmouet/qͥes vero temperata motum ſedat.

Principio minuas in acutis perperacutis
Etatis medie multum de ſanguine tolle
Sed puer atqꝫ ſenex tollet vterqꝫ parum
Uer tollet duplum. reliquū tempus niſi ſimplum.

¶ Hic auctor dicit quattuor. Primū eſt ꝙ ſicubi fleubothomia facienda ē in principio egritudinū perperacutarū. id eſt maxime acutarū: que. ſ. terminant in die quarto: qꝛ tales ſunt breues nec dant inducias et ideo a principio medicande ſunt. Secūdū eſt ꝙ in etate media. ſ. que eſt a triceſimo vſqꝫ ad quadrageſimum quintū: vel quinquageſimū annū plus de ſanguine extrahendū eſt qꝫ in aliqua aliarum etatum/quia in tali etate maxime multiplicatur ſanguis et eius ſubtractio non impedit augmentum/nec diminuitur virtus corporis: quia corpus in tali etate nō augetur: neqꝫ diminuitur ſenſibiliter: ſed ſtare videtur. Tertium eſt ꝙ ſenes et pueri parum fleubothomandi ſunt: quia in pueris ſanguis multus ſequitur propter nutritionem et augmentationem in eis. Et in ſenſibus virtus incipit debilitari. Quartum eſt ꝙ in vere dupla qͣtitas ſanginis abſtrahenda eſt per fleubothomiaꝫ reſpectu aliorū temporū. Cuius ratio eſt: quia ver eſt tēpus maxīe multiplicatiuū ſanguis ſcdm oēs auctores medicine. Circa primū dictū pro maiori

declaratione ponēde sunt alię regule circa fleubothomiam. Quarum prima est: q̄ in pricipio morbi non est facienda fleubothomia. medicus enim est minister nature secundū Galienus tertia tegni canone illo. Omniū natura operatrix. medicus vero minister: sed secundū Galienus quarta amphorismorū in cōmēto illius egritudinis quibuscūq̄ incipiētib⁹ nulla euacuatio in pricipio morbi est naturalis sicut ergo natura in pricipio morbi non euacuat. ita nec medic⁹. Istud tñ in tribus casibus habet instantiā prio in materie furiositate. Unde auicē. loco sepe allegato vult: q̄ in principio morbi fleubothomia nō debꝫ fieri: qꝛ fleubothomia humores cōmoueret ꝛ subtiliaret ꝛ currere ꝑ corpus faceret nisi materia sit furiosa. Secūdo habet istātiā in materie multitudine. Unde Galienus super illū amphorismoꝝ. Inchoantib⁹ morbis: vult q̄ oportet fieri fleubothomiā aut farmatiā vt natura alleuietur que scꝫ onerata est ꝑ materie multitudinem. Tertio habet instantiā in morbi magnitudine et acutate vt qñ est apostema magnū et dolorosum: licet non sit multa materia: scilꝫ aīs in corpore. Unde dicit Galien⁹. xi ij. mega tegni. Si apostema sit magnū fleubothometur in principio: licꝫ non sit materie multitudo ne crepetur: aut aperiatur apostema ante sui maturationem. Ergo vt mala simptomata vitentur munitio est facienda. Secunda regula est: q̄ fleubothomia in die mot⁹ egritudinis. Sicut in crisi non est facienda fleubothomia nec aliqua euacuatio ne materia a loco ad quem natura mittit ipam diuertatur. ¶ Similiter neq̄ i paroxismo Unū fm Galie. pria aphorismoꝝ In statu neq̄ fleubothomia neq̄ farmacia fieri oꝫ

nulli.

Aphor. 22.

Aphor. 29. 2.

quia in eo fit coctio morbi que melius fit in quietē
q̄ꝫ motu: ſed ſicut hꝫ ſtatus ad morbū totalē. ita pa
roxiſmus reſpectu dieꝝ interpolatiōis. Sicut er-
go in ſtatu non eſt euacuanduꝫ. ita nec in paroxiſ-
mo. Tertia regula ē ꝙ fleubothomia nō eſt fienda
in principio morbi cum criſis eſt remota: quia ſe-
cundū yſaac in vrinis ſanguis eſt fundamentū ca
loris naturalis ipſuꝫ ſcꝫ ſuſtinens. licet cor ſit fun
damentū generans: et ſpūs fundamentū deportās
ſed ſanguis eſt fundamētum caloris naturalis: q̄a
ex eo naturaliter generatur calor naturalis. ⁊ ideo
aliquis ſanguineꝫ euacuando euacuat calorem qui
materiam morbi habet digerere. et per conſequēs
morbus prolongatur et virtus debilitatur. et pro-
pter quod timendū eſt ne propter lōgitudinē mor
bi et debilitatem virtutis natura ſuccūbat. Quar
ta regula eſt ꝙ in corpore habente fecem in inte-
ſtinis non debet fieri fleubothomia. Cuiꝰ cauſa eſt
quia tria ſunt attrahentia ſcꝫ calidū vacuū et tota
ſpecies: q̄ꝛ ergo per fleubothomiā vene euacuātur
que a membris ſibi ꝓpinquis attrahūt. et ita me-
ſeraice a ſtomacho venter plus conſtipatur: et ma-
teria contenta in venis plus inficitur et meſeraice
attrahunt humiditatem ſecum/ et feces plus deſic-
cantur: debes ergo venter primo leniri vt per ſup-
poſitoria aut cliſteria niſi per ſe laxetur. Quinta
regula eſt: ꝙ non debet fieri fleubothomia multa:
quia ex malum accidit in ſenio: ſcilicet multi mor
bi mali ſicut epilomia appoplexia et paraliſis: q̄a
propter remotionē ſanguinis et caloris generanē
mr̄te ſuperfluitates fleugmatice que ſunt cauſe ha
rum egritudinū. Sexta regula eſt ꝙ non debet fie
ri fleubothomia in muliere menſtruata aut impre-

gnata. Impregnata non debet fieri: qꝛ per hoc ca-
lor digerens cibū diminueret ⁊ nutrimentū fetus
auferret ⁊ maxime qñ fetus eſt magnus cū tūc in-
diget ampliori nutrimēto. Et iſtud dicit ypocras
quinta amphoriſmoꝝ. In mēſtruata vero natura-
liter: ſed ſcdm̄ reuolutionē menſis non debet fieri
fleubothomia: qꝛ in fluxu nimio menſtruorum eſſet
facienda ad diuertēdū materiā: ſed qñ eueniūt na-
turaliter ⁊ ſcdm̄ debitū curſum nature tūc non de
bet fieri fleubothomia cū materia euacuet̃ ſufficiē
ter a natura. ⁊ natura non debet diuerti ab opera-
tiōe. Septima regula eſt: ꝙ poſt colericā paſſionē
nō debet fieri fleubothomia. cuꝫ eñ fleubothomia
cōmoueat humores per hoc poſſet humor coleric⁹
ad ſtomachū fluere et ipm̄ inflāmare: nec debet fie
ri poſt vomitū ne ſimiliter humores fluant ad ſto
machū: neqꝫ poſt fluxū ventris: neqꝫ poſt vigilias
magnas: neqꝫ poſt motum fortem et breuiter: nec
poſt vllū calefaciens multū: aut multū diſſoluens:
quia fleubothomia hūores plus cōmoueret ⁊ vir-
tutē magis debilitaret. Deinde vidēdū eſt in qui-
bus hominib⁹ cōpetit fleubothomia. Et ꝓ illo po
nēde ſunt alique regule. Quarū prima eſt: ꝙ fleu-
bothomia competit hominib⁹ delicatis ociosis et
quieſcentib⁹ multū carnoſis: et cibis multum ſan
guinē generantibus vtentibus. Secunda regula
eſt: ꝙ fleubothomia cōuenit illis in quib⁹ eſt abū
dantia ſanguinis quod cognoſcitur per vrine ſpiſ
ſitudinē. abūdātia eñ ſanguinis facit eā ſpiſſam:
ſed colera ſubtilē. Tertia regula eſt: ꝙ fleubotho-
mia dꝫ fieri in illis ĩ qbus melancolia abūdat. vñ
cū eſt multa melācolia naturalis currēs cū ſāguie
p totū corp⁹: qꝛ ſanguis iepta. ab ea nō mūdificat̃

tunc cōpetit fleubothomia ſiue minutio poſtea farmacia. Uñ duplex eſt melācolia naturalis ⁊ innaturalis. Naturalis ē fex ſanguis q̄ qñ abundat ipſa eſt currēs cū ſanguie/quare cū ſanguine per fleubothomiā euacuat. ideo facienda eſt fleubothomia ad eius euacuationē cū ſanguine. Ab eodem eñ calore.ſ.a calore temperato ſiūt ſanguis et melancolia que eſt ei⁹ fex et poſtea facienda eſt farmacia. Quarta regula eſt ꝙ in illis in quibus timet humoꝝ ebullitio ⁊ cōturbatio ⁊ calefactio cōpetit fleubothomia ⁊ iſti ſtatim qñ ſentiunt ſe calefieri debent fleubothomari cū ſit timor ebullitionis cōturbationis⁊ calefactiōis ꝓpter humorū abundantiā. Aliqñ tamē aliqui decipiunt per iſtā regulā/qꝛ ſtatim qñ ſentiūt calefactionem ac timent de humorū ebullitione ſtatim fleubothomāt ſe. Et qñ iſtud eſt ex colore calefactiōe ⁊ inciſione ꝑ fleubothomiā nō ceſſat calefactio nec ebulitio imo ꝑ hoc argumentat: qꝛ fleubothomia humores cōmouet ⁊ ꝑ corp⁹ currere facit: ⁊ ergo nō cōpetit fleubothomia niſi hoc fiat ex abundantia humoꝝ ꝙ cognoſcit ꝑ ſudoris multitudinē ⁊ maxime i mane. Aliq eñ ſūt q nō ſudant niſi qñ euacuatione indigēt. Quita regla eſt ꝙ illis dꝫ fieri fleubothomia q̄ hñt fortē ꝟtutē ⁊ q̄ ſūt ſāguinee cōplexiōis nō frigide ⁊ ſicce. vñ Raſis.7.almāſoris corpa apta ad fleubothomiā ⁊ q̄ ea pl⁹ ꝑñt pati: ſunt illa q̄ hñt venas āplas ⁊ manifeſtas ⁊ corpora piloſa ⁊ ex bruna ⁊ ex colore rubeo ⁊ fuſco mixt; ſūt colorata ⁊ iuuenes⁊ adoleſcētes⁊ ſenes nō decrepiti: ſꝫ pueri ⁊ īfirmi nō ſūt minuēdi niſi magna vigēte nccītē: ⁊ plurie iſtaꝝ regularū colligunt ex Aui. ṗte ṗmi ca. de fleubothomia.

Eſtas vero dextras: autũnus hyemſ que ſiniſtras
Quattuor hec mēbra/cephe/cor/pes/epar vacuā
Uer/cor/epar/eſtas/ordo ſequēs reliqua (da

Mēbrā fleu bothomiam cõcernentia

¶ Hic ponit autor aliqua cõcernētia mēbra eua-cuāda fleubothomia ⁊ dicit p̄mo q̄ ĩ vere ⁊ eſtate debēt euacuari vene dextre man⁹/ vel dextri bra-chij vel pedis. Sed in hyeme ⁊ autũno dñt fleu-bothomari vene ſiniſtre ſcꝫ ſiniſtre manus vel ſi-niſtri brachij vel pedis. Et iſtius cã põt eſſe/quia ver eſt multiplicatiuũ ſanguis ⁊ eſtas colere/ꝗ in vere ⁊ eſtate dñt euacuari ille vene in quib⁹ magſ abũdat ſanguis ⁊ colera ſed ille ſunt vene dextre: q2 in pte dextera corp⁹ ſituatũ eſt mēbrũ gñatiuũ ſanguis.ſ.epar ⁊ receptaculũ colere.ſcʒ ciſtis fellis. Sed autũnus eſt gñatiuus melãcolie q̄ etiaꝫ coa-ceruatur ⁊ nõ reſoluitur p hyemē.ergo in autũno ⁊ hyeme debēt fleubothomari ille vene in qb⁹ ma-gis dominaẗ melãcolia q̄ ſunt vene ſiniſtre: cũ in ſiniſtra pte corporis cõtineaẗ ſplen q̄ eſt receptacu-lũ melancolie. Scdo dicit q̄ iſta q̄ttuor mēbra ſcꝫ cephe.i.caput/cor/pes/⁊ epar/ ſcdm q̄ttuor p-tes anni ſunt euacuãda: cor q̄dem in vere/ epar in eſtate/caput in hyeme/⁊ pes in autũno.

Dat ſaluatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar ſplenē pectus p̄cordia vocem
Innaturalem tollit de corde dolorem.

¶ Hic tãgit ſex iuuamēta puenientia ex fleubo-thomia vene q̄ dr ſaluatella ⁊ eſt vena ĩ dorſo ma-nus in loco q̄ eſt inter auricularē digitũ ⁊ mediciũ Primũ ē ipa purgat epar. Scdm ē q̄ ipa mũdi-ficat ſplenem. Tertium eſt q̄ mundificat pectus.

Quartū eſt ꝙ preſeruat precordia id eſt orificiū ſtomachi a nocumēto. Quintū eſt ꝙ aufert nocumenta vocis. Sextum eſt ꝙ aufert dolorē innaturalem cordis. Et ratio omniū iuuamentorum eſt: quia predicta vena ab omnib⁹ iſtis locis ſanguinē euacuat/vt poſtea etiā patebit. ¶ Pro maiori declaratione ſciendū eſt ꝙ in fleubothomia aliqñ aperiunt vene/et aliquando arterie. In apitione autē arterie eſt timor. Et hui⁹ cauſa potiſſima eſt nimius fluxus ſanguis q̄ duplici cauſa hȝ fieri in fleubothomia arterie. Una cā eſt caliditas vehemens ſanguis arterialis. Calidū eñ eſt facile mobile ⁊ arteriam dilatans ⁊ aperiens: ⁊ ideo iuuat multū ad euacuationem ſanguinis in fleubothomia arterie. Scḋa cauſa eſt arterie mobilitas: et ideo tardius in ea vulnus curatur: qꝛ vulnera nō ſanant niſi quieſcant. Prodeſt tñ iſta fleubothomia tripl'r. Primo cū eſt in corpe ſanguinis ſubtilis abūdantia. Secūdo qñ vaporoſi. Tertio qñ calidiſſimi/ſanguis eñ ſubtilis ex quo calor naturalis ⁊ ſpūs fiunt habitat in arteria: ſed ſāguis groſſus ex quo mēbra nutriunt in venis. Simil'r ſanguis vaporoſus in arteria contentus: et ſanguis ſanguineus in venis. Sanguis etiā calidiſſimus: quia corde efficitur et digerit quod eſt calidiſſimū membrū etiam contineṫ in arteria / alius autē ſanguis in venis. Scḋo ſciendū eſt ꝙ venarū aperitio eſt in multis mēbris. Aliquādo ī brachio ſiue manu magna. Aliqñ in parua. aliquādo in pede. aliquādo in naſo. aliqñ in frōte. aliqñ in labijs. aliquando ſub lingua ſiue in palato. aliqñ in angulis oculoꝝ. Uſus frōtē in manu maiori q̄ ē ab aſellis vſq ad cubitos ſūt qnq vene apiende

ſcd͂m Raſim. 7. almanſoris. et Auicen. loco ꝑalle gato. Una vocatur cephalica q̄ eſt vena capitis. Scd͂a baſilica que eſt vena epatica. Tertia media na ſiue cordiana ſiue nigra ſcd͂m ꝙ vocat̃ ab aui= cen. ſiue matrix/ſicut vocatur Raſi. Quarta aſſel laris ⁊ Quinta fumis brachij. In manu minoris eſt ſceiles ſiue ſauatella: et ita in brachio ſcd͂m ꝙ cōtinet maiorem manū et minorē ſunt aperiande ſex vene. Cephalica a partib⁹ que ſunt ſupra col= lum euacuat: ⁊ ideo paſſionibus capitis valet vt in emigrania mania: ⁊ in alijs calidis paſſionib⁹ ſiue ex materia calida. Uñ ⁊ iſta incipit ſiue orit̃ ab humero ⁊ tēdit v̄ſus ptē ſilueſtrē brachij. Ba ſilica euacuat imediate a partib⁹ ſub collo vt a pe ctore et epate. Uñ in paſſionib⁹ pectoris epatis ⁊ ſimiliū valet. vñ valet in pleureſi. Et incipit iſta ab aſcellari ⁊ tēdit ad ptē domeſticam brachij ad curaturā brachij. Mediana v̄o eſt media inter du as p̄dictas in ſitu ⁊ in cōpoſitione: qꝛ ex eis com= ponit̃. eſt enī ramus vtriuſqꝫ. Et eſt etiam media in euacuatione: qꝛ vndiqꝫ euacuat: et ab inferiori bus partibus ſub collo ⁊ a collo et ſupra collum. Unde eſt vniuerſalis toti corpori in euacuādo nō vniuerſalis ſicut dicunt quidā: quia a corde orit̃: ſed qꝛ ramus eſt cephalice et baſilice. Et ergo cū volum⁹ fleubothomare cephalica ⁊ non apparet debemus accipe magis medianā qꝫ baſilicam. Et ſilr̃ cū volumus fleubothamare baſilicā ⁊ nō ap= paret: magis debem⁹ fleubothomare mediā qꝫ ce phalicā; quia magis cōuenit cū vtraqꝫ qꝫ vna cū alia: cū ſit ramus iſtarū ⁊ iſta extrema ſceiles ſiue ſauatella eſt vena q̄ eſt inter auricularē et medicū tēdens plus v̄ſus mediū digitū: ⁊ orit̃ a baſilica

eſt iſta aperitur ī dextra manu in opitulatiōe epa-
tis. Et in ſiniſtra manu in opitulatione ſplenis.
Et quare fit hoc neſcitur ratione/ſicut dicit Auiſ-
cenna: ſed experientiā hanc eam inuenit Galienus
per ſomniū vt ipſe dicit: quia habebat quendā in
cura habētem opilationē epatis ⁊ ſplenis: ⁊ ſom
niabat ſe fleubothomari patientem de illa vena ⁊
ſic fecit et curatus eſt. De iſta fit fleubothomia
ponendo manū in aqua calida quia ſubtilis eſt: iō
vt ingroſſetur ⁊ dilatetur: ⁊ ne vulnus claudatur
citius debito / et vt ſanguis groſſus ſubtilietur.
Aſſellaris eſt illa que poſita eſt ſub baſilica ⁊ illa
apparet in ligatura brachij: et de iſta idem eſt iu-
diciū cum baſilica. Funis brachij eſt illa que ē ſu-
pra cephalicam ſiue os vltimum/ ſiue altius bra-
chij verſus partem ſilueſtrem. Et eſt idē iudiciū
de iſta et de cephalica. Licet ergo ſecundū Auicē
nam et Galienum in apertione vene fit euacuatio
vniuerſalis a toto corpore: non tamē ab omnibus
venis equaliter vt viſum eſt. Licet etiā vene a to-
to corpore euacuent/ non tñ eſt in eis timor equa-
lis immo cephalica ſecundū Raſim. vij. almanſo
ris eſt ſecurior. Et baſilica eſt magis timenda: et
cardiaca etiam multum eſt timenda/ licet min⁹ ꝙ
baſilica. Cephalica eſt ſecurior quia neqꝫ eam eſt
neruus neqꝫ arteria neqꝫ ſupra eam. Sed ſub car
diaca eſt neruus ⁊ altius ſupra eā eſt neruus ſub-
tilis/ ideo timendū eſt ne incidat. Baſilica eſt pe-
riculoſa valde: quia eſt ſub ea arteria ⁊ iuxta eam
eſt neruus ⁊ muſculus/ ⁊ ideo eſt timenda valde.
Seiles ſiue ſaluatella nō eſt periculoſa: ſed tamen
ſubtilis eſt et ideo vt apiatur melius eſt ꝙ ponat
in aqua calida. In pede ſūt tres vene: ſcꝫ ſciatica

In pede ſunt tres uene.

ſophena ⁊ vena poplicis. Et he apiunt cū volu-
mus trahere ſāguinē ad ptes inferiores: vtī ꝓuo
catione mēſtruoꝝ ⁊ illa q̄ ē in poplice. ſm Auic.
magis valꝫ q̄ ſophena aut ſciatica qꝛ ꝓpinquioꝛ ē
matrici ⁊ iō melius pōt ab ea trahere. Sophena
ꝟo a ꝟga teſticulis ⁊ a matrice ſāguinē attrahit.
Sꝫ ſciatica ab anchis renibꝰ ⁊ mēbꝛis q̄ ſūt ſitua
ta ꝟſus ptē ſilueſtrē meliꝰ trahit. Sophena ꝟo a
matrice ⁊ mēbꝛis poſitis ꝟſus ptē domeſticā: iſ
ſint rami vniꝰ vene. In medio frōtis ē vena vna
q̄ aperiēda eſt i antiquatis paſſionibꝰ facici vt in
moꝛphea ⁊ impetigine ſcabie ⁊ in paſſiōibꝰ ocu-
loꝝ: pꝛius tñ dꝫ fieri minutio de cephalica. Et ſilr
eſt vna vena i naſo ⁊ in vtriuſqꝫ apiionē dꝫ colli ſi
ligari: et poſtea apiri vna ante aliā p ligationem
eni colli meliꝰ manifeſtant. In labijs etiā ſūt ve-
ne q̄ apiunt ꝓpter apoſtemata exiſtētia i oꝛe aut
gīgiuis Cephalica tñ pꝰus minuta. In pallato ſūt
q̄ttuoꝛ vene q̄ ſi apiūt valent fluxui reumatis ad
dētes i eis faciētis doloꝛē. ⁊ iſte vene ſūt manife-
ſte ⁊ debēt apiri maxia digeſta. Itē q̄dā ſūt vene
in angulis oculoꝝ ꝟſus frōtē: ⁊ apiunt in paſſio
nibus oculoꝝ cephalica pꝛius minuta. Itē q̄dam
ſūt vene ſub lingua q̄ apiunt in ſquinātia cepha
lica pꝛius minuta. Itē vene q̄ ſunt in tīpoꝛibꝰ
inciduntꝛ ꝓpter emigranciā: ⁊ ꝓpter doloꝛē mag-
nū capitis: ⁊ egritudinē capitis diuturnā et iſte
ſunt q̄s vocat ypocra. ⁊ Aui. iuueniles quaꝝ in-
ciſio reddit hoīeꝫ impotētē gñare. Itē i collo etiā
ſunt vene q̄ vocant guides: q̄ minuēde ſūt in pnci
pio lepꝛe: ⁊ maxime tñ anhelitꝰ āguſtiatur: valde
⁊ in ſquinātia impediente anhelitū minuūtur.

Si doloꝛ eſt capitis ex potu limpha bibatur

Vena in fronte aperienda

Nota bene

Ex potu nimio: nam febris acuta creatur
Si vertex capitis: vel frons eſtu tribulentur
Tempora fronſqꝫ ſimul moderate ſepe fricent
Morella cocta necnon calidaqꝫ lauentur

¶ In hoc paſſu auctor duo notat. Primū eſt ꝙ ſi dolor capitꝫ accidat ex potu nimio marie vini vel alic⁹ ali⁹ pot⁹ q̄ ꝯtīgit hoīes īebriari tūc ſup bibi dꝫ aq̄ frigida: q̄ ē ſui frigitate atqꝫ īgroſſatiōe īpe dit ne fumi ex tali potu eleuati cerebrū ledant vel ad ipm eleuent̄. Scōm eſt ꝙ ſi ſūmitas capitis vł frōs nimio calore vexet̄. tūc dn̄t timpora ⁊ frōs moderate fricari ⁊ poſtea dn̄t ex aqua decoctiōis morelle calida lauari: qꝛ morella q̄ cōibus medicinis ſolatrū dicitur/habet infrigidare: qꝛ frigida eſt.

Temporis eſtiui: ieiunia corpora ſiccant
Quolꝫ in men ſe: confert vomitus oqꝫ purgat
Humores nocuos: ſtomachi lauant ambitas oīs
Ver. autūn⁹: hyms eſtas dominat̄ in anno
Tempore venali calidus fit aer humiduſqꝫ
Et nullū tēpus melius fit fleubothomie
Uſus tūc homini veneris ꝯfert moderatus
Corporis et motus. ventriſqꝫ ſolutio. ſudor
Balnea purgentur: tūc corpora medicinis
Eſtas more cale ſiccat naſcatur in illa
Tunc quoqꝫ precipue colerā rubeā dominari
Humida frigida fercula dētur ſit venus extra
Balnea nō proſunt. ſint rare fleubothomie
Utilis eſt requies. ſit cū moderamine potus.

¶ In hoc paſſu auctor pl'a notat Primū ē ꝙ ieſu

ītare mltū exſiccat corpa ī eſtate q2 ex q̄ eſtas de na
tura ſua ē calida ⁊ ſicca ipā reſoluit humiditates
corpis. q̄ ēt reſoluit p ſudores in eſtate mltiplica
tos ⁊ ſic ſupueniēte ieiunio corpa pl⁹ exſiccāt: q2
abſēte hūido cibali calor nr̄i corpis agit ī hūidita
tes pp̄as ipās exſiccādo. Et ĝ bn̄ dicit ypo. ſeptia Aphor. 5
ptīcla āphoriſmoꝝ corpib⁹ hūidas carnes hn̄tib⁹
famā adhibē ꝯducit fames ei corpa exſiccat. Scd̄z
ē ꝙ vomit⁹ ꝯfert q̄lz mēſe: q2 p vomitū euacuant
hūores nociui ꝯtēti ī toto ābitu ſtōachi Et iſtd̄ ēt
voluit aui. 4. pmi. c. xiij. de iuuamētꝭ q̄ ꝯfert vo-
mit⁹ cū dicit ypo. p̄cepit vomitū fieri bis ī vnoq̄q3
mēſe ſcz duob⁹ dieb⁹ ꝯtinuis vt ſcd̄o die expellat
illd̄ qd̄ prio die nō potuit expelli. Et hoc h3 ypo.
ꝯſuat ſanitas cū tal vomit⁹ mūdificat ſtōachū eua
cuādo fleuma ⁊ colerā. Stōach⁹ ei nō h3 aliq̄d qd̄
mūdet ip̄3: ſicut ītestia hn̄t colerā rubeā ipā mūdi
ficātē Et poſtea aui. loco p̄alle. pōit pl'a iuuamēta
vomit⁹ bn̄ fcti. Quoꝝ p̄mū ē ꝙ ꝯfert ĝuitati capi
tis ⁊ hoc veꝝ ē qn̄ illa grauitas accidit ex mat'ia
hūorali vaporoſa pueniēte a ſtōacho ⁊ mēbrꝭ ife-
riorib⁹ ad caput. Si ei ĝuitas capitꝭ fieret a nocu
mēto pp̄o ipi⁹ cerebri tūc vomit⁹ magꝭ noceret q̄3
ꝯferret. Scd̄3 ē ꝙ clarificat viſū ⁊ hoc qn̄ obſcura
tio viſ⁹ ꝯducit ex mat'ia vaporali pueniēte a ſtōa-
cho ad ipos oclos alias aūt nō. Tertiū ē ꝙ aufert
faſtidiū. i. nauſeā ⁊ aboiatione remouēdo et eua-
cuādo hūorē a ſtōacho q̄ ē cā faſtidij Quartū ē ꝙ
ꝯfert ei ad cui⁹ ſtōachū deſcēdit colera corrūpēs
ei⁹ cibū Quītū ē ꝙ remouet aboiatione q̄ fit pp̄t
vnctuoſitatē. Sextū ē ꝙ remouet cām deſiderij et
illud qd̄ facit deſiderare acutū pōticū aut acetoſū
q2 vomit⁹ remouet cām oīm iſtarū diſpoſitionū: id

remota cā remouet effect⁹. Septimū eſt φ cōfert
laxitati.i.cathecie que precedit ydropiſim euacuā
do materiā talis laxitatis ⁊ mūdādo ſtomachum
Octauū eſt φ cōfert vlcerib⁹ in renibus et veſica
diuertēdo materias currētes ad illa loca ad partē
oppoſitā. Nonū eſt φ etiā ꝯfert lepre maxie qñ fit
cū vomit⁹ forti ſicut elleboro: qꝛ talis vomit⁹ eua
cuat materias q̄ ſunt in locis remotis et difficilis
eradicatiōis ex q̄bus fit lepra. Etiā vomitus corri
git digeſtionē primā ex qua alie digeſtiōes meli⁹
fiunt. vñ lepra peccat in corruptiōe digeſtiue. De
cimū eſt φ cōfert malicie coloris in cute ex aliquo
humore diuertēdo ipm a cute. Undecimū eſt φ cō
fert epilētie ſtomatice euacuādo humorē cōtentū
in ſtomacho: ex cui⁹ effumatiōe cauſatur epilētia.
Duodecimū eſt φ cōfert ycteritie maxie illi q̄ eſt
ex opilatiōe: nā ꝓpter motū fortē in vomitu mate
ria opilās cōmouet ⁊ remouet a loco in quo facie
bat opilationē. Silr euacuat materie fleugmatica
ꝑ vomitū q̄ colter eſt cā iſti⁹ opilatiōis. Decimū
tertiū eſt φ ꝯfert aſmati euacuādo materiā ante
cedente cu ſtomacho que fouebat materiā aſmatis
Et etiā cōfortādo mēbra ſpiritalia ⁊ pulmonē ex
quoꝝ alefactione ſequit ꝯſumptio ſupfluitatū fa
cietiū aſma. Decimūquartū eſt φ ꝯfert tremori ⁊
paliſi euacuādo materiā iſtaꝝ paſſionū. Decimū
qntū eſt φ ꝯfert hñtibus vlcera nigra magna ſup
ꝑtes extremas diuertēdo humores a ꝑtib⁹ extre
mis. Et lȝ vomit⁹ debite adminiſtrat⁹ illa ꝯferat
iuuamēta ſupflue tñ fact⁹ mlta inducit nocumēta:
qꝛ debilitat ſtomachū ⁊ reſoluit ipȝ ⁊ facit eū aptū
vt materie fluant ad ipȝ: ⁊ obeſt pectori ⁊ viſui et
dētib⁹ ⁊ antiq̄s capitis dolorib⁹. ⁊c. Prout dicit

Aui.q̄rta p̄mi ca.xiiij.Tertiū qđ notat hic text⁹ē
ꝙ q̄ttuoꝛ ſūt tp̄a ānī:ſcƺ/ver/eſtas/autūn⁹/ꝛ hyēs
ꝑut manifeſtū ē.Et int̄ iſta tp̄a. Ver eſt calidū et
hūidū ꝛ hoc reſpectu alioꝝ tp̄oꝝ: lƺ̄ ſe ſit tp̄s tē-
pamēto attinēs:vt vult gali.i de ꝯplexiōib⁹ Et ex
iſto ſeq̄t ꝙ iſtđ tp̄s magƺ aptū ē fleubothomie:qꝛ
magƺ ē mlt̄iplicatū hūoꝝ q̄ꝫ alia tp̄a. Et ğ ēt iſto
tp̄e pōt ꝯuenire moderat⁹ vſus coit⁹ ꝛ mot⁹ tēpa
tus ꝛ vētris ſolutio ſiue flux⁹ ꝛ ſudoꝛ tēperat⁹: ꝛ
ſil̄r balnea tēpata ad diminuēdū repletionē. Et ğ
ēt iſtđ tp̄s aptū ē ād purgationē coꝛpis cū medicƺ
Quartū ē ꝙ eſtas calefacit ꝛ exſiccat:ꝛ ğ ip̄a etiā
mlt̄iplicat̄ colera rubea:q̄ calida ē ꝛ ſicca.Et ꝓpt̄
hoc ēt i eſtate fercl̄a dūt eē frigida et hūida ad re
mouēdū diſparātiā caliditatƺ et ſiccitatƺ ex ꝯple-
xiōe eſtatis īductū. Et dƺ fieri abſtinētia coit⁹ auƺ
talis ēt exſiccet.Et abſtinētia a mlt̄is balneis ſil̄i
de cā Et rara fleubothomia eadē de cā niſi neceſſi
tas holeƺ ꝯpellat.Et dƺ fieri q̄es ꝛ pauc⁹ mot⁹: qꝛ
q̄es humectat ꝛ mult⁹ mot⁹ nimiū exſiccat. Et dƺ
hō p̄dicto tp̄e vti potu cū moderamīe ꝛ maxīe fri-
gido: qꝛ exiuit ſuꝑflua ſūptiōe pot⁹ frigidi ꝓpt̄
aperitionē poꝛroꝝ aliq̄ñ ſeq̄t ſubita infrigidatōe
coꝛpis vel paralyſis ſiue laxitas mēbroꝝ vel moꝛs
ſubita.A qua nos defendat qui eternaliter viuit ꝛ
regnat.Amen.

Regimē ſanitatƺ ſalerni finit felicit̄.Impꝛeſſuƺ ꝑ
Thomā kees cōmoꝛañ. in domo rubea i vico Car
melitaꝝ ꝓmag fo Petro baquelier Anno ſalutis
Xp̄iane.15013.Julij vero.15.claudente.

BIBLIOTECA